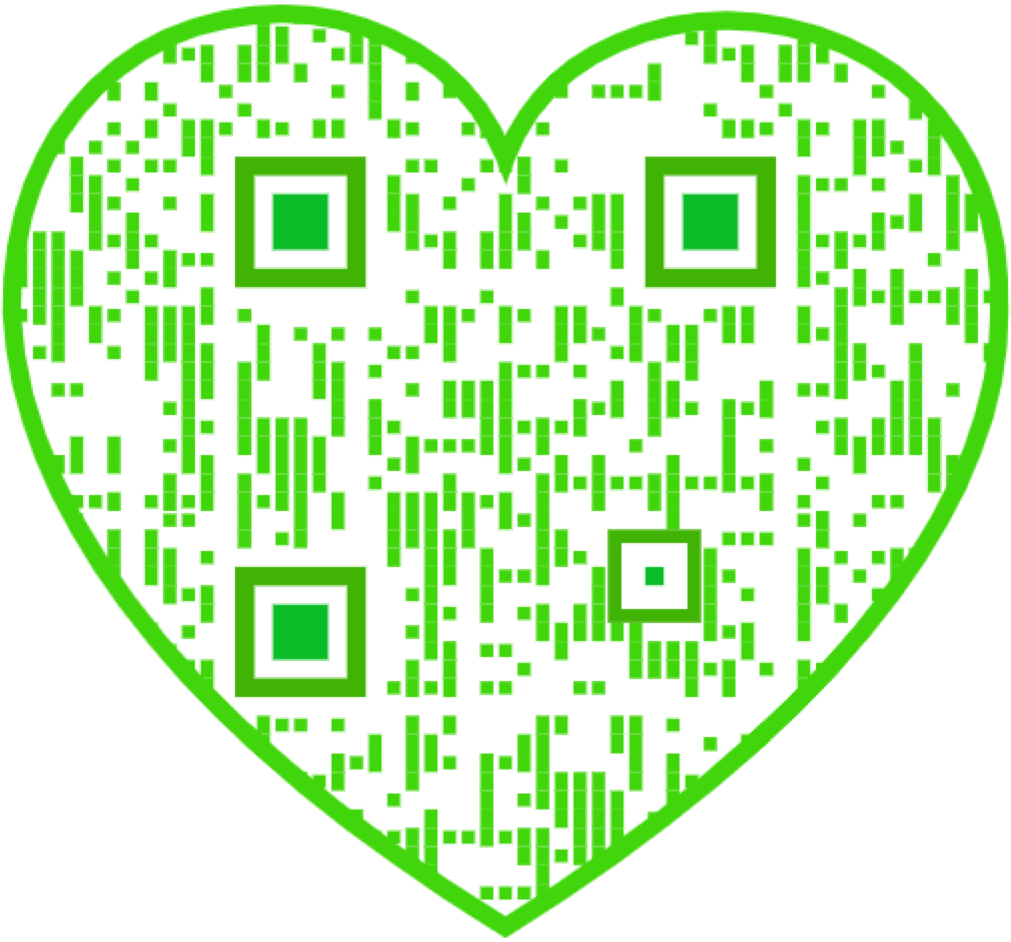

C X

2954

Terugbezorgen vóó

AFGESCHREVEN

DALIA'S EED

Ge Terugb

DALIA'S EED

NAAR HET FRANSCH

VAN

PAUL D'IVOI

Schrijver van: »Sergeant Kordaat", »Doctor Mystéro", enz. enz.

VRIJ BEWERKT DOOR

ED. VAN DEN GHEYN Jr.

BIBLIOTHEEK EN LEESZALEN
JEUGD-BIBLIOTHEKEN
DER GEMEENTE ROTTERDAM
23

MET 86 ILLUSTRATIËN TUSSCHEN
EN 12 GROOTE AFBEELDINGEN BUITEN DEN TEKST

OP HOUT GEGRAVEERD NAAR TEEKENINGEN VAN

LOUIS BOMBLED

AFGESCHREVEN

AMSTERDAM
UITGEVERS-MAATSCHAPPY „ELSEVIER"
1906

p 865 30.9.'96
B 1000 847 867 6
AFGESCHREVEN
C

TYP. — P. A. GEURTS — NIJMEGEN.

2054
F.J.B.
WJB.
Informatiecentrum Jeugdlektuur
Gemeente Bibliotheek Rotterdam

EERSTE GEDEELTE.

TWEE LOTHARINGERS.

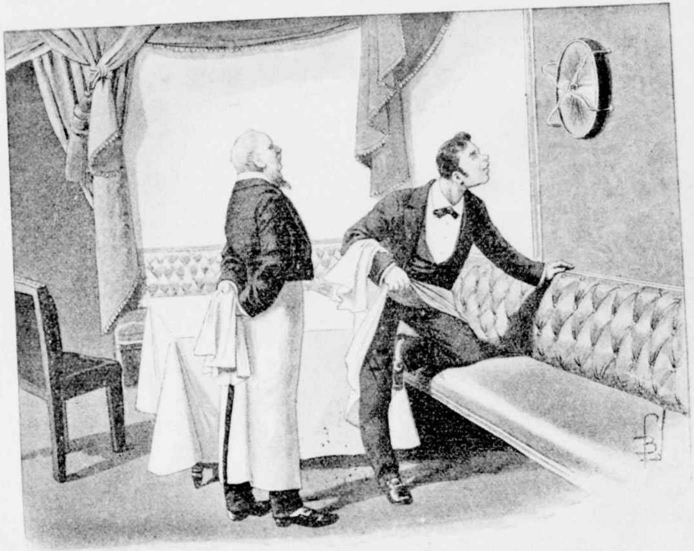

I.

EEN UITVINDING VAN NICO, DEN KOFFIEHUISKELLNER.

Wel, wel — Nico, is dat jòu werk?

Zooals je ziet, Justinus, — wat zeg je'r van?

De beide bedienden schaterden het uit van lachen.

Het kleine, zwarte buisje dekte hun bovenlichaam; van de heupen hing het onberispelijk witte voorschoot af; beiden grinnikten ze — in het particulier kabinet No. 24 — waar zij zich bevonden — van uitbundig plezier.

De lezer moet weten, dat No. 24 van het café *Richissime* een historische vermaardheid bezit, evenals ongeveer alle kabinetten van dit weelderig ingericht smulhuis dat in en buiten Parijs bij naam en faam bekend staat. Voor niemand is het café *Richissime*, zooals het heet in de gemeenzame spreekwijze van den boulevardganger, een onbekende grootheid. Het is een der jongste tempels, gewijd aan de gastronomie, waar de elegante Franschman en kranige vreemde toeristen elkaar ontmoeten. Het reepje papier, dat de *garçon* of bediende, na gebruik van spijs en drank, u onder den neus schuift, heeft iets bijzonder „pijnlijks", — dit moet gezegd. Voor de betaling van een enkel diner zou de wekelijksche begrootingssom van een burgerhuishouding nauwelijks toereikend zijn. Maar wat zou het!.... evenals menschen van aanzien, rang en stand, wil de consumptie, wier kwaliteit nog meer heeft te beteekenen, met geen ordinairheid, zelfs met „billijke prijzen" niets — hoedanig ook — hebben uittestaan.

Kom eens mee! hernam Nico. En zijn collega voortduwend naar een hoek van het kabinet:

Ja, zie je, 't mag kinderachtig heeten, maar ik maak me den ventilateur ten nutte. Hij verbergt een mikrophoon. Daarom kun je hier in No. 24 alles hooren wat in No. 26 gepraat wordt en omgekeerd. Het wil dan, dat bezoekers van No. 24 in 26 dingen hooren, die hun niet aanstaan, en die van 26 uit kabinet 24 den gekaatsten bal terugkrijgen. In beide appartementen geraakt men kittelig en opgewonden. Weldra wordt de toestand minder aangenaam. Eén der partijen komt bij de andere binnenstormen, om aanmerkingen te maken.... aanvankelijk met matige gebaren, doch waarbij weldra vuisten worden gebald. Dan gaan de poppen aan 't dansen, er vallen klappen met blauwe oogen en den aankleve van dien. En dan is het ook mijn tijd, om ten tooneele te verschijnen met lauw water, spons en hechtpleister, ten einde de gewonden te verplegen. Het eindresultaat: een stijving van mijn portemonnaie, de gewone fooien van 10 % stijgen tot 15, zelfs tot 20 %; vervolgens een groote voldoening voor mijn waardigheid, als maatschappelijk burger, want zij die ik *bedien*, bedienen mij op hun beurt op het schouwtooneel dat het leven heet.

Justinus zette een gezicht, alsof hij er alles van begreep:

Heel vernuftig uitgedacht.... maar kun je van te voren er zeker van z... dat je klanten....?

Elkaar te lijf zullen gaan?.... Dat ligt in mijn waarnemingsvermogen, Justinus.

Gisteren bijvoorbeeld?

Had ik in No. 24 eenige heeren, ik bedoel gentlemen, uit Londen.... Er kwamen ook oud-officieren van de Transvaalsche Boeren.... nou, je kunt begrijpen, dat ik deze knapen dadelijk naar No. 26 bracht.

Goed! Maar eergisteren?

Deed ik in gezondheidsleer: wijnhandelaren en waterdrinkers.

Best.... maar verleden week?

Werkte ik als ondernemer van publieke vermakelijkheden en werkstakingen.... het scheelde weinig, of de politiek was ermee gemoeid.

De wijsgeerige koffiehuisbediende brak plotseling het gesprek af. Knipoogend legde hij zijn kameraad het stilzwijgen op en ging vervolgens op twee personen af, die boven aan de trap zich vertoonden.

De een was van middelbare gestalte, onberispelijk gekleed en had een frischkleurig gezicht, lichtbruin haar en knevel, bij het blonde af; zijn oogen waren donkerblauw, waarin vermoeidheid en verveling stonden te lezen.

Zijn metgezel, integendeel, was een type van onverschilligheid. Zijn rossige haren, zijn wipneus en de aanhoudende glimlach, die om zijn mond speelde, verrieden geslepenheid en een karakter, dat zich de zorgen van het leven niet scheen aan te trekken.

De heeren verlangen?

Een kabinet, was het antwoord van den eersten op de vraag van Nico, en ik zou graag den chef-kok eens willen spreken.

Tot uw dienst, meneer.

Onderwijl Nico de bezoekers het kabinet No. 24 liet binnentreden, wierp hij zijn kameraad Justinus een blik van verstandhouding toe.

Zeg eens, heerschap *Het kan me niet schelen*, zei eensklaps de blonde.

De rossige keerde zich terstond om, als luisterend naar den zonderlingen bijnaam, en correct als een lakei, die zijn vak verstaat, antwoordde hij:

Heeft meneer me gescheld?

De andere klopte hem vriendschappelijk op den schouder: Mijn waarde Morlaix, bijgenaamd *Het kan me niet schelen*, deze avond is de laatste dien we beleven. Vergeet, dat je mijn bediende hebt willen zijn, en laat alleen de herinnering je bijblijven, dat we studiemakkers zijn geweest.

De komst van den hofmeester brak het gesprek der jongelieden af.

Ha! riep deze, Mijnheer Gravelotte.... Meneer heeft ons in den laatsten tijd wat veronachtzaamd.

Ik was op reis.

Wel verplicht voor de verklaring.... Ik bedoelde alleen op te merken, dat de afwezigheid van een klant, als u, van invloed is op ons etablissement.

Het gelaat van Gravelotte drukte niets anders uit dan onverschilligheid, hij vergenoegde zich met alleen te zeggen:

Hoor eens, hofmeester, ik verlang een keurig diner, maar de prijs ervan mag, met inbegrip van de fooi, geen vijftig gulden overschrijden. Wat het menu betreft, ik laat dit geheel aan u over, begrepen?

De hofmeester boog: Vijftig gulden met u beiden, dat kan gaan; mijnheer zal tevreden zijn, en met een achterwaartsche beweging verliet hij het kabinet.

Toen de deur achter hem was dicht gevallen, strekte Gravelotte zich behagelijk in een leuningstoel uit en prevelde hij:

Vijftig gulden voor ons maal, we hebben dan nog een achterwiel over om het rijtuig te betalen, dat ons naar het Bois de Boulogne zal brengen. Eenmaal daar aangekomen.... je hebt je revolver, Morlaix?

Jawel.

Ik heb den mijne. We schieten ons te zamen voor het hoofd, om zoodoende de miseries van gebrek en armoede te ontgaan.

Vriend Gravelotte, dat hebben we immers al lang afgesproken, laten we dus niet verder er over redeneeren. We hebben nog eenige uren te leven, om een smakelijk diner te verorberen en een heerlijk rijtoertje te maken. Wat drommel, we moeten dat jolig aanleggen!

Men sterft maar zoo vroolijk niet, zei Gravelotte op ernstigen toon; men sterft, omdat men niet kan roeien tegen den levensstroom.

Komaan! Men sterft zooals men kan. Ik wil nu eenmaal lachen.

Misschien blijf je liever leven.... Je bent vrij, zooals je weet.

Morlaix fronste de wenkbrauwen:

Laat die aardigheden maar achterwege, begon hij op knorrigen toon. Doch plotseling bedarend:

Je bent een dwaas. Ik heb mijn fortuin en tegenspoed — er zijn zoo van die eigenaardige zegswijzen — verbonden aan jou levenslot. Ik heb gezworen je overal te volgen. Jij maakt je van kant, ik doe het je na.... Eigenlijk kan het me niet schelen!

De jongelieden gaven elkaar een hartelijken handdruk.

De chef-kok trad andermaal binnen, zijn aangezicht straalde van genoegen. Met een zegevierend gebaar overhandigde hij Gravelotte een spijskaart, waarop hij het menu voor het diner had samengesteld.

Onderwijl de jonkman dit met een kennersoog onderzocht, dienen wij hem aan den lezer voor te stellen.

Eenige jaren, na den noodlottigen oorlog van 1870—71, had Albert Gravelotte het levenslicht aanschouwd. Zijn vader, uit de omstreken van Metz geboortig, verkoos niet aan het Duitsche keizerrijk te worden geannexeerd. Hij had moedig gestemd voor de Fransche nationaliteit, met opoffering van een gemakkelijke positie, terwijl hij voor een spotprijs afstand deed van alle rechten op een tot dusver door hem bewoond eigendom. Zijn broeder evenwel, die minder edelaardige gevoelens aankleefde, doch meer practischen geest bezat, was het perceel ten deel gevallen, er de voorkeur aan gevend, als Duitscher op grooten voet te leven, dan als Franschman zich te moeten bekrimpen.

De broeders hadden elkaar sedert niet meer teruggezien. Te Parijs aangekomen, was Alberts vader in het huwelijk getreden, had hij een fortuintje bijeenvergaard en de opvoeding verzorgd van zijn zoon. Ongelukkigerwijs was de jonkman op 21-jarigen leeftijd een wees en erfgenaam van een vermogen van vijftigduizend gulden.

Wat te doen met zulk eene som, als men ze niet het venster uitwerpt, in gezelschap van vroolijke tafelschuimers, die iemand met den nek aanzien, zoodra de laatste gulden er door is, maar die warme vrienden zijn, zoolang de voorraad strekt!

Het was tijdens deze verkwistingsperiode, dat Albert Gravelotte den zich

noemenden *Het kan me niet schelen* — Morlaix — had ontmoet. Beiden waren schoolmakkers geweest in het lyceum Condorcet. Na afgelegd examen hadden ze elkaar uit het oog verloren.

Op zekeren dag telephoneerde Gravelotte naar een agentschap, met verzoek hem een handig kamerdienaar te bezorgen. Morlaix had zich aangeboden. De schoolmakkers herkenden elkander. Na eenige verklaringen over en weer bleek het, dat Morlaix alles was tegengeloopen, zonder evenwel iets van zijn onverschilligen aard te hebben afgelegd.

De schoolmakkers herkenden elkander.

Albert, van nature goedhartig, bood Morlaix terstond, met beschikking over zijn beurs, huisvesting aan, maar deze antwoordde met waardigheid:

Ontvangen en niets ervoor in de plaats geven, ligt niet op mijn weg. *Jij* hebt behoefte aan een kameraad en *ik* aan een betrekking. Neem mij. Je kunt geen netter bediende krijgen, want je zult je herinneren, dat er stijl aan me zit.

Wat ook Albert tegen Morlaix' voornemen mocht inbrengen, 't baatte niet. Strijdensmoede, gaf de eerste toe, en Morlaix, bijgenaamd *Het kan me niet schelen*, werd van schoolkameraad gedegradeerd tot kamerdienaar van Albert Gravelotte.

Een speciaal kamerdienaar te hebben, die in het publiek zijn meester

aanspreekt in den derden persoon, en onder vier oogen „jij en jou" speelt, is iets pikants!

Morlaix was overigens een uitmuntende jongen, met hart en ziel zijn meester toegedaan. Naar het zeggen van Albert, was hij sterk als een Turk, behendig als een aap, buigzaam als een slang, trouw als een hond, terwijl hij gul was met goeden raad.

Maar deze laatste werd niet opgevolgd, en zoo gebeurde het, dat Albert Gravelotte den laatsten gulden zijner erfenis er doorbracht. Daarop verkocht hij zijn meubelen, schilderijen en voorwerpen van kunst.

Dienzelfden dag had hij al wat hem overschoot verschacherd. In het leeg, kaal en naakt vertrek hield de jeugdige Lotharinger de volgende toespraak:

Mijn waarde Morlaix, ik bezit precies nog *f* 52,50. Lang reeds heb ik mij dit oogenblik voor den geest gesteld. Ik zei tot mezelf, dat ik me voor het hoofd zou schieten, als ik niet meer op een grooten voet kon leven. We zullen dus smakelijk gaan dineeren, en dan ga je met mij naar het Bosch.... Met één revolverkogel is de zaak uit de wereld,.... het staat dan aan jou, om naar Parijs terug te gaan en een andere betrekking te zoeken.

Een pistoolschot, hernam de aangesprokene, daarmee is alles uit. Het kan me niet schelen.

De geliefkoosde uitdrukking van Morlaix, waaraan hij zijn bijnaam had te danken, deed Albert opspringen. Ietwat droogjes zei hij:

Die lijkrede vereischt mijnerzijds volstrekt geen dank....

Maar zijn vriend viel hem in de rede:

Je begrijpt me niet, Albert. Ik ben aan je gehecht. Ik zou na jou geen anderen meester kunnen dienen. Ik zeg: Het kan me niet schelen, omdat ik me dan ook een kogel door het hoofd jaag.

Je bent gek!

Niet meer dan jij.

Nu ja! Maar ik....

Je verkoopt onzin. De dood is maar een reis.... die wat lang duurt. Ik houd je gezelschap; als bediende en vriend, acht ik het plicht. Dat is alles.

Iets als van een traan biggelde aan de oogleden van Albert. Een krachtige handdruk was zijn antwoord op de betuigingen van Morlaix, zijn dienaar, en arm in arm begaf het tweetal zich naar het café Richissime, waar, zooals men gezien heeft, de behendige kellner Nico hun het kabinet No. 24 aanwees, dat de eigenschap bezat de fooien van Nico af te ronden, wanneer de bezoekers van het etablissement tegen wil en dank handgemeen geraakten. Op dit oogenblik lieten zij zich de heerlijkheden eener wèlingerichte keuken behoorlijk smaken. De geurige purperkleurige inhoud van twee flesschen, wier uiterlijk een eerbiedwaardigen ouderdom verried, werd van lieverlede in hun glazen geledigd. Een rozentint steeg hun naar de wangen, hun oogen schitterden.

Maar apropos! riep Morlaix eensklaps uit, had je in Lotharingen geen ooms, althans één oom?....

Schouderophalend antwoordde Albert: Jawel, ik had er twee. Doch waartoe die vraag?

Omdat een bloedverwant recht heeft te verlangen, dat een neef geen zelfmoord begaat.

En dan aalmoezen van hem te ontvangen, asjeblieft.... Dàt nooit!

En met een kalmte, die Morlaix schrik aanjoeg, vervolgde Albert Gravelotte:

Mijn vader had twee broers. Noch tot den een noch tot den ander zal ik mij wenden, en wel om twee afdoende redenen: de eerste heeft zich ingescheept naar het verre Oosten en nooit iets van zich laten hooren; dat was oom François; de tweede, oom Ulrich, heeft voor een prijsje de goederen van mijn vader ingekocht, en ik verlang volstrekt niets te weten van zijn wedervaren.

Haat en verachting lagen in den toon waarop dit laatste werd gezegd.

Morlaix drong niet verder aan. Met bizondere voorzorg greep hij den hals eener flesch, schonk voorzichtig de kristallen kelken vol, en zijn glas opheffend:

Op onzen zelfmoord, mijn waarde Albert!

De aangesprokene was op het punt met zijn bediende te klinken, toen van-uit het aangrenzend kabinet eenige woorden doordrongen tot het tweetal, alsof deze bepaald tot hen werden gericht.

Mijn waarde Friedrich Gavrelotten, ik zal u alles eens uitleggen.

Albert en Morlaix bleven roerloos; verbazing teekende zich op hun gelaat.

„Gavrelotte", mompelde eindelijk de eerste...., zonderling.

Jou naam in het Duitsch, opperde Morlaix.

Precies.... De naam, door mijn oom Ulrich aangenomen, toen hij mijn vader uitkleedde en stemde voor de Duitsche nationaliteit.

Zij zwegen. De stem vervolgde:

Ga zitten. Ga zitten, mijn lieve dochter Lisbeth. De bedienden zullen aanstonds het diner opdisschen en zich niet meer vertoonen, voordat ik ze roep. We zijn dus thuis en kunnen openhartig spreken, zonder gevaar van te worden gestoord.

Drommels, murmelde Albert, hoe komt het, dat wij alles kunnen hooren wat hiernaast wordt gesproken?

Och, zei Morlaix, het beschot is zoo dun. En met gedempte stem:

Het zou toch goed zijn onze buren te waarschuwen....

Neen, wacht even.

Waarom?

Een groote verlegenheid teekende zich op het gelaat van Albert Gravelotte.

Waarom? Waarom?.... Menschen, die verstoppertje spelen om openhartig te kunnen spreken.... Een naam, die den mijne vertolkt.... Misschien kunnen we een schelmstuk beletten.... Het zou een goede zaak zijn, voordat we den grooten sprong doen naar de andere wereld....

Hij zag op zijn horloge:

We hebben nog een paar uren voor den boeg, dat is voldoende.

Morlaix boog. Op onverschilligen toon mompelde hij:

Je getrouwe kamerdienaar zal je even goed volgen om een prijsje te winnen als om dwaasheid op dwaasheid te stapelen.

De kellner Nico evenwel haastte zich om kabinet 26 te bedienen. De slimme kwant glimlachte vergenoegd, toen de klanten van dit nummer hem hadden bevolen, het geheele maal op een aanrechttafel aan te richten en hen niet verder te storen. Naar den hoek, waar de mikrophoon zich bevond, die op No. 24 uitliep, richtte hij een hoopvollen blik, die van daar afdaalde op zijn bediening, bestaande uit een drietal personen, twee mannen en een jong meisje.

Gezet, gedrongen van gestalte, zwaarlijvig en met breed gelaat, kon men van dezen vertegenwoordiger van het sterke geslacht, in weerwil van zijn omvang, moeilijk den leeftijd bepalen, al verrieden zijn zeldzame hoofdharen, zijn bakkebaarden van peper- en zoutkleur, dat hij de eerste jeugd achter den rug had.

Zijn metgezel telde ongeveer vijfentwintig lentes. Hij was een welgemaakt jonkman, doch onbeduidend in zijn blond uiterlijk, met een gezicht waarin geen uitdrukking lag. Men trof in hem een van die neutrale wezens, wier leven slechts een weerschijn is van het bestaan, wier handelingen enkel het resultaat zijn van invloed, door anderen op hen uitgeoefend.

Niet schrander, maar ook niet zot; goed noch kwaad; geen liefde koesterend noch haat; geen besef hebbende van eer of schande, moed of lafhartigheid, van trouw en zelfverloochening, was dit heerschap een volmaakt type dier nulliteiten, welke welig tieren en die hun onbekwaamheid, hun onmacht voor edele opwellingen verbergen onder spotternij met het schoone en goede. Dergelijke individu's noemen zich *modernen*, doch hun eigenschappen kan men, na waarneming van hun persoonlijkheid, bestempelen met *zielloos, geesteloos, harteloos*, met volslagen afwezigheid van *wilskracht* en *energie*.

De jonkman richtte het woord tot den zwaarlijvigen heer:

We zijn hier onder ons, mijn waarde heer Fleck, ik luister.

Aanstonds, aanstonds, Herr Gavrelotten Friedrich, antwoordde de aangesprokene met sterken Duitschen tongval, waaraan men het land van zuurkool en knakworst aanstonds herkent.

En tot het jonge meisje: Zit toch rustig op je plaats, Lisbeth, je draait als een tolletje.... Gymnastie en discours zijn twee.

Ja, papa, murmelde Lisbeth, het blauwig porselein-wit harer oogen latende zien.

Lisbeth was achttien jaar, ze had een teint van lelie en roos, een kopje zooals men gaarne ziet op de schouders eener pop; haar vlasblond haar was zorgvuldig gegolfd, haar blik zei niets en haar wangen waren rond; een sentimenteel wipneusje voltooide haar wezenstrekken. Ze had iets van de schoonheid die men — waarom weet ik niet — de schoonheid noemt van den duivel. Haar geheele persoonlijkheid kenmerkte het „fräulein" aan gene zijde van den Rhijn.

En dan haar zonderling kostuum! Een blauwe japon, bezet met astronomische figuren van schitterend groen, met sterren en de maan in het eerste kwartier.

We zijn hier onder ons, mijn waarde heer Fleck, ik luister.

Het lijf met een groen tusschenzetsel en rose mouwen, de rok eenigszins opgehaald, waaronder een zijden dito zichtbaar was van maïskleurig geel, een ondereenmengeling van tinten, waarbij een russische salade het moest afleggen.

Het jonge meisje was den grenspaal genaderd vanwaar een huwelijk opdoemt in het verschiet.

Ja, papa, had ze gezegd. Meneer Fleck sloeg de oogen naar het plafond, de ontroering in zijne stem getuigde nog van meer zuurkool in zijn tongval, toen hij zeide:

Ze is een engel van zachtheid, een engeltje van onzen lieven Heer.

Ja, viel Friedrich hem in de rede, ik ken fräulein Lisbeth....

Ja, ja, vriend. Zij heeft mij tot een gelukkigen vader gemaakt, en haar echtgenoot....

Zal zich gevoelen als haar vader en diensvolgens haar behandelen, dat spreekt vanzelf. Toen u mij hebt voorgeslagen haar tot vrouw te nemen met tien millioen bruidschat, heb ik niet geaarzeld.

Dat is zoo.

Ik heb u geantwoord: Zooals ge wilt. En uw uitroep was: Een braaf jongmensch.... Laat ons naar Parijs vertrekken, om u te bewijzen dat de tien millioen werkelijk bestaan. Daarna zal ik u zeggen wanneer, hoe en op welke voorwaarden mijne Lisbeth uw bekoorlijke echtgenoote kan worden, uw aanbiddelijke....

Levensgezellin, de heerlijke hoedster van uwen huiselijken haard.

Het blonde heerschap maakte een ongeduldig gebaar:

Dat is nu eenmaal afgesproken; zeg ik u. We zijn thans te Parijs. U hebt mij gebracht naar de rue de Provence, bij de kantoren van de Société Générale, de Algemeene Maatschappij ter bevordering van Handel en Nijverheid. U hebt mij inzage gegeven der deposito's van vijftien achtereenvolgende jaren in genoemd bankiershuis, ten name van François Gravelotte, mijn oom, belegd in zijn landelijke ondernemingen op het eiland Sumatra. U hebt mij in het oor gefluisterd: Zijt ge van deze tien millioen gediend? Zonder aarzelen hebt ge „ja" gezegd.

En hierheen hebt ge mij geleid, opdat we in een particulier kabinet tegen onbescheiden ooren zouden gevrijwaard zijn.

Op dit oogenblik vernam men een licht gekraak van het beschot. Geen der aanwezigen sloeg er acht op. Zij konden niet vermoeden, dat aan de andere zijde twee mannen geen enkel woord misten van hun gesprek en dat een hunner ook, als neef, den oom François, den planter van Sumatra, in den bloede bestond.

Albert Gravelotte en Morlaix luisterden:

Fleck nam het woord: Mijn waarde Herr Friedrich Gavrelotten, reeds vijftien jaren lang vertegenwoordig ik den heer François Gravelotte in Europa en deponeer ik getrouw bij de Société Générale de winsten door dezen uitstekenden man behaald. Maar François is op leeftijd; hij is gewoon aan het leven, zooals het reilt en zeilt in den Nederlandsch-Indischen maleischen

Archipel. Als hij tot ons terugkeerde, dan zou hij met zijn gewoonten geheel over stuur geraken en een vroegtijdige dood kon daarvan wel het gevolg zijn.

Arme oom! zuchtte Friedrich, innerlijk bewogen.

Meneer Fleck schudde hem vriendschappelijk de hand: Onze harten koesteren gemeenschappelijke gevoelens, geloof mij, Herr Gavrelotten.... wij zijn het hieromtrent volkomen eens. Toen de droevige gedachte van zoo even mij te binnen schoot, heb ik naar het middel omgezien om den waardigen planter den terugkeer naar Europa te beletten. Ik was bedacht op zijn welzijn en behoud. Van den anderen kant deed ik met de verlenging van zijn leven u te kort, u, zijn erfgenaam, dien ik liefheb als mijn zoon.

Lisbeth.

Feitelijk is dit zoo! riep de jonkman, plotseling het hoofd opheffend.

Hieruit volgde voor mij een tweeledige taak: het leven te behouden van oom François, zoomede diens onmetelijke bezittingen op Sumatra, en Friedrich het bezit te verzekeren van de millioenen, te Parijs gedeponeerd.

Wat een goede vriend gij toch zijt!

Niet waar? En wat iets bizonder pikants geeft aan de oplossing van het problema, vervolgde Fleck, verrukt dat zijn spitsvondigheden bij den zwakhoofdigen Friedrich in goede aarde vielen, ik zou kunnen zeggen iets exceptioneel pikants, is wel het feit, dat het geluk mijner lieve Lisbeth mij voorkomt onafscheidelijk te zijn van uw eigen welvaart.

Bij dit gezegde bloosde het jonge meisje, rolde met haar oogen in alle richtingen en murmelde ze het grillig woord: Hypoxide!

Friedrich Gavrelotten zag haar aan met een blik van verbazing.

Met uw verlof, u zegt?

Hypoxide, een allerliefste groene wilde bloem, het zinnebeeld van *Op Hoop van Zegen.*

Neen maar! riep Fleck met geestdrift, wat een schat van een kind! In haar dwepen met poëzie heeft ze geleerd de taal der bloemen, der sterren en edelgesteenten.... Ze spreekt slechts figuurlijk in ruikers, gesternten en diamanten. Wat een vrouw zult ge in haar treffen!

Ja zeker, zeker; doch ga voort, meneer Fleck.

De dikke Duitscher liet het zich geen tweemaal zeggen, op ernstigen toon vervolgde hij:

Ja, ik.... ik heb het geheim in het hart mijner Lisbeth ontdekt.

Kastanjebloesem, neuriede de blonde Rhijnlandsche.

U noemt mij: kastanjeboom?

Wat zeggen wil: Voor eeuwig. Eeuwige liefde!

Friedrich kon niet anders dan buigen; stamerend bracht hij uit:

Duizendmaal dank! Al te goed, al te goed!

Fleck evenwel, de vader, was in de wolken, doch meende ietwat strengheid te moeten veinzen:

Een beetje reserve, Lisbeth, een beetje reserve. Een jong meisje moet maar zóó niet haar hart bloot leggen.

Veinzen.... Dat nooit. Verre van mij de trouweloosheid van de violetkleurige amaryllis!

Ze maakte een mooi gebaar, dat het leven zou gekost hebben van de violetkleurige amaryllis. De blauwe, groene, rose en gele zijde van haar toilet kwam in zwierige beweging, haar neusje wipte nog sterker en omschreef een ruimer boog, haar bolle wangen bloosden.

De dikke Duitscher nam dit oogenblik waar, stak de hand in zijn zak, haalde er een groote zilveren snuifdoos uit te voorschijn, en na als kenner een hoeveelheid tusschen duim en wijsvinger te hebben genomen, vervolgde hij zijn toespraak:

Dus, Herr Gravelotten, zat ik in een moeilijk parket — maar de hemel verlaat nooit zijn trouwe dienaren — de hemel bestuurde de menschen en zaken op Sumatra.

Andermaal verdween zijn groote hand — ditmaal in zijn borstzak — en een oogenblik daarna zwaaide hij triomfantelijk een gevouwen papier in de hoogte. Als met trompetgeschal verkondigde hij:

François Gravelotte schrijft mij het volgende:

Bedaard ontvouwde hij den brief en een toon lager las hij:

»CHINCHADENG, 21 der maand Samaray 1904.

Waarde en geachte Correspondent!

Hier pauzeerde de man een oogenblik; met waardigheid drukte hij den wijsvinger op zijne borst en sprak:

»Geachte correspondent", die ben ik.

Hierop nadruk leggende, hernam hij de lectuur:

»Na jaren arbeids, en fortuin hebbende gemaakt, denk ik eraan, mijne dagen te eindigen in mijn vaderland. Ha! het lieve Frankrijk, men kan het verlaten om rijkdom te vergaren, doch met onweerstaanbare aantrekkingskracht roept het zijn zonen terug. In verre landen denkt men aan zijn geboortegrond; in de worsteling om het bestaan schept men moed uit de

hoop van dien weer te zien. Kortom, na een langdurig verblijf te midden van het gele ras, slangen en tijgers, cholera en brandende hitten, verlang ik naar Frankrijk, zijn gematigd klimaat, zijn blanke bevolking."

Sappristi! begon Albert Gravelotte.

Maar met een plotseling gebaar legde Morlaix hem het zwijgen op. De lezer vervolgde:

»Buiten twijfel zult gij denken, mijn waarde correspondent, dat niets gemakkelijker valt dan aan mijn verlangen gevolg te geven. Het is genoeg, zal het u voorkomen, om mij naar de haven van Siaté te begeven en van daar te vertrekken naar Batavia of Singapore, ten einde op een der beide plaatsen mij in te schepen op een der groote stoomers, die een geregelde vaart onderhouden tusschen deze landen en Europa. Doch gij vergist u, er zit meer aan vast dan dat.

De tijd is gekomen, om u onder het oog te brengen waarom ik gedurende vijftien jaren de voorzorg nam, u mijne gerealiseerde winst over te maken, opdat gij die ten mijnen name zoudt deponeeren bij een bankiershuis van onbesproken naam. Meermalen hebt gij het gevoelen te kennen gegeven dat ik op veel eenvoudiger manier deze gelden had kunnen beleggen bij de Javasche bank te Batavia. Ik heb uw wenken onbeantwoord gelaten. Nu evenwel zult ge alles weten. Het fortuin, dat thans zich bevindt op Franschen bodem, zal mij in staat stellen er rustig te kunnen leven, nadat ge mij de behulpzame hand zult geboden hebben om uit de gevangenschap der Sumatranen te geraken.

Ja, een gevangene, dat ben ik. Ik zal u mijn wedervaren vertellen.

Een uitroep van verbazing ontsnapte aan Friedrichs lippen en aan de sentimenteele Lisbeth, waardoor de beweging aan de andere zijde van het beschot, van Albert en Morlaix niet werd opgemerkt.

Fleck vervolgde zijne lezing:

»Ik ben voor reiziger in de wieg gelegd. Daarom verliet ik op zekeren dag, met achterlating van mijn broeders, mijn geboortegrond Lotharingen en scheepte mij in naar het verre Oosten, tamelijk licht in mijn beurs, maar beladen met droomen van geluk. Zoo kwam ik te Batavia, de officieele hoofdplaats van Java en den Nederlandsch-Indischen Archipel. Dáár viel niets voor mij te doen. Het eiland Java, dat 18.000.000 bewoners telt, is een Nederlandsche bezitting, waar de zoo genoemde keizer van Solo en de sultan van Djocdja een zekere schijnbare onafhankelijkheid genieten. Voor nieuw aankomende fortuinzoekers is daar weinig of geen plaats meer. Ik vernam er, dat op Sumatra geheel andere toestanden heerschen. Dit groote eiland, dat op een vijfde na een oppervlakte beslaat van geheel Frankrijk, heeft slechts een bevolking van 3.000.000 inwoners van zeer krijgshaftigen aard. De Nederlanders zijn de bezitters, maar in het binnenland zwerven nog onafhankelijke stammen. Onder hen besloot ik mij te vestigen. Ik verkreeg gemakkelijk een uitgebreid stuk gronds. Met de Battaks zocht ik handelsrelaties aan te knoopen. Ik wist helaas niet, dat dit volkje nog hier en daar

aan menscheneten doet en de blanken, als een welkom gebraad, begroet voor hun tafelgenoegens."

Brrr! riep Friedrich met een huivering.

Lisbeth sloeg de oogen ten hemel en neuriede:

Valeriaan, wonden, maaltijd!

Zonderling volk, die Battaks. Ze eten alleen hun krijgsgevangenen of wel

Gevangene, hoor mij aan!

hen die zich aan een vergrijp hebben schuldig gemaakt. Ik moet u zeggen dat ik hoffelijk werd ontvangen. Ik twijfelde er niet aan, dat ik op hen den indruk maakte van een Sinterklaas, beladen met lekkernijen. Maar hier bestond de lekkernij uitsluitend uit mijn persoon. Toen ik dit begreep, was ik al stevig vastgebonden met lianen, die me doordrongen tot in de huid. In de ruimte waar ze mij hadden opgesloten, dacht ik na over mijn lot, toen een Battakhoofd binnentrad:

Gevangene, hoor mij aan, zei hij. Wij zijn arme menschen en de Blanda's — met dezen naam duiden de inboorlingen de Nederlanders en al wat blank ras is in het algemeen aan — de Blanda's zijn rijke lui. Ze hebben dit te danken aan den handel dien ze drijven, dat heb ik al lang begrepen. Ik zou wel zaken met hem gedaan hebben, maar ze boezemen mij geen vertrouwen in, en ze zouden zeer zeker van onze tusschenkomst gebruik maken ons te onderwerpen aan hun gezag. Nu ik je gezien heb, dacht ik: Misschien kan deze wel doen, wat mij verboden is.

En toen ik hem aanzag, zonder zijn bedoeling te begrijpen, ging hij voort:

Jij bent geen Hollander. Je huid is wel wit, maar niet zoo als de hunne. Ook heeft je taal een anderen klank.

Dat heb je goed gezien, opperhoofd, mijn vaderland heet Frankrijk.

Frankrijk, herhaalde hij peinzend, ik heb ervan hooren spreken. Men zegt dat de Orang-Frans (Fransche menschen) een vroolijk volk zijn.

Dat is zoo.

Goed. Denk eens na alvorens mij te antwoorden. Al ik je het leven schenk, onder voorwaarde dat je altijd de getrouwe bondgenoot der Battaks wilt blijven, nooit ons land zult verlaten, zou je dan het nakomen dezer verbintenis met een eed willen bevestigen?

Ik opende den mond om te zweren, want te leven, zelfs op Sumatra, is verkieslijker dan te worden verorberd.

De Battak legde mij het zwijgen op.

Wacht. Ik kom morgen terug. Dan eerst wil ik je besluit kennen....

Ik had het hem al terstond willen meedeelen, want om met gelatenheid zich tot eetwaar te leenen, dient men wezenlijk roeping te gevoelen .... en ik moet bekennen, dat ik niets van dien aard in mij gewaarwerd. Ik deed er dus het zwijgen toe. Zijn besliste toon was mij een waarschuwing, dat het verstandigste was, zijn raad maar op te volgen.

De dag scheen mij een eeuw. Het kwam geen enkelen keer in mij op om na te gaan of de opgelegde voorwaarden niet bezwarend waren voor mijn hart en geest. Neen. Het denkbeeld van niet in stukken te worden gesneden, mijn bewakers niet tot voedsel te zullen strekken, overheerschte alle overweging. Ik sidderde alleen bij de gedachte, dat het opperhoofd eens van plan mocht veranderen. Daarvan was gelukkig geen sprake.

Des anderen daags kwam hij op hetzelfde uur mij spreken. Voordat hij nog een woord had geuit, riep ik hem toe:

Ik aanvaard het leven.

Een grijnslach zweefde om zijn lippen.

Je stemt er dus in toe een Battakker te worden?

Jawel.

Als een echte Battakker zul je nooit het eiland Sumatra verlaten?

Nooit.

Van dit oogenblik af ben je onderworpen aan onze wetten enz.?

Accoord.

Wacht nog even. Het is noodig dat je onze instellingen kent. Het is de plicht van iederen Battakker, een meisje te huwen van ons ras.

Ik maakte een ongeduldig gebaar. Maar.... drommels de keuze tusschen een huwelijk of het braadspit.... ik onderdrukte mijn boos humeur en vastberaden zei ik:

Ik zal huwen.

Het opperhoofd scheen voldaan:

Best. Ik zal je mijn dochter geven.

Wat een manier, om zich een schoonzoon aan te schaffen, hè? Ik had geen tijd om over het onkiesche dezer handelwijs na te denken. Het opperhoofd vervolgde:

Zoodra het huwelijk is voltrokken, zendt de echtgenoot zijne vrouw terug naar het dorp waar zij is geboren, of wel naar eene plaats die hem goeddunkt. Bij uitzondering zal mijne dochter verblijf houden onder uw dak.

Zeker, om mij te bewaken! riep ik onvoorzichtig.

Je snapt het, hernam het onwrikbaar opperhoofd. Maar onze wetgeving veroordeelt je niet tot het bezit van een enkele vrouw. Je moogt er zooveel nemen als je wilt, en die kun je ook zenden waarheen het je behaagt.

Daags daarna was ik volgens Battakschen *adat* (gebruik) gehuwd met Rana, dochter van het opperhoofd Ourvero.

Haar ziende, begreep ik waarom Ourvero mij de voorkeur had gegeven. Rana was een mager, klein meisje, met donkergele huidskleur, haar gelaat vertoonde meer overeenkomst met het apengeslacht dan met een menschelijke gedaante. Men moet tusschen de tanden zitten van menscheneters, om met zulk een meerkat omgang te willen hebben. Ik diende haar wel voor lief te nemen, niet zonder een ander Battaksch wetsartikel te hebben vernomen, luidende:

„Zal worden opgegeten door de krijgers alwie gestolen, de dochter van een opperhoofd leed zal hebben aangedaan of de wet overtreden van het Battaksche volk".…

Fraaie wetgeving! Dank zij dit artikel, was ik voortaan Rana's slaaf. Voor haar zou het voldoende zijn, met afzichtelijk gegrijns te mopperen: Mijn echtgenoot doet mij verdriet aan! In mijn verbeelding kon ik dan de tanden der kannibalen zich aan mijn vleesch voelen vergasten.

Doch genoeg hiervan.

Uit een handelsoogpunt had mijn huwelijk de beste resultaten. Alle zaken tusschen Battakkers en het buitenland gingen door mijn handen. Maar helaas! over de winsten mocht ik niet eigenmachtig beschikken, want een ander artikel der Battaksche wetgeving hield in:

„De goederen, door den echtgenoot verkregen, vallen na diens overlijden zijne vrouw of vrouwen ten deel."

Toen kwam ik op de gedachte, om een gedeelte der behaalde winst af te zonderen en deze door uw goede zorgen in Europa te beleggen."

Roerloos, half glimlachend, half inwendig ontroerd, hoorden Albert Gravelotte en Morlaix het vreemdsoortig verhaal aan.

Wat Friedrich betreft, onderscheidene malen had hij gegeeuwd en de lezing afgebroken om te vragen:

Is er in dit alles wel een gat, om in te kruipen en in het bezit te geraken van de 10.000.000 die bij de Société Générale zijn gedeponeerd?

Wij komen aan dit kapitale punt, hernam meneer Fleck zenuwachtig.

»Aangekomen" is erwtenbloesem! riep Lisbeth met melodieus stemgeluid.

Friedrich Gavrelotten fronste de wenkbrauwen. De bloementaal der Duitsche dame begon hem te vervelen. Maar plotseling bedaarde zijn ongeduld. Naar alle waarschijnlijkheid schoot het hem te binnen, dat, nu oom François — ten einde niet opgegeten te worden — wel eene Battakvrouw met een apentronie had gehuwd, hij wel met eene Duitsche dame, die bloementaal sprak, kon trouwen, ten einde het fortuin te bemachtigen, dat in de brandkast der Société Générale was opgeborgen.

Fleck had niets bemerkt. Met zijn eentonig stemgeluid hervatte hij de lezing.

»Naardien de Battakkers volkomen op de hoogte waren van alle zaken, die ik direct met hen behandelde, was het mij bijna onmogelijk, een gedeelte der winst te vervreemden.

Waarom ik een persoonlijke besparing wenschte, zal ik u aanstonds zeggen. Om daartoe te geraken, wees een eenvoudige redeneering mij den weg:

Opdat de Battakkers niet de lucht krijgen van je geldopneming, is het zaak buiten Sumatra kantoren te hebben. Nu is het een feit, dat het schoone geslacht onder de stammen, die mij zoo vernuftig het lidmaatschap hadden geschonken, geen bizondere reden heeft tot tevredenheid over de bestaande wetten. Het Battaksch meisje staat in haar dorp onder voortdurende controle. Allen benijden ze de onafhankelijkheid, de vrijheid, welke de Europeesche vrouw geniet, als echtgenoote der Hollandsche kooplieden van de kust.

Van dien naijver meende ik gebruik te moeten maken. De wet gaf mij de bevoegdheid meerdere vrouwen te nemen. Ik trouwde er achtereenvolgens nog zeven, aan wie ik de taak opdroeg, door hun tusschenkomst kantoren op te richten op Java, Borneo, Manilla enz.

Ge kunt nagaan dat ze met vreugde op mijn besluit ingingen. Het was de vrijheid, de emancipatie die ik hun aanbood. Dank zij hunne medewerking, werd ik in staat gesteld — buiten weten van Rana en haren stam — een ronde som te Parijs vast te zetten. En nu wensch ik naar Frankrijk terug te keeren om ervan te genieten.

Ha! Ha! riep Friedrich.

Hij zweeg plotseling. Het wilde hem voorkomen dat een verre echo zijn uitroep herhaalde. Maar hij mocht goed luisteren, geen gerucht drong tot hem door. Zeer zeker had zijn gehoor hem misleid.

Fleck vervolgde zonder eenigen argwaan zijn lectuur:

»Ik had gehoopt, mijn waarde correspondent, dat de Nederlandsche autoriteiten mij zouden steunen, maar bij mijn eerste pogen ontving ik van den resident ten antwoord:

Weledele Heer! Vóór uwe komst waren de Battakkers aanhoudend met ons

in oorlog. Zij plunderden, verbrandden onze landelijke ondernemingen en voerden de planters in slavernij met zich mede. Sedert uwe komst is dat alles veranderd. In goeden doen door uwen handel, leven de Battakkers in vrede met hunne naburen. Deze toestand is voor het welzijn van Sumatra en den voorspoed der Nederlandsche bezittingen te voordeelig om er eenige verandering in te brengen.

Men stuurde mij met een kluitje in het riet. Ik had er alleen mee gewonnen, dat ik even streng door de Hollanders werd bewaakt als door de onverzettelijke Rana."

Och! Och! meesmuilde Friedrich, zoo beschermt men in het verre Oosten de deugd.

Fleck stampvoette van woede:

Je lacht, je hebt ongelijk. Uit dit alles moet uw geluk, uw rijkdom voortspruiten.

En zonder zijn toekomstigen schoonzoon den tijd te gunnen voor een antwoord, boog de dikkert zich weer over het papier van oom François.

»Toch — schreef de gevangen planter verder — gelukte het mij door onderzoek en navraag tot de ontdekking te geraken, dat de wetgeving der Battakkers een soort echtscheiding toelaat. Ziehier den tekst:

Wanneer een Battakker buitenslands wenscht te gaan, kan hij zijne vrouw of vrouwen verstooten, op voorwaarde dat een lid zijner familie treedt in zijn rechten en al wat tot zijn plicht behoort.

Met andere woorden, een bloedverwant die er in zou toestemmen mijn vrouwen te huwen en het beheer overnemen mijner landelijke ondernemingen, kan mij de vrijheid terugschenken."

Hier staakte het zwaarlijvig heerschap zijne lezing en zag hij zijn hoorders aan met een triomfeerenden blik.

Begrepen?

Neen, stamelde Friedrich Gavrelotten.

Niet? Het is toch zonneklaar. Ik geleid u naar Sumatra, ik stel u voor aan uw oom: als de reddende neef....

Dat baantje zag ik liever aan een ander toevertrouwd.

Onmogelijk. Het bewijs van bloedverwantschap dient geleverd.

Wanhopig zuchtte Friedrich:

Wat gij mij aanbiedt is gevangenschap in de plaats van oom François. Gij stelt tien millioen in uitzicht, en op slot van rekening is het.... een cachot.

Het cachot van Socrates, met de dolle kervel, lamenteerde Lisbeth. Dolle kervel is een vergif en beteekent.... wanhoop. Aldus de *Taal der bloemen*, bladzijde 23, 2e kolom, 17e regel van boven.

Meneer Fleck liet zich niet van zijn stuk brengen. Hij beschouwde het tweetal met een onbeschrijflijke uitdrukking van meerderheid; daarop sprak hij toegevend:

Jeugdige dwazen, met uw bekrompen doorzicht, gij ziet papa Fleck dus

voor een groentje aan, voor een praatzieke baker; luistert en hebt berouw over uw verkeerde opvatting.

Hij nam andermaal een snuifje, en op langzamen toon luidde het:

Je gaat uit, beste Friedrich, op de verovering van de acht vrouwen die oom François je zal aanwijzen.

Acht — en Lisbeth maakt negen.

Neen, mijn jongen, die is maar één, want je zult er niet in slagen het jawoord der Battaksche schoonen te verkrijgen.

Waartoe dan de rest?

Om den oom vertrouwen in te boezemen. Het niet slagen uwer huwelijksplannen drijft u tot wanhoop. Ge laat uw lieven oom ontsnappen. Te dien einde moet ge een eigen stoomboot hebben. Helaas! uw fortuin is niet groot genoeg om u dergelijke weelde te veroorloven. Oom François evenwel, door je toedoen bewogen, zal zich herinneren dat hij in Europa tien millioen heeft gedeponeerd; hij teekent een credietbrief waarmee je alle gelden kunt incasseeren, die je mocht noodig hebben.

Ik snap het! riep Friedrich, wij nemen de fondsen op.... en we laten den oom fluiten.

Precies! En jij, mijn mooie Lisbeth, zult begrijpen dat je de eenige verloofde blijft van Friedrich Gavrelotten, die je huwen zal voordat hij een cent aanraakt.

O ja zeker, papa, uw woorden hebben de geur van mirthen, het symbool van den echt.

Goed zoo, En nu, lieve kinderen, heft je glazen op en laten we klinken op de tien millioen van oom François.

En zoo geschiedde.

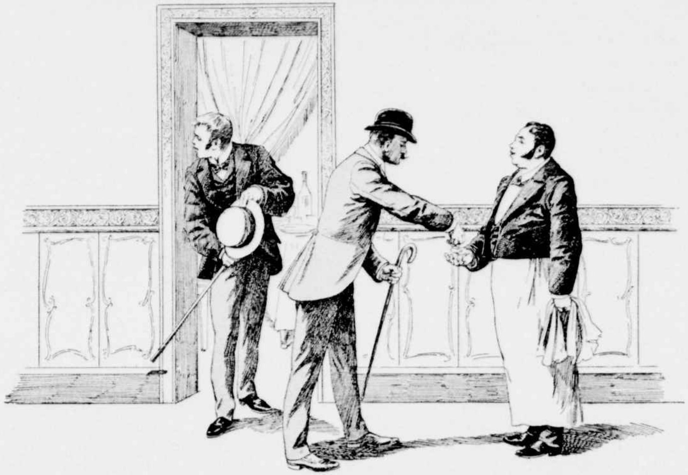

II.

HOE DE VERLOOFDE VAN FRIEDRICH GAVRELOTTEN ACHT BRUIDEN BEZORGT AAN ALBERT GRAVELOTTE.

In het kabinet 24 zaten Albert en Morlaix naast elkaar, nog verbaasd over hetgeen zij hadden vernomen. Plotseling fluisterde Gravelotte zijn vriend en bediende in het oor:

Als je 't goedvindt, zullen we van avond niet sterven.

Morlaix strekte den arm uit met een onverschillig gebaar, dat duidelijk zijn geliefkoosde leus te kennen gaf.

Men heeft het recht tot zelfmoord zijn toevlucht te nemen, hernam Albert zonder verheffing van stem, wanneer men niemand ermee benadeelt. Nauwelijks een uur geleden verkeerden we nog in dit geval. Maar nu zou onze dood ons tot medeplichtigen maken van de dieven, wier plannen wij ontdekt hebben.

Morlaix gaf een toestemmend teeken met het hoofd.

Je denkt er ook zoo over, vervolgde de spreker, welnu, des te beter. Thans rust op ons de plicht, oom François te bevrijden.

Dat wil ik wel, maar jij moet zijn acht poesjes trouwen.

Dat doe ik.

Je bent een moedig man, bromde Morlaix. Ik voor mij maak me liever van kant.

Gravelotte zei schouderophalend: Als oom eenmaal in vrijheid is, belet me niets om op mijn oud idee terug te komen. Men sterft op Sumatra even gemakkelijk als in Parijs.

Gemakkelijker zelfs. Daarin heb je gelijk. Nu blijft er nog maar één moeilijkheid over.

Die is, als ik vragen mag?

Om naar Sumatra te komen.

Nu.... en?

Nu.... en, als we het gelag hebben betaald — je hebt het zelf immers gezegd — houden we *f* 2,50 over.... dat is 't!

Ditmaal liet Albert het hoofd zakken.

De opmerking van zijn vriend was juist. Geheel en al bezield met de gedachte van toewijding en zelfopoffering, die in zijn brein was ontsproten, stond de jonkman reeds aan den vooravond van het vertrek voor een schijnbaar onoverkomelijken hinderpaal. Zoo hij nog eenige dagen voor den boeg mocht hebben, zou hij den moed niet laten zakken; immers velen waren vóór hem zonder geld op reis gegaan.

Hier gold het echter tijd en afstand te winnen op zijn tegenstanders, die langs den snelsten weg op Sumatra zouden aankomen, afgezien nog van de kosten, aan dergelijke reisroute verbonden. Een tienduizend gulden was met deze onderneming minstens gemoeid.

Hoe te komen aan die som?

Daar ging hem eensklaps een licht op. Met een vinger op de lippen legde hij Morlaix het stilzwijgen op, gaf hij dezen een teeken, in stilte zijn hoed en stok te nemen en hem te volgen. Sluipend als een wolf, verlieten ze het kabinet No. 24.

Eenmaal daarbuiten, betaalde Albert de vertering, gaf Nico den kellner zijn fooi, de verbazing van dezen niet opmerkend over het ditmaal mislukken van diens mikrophonische handgrepen, en bevonden zij zich weldra op het asphalt van den boulevard.

Waarheen gaan we? vroeg Morlaix, toen Gravelotte hem bij den arm greep.

Naar een tooneelkapper in de voorstad Montmartre.

Je bent toch wijzer!

Laat mij maar begaan; je zult zien hoe alles goed van stapel loopt.

Morlaix drong niet verder aan en liet zich gedwee leiden. Er verliepen geen tien minuten of zij bevonden zich in het heiligdom van den Figaro, die op Alberts aanwijzing het tweetal onder handen nam en op hen toepaste de geheimen zijner weergalooze kunst.

. . . .

Een half uur later meldden zich twee net gekleede heeren aan het restaurant „Richissime” en vraagden op geheimzinnige manier den *gérant* te mogen spreken.

Gehuld in een zwarte gala-jas, prijkend met de rozet van het Legioen van

Eer, de kin omlijst met een fijnen bruinen baard, hadden zij al het uiterlijk van voorname personages.

De gérant haastte zich dan ook aan hun verlangen gevolg te geven.

Mijnheer, sprak een der bezoekers — hem een portefeuille vertoonende en zijn driekleurige sjerp latende zien. — Mijnheer, mijn ambt als kommissaris van politie noopt mij een arrestatie te bewerkstelligen in uw etablissement.

In mijn.... stamerde de gérant met ontsteld gezicht.... Meneer, kunt u

Bij den kapper.

niet wachten totdat uw man zal opgehouden hebben mijn gast te zijn?

Neen, maar....

Bedenk eens welk een schade een dergelijk schandaal mijn huis moet berokkenen.... mijn etablissement van den eersten rang in Parijs.... het zal mijn ondergang zijn, meneer!

Laat mij spreken....

Het zal mijn ondergang zijn, meneer!

Dat zal het! zei de kommissaris op barschen toon, als u mij niet laat uitspreken. We zijn geen menscheneters.... dat dient u te begrijpen. Luister, vervolgde de vermomde handhaver der openbare orde, een rijtuig wacht mij aan

de deur. Daarin zal een persoon stappen, zonder dat de straatjeugd er iets van bemerkt. Maar dan moet u ons hierin behulpzaam zijn.

Goed, meneer de kommissaris. Beschik over mij naar welgevallen.

Welnu dan.... in kabinet No. 26 is een dame, genaamd Lisbeth Fleck, die op het oogenblik daar dineert met een paar heeren....

Ha! was de enkele uitroep van den gérant, ten uiterste verbluft over deze wetenschap van den man der Hermandad. Deze evenwel glimlachte zeer bescheiden en de gedachte beantwoordende van den restauratiehouder, zei hij:

De politie is zeer goed georganiseerd, wat ook zij, die ongaarne ermee te doen hebben, van het tegendeel mogen zeggen. Om terug te komen op mejuffrouw Lisbeth, het is uw zaak haar hier te brengen, zonder dat zij in iets argwaan heeft, en vooral mogen haar vrienden niets vermoeden van haar avontuur.

Duivels!

De bezwering van den woesten burger der onderwereld is altijd een bewijs van verlegenheid. De gérant vond dat men hem een even moeilijke als onaangename taak opdroeg. Gelukkig kwam de kommissaris hem te hulp.

Niets gemakkelijker, mijn waarde heer, en ge zult het met me eens zijn. Begeef u terstond naar No. 26; ge klopt en opent gelijktijdig, ge maakt uw excuus het gezelschap te storen en beroept u op de traditie van het huis.

De traditie, herhaalde de gérant, zich achter de ooren krabbend.

Ja, de traditie wil immers, dat ge iederen bezoeker een verrassing bereidt. Op grond daarvan noodigt ge mejuffrouw Lisbeth uit u te volgen, teneinde eene keus te doen onder de surprises die voorhanden zijn. Gij brengt haar hier, doet haar in het rijtuig stappen.... en alles is in orde.

De gérant verwijderde zich haastig, met de verzekering dat hij binnen een paar minuten de schuldige ter beschikking zou stellen van de politie. De beide gedecoreerde heeren gingen insgelijks zonder eenig gerucht te maken heen en posteerden zich bij een voertuig, dat langs het trottoir gestationneerd stond.

Het was ongeveer half tien in den avond. Een groote menigte bewoog zich op den boulevard; de drukte van het verkeer leidde geheel en al de aandacht af van de twee gewaande politiemannen, die onafgewend de oogen gevestigd hielden op de dubbele glazen deur van het café „Richissime". Het duurde echter niet lang of een ervan werd geopend en op het perron verscheen de gérant, die de jeugdige Lisbeth Fleck onder een zacht gefluister naar het wachtend voertuig geleidde. Nieuwsgierig en verwonderd keek de dame op.

Hoezoo, moet ik hier instappen? vroeg ze.

Voor een vijf minuten maar....

En u zult opgetogen zijn van de verrassing die u wacht, mejuffrouw, zei een der politiedienaren, die vooruittrad, want u komt op een nummer van waarde aan.

Lisbeth maakte een achterwaartsche beweging, maar de man die zooeven gesproken had, ontblootte het hoofd:

Wij zijn administrateuren der afdeeling surprises, mejuffrouw. Wij brengen u daarheen en ook weer terug. Ik ben er zeker van dat het uitstapje u zal verrassen.

Na een kleine aarzeling stapte de dame in. De koetsier — die onderricht was van zijn taak — legde de zweep op zijn paard en in gestrekten draf ging het voorwaarts.

Toen greep ieder harer begeleiders haar bij een hand, en de man die de rol van kommissaris op zich had genomen, sprak:

Een gebaar, een schreeuw, en ge zijt des doods!

Dood? herhaalde ze ontzet.

Morsdood, mejuffrouw. Zoo ge integendeel u kalm houdt en ervan afziet ons te willen ontsnappen, zult ge geen ander gevaar loopen dan een gevangenschap van hoogstens een paar uren.

Met een blik harer blauwe oogen ondervroeg ze hare cipiers.

Uw vader, mejuffrouw, is voornemens een fortuin te stelen.

Och kom, zei ze, bij wijze van protest.

Onnoodig te ontkennen. Dat fortuin bedraagt tien millioen en is gedeponeerd bij de Société Générale, ten name van een planter op Sumatra....

De ongelukkige Duitsche dame bloosde tot over de ooren. Zij bekende zich overwonnen.

Goed, hernam de gewaande kommissaris, gij gevoelt de onmogelijkheid eener ontkenning. Wij willen uwen vader beletten zijn plannen te volvoeren. Stilzwijgendheid en gehoorzaamheid zijn nu een eerste plicht.

Lisbeth dacht zelfs niet aan het tegendeel. Schrik en ontsteltenis hadden geheel haar denkvermogen als het ware verlamd. Slechts ééne vraag trad haar in de verwarring van het oogenblik duidelijk voor den geest: Wie zijn de mannen, die het geheim van mijn vader hebben ontdekt en zich tot taak gesteld de uitvoering ervan te beletten?

Zij kon hierop geen antwoord krijgen. Op een gegeven oogenblik richtten haar begeleiders eenige woorden tot haar, die zij niet verstond. Daarop werd zij geblinddoekt, zonder dat zij op eenigen weerstand bedacht was. De beweging van het rijtuig hield eensklaps op. Men greep haar bij de armen en tilde haar uit den wagen. Tusschen haar bewaarders, doorliep ze een met vlakke vloersteenen bedekte ruimte, welke, afgaande op den weerklank der voetstappen, haar een vestibule toescheen.

Men gelastte haar een trap op te klimmen. Zij voelde een tapijtlooper onder haar voeten. In haar gedachtenreeks traden de verhalen van politieavonturen en vermaarde ontvoeringen, zoodat zij de treden begon te tellen.

Na achtentwintig ervan te hebben overschreden, hield men haar staande. Een deur ging open, die weldra achter haar werd gesloten.

De jonge Duitsche was gezeten op een hard lichaam waarin zij, op het gevoel af, een houten met beeldhouwwerk versierden koffer herkende.

Gij moogt uwen blinddoek afrukken, gelastte de stem wier geluid zij zooeven had vernomen.

Zij voldeed aan het bevel, maar de herkrijging van het gezicht bracht haar enkel teleurstelling, want zij bevond zich in een groot naakt vertrek waarvan de koffer, waarop zij was gezeten, het eenig meubelstuk uitmaakte. De afwezigheid van vensters, het gezicht op verschillende deuren daarentegen, bewezen haar dat zij in een voorvertrek gevangen zat.

Gevangen! Een der personen, die in haar ontvoering de eerste hand had gehad, stond vlak tegenover haar, en diens houding benam haar alle hoop, zoo zij er al nog eene mocht gekoesterd hebben. Hij had een revolver in de hand. Op zoetsappigen toon zei hij:

Maak u niet ongerust, mejuffrouw, eer twee uren verloopen zijn, denk ik u weer naar uw vader terug te brengen.

Mijn vader zal mij wreken, zei Lisbeth toornig.

Haar cipier grijnslachte: Gij vergeet dat hij een misdaad beraamt. Zoo althans noemt het Wetboek van Strafvordering eene handeling waarbij men zich andermans goed wil toeëigenen tegen diens toestemming.

En als ik nu eens weigerde uw gevangene te blijven? hernam Lisbeth woedend.

Op een dergelijke mogelijkheid wensch ik niet bedacht te zijn, antwoordde haar bewaker.

En waarom niet?

Ik zou in dat geval de deur achter mij openen, en u stond voor een gevaar, waaruit geen menschelijke macht u kan redden. Oefent u daarentegen een weinig geduld, zoo zult u van hier gaan, zonder iets te vreezen te hebben.

. . . .

Wat deed onderwijl de kameraad van den man, die de ongelukkige Lisbeth Fleck bewaakte?

Nauwelijks was de gevangene goed en wel verzekerd, of haar cipier haastte zich met versnelden pas naar het Grand Hôtel, dat op den Boulevard des Capucines is gelegen. Daar gekomen, meldde hij zich bij den portier en informeerde naar den heer Fleck.

Kamer 140, luidde het antwoord.

Is meneer binnen?

Een oogenblik, zei de congierge, ik zal eens hooren.

Door middel van een spreekbuis wisselde de beambte eenige woorden met een onzichtbaar persoon, en zich tot den bezoeker wendend:

Begeef u naar de lift, meneer. De heer Fleck is in zijn kamer.

Het gedecoreerd personage liet het zich geen tweemaal zeggen.

Hoe was het den heer Fleck tusschentijds vergaan? vraagt de lezer. Ongerust geworden wegens de langdurige afwezigheid van Lisbeth, was hij op kondschap uitgegaan en door den gérant van het café »Richissime" op de hoogte gebracht van de noodlottige arrestatie, die kortelings had plaats gehad. De verbazing, woede en wanhoop van den Duitscher laten zich niet onder woorden brengen. Hij haastte zich zijne rekening te vereffenen en

snelde daarop met zijn aanstaanden schoonzoon, Friedrich Gavrelotten, naar het naastbijzijnd politiekommissariaat, waar de eerstaanwezende beambte hem op een mogelijk misverstand wees, den verbolgen vader belovende hem weldra voldoening te zullen geven met de zaak behoorlijk in orde te brengen.

In zijn hotel teruggekeerd, liep hij in zijn kamer op en neer, als een een woedende tijger in zijn kooi. Daar klopte de tweede ontvoerder van Lisbeth bij hem aan:

Welnu? vroeg Fleck, hem de handen toestekend, gij brengt mij tijding van mijn dochter?

De aangesprokene antwoordde glimlachend: Ja zeker, meneer.

O, ik wist wel, dat de Fransche politie geen gras laat groeien over een misverstand.

Met uw welnemen, meneer, zei de bezoeker, het is niet de politie die mij tot u zendt....

Van wie komt u dan? was met open mond de wedervraag van Fleck.

Vanwege de achtenswaardige burgers die mejuffrouw uwe dochter hebben weggevoerd.

Fleck bleef met de uiterste verbazing den vreemden afgezant aanstaren. Deze ging, zonder zijn ironisch flegma te laten varen, op een stoel zitten die hem niet was aangeboden, haalde een sigarenkoker uit zijn zak te voorschijn en deze den Duitscher aanbiedend:

Wilt u rooken? was zijn vraag. De Duitscher evenwel was aanvankelijk niet in staat een woord uit te brengen en weigerde met een handgebaar.

Mijn lastgevers, ging de bezoeker voort, zijn honorabele personen, doch onterfde familieleden door een snood overleg. Zij hebben dringende behoefte aan een vijfduizend gulden en verwachten deze van niemand anders dan van u, een schatrijk man, dank zij den millioenen van oom François, voleindde kalmpjes de bezoeker.

Fleck balde de vuisten. Dit is dus een afdreiging! riep hij.

Een liefdegave, verbeterde de vreemdeling onvervaard.

En als ik nu eens weigerde mij te laten aftroggelen? Als ik eens schelde en u liet arresteeren? zei Fleck bevend van woede.

Dan zou een dolkstoot den levensdraad afsnijden van de arme Lisbeth, hernam zijn pijniger.

Fleck voelde zijn beenen onder hem sidderen, zijn weinige hoofdharen rezen te berge. Onmeedoogend vervolgde de bezoeker:

Zoo ik binnen het uur het bedrag niet aan mijn committenten heb ter hand gesteld, heeft mejuffrouw Lisbeth opgehouden te leven.

Vijfduizend gulden is een heele som, begon de Duitscher, nu eenigszins handelbaar geworden. Ik heb ze niet bij me.

Toch wel, hernam de vreemdeling; u zoudt immers morgen drie plaatsen eerste klasse bespreken op een stoomer, met bestemming naar Singapore en Batavia.

Een opschrikken van Fleck bewees dat de onbekende waarheid had gesproken.

Er schieten u, vervolgde deze onverstoord, juist nog vierentwintig uren over om de boot te Marseille te halen. U verlaat morgen met den bliksemtrein Parijs en u hebt de vijfduizend gulden thans bij u, die u als liefdegave worden afgebedeld.

Het angstzweet brak den Duitscher uit. Zijn tegenstander was duivels goed op de hoogte. Toch zocht hij naar een uitvlucht:

Als ik u die som geef, moet ik naar de bank gaan, dat veroorzaakt

De Duitscher tastte in zijn borstzak.

tijdverlies en uitstel van mijn vertrek voor verscheidene dagen.

Dan zult u voor altijd afstand moeten doen van de liefkoozingen uwer dochter en van hare echtverbintenis met mijnheer Friedrich Gavrelotten.

De rijke gast van het Grand Hotel wischte zich het zweet van het voorhoofd. Deze vreemde man kwam hem voor als de duivel in persoon. Fleck herinnerde zich niet hem ooit te hebben ontmoet. Onwillekeurig tastte hij in zijn borstzak en haalde zijn portefeuille te voorschijn, waarvan het welvoorziene uiterlijk aan de bewijsvoering van den vreemdeling kracht scheen bij te zetten. Deze vervolgde op zoetsappigen toon:

Haasten we ons wat. Er blijven mij nog maar drie kwartier over om Lisbeth te vrijwaren tegen den dolk die haar dreigt.

Het gevraagde bedrag werd hem in bankbiljetten ter hand gesteld.

Mejuffrouw Lisbeth zal u hiervan kwitantie overleggen. Tot de eer en het genoegen u weer te zien, meneer.

En terwijl Fleck, geheel ontdaan, zich in een stoel liet neerzakken, was de onbekende eensklaps verdwenen. Twintig minuten daarna trad deze in het kabinet waar zijn makker, met den revolver in de hand, echt vaderlijk mejuffrouw Lisbeth bewaakte. De beide mannen wisselden eenige woorden binnensmonds met elkander.

Mejuffrouw, zei een hunner, uw gevangenschap is ten einde. Vergun mijn vriend u te blinddoeken, onderwijl ik eenige woorden schrijf. Ik geef mij bovendien de vrijheid, u te verzoeken dezen brief aan meneer uwen vader te overhandigen.

Zij liet zich een en ander welgevallen; men geleidde haar wederom naar buiten en deed haar andermaal in een rijtuig stappen. Het was avond. Na eenige minuten rijdens zette men haar af in de straat Charras. Haar eerste werk was zich van den blinddoek te ontdoen en onder het licht van een lantaarn het adres te lezen van den brief. Haastig, met versnelden pas, liep ze den boulevard Hausmann op en bevond zij zich na een vijf minuten vóór den ingang van het Grand Hôtel. De vestibule te doorloopen, de trap op te vliegen was het werk van een oogenblik. Buiten adem stortte zij zich in het vertrek van haren vader met den uitroep:

Dag papa! Lieve beste papa! Wat een geluk u weer te zien! — Onder haar innige omhelzing riep deze:

Wat hou je daar toch in de hand, dat me in den hals zoo kittelt?

Een brief.... Laat ik u eerst zeggen, dat er ellendelingen....

Nu ja.... daar weet ik alles van.... ik heb je losgeld betaald....

Wat zegt u? — Lisbeth vraagt zich af of haar vader zijn verstand heeft verloren.

Geef mij dien brief, zegt Fleck, ik moet toch weten wat erin staat.

Hij opent haastig het enveloppe. Op een gevouwen papier staat te lezen:

»Ontvangen van den heer Fleck de somma van vijfduizend gulden, welke den een of anderen dag hem zal worden gerestitueerd."

(was geteekend): A. en B.

Onder de handteekening bevond zich een naschrift:

»P.S. Wij achten het plicht u kennis te geven, dat mejuffrouw Lisbeth geen gevaar heeft geloopen hoegenaamd; we hadden geen dolk, ook waren onze revolvers niet geladen. Zoo we met dappere luidjes hadden te doen gehad, waren we in ons pogen niet geslaagd. Wij zegenen uw kleinzielige harten en zeggen u dank, ons in de gelegenheid gesteld te hebben tot het verrichten van een *goede* daad en ter wille van den goeden naam eener achtingswaardige familie, een *kwade* praktijk te hebben belet."

Voor onze Duitschers bleef de heele geschiedenis een gesloten boek, maar wel degelijk begrepen ze dat ze geducht in de maling waren genomen. Vijfduizend gulden was geen kleinigheid, geen bagatel om niet in rechtmatige woede los te barsten met uitroepen van: schelmen! roovers! bandieten! onder den indruk van het oogenblik.

. . . .

Snel rolde het rijtuig voort, dat Albert en Morlaix brengen moest naar het station van het Zuiden, teneinde Marseille te bereiken. Weldra waren ze dan ook opgesloten in een der compartimenten met beweegbare couchetten die alle gemakken aanbieden van een nachtelijken rit in een spoorwegwagon. Daar werden pruiken en valsche baarden afgelegd en met een gerust geweten sliepen de beide reizigers weldra in, wel bewust, dat zij zich niets hebben te verwijten, want zij hadden slechts geleend van een dief, opdat deze het onderscheid zou leeren tusschen het mijn en dijn.

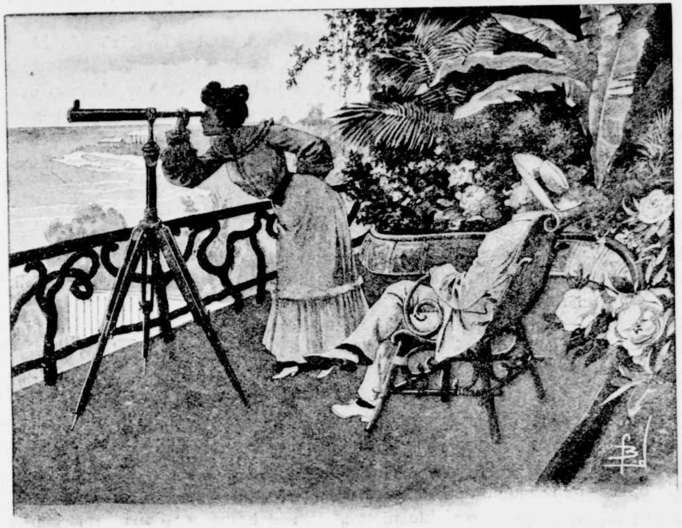

III.

HET SCHOON VERNUFT VAN DALIA IN HET SMEDEN VAN INTRIGES.

Donkerblauw was de zee; spiegelglad strekte de onmetelijke watervlakte zich uit in rustige rust, al was de nauwelijks merkbare deining ook in tegenspraak met de gewaande kalmte in dezen uitlooper van den Indischen Oceaan. Parelgrijs schemerde iets als een nevel aan den verren gezichteinder, men zou zeggen een donzige wolk, die eigenaardig afstak tegen de helderheid van het uitspansel. Deze gewaande wolkstrook vormde in haar kronkelingen de kust van het schiereiland Malakka, grenzende aan de straat waaraan deze landstreek zijn naam geschonken heeft.

Het was nog geen acht uur in den morgenstond, en toch deed de hitte van de tropische atmosfeer zich reeds danig gevoelen. Het azuur der lucht had die gulden tint van vloeibaar licht, het altijd raadselachtig verschijnsel voor de bewoners van noordelijke hemelstreken, waar het uitspansel doorgaans is bewolkt en de klaarheid van een zomerdag slechts een flauw

afschijnsel mag heeten van het schitterend licht waarin de Maleische Archipel zich baadt.

In de schaduw der veranda van een weelderig ingerichte woning op den top van een heuvel, omringd door tuinen waarin het breede pisangloover en waaierpalmen verkwikkende koelte aanbrengen, bevinden zich twee personen die beurtelings door een zeekijker de oppervlakte nagaan van den waterspiegel, op dit oogenblik door de Indische zon zoo schitterend verlicht.

Wat verwachten ze? Een der groote stoomers uit Europa? Neen, want hun blikken zouden zich dan wenden naar het Westen, in de richting der Golf van Bengalen. Volhardend turen hun oogen naar het Oosten, vanwaar een der booten moet komen der Nederlandsch-Indische Stoomvaartmaatschappij, die kruisen tusschen Java, Sumatra en het schiereiland Malakka. Zeer zeker, nieuwsgierig zien ze de komst van die stoomboot tegemoet. Een blik op het erf aan hun voeten geeft een ruimen palankijn te zien met groene gordijnen, waarbij acht dragers staan met ontbloot bovenlichaam, schorten om hun lenden en het hoofd bedekt met tulbanden van groene en goudgele stof. Deze palankijn wacht op de bewoners der villa, die niet eerder willen instappen voordat ze den rook ontwaren van den verwachten stoomer, teneinde met hun voertuig zich te begeven naar Palang-Chinchadeng, de haven die op eenigen afstand aan de kust is gelegen.

Nog is er op de watervlakte niets anders te bespeuren dan de vlerken [1]) van visschers- en rooversprauwen, want de kustbewoners van Sumatra, waar wij ons thans bevinden, oefenen beide beroepen gelijktijdig uit. De twee personen op de veranda worden ongeduldig. De dame raadpleegt ieder oogenblik den verrekijker, de heer werpt zich, ten einde raad, in den rieten stoel binnen zijn bereik en blijft onbeweeglijk staren naar den horizon waar voor alsnog niets komt opdoemen.

De man is een zestigjarige. Zijn grijze haren onder den breed-geranden manillahoed zijn kort geknipt. Zijn geel getint gezicht is afgewisseld door een opstaanden knevel, eveneens grijs van kleur. In weerwil van het linnen kostuum, dat den planter verraadt, heeft deze knappe grijsaard de kloeke houding van een voormalig cavalerie-officier.

Zijn gezellin is een meisje van nauwelijks zestien lentes. Maar zoo het al gemakkelijk valt in hem den Europeaan te zien, onmogelijk bijna schijnt het de jonge dame te rangschikken onder eenig ras van den aardbol.

Allerverrukkelijkst staat haar de de mousseline robe, die haar ranke gestalte heerlijk doet uitkomen; snoezige schoentjes omsluiten haar sierlijke voetjes, waarop zelfs Asschepoetster jaloersch zou kunnen worden. Alleen heeft haar kapsel iets sombers, dat in Europa onbekend is. Het is alsof het blauwachtig zwart haar der inboorlingen met de blonde lokken der kinderen van het Noorden is ondermengd. Haar fluweelzachte oogen verraden diep-

[1]) Zeilen, met den vorm van vleugels, vandaar »vlerkprauwen" geheeten.

V. D. G.

zinnige gedachten; ze zijn donkerviolet, een zachte droefgeestige uitdrukking van die kijkers doet een wereld vermoeden van mijmering en droomen. Haar huidskleur is blank, doch bezit die eigenaardige blankheid waarin de matte tint het karakteristieke verhoogt van een gelaat, dat bogen kan op een zeldzaam schoon.

Kom, kom! moppert de grijsaard, daar heb je de verveling die het hoofd begint op te steken. Dat heb je ervan, als men toegeeft aan de dwaze grillen van een aankomend meisje.

Dwaze grillen! herhaalt Dalia op een toon, waarin droefheid en verwijt zijn gelegen.

De planter richtte zich halverwege op van zijn stoel. Nu ja, Dalia, word maar niet boos, mijn kind. Ik ben werkelijk de meegaandste der vaders, maar je zult moeten toegeven dat je mijn leven te veel vereenzelvigt met je afgod M'Praoe, dien je zoo eigenaardig tituleert: »Hoogheid boven den rook der vulkanen."

Dalia vouwde met ontsteld gezicht de handen samen:

M'Praoe, zei ze, is geen afgod; het is de godheid door mijne moeder aangebeden, door mijne moeder, die, zooals ge weet, afstamt uit de priesterkaste van het dappere Battaksche ras.

Als ik gezegd heb »afgod", dan is dit bij vergissing, lieve. Mijn eerewoord, ik heb eerbied voor M'Praoe. Toen ik je moeder trouwde, was de afspraak dat ik je in de Europeesche wetenschap onderricht zou doen geven en zij je den eeredienst zou onderwijzen van M'Praoe.

Is zij te kort geschoten in haar belofte?

Neen. Wij hebben ervoor gezorgd, dat ge een geleerd meisje zijt geworden.

En herinnert ge u nog het uur, lieve vader, toen mijne moeder voor altijd haar oogen sloot? Herinnert ge u haar laatste woorden: Dalia, ga in iedere belangrijke levensomstandigheid te rade met Miria-Oetan, den eerwaardigen hoogepriester van M'Praoe. En gij, François, die de arme Maleische vrouw gelukkige dagen hebt bezorgd, zweer mij, dat ge de besluiten van dezen wijzen man getrouw zult opvolgen.

Zonder eenige aarzeling heb ik zulks gezworen.

Komaan, lieve vader, laten we dan nogeens een oude geschiedenis oprakelen. Ze omstrengelde haren papa met haar armen. Op zekeren dag, ging ze voort, naamt ge mij op uw knieën en zeidet: Dalia, zou je wel het verre land willen kennen waar je vader is geboren? — Een reisje naar Europa, antwoordde ik, wanneer vertrekken we?

Ja, dat weet ik nog zeer goed.

Neen, neen, want zooeven hebt u nog gemopperd. Laat mij uitspreken, beste pa. Oho! Oho! riept ge, niet zoo'n vaart, juffertjelief! Een rijke planter verlaat maar zoo niet zijn goederen. Luister eens wat ik bedacht heb. Het is nu drie jaren geleden dat ik mijn vaderland Lotharingen verliet en er broeders heb achtergelaten. Dezen zullen nu wel gehuwd zijn en een huis-

gezin hebben. De fortuin heeft ons in Europa niet toegelachen; hoogstwaarschijnlijk verkeert een mijner neven, want ik onderstel neven te bezitten, in armoede. De Gravelottes zijn brave lieden, met een ijzeren hoofd maar een hart van goud, echte Lotharingers, in één woord.... Welnu, ik denk eraan een neef rijk te maken en u, mijn beminde dochter, het geluk te schenken, door u beiden uit te huwelijken. Ik schrijf in dien geest aan mijnheer Fleck, mijn vertegenwoordiger in Europa, en....

Ze omstrengelde haren papa met haar armen.

En gij liet me den brief verscheuren, met een zucht uwer innemende stem, waaraan ik geen weerstand kan bieden: O, papa, papa, het huwelijk is zulk een gewichtige zaak. Ik beloofde mijne moeder, geen besluit te zullen nemen zonder den wijzen Miria-Oetan te hebben geraadpleegd.

Ga dan spoedig zijn raad inwinnen, luidde uw antwoord....

Wat zeer voorzichtig van mij was, want die enkele woorden hebben voor mijn huis de deur opengezet voor den geest van intriges en verwikkelingen.

Zoudt ge dat denken, vader?

Hoe anders, lief kind, kunt ge het weefsel noemen van onwaarheden, welke ik den uitnemenden meneer Fleck op de mouw heb gespeld?

Dat noem ik: de ingevingen van M'Praoe.

De planter maakte een ongeduldig gebaar:

Het was lang geleden dat er van M'Praoe gesproken is.

Papa, heb eerbied voor den god der Battaks, den god uwer Dalia.

Dat heb ik, voor hem persoonlijk, als ge wilt; maar zijn inblazingen....

Zijn de wijsheid zelve, want ze vloeien voort uit het Heilige Boek, het M'Praoe Battaëva, door hem opgesteld in den aanvang der tijden en behoedzaam bewaard in den onderaardschen tempel van Audelang.

Och, nu ja, gewijde boeken vindt men in alle tempels, en iedereen noemt de schrifturen zijner buurlui apocriefe geschriften.

Het onze is echt, vader, — Dalia sprak dit op beslissenden toon, met de hand ten hemel opgeheven, alsof ze 23752 jaren te voren — aldus is de Battak-tijdrekening — bij het dicté van M'Praoe was tegenwoordig geweest. Op dit terrein was Dalia onverbiddelijk.

Met de zacht meegaande verdraagzaamheid, die den grondtoon uitmaakte van zijn karakter, gaf François Gravelotte als naar gewoonte toe.

Goed dan, het gewijde Battakboek is echt. Laten we er niet over redetwisten. Het is echt, maar zeer ingewikkeld, ziedaar!

Beste pa, ge zult nooit de Battakwijsheid begrijpen. Misschien verschilt ze te veel van den Europeeschen gedachtengang.

Dat moet wel zoo zijn, lief kind.

Dan wil ik trachten u in te wijden in de geheimen.

Ik verlang niets liever. Laat eens hooren.

Welnu vader, met uw toestemming begaf ik mij naar den tempel van Audelang. De wijze Miria-Oetan ontving mij als een kind van zijn volk, en toen ik hem met het doel van mijn komst bekend maakte, bleef hij een oogenblik staan, in gedachten verdiept. Dalia, sprak hij eindelijk, alle licht straalt vanuit het Heilig Boek M'Praoe, laten wij beiden het raadplegen. Hij nam een aarden pot, goot er water in, met eenige korrels maïs, twee wierookstokjes en vaniljetakjes en plaatste dit alles voor het altaar der godheid. Hij naderde alstoen het Boek, dat dichtgeslagen lag op een lessenaar van djattiehout, die in den vorm van een opgerichten tijger was gebeeldhouwd.

Jonge dochter, ving hij aan, neem een speld uit uw kapsel en steek die tusschen de bladen van het gewijde boek M'Praoe Battaëva.

Ik gehoorzaamde. Hij opende het op de bladzijde, door de metalen stift aangeduid, en las overluid:

»In die dagen wenschte M'Praoe, de heerscher over de schepselen die den hemel, de aarde en het water bewonen, zijne macht te deelen met eene zijner waardig, en hij sloeg zijn oogen op Liamanna, dochter van Solox, de aanvalligste in den dans, de volmaakste in schoonheid.

»Maar op zijn aanzoek antwoordde zij:

»Met een weinig lava en leem hebt Gij de wereld samengekneed, doch om de ziel van Liamanna te veroveren is méér noodig.

»En wat dan? was de vraag van den verbaasden god.

»De acht deugden te scheppen van den krijger, die in een droom mij zijn aangeduid door een onbekenden geest.

»Uit dit antwoord begreep M'Praoe dat zijn keuze de goedkeuring wegdroeg der machten van het heelal, en hij ging voort met háár te ondervragen, die in opdracht had hem de stem te doen hooren der eeuwige oneindigheid.

»Noem mij die deugden, Liamanna.

»Geduld; verachting van lijden en dood; kennis; list; geheugen; wilskracht; gezag en zachtmoedigheid.

»Hoe zal ik die scheppen? luidde de verdere vraag van M'Praoe.

»Zoo ge mij achtmaal ontmoet, zonder mij te herkennen, zullen zij bestaan."

Aldus de gewijde schrift, zei Dalia. De tekst evenwel ging mijn bevatting te boven. Toen sprak Miria-Oetan:

Het is de Wijsheid zelve, die uwe hand heeft bestuurd, jonge dochter! De godspraak heeft gericht tusschen u en uwen verloofde. Van hem moet ge de acht deugden eischen. Hèm moet ge acht beproevingen doen ondergaan.

Daarom, lieve vader, hebben de zeven Battaksche vrouwen, die aan het hoofd staan uwer afgelegen kantoren, de gedaante aangenomen uwer echtgenooten; daarom is mijn oude voedster Rana uw achtste levensgezellin geworden en zal de neef, dien ge voor mij als echtgenoot hebt bestemd, mijne hand kunnen verwerven, op voorwaarde alleen, dat hij de acht beproevingen doorstaat.

Nu, daarvan kan hij pleizier hebben, zei papa François Gravelotte.

Vergeet niet, vader, dat ik op het Gewijde Boek een eed heb gezworen. En zoo ik dien eed niet gestand doe, moet ik volgens de wet van M'Praoe mijn hart doorboren met de scherpe punt van een maleischen dolk, een kris.

Spreek zóó niet, lief kind, zei de ontroerde vader. Ge hebt gelijk, een eed moet men houden. Ik dring erop aan, want niet gaarne zou ik mijn eenig kind willen verliezen.

En papa François omhelsde teeder zijne dochter, die zich bovenmate gelukkig gevoelde dat haar vader eindelijk het eens was met haar geloof.

Plotseling ontrukte zij zich aan zijn liefkoozingen, en haren arm naar het Oosten uitstrekkend, riep ze:

Vader, een rookwolk aan den gezichtseinder!

De grijsaard raadpleegde zijn marinekijker:

De stoomboot van Singapore. We moeten op weg, lieve Dalia. En wees nu overtuigd dat ik uw geheim trouw zal bewaren. Ge kunt uwen verloofde zooveel op de proef stellen als het M'Praoe en Miria-Oetan zal behagen; ik wasch mijn handen in onschuld. Naar den duivel met mijn neven, als er maar geen haar gekrenkt wordt van jouw aanbiddelijk hoofd!

Vader en dochter namen plaats in den palankijn. Vlug, op een drafje,

Hij opende het boek en las overluid.

snelden de koelies voort met hun last, onder den uitroep nu en dan: Mitaoe iah! (Pas op! een slang!) Het suizen van een ijzeren roede, gevolgd door een tweeden uitroep: Karee iah! (de slang is dood!), bewees dat zij op hun hoede waren tegen het venijnig gedierte, dat de met gras begroeide wegen van Sumatra onveilig maakt.

De reizigers sloegen hierop geen acht, want het was een alledaagsche

Karee iah!

geschiedenis waaraan zij gewoon waren. Hun oogen bleven gevestigd op de zee, waarop de schoorsteenen van den stoomer zichtbaar werden.

We zullen een half uur vóór hem aan de ree zijn, merkte Dalia op.

Dan kunnen we meteen zien welke maatregelen de resident heeft genomen om dien avonturier te pakken.... die zich voor mijn neef wil laten doorgaan en onzen goeden meneer Fleck vijfduizend gulden heeft afgezet.... een grapje, dat mij op een tweeduizend pop komt te staan.

Hoezoo, papa? was de vraag van Dalia.

Wel, ik dien meneer Fleck toch zijn lang kabeltelegram van 800 woorden

terug te betalen tegen een rijksdaalder per woord. Het is een heele geschiedenis die hij me heeft overgeseind. Daar zullen we nog wat van beleven, als die beiden oplichters zoo aanstonds hier aan wal komen!

Ik ben benieuwd hoe dat zaakje zal afloopen, zei Dalia, ik kan me verkneukelen in de teleurstelling van die bandieten. Wat een brutale schelmen! Vijfduizend gulden is nog zoo erg niet. U bent rijk genoeg om uwen correspondent schadeloos te stellen voor dat verlies, maar een jong meisje te schaken, haar den doodelijken schrik op het lijf te jagen, dat verbittert me en doet me verlangen naar een voorbeeldige straf voor die roovers.

Men was onderwijl de ree van Palang Chinchadeng genaderd. De resident bevond zich met een sterke politiemacht aan de landingsplaats. Hij groette den heer François Gravelotte minzaam en gaf den hoofdschout de noodige bevelen voor de gewichtige handeling die weldra zou plaatsgrijpen. De stoomboot, door een sleepvaartuig bijgestaan, naderde inmiddels den steiger en weldra was de enorme drijvende kolos met zware kettingen aan de dikke zeepalen gemeerd. De matrozen haakten de loopbrug vast. Nieuwsgierig waren de oogen van het op den wal aanwezige publiek gevestigd op de passagiers der stoomboot, onder wie Albert Gravelotte met zijn getrouwen Morlaix in de eerste rij stonden geschaard. Allen drongen naar voren om van boord te gaan, doch een gebaar van den politieschout hield hen staande op hun plaats. Deze laatste trad naar voren.

Wie onder u, reizigers, zijn de heeren Gravelotte & Co.? luidde zijn vraag.

Albert zag Morlaix aan en deze ondervroeg Albert met een blik.

Eindelijk deed de laatste een stap naar voren:

Gravelotte, die ben ik.... & Co. beduidt mijn kamerdienaar, hier present.

Een verbaasd gemompel deed de ronde onder de aanwezigen; de algemeene indruk hiervan werd weergegeven door Dalia, die vrij hoorbaar te kennen gaf:

Die bandiet heeft volstrekt niet het uiterlijk van zijn beroep.

De hoofdschout evenwel hernam het woord met het luid bevel:

Vooruit heeren, als ik u verzoeken mag!

Albert en Morlaix stapten aan wal waar zij zich weldra door een zestal agenten zagen omringd.

Wat moet dit beteekenen? begon de jonkman.

Dit beteekent, meneer, dat ik op grond uwer handelingen te Parijs, kort vóór uw vertrek van daar, u hier arresteer, op verzoek van den heer François Gravelotte, ter plaatse aanwezig.

De man der openbare orde wees in de richting waar de flinke grijsaard zich bevond.

Albert kon een kreet van vreugde niet onderdrukken: Mijn oom! was zijn uitroep.... alles zal zich ophelderen....

Hij zweeg eensklaps, want een schaterend gelach steeg uit de nieuwsgierigen op. De agenten lachten van den weerstuit, zelfs hun hoofdman werd aangestoken door de algemeene vroolijkheid....

Uw oom! herhaalde deze laatste. Neen, die is goed! Uw oom!

Och, wel zeker, zei Albert.

Ik wil het wel gelooven, als ik uw papieren mag inzien.

Papieren?....

Drommels, Albert bezat ze niet. Zijn overhaast vertrek had hem den tijd

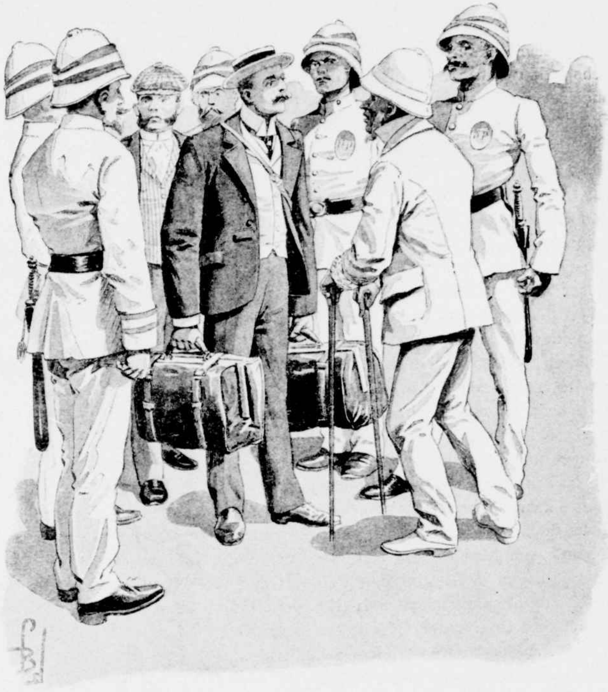

Wat moet dit beteekenen? begon de jonkman.

niet gegund zich te voorzien van die onontbeerlijke bescheiden. Als men naar het andere einde der wereld zich begeeft om iemands gevangenschap over te nemen, zich in diens plaats te stellen, wie denkt dan aan papieren om zich te legimiteeren? Zijn die volstrekt noodig om een nobele daad te verrichten?

De hoofdschout riep op vroolijken toon:

U hebt dus geen papieren om uw identiteit te bewijzen?

Wel neen! Daarvoor moesten we te spoedig vertrekken.

Ja, ja, dat kan ik begrijpen.... dat zal waar zijn.... neen, neen.... die is goed!

De tranen stonden den schout [1] in de oogen, de omstanders deelden in de algemeene vroolijkheid.

Maar meneer, begon Albert met zichtbaar ongeduld, wees zoo beleefd mij uw houding te verklaren, ze is voor het minst ongepast.

Het gelach nam de overhand. Eensklaps werd Albert driftig. Met een forschen duw rukte hij zich uit de handen der politiemannen en sprong op François Gravelotte toe:

Oom! riep hij. Maar verbaasd stond hij stil. Dalia had zich vóór haren vader geplaatst, zij dekte hem met haar lichaam, met sidderend stemgeluid riep zij:

Slechts over mijn lijk kunt ge uw snoode misdaad volbrengen! Wat wilt ge met deze komedie? Ge zijt geen Gravelotte!

Ben ik die niet? stamerde Albert, onthutst zich zijn naam te zien betwist.

Mijnheer Fleck heeft ons getelegrapheerd....

Die ellendige Fleck! brulde Albert.

Smaal niet op den man wien ge vijfduizend gulden hebt afgetroggeld!

De resident had onderwijl den agenten een wenk gegeven. Zij wierpen zich op den jonkman en knevelden hem.

Komaan! dit tooneel heeft lang genoeg geduurd. Brengt de twee schuldigen in verzekerde bewaring! beval het gewestelijk hoofd.

Albert bood geen verderen tegenstand; met roerende stem, die de bekoorlijke Dalia in verwarring bracht, zei hij:

Ge ziet me dus aan voor een bandiet, mejuffrouw?

Zij had bevestigend willen antwoorden, maar onder den blik van Albert voelde ze haar wilskracht met verlamming geslagen. Een twijfel rees bij haar op.

Geve de hemel, mejuffrouw, dat ge uwe dwaling nooit moogt berouwen!

Schouderophalend liet hij zich wegvoeren door de agenten.

En gij, begon het hoofd der politie, zich keerend tot Morlaix, die met den glimlach op de lippen alles had gadegeslagen, alsof het geheele avontuur hem niet aanging, wat hebt gij intebrengen?

Hoofdschuddend antwoordde de bediende:

Het kan me niets schelen!

Tusschen twee schouten volgde hij Albert — doodkalm.

[1] Voor niet Indische lezers zij opgemerkt, dat "schout" in onze koloniën de benaming is voor politiedienaren, ten onzent in rang nagenoeg gelijkstaande met inspecteur. V. D. G.

IV.

WAT IN HET BOEK VAN M'PRAOE NIET IS VOORZIEN.

Het is drie uur in den namiddag, de tijd der Indische siësta, het uitlokkend uur voor den slaap. De zon schroeit de aarde, zelfs de palmboomen, die anders de zonnestralen opslurpen, kraken onder het verzengend hemelvuur.

Sluimert ook alles in de woning van François Gravelotte? Alles? Neen. Twee vrouwen waken. Zij bevinden zich in het schemerdonker van den salon, waarin een kunstmatige koelte is aangebracht. Dalia zit voor de piano; haar rechterhand rust op de toetsen, haar linkerarm hangt langs haar lichaam neer.

De andere vrouw is een klein, geel, rimpelig, leelijk wezen, met een aapachtig uiterlijk; ze is in voortdurende beweging, want Rana — zoo heet ze — de oude voedster van Dalia, maakt zich ongerust, nu ze haar jeugdige meesteres afgetrokken ziet en in overpeinzingen verdiept. Ja, de bezorgde vrouw is met hart en ziel verknocht aan haar voedsterkind. Zij heeft het lief, zooals alleen Maleiers kunnen liefhebben, met woede, jaloezie, met wreedheid zelfs.

En op dit oogenblik is Dalia zeer prikkelbaar. Wat mag er dan toch wel aan schorten, dat het jonge meisje zoo zwijgend is en nadenkend, zij wier

glimlach als een zonnestraal steeds haar omgeving verlicht.... welke wolk heeft haar anders zoo helder voorhoofd betrokken?

Tevergeefs poogt de oude voedster het geheim te doorgronden. Plotseling schrikt zij op. Dalia heeft het hoofd opgericht. Haar oogen zien vaag in het rond, alsof ze ontwaakt uit een droom.

Rana! roept ze met loome stem. Met een sprong is de voedster bij haar.

Wat verlangt mijn lief kolibrietje?

Rana, ik verveel me.

Zij, de bloem der Indische gaarde, verveelt zich. Hoe is dat mogelijk?

Zal de oude Rana haar tweesnarige guitaar nemen en de *S'chirit* der verloofden voor u dansen? Of voor u zingen de legende van Varoen'ihr, die in een krab werd veranderd?

Neen. Ik hoor liever het sprookje van Diarak, den oorlogsman, wiens blik betooverde, wiens stem de tijgers temde. Och, maar ook die kan me niets schelen. Spreek er maar niet van.... Het is lang geleden dat ik Soeria heb gezien....

Soeria? Welke Soeria? mompelt de dienstmaagd knorrig.

Och, je houdt je maar of je het niet weet, je doet het om me te plagen, zegt Dalia, nu driftig wordend.

Nu, nu, bedaar maar.... dat ligt volstrekt niet in mijn bedoeling.... jawel, ik herinner me Soeria.

Het gelaat van Dalia helderde op.

Als je aan Soeria denkt, dien je ook te weten, Rana, dat zij me veronachtzaamt. Ze bezoekt me niet meer.

Dat moet ook niet, mijn melatti,[1] want haar vader, Jerobeam Metling is een eenvoudige gevangenbewaarder. Soeria kan niet de vriendin zijn van iemand van uwen rang en stand. Nonna[2] Dalia dient met haars gelijken om te gaan.

Die vervelen me allen. Soeria bevalt me, die wil ik tot vriendin.

Nu dan, ik zal alles doen wat ge verlangt. Ge hebt maar te bevelen. Na de siësta ga ik naar de gevangenis en breng Soeria mede.

Ik weet beter, lieve Rana, we gaan samen. Soeria werkt vlijtig en mag geen tijd verliezen. Ge weet dat ze sieraden vervaardigt voor de armen. We moeten maar aanstonds stilletjes ervan doorgaan, want er mocht zich soms iemand verzetten tegen mijn bezoek aan de dochter van een gevangenbewaarder....

O, maar dat is een gewaagd stukje, nonna Dalia. Papa zal boos worden, als ge zoo in het heete middaguur u blootstelt aan de brandende zon.

Wat kan de zon ons deren, Rana? Ik ben eene Sumatraansche, een Indisch kind, en niet eene van die zwakke en ziekelijke Europeesche dames. De zon kleurt ons goudgeel, maar ze bleekt hen op tot wandelende dooden.

1) De geurige witte, zoogenaamde jasmijnbloem van Indië. V. D. G.

2) Maleische benaming voor een ongehuwde Europeesche dame.

De oude voedster richtte zich met fierheid op, er flikkerde iets van nationalen trots in haar zwarte oogen, nu haar voedsterlinge openlijk ervoor uitkwam een Maleische te willen zijn en haren titel van Westerlinge verloochende. De inlanders van den Archipel zijn den veroveraars niet bepaald vijandig gezind. Zij koesteren voor de blanken een zedelijke bewondering ten aanzien der verstandelijke meerderheid van den Westerling, ondermengd

Dalia mende eigenhandig.

met een gevoel van deernis met het zwak weerstandsvermogen van den Europeaan tegen het Indisch klimaat.

Een vijf minuten later verscheen op het voorerf een licht voertuig, voorzien van een breed, blauw met wit gestreept zonnescherm, en bespannen met een levendig, vurig, prikkelbaar paardje, zooals het Sandelhout-eiland alleen deze edele dieren voortbrengt. Dalia deed Rana instappen en mende eigenhandig. In gestrekten draf ging het voorwaarts. Ter halverwege geraakte men in koffietuinen. Een zachte doordringende geur van den heerlijken bloe-

sem dezer plant zweefde door de lucht, een welriekend aroma, waarbij de geur van rozen en jasmijn niet in vergelijking kan treden.

Daarginds in de diepte, langs het ravijn, wanneer hun blikken benedenwaarts gleden, zagen zij het suikerriet, waarvan de stengels ter hoogte van vier meter, als een woud van lansen hun toppen hemelwaarts verhieven. Geen zuchtje bracht ze in beweging. Loodrecht en stijf stonden ze onder den zonnegloed die een metalen glans deed afstralen van de hoog opgaande schachten.

Een rotsachtige hoogte met doornachtigen plantengroei, cactus en aloë, werd bestegen, op den top waarvan zij een reeks lage gebouwen ontwaarden, binnen een omheining van lijnrechte ijzeren draden.

Dat is de gevangenis, zei Dalia, met de zweep in de richting wijzend van het erf.

Soeria's woning, bevestigde Rana, een verblijf waaruit de gevangenen moeilijk kunnen ontsnappen, maar dat gevaar oplevert voor anderen.

Bedoelt ge die metalen draden, Rana?

Wel zeker, want daarlangs laten de Hollanders den bliksem dwalen. Wie dus op een ontvluchting bedacht is, wordt getroffen door het hemelvuur, en daarom zijn sterke muren overbodig.

Dalia achtte het onnoodig haar gedienstige onder het oog te brengen, dat het hier slechts gold een electrischen stroom met hoogen druk, die over de metaaldraden liep met het doel, door Rana zeer juist uitgedrukt.

Het rijtuig stond vóór deze ijzeren omheining. De inlandsche stak het uiteinde harer magere vingers in den mond en liet een scherp gefluit hooren. Bijna op hetzelfde oogenblik verscheen op den drempel van een steenen huisje een jonge Maleische vrouw. Zij was klein, eenigszins gedrongen van gestalte, met glanzend zwarte haren, en een saffraankleurig teint. Voor een Europeesch oog was ze leelijk.

Ik kom u een bezoek brengen, Soeria, waren Dalia's vriendelijke woorden, nu gij u bij ons niet laat zien. Leid den electrischen stroom even af, opdat we kunnen binnenkomen.

Soeria haastte zich aan het verzoek te voldoen. Een oogenblik verdween ze in het huis, doch kwam weldra terug om het hek te ontsluiten.

Kom binnen, pangerana (hoogedele dame), Soeria is u onderdanig. Een rooskleurige dag is het voor Soeria, nu de pangerana zich verwaardigt met welgevallig oog neer te zien op haar dienares.

Soeria is niet mijn gedienstige, zij is mijn vriendin, omdat ze den weg heeft gevonden naar mijn hart. En tot hare voedster zich wendend:

Rana, wil er voor zorgen, dat het paard in de schaduw komt te staan.

Onderwijl de voedster voldeed aan dit verzoek, trad Dalia de steenen woning binnen.

In een klein vertrek met naakte muren, waarvan het electrisch schakelbord het eenig sieraad uitmaakte, lag in een bamboezen leuningstoel een eenigszins zwaarlijvig man van ongeveer vijftigjarigen leeftijd rustig te sluimeren.

Zijn ongedwongen houding en de regelmaat der zachte ademhaling uit zijn geopenden mond getuigden van den diepen slaap waarin hij was verzonken.

Jerobeam Metling, mijn vader, pangerana Dalia; hij slaapt altijd nog maar door, ik zal hem wakker maken.

Neen, doe dat liever niet!

O maar, hij knapt wel zestien uren per etmaal een uiltje, pangerana.

Vergeet niet, dat wien M'praoe bezoekt met dergelijken slaap, ook grootelijks behoefte heeft aan rust. Stoor hem niet, Soeria, en laat mij de jongste versierselen zien, door uw bekwame handen vervaardigd.

Weinige oogenblikken daarna waren de twee meisjes, die in maatschappelijken stand onderling zoozeer verschilden, over elkaar gezeten aan een tafeltje waarop sieraden van allerlei aard in aanzienlijke hoeveelheid lagen bijeen vergaard. Soeria stalde alles uit. Dalia had voor ieder voorwerp een woord van lof, waardoor de vervaardigster zich bizonder gestreeld gevoelde.

Maar, lieve Soeria! riep de bezoekster eensklaps uit, ik begrijp niet hoe je nog tijd vindt om al die mooie zaken te fabriceeren. Je vader Jerobeam verkeert voortdurend in het land der droomen, en zoo zul jij je wel met de beslommeringen van de gevangenis hebben te bemoeien.

Och, zoo nu en dan eenige bevelen geven aan de cipiers.

En als de gevangenen zoo nu en dan eens opspelen?

Dan maak ik vader wakker.

De dochter van Albert Gravelotte scheen een wijle verdiept in de beschouwing van een filigraan ceintuur. Plotseling echter hief ze het hoofd op, en met een stemgeluid, waarin een aandachtig waarnemer een onverklaarbare ontroering zou hebben opgemerkt, hernam ze langzaam, zoekende als het ware naar woorden, alsof ze aarzelde geheel haar gedachte bloot te leggen:

Toch zijn het de gevangenen, lieve vriendin, die mij ertoe bewogen hebben, je een bezoek te brengen.

Ik zegen de aanleiding van uw komst, pangerana.

Ja, het zijn gevangenen, die gisteren op bevel van mijn vader hier zijn binnengebracht. Ik stelde mij voor dat ze je veel last moeten veroorzaken. Ik ben toen op de gedachte gekomen, je dezen ring cadeau te geven voor je moeite, opdat je me geen kwaad hart zoudt toedragen en tevens om je schadeloos te stellen voor verloren tijd.

Dit zeggende, trok Dalia een gouden ring met schitterenden robijn van haren linkervinger en bood het kleinood Soeria aan. Maar hoezeer de Maleiers ook verzot zijn op edelgesteenten, Soeria had den moed ditmaal het geschenk af te slaan, zeggende:

De geringe moeite, zoo die al bestaat, is dergelijk geschenk niet waard.

Neem het dan als een bewijs mijner genegenheid en tot een aandenken tevens.

De oogen der werkster vlamden op, haar tegenstand was gebroken.

Ge zijt even goed als schoon, pangerana. Gij wist, dat ik veel houd van

roode steenen en vaak tot mijzelve zeide. Nooit zal er u een toebehooren. Toch hebt gij Soeria het geluk aangebracht, en zij zou haar leven voor u willen laten.

Nu ja, ik houd van je, Soeria. Dikwerf beklaag ik je, dat je zoo te midden van misdadigers je leven moet slijten.

Och, zóó erg is het juist niet. Somtijds is het wel eens aardig.

Je verbaast me, Soeria.

Luister eens. De cellen der gevangenen worden verlicht door getraliede dakvensters die op de binnenplaats uitzien.

Dat weet ik, Soeria.

Ja, maar wat ge misschien niet weet, is, dat er aan den overkant der gebouwen, die van deze zijde geheel van een opening ontbloot zijn, luister- en kijkgaten bestaan, waardoor men van de gevangenen alles kan zien en hooren, zonder dat *zij* er iets van bemerken.

Dalia vouwde de handen samen en veinsde innige verbazing: Ja, dat moet interessant zijn.

En ook nuttig. Een gevangene bekent zijn vergrijp niet....

Ik snap het.... men luistert zijn bekentenis af.

Juist!

De beide meisjes begonnen te lachen. Door een plotselingen inval getroffen, riep Dalia:

Twee zijn er, die mij belang inboezemen. Hebt ge hen bespied?

Soeria schudde het hoofd:

Waarom eigenlijk? Ze hebben den diefstal bekend.

Den diefstal, ja... Maar er is meer.

Wat dan?

Een hunner heeft beweerd de neef te zijn van mijn vader, dus een bloedverwant van mij, waarmee ik, zooals ge kunt begrijpen, volstrekt niet ben ingenomen!

Dat zal waar zijn!

En ik zou wel willen, dat men hun herroeping kon vernemen. Want als ze dat praatje voor de rechters durven volhouden, begrijp je het schandaal.

Soeria stak haar de hand toe:

Ik zweer u bij de booze geesten, dat ik de mannetjes zal bespieden totdat ze hun logentaal zullen erkend hebben.

Maar zijt ge er wel zeker van dit te kunnen? Ik ben zoo bang mij belachelijk te maken, weet je. Sedert de arrestatie van die bandieten slaap ik geen uur meer. Je zult nog meer mooie steenen van me krijgen, als je me hierin helpt.

Soeria liet het zich geen tweemaal zeggen. Zij nam haar bezoekster bij de hand en geleidde haar naar buiten, achter de gebouwen der gevangenis.

Zooals de inlandsche vrouw had gezegd, scheen de muur van dezen kant effen, zonder eenige opening.

Wat is uw hand koud, pangerana, merkte Soeria op.

Van ontroering. Ik ben bang dat men je zal beknorren.

Geen gevaar daarvoor. Mijn vader zal het wat knap van me vinden, dat ik zijn taak zoo verlicht.

Inderdaad, een vreemd gevoel maakte zich van Dalia meester. Zij was opzettelijk gekomen om eenige inlichtingen in te winnen aangaande dien onbekende, dien ze tijdens zijn arrestatie even had gadegeslagen, maar wiens stemgeluid een ontroering bij haar had teweeggebracht, welke zij zich niet kon verklaren. En nu kon zij niet meer op haar schreden terugkeeren. Zij gevoelde een pijnlijke en tevens toch aangename gewaarwording, want dit oogenblik, waarnaar zij ten koste van zooveel uitvluchten zoo vurig had verlangd, joeg haar thans schrik aan. Alleen de vrees van haar geleidster raadselachtig voor te komen, hield haar vastgebonden aan de plaats en schonk haar den moed het avontuur tot het einde door te zetten.

Soeria was het uiteinde der gebouwen genaderd. Dalia ontwaarde een in den muur vastgemetselden steen waarop in onderstaande volgorde cijfers waren gegrift:

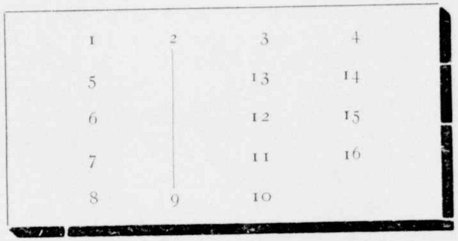

Soeria drukte met den vinger op het cijfer 9 en tevens op de vertikale lijn waarmede dit verbonden was aan n°. 2.

Wat voer je uit?

Ik maak het kijk- en luistergat open van de cel n°. 9, pangerana.

Het is dus daar?...

Ja, kom hier. Nog een paar schreden en Soeria wees op een ronde slang van ongeveer 30 millimeter in doorsnede in den muur bevestigd, waarvan een klein rond plaatje zich opende als een luik. Uit die geleiding kwamen twee koperdraden te voorschijn, aan het uiteinde waarvan telephonische gehoorinstrumenten afhingen.

Houd dit tegen uw oor, pangerana, en kijk met uw oog in de buis. Gij zult alles zien en hooren.

De dochter van den rijken planter luisterde niet meer naar de verdere uitleggingen der inboorlinge. Zij zag in cel n°. 9 Albert Gravelotte en diens getrouwen dienaar Morlaix. Haar blikken vestigden zich op den Franschman; zij kwam andermaal onder den indruk van de eerste ontmoeting. Och;

maar neen, die elegante jonge man, met zijn fijne, resolute gelaatstrekken, kon geen alledaagsche gauwdief zijn.

Maar een huivering beving haar. De telephoondraad bracht haar het stemgeluid over, dat haar aan de haven zoozeer had ontroerd.

Sidderend en met hoogroode kleur luisterde zij:

Welnu, geef mij een goeden raad, zei Albert, zich tot zijn vriend wendend.

Jawel, alsof dat zoo ineens maar voor het zeggen is.

Als het zoo gemakkelijk was, had ik je toch niet noodig.

Hoor eens, je hebt een kwaje bui, Albert, en ik trek me dat volstrekt niet aan. Maar je schijnt me van onverschilligheid te beschuldigen, en dat is wat anders. Komaan, laten we eens redeneeren, we zitten in een onmogelijk parket.

Dat ben ik met je eens.

Och maar.... er is toch niets gemakkelijker dan naar Frankrijk te telegrafeeren en te bewijzen dat je wel degelijk bent Albert Gravelotte, zoon van George, in leven broeder van Frans, even goed een neef van dezen als Friedrich Gaverlotten, zoon van Ulrich, dit zijn kan.

Bij het vernemen dezer woorden bracht Dalia de hand aan haar hart.

Het was dus waar. De gevangene was wel degelijk haar neef.

De twee Franschen zetten hun gesprek intusschen voort.

Ik moet je zeggen, hernam Morlaix, dat de heele geschiedenis mij onverschillig is. Wij hadden immers geen cent meer op zak en zouden ons dien avond voor het hoofd schieten. Op dat voornemen kunnen we altijd nog terugkomen.

Dalia sloeg de schrik om het hart.

Zij willen een zelfmoord begaan!

Wat scheelt u, pangerana, vroeg Soeria zachtjes, de ontroering bemerkende van haar vriendin.

Och, maar neen, vervolgde Albert, men maakt zich niet van kant, wanneer men een plicht heeft te vervullen. Als ik door het beschot van een restauratievertrek verneem, hoe mijn neef Friedrich, die ellendeling met een handlanger, een trouweloos correspondent, er op uit is mijn oom Frans te berooven van zijn have, dan zou ik dit lijdelijk moeten aanzien! Neen, duizendmaal neen! De justitie moge mij veroordeelen, mijn geweten stelt mij gerust. Zoo ik dezen bandieten al vijfduizend gulden heb afhandig gemaakt, om mijn overtocht naar hier te kunnen betalen, dan was het, om mij ter beschikking te stellen van mijn onbekenden oom, en hem te zeggen: Ik wilde een zelfmoord plegen, maar door een toeval kwam ik te weten dat mijn leven u van nut kan wezen. Bedank me maar niet, het is de moeite niet waard, omdat — nogeens gezegd — ik van plan was mij het leven te benemen.

Dalia vouwde de handen samen. Zij sloeg de oogen ten hemel. Een innige vreugde maakte zich van haar meester. En terwijl Soeria langzaam haar post van waarneming weer betrok, stiet zij deze zachtjes opzijde.

Neen, Soeria, die heeren moeten niet bespied worden, mijn vader heeft zich ten hunnen aanzien deerlijk vergist!

Vergist?

Ja. Het is een familiegeheim. Ik ben er achter gekomen en verlang dat niemand het kenne.

Het blanke staal schitterde eensklaps boven Dalia's hoofd.

Alles zal naar uw wenschen geschieden.

Een kwartier daarna was Dalia naast Rana in haar klein voertuig gezeten, op weg naar haars vaders huis.

. . . .

Toen het wagentje de binnenplaats opreed van Gravelotte's plantage, zat Frans onder de veranda en groette zijne dochter met de woorden:

Wat moet dat uitstapje beteekenen waarvan ik geen kennis droeg?

Dat zal ik u zeggen, papa, maar niet hier. Wil met mij in uw werkkamer gaan.

Een uur ongeveer bleven zij daar afgezonderd. Zoo een nieuwsgierige hun gesprek had afgeluisterd, zou hij het volgende hebben vernomen:

Het blijft afgesproken, lieve Dalia, dat ik van Friedrich Gaverlotten eischen zal zijn aanklacht in te trekken.

En ik, vader, zal morgen tot den wijzen Miria-Oetan gaan, den hoogepriester van M'Praoe, en hem verzoeken mij te ontslaan van mijn eed, want ik zie wel dat gij gelijk hebt, mijn romaneske ideeën zijn oorzaak, dat we ons in groote moeilijkheden hebben gewikkeld.

. . . .

Helaas! wanneer eenmaal een beslissende stap is gedaan, hoe moeilijk valt het dan niet erop terug te komen! Het droevige hiervan moest Dalia ondervinden.

Des anderen daags begaf zij zich naar den tempel van M'Praoe. De hoogepriester, Miria-Oetan ontving haar welwillend; doch toen zij hem haar verlangen had te kennen gegeven ervan te willen afzien om van haren verloofde de acht krijgsmansdeugden te vorderen, antwoordde de priester hoofdschuddend:

Mijne dochter, gij hebt op het Gewijde Boek gezworen. Geen sterveling kan u van dien eed ontslaan.

Maar ik gevoel spijt over die daad.

Te laat, mijn kind.

Ik verwensch mijn dwazen inval. Ik wil er van afzien.

Dat kunt ge.

Dalia slaakte een vreugdekreet.

Laat mij uitspreken. Het staat u vrij, u ontslagen te achten.... doch onder één voorwaarde.

En die is?

Tevens afstand te doen van het leven.

Wat? Sterven?

Zeer zeker. Herinnert ge u het formulier niet meer waarmede ge u verbonden hebt aan den dienst van den oppermachtigen M'Praoe?

Handenwringend riep Dalia:

Neen, sterven wil ik niet!....

Miria-Oetan viel haar in de rede:

Handel dan zooals ge het de godheid hebt beloofd. Overigens, om u de kracht te verleenen, een gegeven woord gestand te doen, zal ik u een metgezel toevoegen, die onder alle omstandigheden des levens u eraan zal herinneren, dat eedsverzaking is — de dood, dat nakoming eener heilige belofte het leven is.

Op de roepstem van den hoogepriester verscheen een Maleier.

Hij was een droge, gespierde, lenige gestalte, gedost in een grijzen kaftan

met gele opslagen. Dit nieuw personaadje bracht bij de plantersdochter een smartelijke huivering teweeg. Zij had hem herkend. Hij was een der offerpriesters die het bloed der slachtoffers vergoot op het altaar van graniet der godheid M'Praoe.

Oraï, zei Miria-Oetan, gij ziet dit jong meisje?

Ik zie haar, hoogepriester van onzen god.

Zij heeft het eedsformulier der acht krijgsmansdeugden uitgesproken.

Dat zij zoo!

Welnu, zij is jong. Zwak is haar geest. Het indrukwekkende van haar plicht doet haar duizelen. Zij deinst terug voor haren eed.

Het blanke staal schitterde eensklaps boven Dalia's hoofd. De offeraar had zijn kris getrokken.

»Bij dit blinkend wapen, psalmodiëerde hij, »zweer ik u, o M'Praoe, dat dit jeugdig meisje haar belofte zal nakomen, of wel door meineed haar leven moet verliezen.

Miria-Oetan boog het hoofd ten teeken van goedkeuring, en de hand leggende op het voorhoofd der arme Dalia:

Ga, jonge dochter, ga en gedenk uwen eed!

Zij verwijderde zich met wankelende schreden en weifelenden blik. Haar lichtvaardige eed zweefde haar, als het zwaard van Damocles, boven het hoofd. Maar een besluit stond bij haar vast.

Dien avond stormde het in de ziel van François Gravelotte. Hij vervloekte M'Praoe, zijn dochter, de offerpriesters, de Batakkers en het gansche heelal. Geen vader kon hem daarvan een verwijt maken.

V.

FRIEDRICH GAVERLOTTEN, FLECK EN LISBETH VERANDEREN VAN BATTERIJ.

Coreopsis!

Op den naam dezer bloem, door Lisbeth zuchtend uitgesproken, waren Fleck en Friedrich eensklaps opgesprongen.

Komaan, moed gevat, Lisbeth! vermaande papa Fleck.

Moed is de roode nageltak, papa. Coreopsis wil zeggen mededinging! En daarmee hebben we te doen, papa! snikte Lisbeth overluid.

Het drietal was gezeten in een paviljoen van het park, dat de woning omgaf van François Gravelotte. De aromatische geur der bananen, die zij maar voor het grijpen hadden, drong tot hen door, de tropische plantengroei schitterde in al haar pracht en heerlijkheid.

Maar het was Europeesche winter in hun harten, hun welberaamd plan scheen in duigen te vallen.

Dienzelfden ochtend aangekomen, waren de drie „medeplichtigen" allerhevigst van hun stukken geraakt door de vertrouwelijke mededeelingen van oom Francois, wiens bezitting zij zoo gemakkelijk onderling dachten te verdeelen.

Kalm en waardig had de planter hun aangezegd, dat na nauwkeurig ingewonnen berichten hij tot de overtuiging was gekomen, dat Albert Gravelotte, die een veertien dagen geleden in den kerker was geworpen, wel deugdelijk recht had op den naam dien hij droeg, in waarheid zijn neef was, evengoed als Friedrich Gaverlotten, hier tegenwoordig. Het ging nu volstrekt niet aan, om een zijner bloedverwanten het vochtig stroo eener cel tot verblijfplaats aan te wijzen. Daarom had de waardige oom den heer Fleck en Friedrich verzocht hunne aanklacht in te trekken en de gevangenen op staanden voet in vrijheid te doen stellen.

De Duitschers, die begeerig uitzagen naar de erfenis van den oom, hadden aan het verzoek voldaan, en het oogenblik was nu gekomen dat het Fransche tweetal zich aan de plantage zou aanmelden.

Wat stond er te gebeuren? Welk besluit zou oom François nemen?

Dat was een geheim. Geheimen hebben altijd iets prikkelends, maar als er tien millioen mee gemoeid zijn, kunnen ze, ronduit gezegd, ondragelijk worden.

Daarom lamenteerde Lisbeth, trok vreeselijke gezichten, als iemand die een graat heeft ingeslikt en transpireerde Fleck als een poreuze vaas, zich tevergeefs afvragende hoe hij zich uit deze netelige positie zou redden. Als de diplomatie van dezen laatsten te kort schoot, was zijn boos humeur onuitstaanbaar. En onderwijl Lisbeth prevelde:

Te laat berouw wordt zinnebeeldig voorgesteld door het bruin viooltje. Ach, waarom heb ik mijn teedere verwachtingen van een huwelijk maar niet stilletjes onder de roos gehouden, waarom heb ik papa dien zinnebeeldigen ruiker van korenbloemen en klaprozen — die bedeesdheid en gevoel aanduiden — aangeboden? keerde Friedrich haar den rug toe en mompelde hij woedend binnensmonds:

Neen, zoo waar ik leef, dat is geen vrouw, het is een echte bloemmarkt, maar wacht, als de tien millioen naar de maan vliegen, trouw ik haar niet!

Maar die korte alleenspraak werd eensklaps afgebroken door een onverwachten uitroep van den zaakgelastigde vader Fleck:

Eureka!

Vragend zagen de jongelieden hem aan.

Eureka! herhaalde Fleck. Snap-je dat woord niet, Friedrich? Weet je niet, dat het de uitroep was van Archimedes, die in zijn hemd staande riep: Ik heb het gevonden!

O ja, zijn broek, bedoelt u?

Neen, stommerik, de groote wet van de waterweegkunde, toen de beroemde wiskundige tot de ontdekking kwam, dat ieder lichaam dat in het water valt, zooveel aan gewicht verliest als het gewicht bedraagt van de vloeistof die daardoor wordt verplaatst.

Wat wilt u daarmee zeggen, meneer Fleck?

Dat ook ik gevonden heb wat ik zocht, het middel om alles in het reine te brengen, ons de tien millioen te verzekeren van oom François.

Friedrich en Lisbeth sprongen op hem toe, de een vergat zijn kwaad humeur, de andere haar wanhoop.

Laat hooren, papa, we branden van verlangen uw plannen te kennen.

Je weet wat ik je vroeger heb gezegd aangaande de acht Bataksche vrouwen die je zult moeten huwen. Die wilden moet je niet hierheen brengen. We plaatsen ze in een naburige landstreek en stellen vervolgens den goeden meneer François Gravelotte onze voorwaarden. Acht bruiden vertegenwoordigen acht millioen; twee blijven er voor jou, een aardig fortuintje voor een jongmensch. François zal toegeven, want hij verlangt maar al te zeer om Europa weer te zien. We eischen vervolgens, dat de som ons op tafel worde voorgeteld. Daarna ga ik de Bataksche dames halen en laat u als gijzelaar op de plantage achter.

Een grijnslach verscheen op het gelaat van Friedrich.

Luister verder, ongeduldige schoonzoon. Er is meer. Met een sloep, die een nacht te voren gereed ligt, breng ik je aan boord van een schip dat naar Europa vertrekt. Daarmee is de poets gespeeld.

En het geld?

Dat zul je wel meenemen.

Meesmuilend hernam Friedrich: Fortuin, vrijheid, alles zal mijn deel zijn. Zeg eens, schoonpapa, als ik eenmaal aan boord ben en eens redeneerde: acht vrouwen voor een enkel man, dat kan volstaan, ik kets de negende.

Zoo iets, meneer Friedrich, beschouw ik als een grap uwerzijds. Als het je ernst was, zou je ongelukkig zijn.

Hoezoo?

Omdat ik op het schip, dat door mij gecharterd is, heer en meester zijn zal. Ik zou de beleediging, die je mijn dochter aandoet, bloedig op je wreken en een mooien inventaris machtig worden door je lijk te ontdoen van de millioenen die ik je heb bezorgd.

Ho! Ho! Wat draaft u door, schoonpapa!

Alles voor het geluk van mijn dochter, mijn jongen. Geen gekheden hoor! Met zooveel millioenen is en blijft Lisbeth een gewilde partij.

Er werd aan de deur geklopt. Een bediende der plantage trad binnen:

Sariman, zei deze, de beide handen op het hoofd leggende, brengt den doorluchtigen gasten van zijn meester een eerbiedigen groet!

Wat wilt ge?

De meester gelast mij, u dezen te overhandigen. Dit zeggende gaf hij Friedrich een brief over. Deze luidde als volgt:

Waarde Neef,

Uw neef Albert, die door uw toedoen bevrijd is uit de gevangenis, waarin gij hem in een vlaag van drift liet werpen, is op de plantage aangekomen. Ik wensch u aan elkander voor te stellen, de herinnering zelfs uit te wisschen van het plaats gehad hebbend misverstand en u beiden tot vrienden te maken.

Wil op ontvangst dezes den brenger volgen, hij zal u tot mij en uwen neef geleiden. FRANÇOIS GRAVELOTTE."

Er schoot niets anders over dan aan de oproeping gevolg te geven.

Fleck en Lisbeth sloten zich bij Friedrich aan en waren weldra ter plaatse waar oom François zich bevond, in gezelschap van Albert en diens onafscheidenlijken Morlaix.

Waarde neven, zei de planter, er heeft tusschen u een vergissing plaats gehad, welke ik mij haast uit den weg te ruimen. Zooals de zaken nu staan, is het voordeel aan mijne zijde. Inplaats van één bevrijder, dien ik verwachtte, doen er zich nu twee voor.

Ho! Ho! wat draaft u door, schoonpapa!

Er ontstond een oogenblik stilte, waarvan Morlaix gebruik maakte om zijn patroon in te fluisteren:

Je oom vat het luchtiger op. Waarom lacht hij zoo in zijn vuistje?

François hernam: Beiden zijt ge hier gekomen, waarde neven, met de bedoeling mij te ontdoen van mijn acht Battaksche echtgenooten en na mij de vrijheid te hebben geschonken, mij op te volgen in de exploitatie mijner eigendommen. Het dubbel aantal doet niets ter zake. Er bestaan twee wegen om uw voornemen ten goede te leiden. Of wel gij associeert u, om met u beiden de acht bruiden te veroveren, die mij ketenen aan het eiland Sumatra

en mijn fortuin onderling te deelen, — of wel gij treedt als mededingers op en wedijvert wie mij zal bevrijden.

Friedrich tegen Albert! riep Fleck.

Gravelotte tegen Gaverlotten, pareerde Morlaix.

Frankrijk tegen Duitschland, vulde Albert zachtjes aan.

Lisbeth sloeg de oogen ten hemel en murmelde:

Geel klaverblad.... heldhaftige strijd!

Friedrich alleen deed er het zwijgen toe. Maar een veelzeggende grijns verried zijn gedachte. Blijkbaar hield de elegante erfgenaam van den Duitschen tak der familie Gravelotte niet van oorlogskansen.

Ik heb u bij elkaar ontboden, hernam oom François, teneinde dit eerste punt op te helderen. Zijt gij verbondenen of tegenstanders?

Tegenstanders! liet Fleck zich ontvallen.

Friedrich wilde protesteeren, maar de zakenmensch hield hem tegen met een gebaar.

Het zij zoo! stemde Albert toe.

Maar, bracht de planter in het midden, één uwer dient er toch in te slagen zich, ondanks den tegenstand van den andere, door mijn acht vrouwen te laten erkennen.

Volstrekt niet noodig, zei Fleck, en aller oogen vestigden zich op den zwaarlijvigen man. Ziehier, mijnheeren, wat een langdurige ondervinding van zaken mij aan de hand doet. Ieder voor zichzelf. Aan het einde der reis brengt ieder der helden een gedeelte der aanvallige kudde binnen, en dit zal het sein wezen der bevrijding van onzen waarden Herr François.

Dan zullen zij zich dienen te associeeren.

Wacht. Eenvoudiger nog. De heeren spelen met kaarten hun lot uit. De winner treedt, krachtens de voorwaarden van onzen geachten gastheer, in de voorrechten daaraan verbonden,

Aangenomen! was de eenparige uitroep.

Welnu, lieve neven, de strijd zal terstond een aanvang nemen. Ik zal u voorstellen aan de eerste mijner echtgenooten, Rana, dochter van het Battaksch opperhoofd, die mij het leven redde, onder uitdrukkelijke voorwaarde, dat zijn telg bij mij zou inwonen en in niets hindernis ontmoeten.

Na dit onderhoud verwijderde zich François en liet hij de mededingers in den salon alleen.

De twee partijen begonnen alstoen een levendig fluisterend gesprek, op eene wijze evenwel dat het gesprokene geen der tegenstanders ter oore kwam.

Ik vind uw middel van kaartspel al vrij belachelijk, bromde Friedrich. De millioenen zijn daarmee aan het toeval overgelaten.

Toch niet, Herr Gavrelotten, ze komen aan ons adres.

Bewijs me dat eens.

St! Het kaartspel wordt door mij gemerkt.

Zoo, zoo.

Op die wijze zal het voldoende zijn, een enkele der acht Battaksche dames

te doen besluiten, u de zorg van haar levensgeluk toe te vertrouwen. Gij laat dien lummel van een Franschman tegen deze en anderen schermen; ge zendt hem terug naar zijn land en het zaakje, waarvan ik zooeven sprak, zal in de beste orde worden opgeknapt.

Friedrich drukte met kracht de handen van Fleck, terwijl Lisbeth geestdriftig riep:

Ja, papa, u is een ware *Petunia!*

Wat?

Een praktisch man.

Ditmaal was Gaverlotten met de bloementaal bizonder ingenomen.

Goed, goed, zeer goed. Uwe dochter heeft gelijk, meneer Fleck. Voortaan zult u voor mij niet anders dan Petunia zijn.

Van zijn kant had Albert aan Morlaix het volgende te zeggen:

We kennen de wezenlijke bedoelingen van die ginds samenzwerende Duitschers. Zij hebben de mededinging aanvaard en koesteren dus vreemdsoortige plannen.

Daar kunt ge op rekenen!

Welk nieuw schelmstuk zouden ze hebben uitgedacht?

Dat weet ik niet. Maar als ge er op staat, kom ik er wel achter.

François Gravelotte had zich naar het aangrenzend vertrek begeven, waar Dalia en haar voedster Rana hem opwachtte.

Deze laatste had zich prachtig in zijde uitgedost, met een tooi van sieraden die het geluid eener schel afgaven, als zij zich maar bewoog; zij zag er bij dit alles geler, leelijker en gerimpelder uit dan ooit. Naast hare jeugdige meesteres had zij door de openstaande deur het voorafgaand tooneel gadegeslagen.

Dalia keek naar Albert. Zij huiverde, toen ze den jonkman een toespeling hoorde maken op een ten-offerbrenging van zijn leven voor een goede zaak.

Gij hoort het, Rana? murmelde ze.

Stilte! gebood deze. Gij vergeet dat uw leven in gevaar verkeert, zoo ge de minste voorkeur aan den dag legt. Miria-Oetan heeft den offerpriester gelast een waakzaam oog op u te houden, en voor offeraars hebben muren, struiken, de aarde zelfs ooren. Ik, Rana, de eerste aangenomen echtgenoote van uwen vader, zal nog dezen avond de jongelieden op de proef stellen wat betreft de eerste deugd van een oorlogsman.

Het geduld.

Ja, reken op Rana, mijn *blauw vogeltje*, wat ge zelf niet vermoogt zal Rana voor u doen.

Zij zwegen. De planter trad binnen en liep op hen toe.

Welnu, Dalia, heb ik de hatelijke komedie, die me je gelofte van M'Praoe oplegt, goed gespeeld?

Het jonge meisje strengelde haar armen om haars vaders hals.

Ach! zoo je leven maar niet in het spel was.... de dwepers met den eeredienst van M'Praoe zullen je dooden, en ik wil dat ge leeft. Heb je Rana de les gelezen?

Ja zeker, papa.

Zij is de tiran geweest van mijn bestaan en zij wil het voortzetten met mijn erfgenaam.

Stel u gerust, meester, getuigde de voedster, ik heb u begrepen. Zij die uwe dochter heeft gevoed, zal spreken en handelen op eene wijze die haar voldoening zal verschaffen en haar leven tegen snoode aanslagen beveiligen.

In het stemgeluid der Sumatraansche lag zulk een innige teederheid, dat François zich volkomen gerustgesteld gevoelde.

De leelijkheid van het arme schepsel verdween, als men haar levendige oogen zag schitteren van genegenheid voor haar onmiddellijke omgeving.

Kom, Rana, eerste mijner echtgenooten, volg mij.

De grijsaard kon nauwelijks een glimlach bedwingen bij het uiten dezer woorden. De voedster klemde zich vast aan zijnen arm en trok Dalia's vader mede naar de deur. De komedie, door een onvoorzichtige gelofte der dochter noodzakelijk geworden, zou een aanvang nemen.

Dalia vouwde de handen samen:

O M'Praoe! M'Praoe! zeide ze, dien mijne arme moeder mij geleerd heeft goddelijke eer te bewijzen, vergeef het mij, zoo ik een noodlottigen eed betreur, sta mij bij in de bange uren des gevaars.

. . . .

Op het binnentreden van oom François, die Rana achter zich aantrok, keerden allen in den salon verzamelde personen plotseling het hoofd om. Een zacht gemompel liet zich hooren. Het gaf heel iets anders dan bewondering te kennen. Fleck scheen als door den donder getroffen. In haar galakostuum zag de voedster er afschuwelijk uit — een menschelijke caricatuur.

Mijn eerste echtgenoote, zei oom François op ernstigen toon; uw eerste bruid, waarde neven!

De aangesprokenen groeten doch kunnen geen woord uitbrengen. Hun gelaatstrekken gaven zoo duidelijk hun besluiteloosheid te kennen, zeggen we hun afkeer, dat men een oogenblik kon aannemen, dat ze van de onderneming wilden afzien.

Gelukkig waren Fleck en Morlaix aanwezig. De eerste rijgde zich naar Friedrich de tweede naar Albert.

Wat kan het schelen, schoonzoon, mompelde Fleck; je verloving is toch maar een wassen neus!

Komaan! bevrijd je oom, murmelde Morlaix. We kunnen daarna op den zelfmoord terugkomen.

En de jongelui begonnen, door deze aanmoedigingen opgefrischt, weer te glimlachen. Zij sidderden evenwel op het scherp stemgeluid van Rana, die dapper haar rol opvatte:

Waar zijn zij, die verlangen dat ik hun bestaan opluistere?

Opluisteren? Neen, dat was al te gek, en Lisbeth vertolkte den algemeenen indruk door deze woorden:

Purperkleurige distel beteekent aanmatiging.

Mijn eerste echtgenoote, zei oom François op ernstigen toon.

Oom François evenwel duidde de mededingers aan. Albert Gravelotte, Friedrich Gaverlotten.

Rana mat de jongelui van het hoofd tot de voeten, en op gezaghebbende toon begon ze de revue:

Kom wat dichterbij! riep ze, de hand naar den Franschman uitstrekkend.

Gewillig, als een man die weet wat het avontuur heeft te beduiden, plaatste Albert zich vóór de voedster. Deze was klein van gestalte, zoodat Gravelotte een hoofdlengte boven haar uitstak.

Te groot is deze man! riep ze wrevelig, ik kan hem niet vlak in de oogen zien. En Albert bij de handen grijpend:

Buk je wat! of liever maak je kleiner!

Hij gehoorzaamde, niet zonder eenige verwondering in zijn wezenstrekken. Tijdens deze beweging had de oude Maleische hem een rolletje papier in de hand gestopt. Zij beschouwde hem belangstellend, daarbij prevelend:

Het oog is oprecht, de neus regelmatig, de mond middelmatig.... Niet kwaad! Neen, zoo kwaad nog niet! Nu het oor! — Zij boog zich voorover, ten einde dit lichaamsdeel aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen, zij fluisterde hem in:

Lees het papier zonder opgemerkt te worden. En overluid: Neen, niet kwaad! Nog zoo kwaad niet! Heb je een goed karakter?

Een uitmuntende inborst, was Alberts wederwoord.

Nu, we zullen zien, we zullen zien.... Je moet een heel lief karakter bezitten, anders.... Mijn vader is een voornaam Battaksch opperhoofd, hij heeft groote tanden om den schoonzoon op te peuzelen, die het zijn lieve dochter Rana mocht lastig maken.... Ha! ha! ha!

Zij gilde het uit met een schaterlach die de aanwezigen een schrik aanjoeg.

Ja, Albert, je moogt me het hof maken.... Nu de andere!

De andere — Friedrich — verroerde geen vin. Hij stond letterlijk versteend. Met den bizonderen aanleg van Maleiers voor veinzerij, speelde het oudje haar rol met een realisme dat schrik aanjoeg. Nu is het waar, dat een verloofde, die het menschenetend gebit van haar papa in uitzicht stelt, geen al te bizondere aantrekkelijkheid bezit voor een toekomstigen echtgenoot.

De andere, de andere! herhaalde het grillig schepsel op nijdigen toon.

Door Fleck voortgeduwd, deed Friedrich een paar stappen vooruit, mompelend:

Als het geen eenvoudig creatuur was, ik liet oom François bepaald aan zijn lot over.

Ook al te lang! gilde Rana.

Ik maak me al kleiner, ik maak me al kleiner! haastte zich Friedrich te antwoorden, in de verwachting dat zijn lieftalligheid hem als een goede noot zou worden aangemerkt.

Maar zijn ijver bracht de voedster niet tot bedaren, want, zeker om hem te prikkelen, gaf zij den Duitscher zulk een harden klap op het hoofd, dat de ongelukkige het evenwicht verloor en in zijn volle lengte op den grond neersloeg.

O wee! o wee! zuchtte hij.

Nog niet genoeg! riep het oudje. Rana verlangt, dat haar echtgenoot altijd over haar tevreden moet zijn, of wel haar papa eet hem op.

Nu ja, ik ben tevreden, bromde Friedrich.

Zóó mag ik het hooren. De klap van een kleine vrouwenhand is een liefkoozing. Een goed Battaksch echtgenoot, die een tik heeft gehad, kust zijn levensgezellin. En ze reikte hem haar gele gerimpelde wang. Dat was erger dan een muilpeer. De Duitscher aarzelde.

Ik vind het een onverwachte gunst! riep Fleck als echte diplomaat.

Friedrich, die den toestand inzag, gaf de voedster een zoen, even bescheiden als volstrekt niet begeerd.

Morlaix lachte zich te bersten. Oom François beet zich op de lippen, om niet den schijn aan te nemen dat hij met Alberts vriend wilde meedoen. Onderwijl men Friedrich van den grond optilde, was Albert ongemerkt het venster genaderd. Het papier ontvouwende, dat hij in handen hield, las hij:

„Ik zal net doen of ik je knijp en sla. Schreeuw, alsof ik je pijn deed, tot op het oogenblik dat ik je zeggen zal met een glimlach alles aan te nemen wat ik je aandoe. Vernietig dit papier, niemand mag het zien."

Drommels! mompelde Albert, die helleveeg geeft me een streepje voor.... hm! dat is lastig! Maar hij herstelde zich. Morlaix had gelijk. We moeten oom François bevrijden, en dan zal een kogel in het hoofd mij ook verlossen. Met dit besluit liet hij het briefje in zijn zak glijden en vervoegde zich bij den troep op het oogenblik dat Rana zei: Ik geef je ook verlof om naar een verbintenis met mij te dingen.

Kort daarna zag zij naar de deur, waardoor zij even te voren was binnengekomen. Niemand vermoedde dat het oudje dacht aan Dalia, die alleen in het aangrenzend vertrek was achtergebleven; niemand werd de stilzwijgende belofte gewaar, die gelegen was in den blik voor de geliefde meesteres:

Wat gij niet vermoogt, dat kan ik. Mij zal het gelukken telkens het individu af te weren, dat u mishaagt. Op die wijze zult ge uwen eed gestand kunnen doen en geen ongeluk zal u deren.

En hare rol weer opvattend: Laat wat ververschingen aanrukken! riep ze haar bedienden toe. In een oogwenk brachten dezen madera, rhum, limonade enz. aan.

Lisbeth begon aanstonds voor haar toekomstigen gemaal een grog klaar te maken, want een duitsche vrouw die aan een huwelijk denkt, is zich van haar plicht bewust. Friedrich zag haar aan met verliefden blik. Voor het eerst verscheen hem het blonde meisje in een andere gedaante dan in een gouden lijst. Hij greep het glas en bracht het gretig aan zijn lippen, maar op hetzelfde oogenblik gevoelde hij een plotselingen schok tegen zijn arm en overstroomde de inhoud van den beker zijn gezicht, drong in zijn oogen en neusgaten, waarvan een hevige niesbui het gevolg was.

Wat moet dit nu beduiden, kraste Rana's stemgeluid, dat een eenvoudige aanraking van een zwakke vrouw je grog doet drinken door den neus?

Maar zonder zich verder om haar slachtoffer te bekommeren, was Rana met een sprong Albert genaderd.

Zacht greep ze hem bij den arm: Ik knijp je, schreeuw nu!

De Franschman gehoorzaamde en brulde. Aanstonds antwoordde de voedster: Ben je ook niet tevreden?

Jawel, jawel, verklaarde de jonkman met de beminnelijkste uitdrukking in zijn gelaat, zoo tevreden als maar kan.

Zoo, zoo mag ik het hooren, hernam de Maleische, jij hebt tenminste een goed karakter.

Wat moet dit nu beduiden? kraste Rana's stemgeluid.

Bij deze opmerking, die te kennen gaf dat de vreemdsoortige bruid Albert Gravelotte goed gezind was, geraakte Fleck zoodanig uit zijn humeur, dat hij Friedrich een schop onder tafel toediende, hetgeen dezen een smartelijken kreet deed uiten.

Wat scheelt dien kwajongen nu weer? bromde Rana.

Och, mevrouw, hij schreeuwt voordat hij geslagen wordt, zei de zaakgelastigde Fleck. En tot Friedrich:

Als je niet beter ons fortuin verdedigt, laat ik je loopen, man.

De klok sloeg zeven uur.

Het is tijd om te dineeren, zei oom François.

Dineeren. Het woord had iets aantrekkelijks en bracht kalmte op aller gelaatstrekken te weeg. Men begaf zich naar de eetzaal. De tafel was gedekt, de spijzen waren opgedischt. Aan tafel — zoo dacht Friedrich — zal de onuitstaanbare Rana haar wansmakelijke aardigheden wel staken. Maar hierin had hij geheel buiten de waardin gerekend. Zij verlangde dat men voor haar aan een venster een afzonderlijk tafeltje zou aanrechten, waaraan zij met haar twee verloofden plaats nam.

Het gastmaal nam een aanvang. Een heerlijke kreeftensoep, waarin garnalen en oesters om den voorrang streden, was het debuut. De geur van het gerecht lokte allen aan. Friedrich Gavrelotten watertandde en vergat ten aanzien van het gastronomisch vooruitzicht alle tot nog toe doorgestane beproevingen. Maar de kans zou weldra verkeeren. Met een wanhopig gezicht luisterde hij naar de vraag van Rana:

Zul je gediend zijn van zout? Zij wachtte het antwoord niet af, want plof.... daar ging de geheele inhoud van het zoutvaatje in Friedrichs bord. Hij uitte een vervaarlijken kreet. Met bewonderingswaardige handigheid fluisterde ze Albert in het oor:

Lach nu om alles. En plof.... daar wierp ze al de peper in de soep van den Franschman. Deze ontroerde niet. In volmaakte tegenstelling met de woedende gebaren van zijn mededinger, neuriede hij als het ware op dankbaren toon:

Gij overlaadt mij met gunsten, schoone dame, deze laatste overtreft alle andere.

Je bent een verstandige jongen, hernam Rana lachend, waarbij ze hare door betel rood gekleurde tanden liet zien, zeer verstandig. Een schelpensoep is voor niet geacclimateerde Europeanen geen oortje waard. Ik red je het leven.

Friedrich snoot met geweld zijn neus. Het grillig schepsel maakte hiervan gebruik om Albert in te fluisteren: Ik zal je een souper in je kamer laten aanrechten, bekommer je maar niet om hetgeen hier nu wordt opgedischt.

Al wat een Indische rijsttafel oplevert, vooral aan heet gekruide spijzen — een marteling voor mond en maag van nieuwelingen (baren) — werden beurtelings aangeboden. De onverbiddelijke Rana zond alles terug, met verbod aan haar bruidegoms ervan te proeven, onder voorwendsel dat ze schadelijk waren voor hun gezondheid.

De gezichten, die Friedrich Gavrelotten trok, laten zich niet onder woorden brengen. Ze waren van des te grooter beteekenis, nu op dit oogenblik Lisbeth geen nota hoegenaamd van hem scheen te nemen. Het blonde duitsche meisje was geheel en al in gesprek gewikkeld met haren naasten buurman Morlaix, en we weten dat deze de onafscheidelijke metgezel en vriend was van Albert, den mededinger van haren ongelukkigen Friedrich. Fleck daarentegen was er bijzonder op bedacht het onderhoud met oom François gaande te houden; hij wilde geen tijd verliezen door zich in het gesprek te mengen van zijne dochter en Morlaix sloeg er zijn slag mee.

In wel gekozen bewoordingen had zij het jonge meisje medegedeeld, dat bij haar momenteele ontvoering haar gemaskerde bewaker niemand anders geweest was dan hij, waarop haar antwoord met neergeslagen oogen luidde:

Zwarte chrysanthemum .... cipier!

Daarop had Morlaix zijn excuus gemaakt, dat hij zulk een wreede rol had te vervullen. Zonder den eed, die hem aan Albert bond, had hij de voorkeur gegeven aan een honderdvoudigen dood. Bewogen, ontroerd en verward murmelde Lisbeth:

Er hoort een flesch Bordeaux bij.

Ranonkel beteekent wroeging.... Ik schenk u de *affodil* der vergeving.

De woorden van Morlaix beantwoordde zij in bloementaal, en de trouwelooze »Het kan me niet schelen", wiens werkelijk doel was het vertrouwen te winnen van het jonge meisje, teneinde aldus zijn tegenstanders in de kaart te kunnen zien, lachte in zijn vuistje over den indruk dien hij teweeg bracht.

Eensklaps deed een wanhopig gebrul van Friedrich de aanwezigen opspringen. Wat was er gebeurd?

Een inlandsche bediende bood een vischgerecht aan waarvan het malsche uiterlijk deed denken aan tarbot en tong. Een witte saus vergezelde de lekkernij.

Ha! mompelde Gavrelotten met voldoening, dàt is nu iets naar mijn smaak.

Jawel, zei Rana, eet ervan zooveel je maar wilt, maar er hoort een flesch Bordeaux bij. Dit zeggende greep zij een flacon. Friedrich hield zijn glas bij. Maar hetzij met moedwil of door onhandigheid, Rana schonk zoo onbehouwen, dat de helft van den inhoud in den vischschotel terecht kwam, zich mengde met de blanke saus waarvan een afschuwelijke combinatie van onmogelijke kleurenmenging het gevolg was.

Vandaar de noodkreet van den jonkman. Zijn verdriet ontaardde in woede, toen Albert Gravelotte met tergende kalmte het ongeluk onderschreef door te zeggen: Diëet houden is het beste middel ter voorkoming van koorts.

Honger is een scherp zwaard; maar op den koop toe voor den mal te worden gehouden, gaat alle geoorloofde perken te buiten.

Jij,... begon Friedrich woedend, maar na deze eenlettergrepige uitspraak kon hij geen woord meer uitbrengen.

Tweede persoon enkelvoud, voleindde Albert zeer kalm. Het grammaticaal antwoord droeg er niet toe bij den Duitscher tot bedaren te brengen. Hij was op het punt een uitval te doen waarin hij echter door een klinkenden klap bijtijds werd verhinderd. De stem stokte in zijn keel, purperrood werd zijn wang, onderwijl Rana, die hem weer een muilpeer had toegediend, met een grijnzenden glimlach hem toevoegde:

En het geduld, dat ik voor alles liefheb.... dat vergeet gij maar altijd, mijn waarde verloofde.

De toestand werd ondragelijk: hongerig, bespot en uitgelachen, het kon er nog door, maar geslagen!...

Friedrich zwaaide met zijn servet; zoo het een sabel ware geweest, hij zou ermee gedreigd hebben; nu echter meende hij te moeten volstaan met een fraai oproerig gebaar terwijl hij eensklaps ter been sprong. Een harde slag op het hoofd dwong hem evenwel spoediger weer te gaan zitten dan hij voornemens was.

Ook dit nog! zuchtte hij.

Fleck meende hem een hart onder den riem te moeten steken:

Je moet absoluut overwinnen. De Franschman brengt het ver, heel ver. Drommels, neem toch een voorbeeld aan zijn koelbloedigheid.

Mistroostig boog Gavrelotten het hoofd. Als zijn aanstaande schoonvader zich ermee ging bemoeien, wat een mooi vooruitzicht stond hem dan te wachten! Ach! als het alleen maar om Lisbeth te doen ware, hoe zou hij niet aanstonds andere huwelijksplannen hebben gekoesterd! Doch er waren hier millioenen in het spel! — De heldhaftige aspirant naar oom François' brandkast verkropte derhalve zijn woede, bleef aan tafel zitten, stom, onbeweeglijk en met een pruilend gezicht.

Steelsgewijs sloeg hij Albert gade, teneinde erachter te komen door welk middel deze zijn onverstoorbare kalmte wist te behouden. Maar de inspectie gaf hem den sleutel niet tot het geheim. Kon hij vermoeden dat Albert zich een overvloedig souper voorspelde in zijn logeerkamer? Kon hij nagaan,

dat Rana veinsde zijn neef te knouwen, terwijl zij het hem deed en wel zoodanig, dat zijn armen enz. sporen ervan droegen? Neen, nietwaar? — Zonder een kreet, zonder eenig protest verduurde Albert dezen hongersnood. Zonder eenig verzet zag hij het aan, hoe de onmeedoogende Rana een mengsel over de gerechten uitgoot, waardoor alle schotels niet genietbaar werden, hoe zij met aapachtig pleizier olijfolie uitgoot over gebraden vleesch, vaniljepoeder strooide op de salade, azijn liet droppelen op het gebak.

Neen, de glimlachende en onverstoorbare kalmte waarmee de Franschman dit alles aanzag, was hem een onverklaarbaar raadsel.

Hij loeide van pijn en stikte van woede in dit loeien, wanneer Albert minzaam en lieftallig de oogen hemelwaarts slaande, murmelde: Moge geheel mijn bestaan gewijd zijn aan het hemelsch genot van zulk een huwelijksleven!.... En Friedrich bromde inwendig: Ja, sterk is die Franschman in wilskracht. Dat noemt zoo'n kerel »hemelsch genot".... als het niet was om de millioenen, draaide ik hem den nek om voor die hemelsche vreugde!

En buiten twijfel deed Morlaix in de oogen van Lisbeth het belachelijke uitkomen van den toestand, want nu lachte de jeugdige Duitsche, als Friedrich een noodkreet slaakte. Ze ging dan zelfs zoo ver met te zeggen:

Spaansche erwten.... dat is muziek, melodie!

Ha! hij zou haar muziek en melodie geven na het huwelijk! Maar aan alles komt een einde, ook aan onaangename dingen. Rana gaf het sein tot opbreken en de twee »bruidegoms" volgden haar met nuchtere maag naar den salon waar de koffie op tafel stond.

Als bij toeval was de voedster in het bezit van een fleschje wonderolie, waarvan ze den inhoud in de koffie harer »aanstaanden" uitgoot.

Dit dient, zei ze — zonder het te weten het purgatief van Molière toepassend — om den slokdarm mijner waarde verloofden te zuiveren en hun gelaatstint frisch en kleurig te houden.

En de flegmatieke Albert antwoordde:

O mevrouw Rana, u zijt een engel.... een hygiëniste!

De anderen lieten zich het heerlijke Mokka-ooft naar behooren smaken. Lisbeth was erover in de wolken.

Het is een mengsel van mijn vinding, verklaarde oom François, Mokka, Bourbon, Java.

Dit gaf Lisbeth aanleiding weder haar manier van bloemenspraak bot te vieren en vooral Morlaix, den vriend van haren vijand, in dit gesprek te betrekken. Friedrich ging op zijn achterste pooten staan:

Mejuffrouw Lisbeth, begon hij droogjes. Maar een zweepslag tegen zijn scheenbeen, door Rana toegebracht, brak eensklaps zijn voorgenomen toespraak af.

Voor den duivel! riep Friedrich, ik heb er genoeg van. Zulk een vrouw zou mijn dood zijn!

Rana kwam op Albert af en met een Javaanschen danszwaai sprak zij:

Gij zijt het dus, beminnelijke pangéran, wiens echtgenoote ik de eer heb te zijn.

Fleck schuimbekte van woede.

VI.

NAAR DE BATTAKLANDEN.

Friedrich Gavrelotten had zich teruggetrokken in zijn kamer, waarheen de zaakwaarnemer, zijn toekomstige schoonvader, hem gevolgd was, teneinde hem wegens zijn halfheid nog weer onder handen te nemen.

Morlaix, die met Albert in het vertrek van dezen laatsten was opgesloten, had de vriendenrol afgelegd en was weder kamerdienaar geworden. Met aandoenlijke zorg bediende hij zijn reismakker, die, blijkbaar uitgehongerd, het souper verslond, dat Rana, getrouw aan haar belofte, voor hem had laten gereed maken.

Geen van hen allen vermoedden, wat op hetzelfde oogenblik plaats greep aan het ander uiteinde der plantage.

Met behoedzaamheid tusschen de boomen voortsluipend, langs den grond kruipend op een open vlakte, bereikte een menschelijke schaduw de grenzen der landelijke onderneming. Gewikkeld in een lange *tchatra* — een gestreepte mantel met kap — schreed de gedaante zachtkens voort. Aan den zoom van een koffietuin gekomen, bleef zij staan.

Vóór haar strekte het landschap zich uit in de schemering van een blauwachtigen nacht. In de doorschijnende lucht dwarrelden myriaden vuurvliegen dooreen en deden denken aan een sterrenregen in de tropische atmosfeer.

De geheimzinnige schaduw scheen onrustig den omtrek na te gaan.

Oraï is niet ter aangeduide plaats verschenen, fluisterde eene stem die Rana toebehoorde, want zij was het wier ranke gestalte onder de wijde plooien van de tchatra verborgen was. Na een poos vervolgde zij:

Zou hij mijne tusschenkomst strijdig hebben geoordeeld met Dalia's eed? Een huivering beving haar bij deze gedachte. Dan zal zijn moordende kris de ongelukkige treffen.

Zij zweeg plotseling, want een menschelijke gedaante trad uit een mangoustanboschje te voorschijn.

Hij is het!

Werkelijk naderde haar de offerpriester, die door Miria-Oetan ter bewaking der dochter van François Gravelotte was aangesteld.

Gegroet Rana! Dat de geesten van den nacht u beschermen!

En u hun gunsten verleenen, Oraï, was het wederwoord.

Is het een berisping of een loftuiting die ge mij brengt, eerbiedwaardige vertegenwoordiger der tempels van M'Praoe.

Schouderophalend antwoordde de offeraar: Geen van beide.

Wat zegt ge?

Geen van beiden. Uw jeugdige meesteres Dalia heeft in niets gezondigd jegens haren eed, omdat zij den Europeanen de eerste proef heeft laten doorstaan; gij hebt gehandeld volgens de begrippen van gehechtheid aan uw meesteres, dat zijn natuurlijke, wettige zaken. Ze verdienen lof noch blaam.

Ik mag dus voortgaan?

Dat moogt gij.

Dezen nacht dus vertrek ik naar de Groote Hut der Battakkers.

Zooals ge wilt.... Alleen.... als de Europeesche jongelingen u zien, zullen ze u herkennen.

La.... la.... de oude voedster weet haar gezicht en gang te maskeeren. Bovendien ben ik het ditmaal niet, die zij gelooven dat hun als echtgenoote zal worden toegevoegd.

Wie dan?

Dalia, de bloem der gaarden, zelf.

Zij?

En wees er verzekerd van, priester, dat zij in haar niet de dochter zullen vermoeden van den rijken François Gravelotte.

Wat zijt ge voornemens te doen?

Ik heb geen geheimen voor den offerpriester Oraï, het licht der tempels, de geliefkoosde leerling van Miria-Oetan. Te middernacht zal een rijtuig de zachtzinnige Dalia en mij naar de Bataklanden brengen.... Zoo ge wilt, zal er een plaats voor u gereserveerd worden.

Het zij zoo, stemde Oraï toe.

Weldra zal ik dan de voorbereidingen treffen der tweede beproeving van krijgmansdeugden, doodsverachting en lijden.

Dit zeggende, wikkelde zij zich in de plooien van haar mantel en nam

ze den terugweg aan op den eigenaardigen draf der inboorlingen van den Maleischen Archipel.

Weldra stond zij in de tegenwoordigheid van haar voedsterkind.

Welnu? was Dalia's vraag.

Oraï is tevreden.

Werkelijk?

Ja, mijn gouden ster. Hij erkent dat ge niets tegen uwen eed hebt misdreven. Ik alleen ben handelend opgetreden, en daar ik M'Praoe niets heb beloofd....

Het jonge meisje omhelsde de voedster en bedekte met kussen haar perkamenten gezicht.

O Rana, wat heb ik je lief!

Gij vergeet niet, mijn kleine rotszwaluw, dat we te middernacht het huis verlaten.

Ik vergeet niets, maar ik ben bang.

Bang? Waarvoor?

Bij de Battakkers zal ik mij morgen moeten voordoen als Hato, de gewaande tweede echtgenoote mijner neven.

Ja. Welnu?

De Franschman, Albert, heeft mij bij zijn arrestatie gezien aan de landingsplaats....

Wat zou dat?

Als hij mij eens herkende?

Komaan, Dalia, de Maleiers verstaan meesterlijk de kunst van grimeeren. Reken op uw getrouwe Rana; zij zal u, evenals haarzelf geheel onkenbaar maken.

Onkenbaar.... maar niet leelijk, hoop ik.

Neen, neen, ge zult mooi blijven als de kolibri met zijn honderdvoudige kleuren. Stel u gerust! Maar ik moet me overtuigen of de Europeanen in slaap gevallen zijn en kom u dan halen.

Zij ging heen. Als een zwijgende schaduw deed ze de ronde om de paviljoens, met aapachtige bochten en wrongen van haar lenig lichaam, pratende in zichzelf.

Alles is in het duister gehuld, allen genieten zoete rust. Ik kan den dragers de les lezen.

Zij begaf zich naar de deur, die met een enkele klink was gesloten.

Nera pam (Wie is daar?) klonk een stem van binnen.

Ador enda eli (Ik ben het zelf) antwoordde Rana. Bij het aanbreken van den dag, moet gij, Fargoet, de gasten van den hoogedelen François Gravelotte wegbrengen.

Dat bevel heb ik ontvangen.

Ik weet het. Een der reizigers draagt denzelfden naam als de meester. De blauwe palankijn is voor hem bestemd. De groene voor den anderen.

Het zal geschieden.

Ik reken op u, Fargoet.

Met versnelde passen was zij weldra terug in Dalia's vertrek. Zij vond den planter bij zijne dochter. François Gravelotte was droefgeestig gestemd.

Ik reken op u, Fargoet.

Kom, papa, spreek mij moed in. Gij wilt toch, dat ik gelukkig zij. Welaan geleid mij naar den palankijn!

Zoo gezegd, zoo gedaan. Rana nam naast haar voedsterkind plaats. Op

een sukkeldrafje zetten de koelies zich in beweging om langs de binnenplaats den straatweg te bereiken.

De vader bracht een slapeloozen nacht door — hij dacht voortdurend aan zijn kind.

. . . .

Sedert een uur reeds dat ik op ben, heb ik tevergeefs in het park naar een bloem gezocht met *gouden petaal*, die ik je als zinnebeeld eener voorspoedige reis had willen aanbieden.

Aldus begroette Lisbeth haren verloofde Friedrich Gavrelotten, die reeds gezeten was in den groenen palankijn, door Rana tijdens den nacht voor hem uitgezocht.

Albert Gravelotte zat alleen in zijn voertuig. Het ging nu naar de Battaklanden, ten einde de tweede verloofde machtig te worden, zonder dat de neven eraan dachten dat zij de tweede proef moesten doorstaan van de krijgsmansdeugden: doodsverachting en standvastigheid in het lijden.

Hoor eens, zei Morlaix tot Albert, ik blijf hier, de jonge Lisbeth schijnt veel met mijn conversatie op te hebben. Ik moet den diplomaat spelen, vriendschap zoeken aan te knoopen in het vijandelijk kamp.

Zeker uit trouwhartigheid jegens mij?

Wel zeker.

Een gemakkelijke toewijding, want deze dikke dame schijnt een uitmuntend karakter te bezitten.

Morlaix haalde de schouders op: Spot maar, het kan me niet schelen. Het meisje mag haar opvoeding nog wel eens laten herzien. Zij schijnt geen zedelijk begrip te hebben van het mijn en dijn, niet het minste vermoeden omtrent de onwaardige plannen van haren vader. Het is een „zaak" en dit woord vergoedt alles in haar opvatting.

Fleck was naast Friedrich gaan zitten, om hem een hart onder den riem te steken, naar hij zeide. Tot Lisbeth zei hij: Praat in mijn afwezigheid maar niet met dien Morlaix. Hij is een van die Franschmannen, die met alles den draak steken. Je hebt het zooeven niet gemerkt, omdat je welopgevoed zijt, maar hij nam je verloofde danig in de maling. En je begrijpt, dat een verloofde van ettelijke millioenen gerespecteerd wil zijn.

Maar zoo dom was Lisbeth wel niet of ze begreep, dat men met vele millioenen schats toch nog een mispunt kan zijn.

Goede reis! riep oom François, zijn strooboed lichtend, goede reis, neven, en succes in uw onderneming!

En daarop ging het in gestrekten draf voorwaarts, zooals alleen Maleiers of Javanen kunnen trippelen, langs 's heeren wegen.

Ge weet waarheen we gaan! riep Albert den mandoer Fargoet toe, die als hoofd der koelies met een langen vergulden stok gewapend langs de karavaan huppelde.

Jawel, heer.

Dan geef ik me aan je geleide over.

Voor een Parijzenaar, gewoon aan het dagelijksch gewoel en gejoel eener groote wereldstad, was er voor hem ruimschoots stof tot overpeinzing. Zoo eensklaps getransporteerd naar den Maleischen Archipel, gevangen genomen, vervolgens de vrijheid hebbende herkregen te midden der schoonste natuur van het wereldrond, thans omringd door Oostersche pracht en weelde, moest dit avontuur in zijn oogen wel grootsche vormen aannemen.

Vrouwelijke figuren daagden op voor zijn geest. De eene joeg hem onrust aan. Rana, wier minzaamheid te zijnen aanzien hem onbegrijpelijk voorkwam. De andere, een bekoorlijk meisje, dat hij maar even aan de landingsplaats mocht aanschouwen en dat zoo vastberaden was opgetreden tusschen hem en zijn oom François. Wie kon zij zijn? Had ze niet gezegd: de dochter van oom François. Hij meende zoo iets gehoord te hebben, maar in de woning van den planter had hij tevergeefs naar de bekoorlijke verschijning omgezien. Niets had daar de tegenwoordigheid van een jong meisje doen vermoeden. Het mocht zijn zooals het wil. Zij was dus zijn nicht. Het denkbeeld kittelde zijn eigenliefde, zulk een mooie nicht te bezitten?

Hij zou aan dezen verrukkelijken gedachtenloop verder voet hebben gegeven, zoo niet de val van een zwaar lichaam, dat met vervaarlijken slag neerplofte op den grond, een val, die vergezeld ging van uitroepen en verwenschingen, hem plotseling uit zijn mijmeringen had gewekt.

Hij keek om, en een schaterlach ontsnapte hem bij het schouwspel dat zich aan zijn verbaasde blikken vertoonde. Door een verkeerde manoeuvre hoogst waarschijnlijk, had de groene palankijn gewaggeld op de schouders der dragers en was deze tegen den grond geslagen. Op dit oogenblik althans waren de koelies bezig Friedrich en zijn schoonvader Fleck bij armen en beenen onder het voertuig weg te trekken, hetgeen hun na eenig tobben ten laatste gelukte, want de zaakgelastigde had een bult op het voorhoofd en Friedrich een kwetsuur opgeloopen bij dit mildelijk avontuur. Beiden werden goedschiks-kwaadschiks weer in den palankijn getild.

De Maleiers versnelden hun gang en voort ging het alsof er niets was gebeurd.

. . . .

De slachtoffers van het ongeluk geraakten langzamerhand tot bedaren en hervatten hun gesprek, dat zoo eensklaps op vrij onzachte wijze was afgebroken. Ze waren geheel en al verdiept in hun financieele combinaties. Geen seconde kwamen ze op de gedachte om het hun omringende landschap te bewonderen, en toch is de natuur van Sumatra het aankijken waard. Hun weg liep thans door een groenende vallei, tusschen een dubbele haag van veelkleurige bloemen wier bedwelmende geur de lucht vervulde, in weerwil van de snelle vaart, waarmee de koelies voortdraafden op den kleiachtigen bodem van dit weelderig plekje gronds.

Ieder oogenblik waren het gouden pijlen die hun pad kruisten, vogels met ongehoord schitterenden vederdos, die voorbijvlogen en aan bezielde edelgesteenten herinnerden. Het tropisch landschap baadde in de gulden pracht der Indische zon. Fleck en Friedrich geraakten eindelijk onder den

indruk van het verheven schoon eener grootsche omgeving, ten volle alleen verstaanbaar voor een gevoelig denkend individu.

Als de helling van den weg afwisselt, wijzigen de dragers met bewonderenswaardige behendigheid de bewegingen van den draagstoel zoodanig, dat de vloer ervan horizontaal blijft. Te dien einde houdt een gedeelte hunner de vracht op de schouders, terwijl de anderen deze doen afdalen tot de heupen. Friedrich en Fleck waren met deze bizonderheid onbekend. Ze ondervonden er het onaangename van, immers toen bij de eerste schreden de voorste dragers blijkbaar van hooger gestalte waren dan hun achterste collega's, gleden ze af naar het binnenste van den palankijn waardoor hun voeten parallel kwamen met hun kin. Nauwelijks hadden ze tegen deze moeilijke positie geprotesteerd, of een plotselinge schok deed hen in tegenovergestelde richting met den neus tuimelen tegen het beschot in het front.

Twee uren lang hadden ze deze vice-versa schommelingen te verduren en ondanks hun protesten, bestaande in scheldwoorden, verzuchtingen en verwenschingen, minderden de dragers hun loop niet, althans niet wanneer zij afdaalden van een rotsachtige helling op hun weg.

In de takken der boomen bespeurden ze een bende apen, die blijkbaar vermaak schepten in den ongewonen gang van het voertuig en hen op allerlei grimassen onthaalden, met een vervaarlijk geschreeuw en gesis, waarbij den reizigers hooren en zien verging.

Eindelijk maakten de koelies, geheel buiten adem, halt op een plateau en konden Fleck en Friedrich even uitstappen ter verpoozing. Maar in welken toestand! Het gelaat vol blauwe plekken, verwarde haren, ingedeukte stroohoeden en gescheurde kleeren. Daarbij een overvloedig zweet, door even geweldddadige als onvrijwillige lichaamsoefening veroorzaakt, en ge kunt u een denkbeeld vormen van het uiterlijk dezer twee mannen, die naar Sumatra waren gekomen om het fortuin te bemeesteren van François Gravelotte.

Een kwartier rust werd hun gegund om zich te reinigen aan een nabijzijnde bron, hun toilet eenigszins in orde te brengen, en zich weder een menschelijk voorkomen te geven, voor zoover dit in hun hachelijken toestand mogelijk was.

Onbewegelijk en schijnbaar onverschillig, zooals de Maleier doorgaans is, stonden de dragers te wachten als bronzen beelden. Maar een nauwkeurig en scherpzinnig opmerker zou een spottenden grijnslach op hun gelaat hebben bespeurd.

Fleck riep een der mannen tot zich:

Zijn we nog ver van het Battaksch dorp? vroeg hij, niet zonder vrees voor een bevestigend antwoord.

Een paar uren maar; het terrein wordt nu effener.

Gelukkig.... vooruit dan weer! riep de zwaarlijvige Duitscher.

Een landstreek van hoog opgaand gras vertoonde zich weldra aan hun blikken. Vele beken moesten doorwaad, waarin de reizigers tal van slangen ontwaarden, die met azuren of smaragdgroenen kop dertig duim boven het water langs hen zwommen.

Slangen! Een siddering voer hun door de leden.

Zijn ze vergiftig? vroeg Friedrich aan een der dragers, terwijl zijn tanden klapperden.

Wie bedoelt u? was de dood-kalme wedervraag.

Och! Wel.... die kruipende beesten!

Niet allen, heer, niet allen. Er zijn erbij wier beet in vijf minuten iemand koud maakt.

De groene palankijn was gekanteld.

De inboorling zei dit op lossen onverschilligen toon, wat de schrik van Friedrich niet weinig deed toenemen. Ook Fleck was zeer over het feit ontdaan. Deze beek evenwel werd zonder hindernis overgetrokken. Twee, nog drie snelvlietende stroompjes ontmoetten ze op hun weg, altijd vol van kruipend gedierte, doch van lieverlede raakten de reizigers eraan gewoon, want de slangen legden geen kwade bedoelingen aan den dag.

Het was dus zonder eenigen blijkbaren angst, dat Fleck zijn metgezel opmerkzaam maakte op een tweeden vliet die hun den weg versperde.

Dit is de laatste, voordat wij aan het dorp komen, zei een Maleier.

De voorste twee dragers gingen te water. Weldra balanceerde de palankijn boven den snellen stroom, midden in de vaart. Wat er toen plaats greep? Noch de zakenman, noch zijn aanstaande schoonzoon hebben ooit de juiste toedracht der gebeurtenis geweten. Een der koelies beweerde plotseling dat een slang zich om zijn beenen kronkelde en het gevolg was dat hij in zijn volle lengte in het water plofte. De draagstoel verloor natuurlijk zijn evenwicht, kantelde totaal op zijde en de inzittenden namen een ongewild bad in het frissche water van de beek. Friedrich en Fleck moesten tegen wil en dank eenige teugen slikken van een vloeistof die niet tot hun alledaagsche dranken behoorde. Niet zonder veel moeite werden zij met vereende krachten door de koelies op het droge getrokken. Daar wachtte hen een nog ongewoner schouwspel.

Zij vonden zich eensklaps omringd door een vijftigtal vrouwen, die gelukkigerwijs op een aangeduid punt zich daar bevonden, ten einde — naar het heette — krachtdadige hulp te verleenen. Het was een en al leven en gejoel, want die zoogenaamde redsters kakelden, dat hooren en zien iemand verging, eene eigenschap waarvan Maleische schoonen tegenover hun Europeesche zusters het eenig geheim bezitten en waarbij de sekse van het Westen het aflegt in vaardigheid en radheid van tong.

Maar de leden der vrouwelijke kunne, die zich om Friedrich en Fleck verdrongen, onderscheidden zich in hun gelaatstype door eene verscheidenheid van kleuren, welke aan alle tinten van den regenboog deed denken. Zacht lentegroen, wisselde af met de donkere nuanceering der pijnboomen, met goudgeel, scharlakenrood en indigo.

De Europeanen, die nog steeds in hun natte kleeding lagen uitgestrekt, maakten een beweging om op te staan, maar de drager verzocht hen zich rustig te houden.

Mijn maats, zei hij, zijn naar het dorp geloopen, om u droge kleeren te verschaffen, want blanken kunnen in een bewoonde streek niet als druipende honden zich vertoonen. De pangéran François Gravelotte zou het ongaarne zien, dat zijn gasten zoo onheusch werden behandeld.

Hij legde hun inmiddels het verschijnsel uit van de onderscheiden gelaatskleur der dames die haar nieuwsgierige blikken niet konden afwenden van de Europeanen. Deze vrouwen, zeide hij, waren *battik* werksters, die allerlei plantaardige vezels en schors bezigden, welke zij in heet water deden koken en waarvan de dampen, die er uit ontsnappen, langzamerhand hun aangezicht kleuren. Het battik is namelijk een katoenen stof, die door inboorlingen van den O.-I. Archipel veelvuldig wordt gedragen en met de meeste nauwkeurigheid bewerkt. Het aanbrengen der tinten en kleuren op deze kleedingstukken is eene kunst, die de bewondering wekt van alle natiën en getuigt van de vindingrijkheid der oosterlingen op dit gebied van industrie.

De terugkomst der dragers maakte een einde aan dit belangwekkend onderhoud. Een nieuwe verrassing wachtte de heeren.

Van hunne kleederen ontdaan, met zijden kaftans omhuld, in het middel

vastgehouden door den breeden *chaidi* (ceintuur), maakten zij aanstalten om in een draagstoel te stijgen waarvan hun dienaren zich eveneens hadden voorzien, toen alle aanwezigen plotseling met plechtigen omhaal zich ter aarde bogen onder den uitroep Araki!

Wat moet dit beduiden? Gaan ze ons aanbidden?

Neen, antwoordde de oudste der dragers, zij danken u!

Ze.... waarom?

Omdat u de spinzijde hebt aangetrokken.

Wat belieft u?

Spinzijde, herhaalde de inlander, op de tunica en ceintuur wijzend, is een andere industrie dan van chineesche wormen.

Lisbeth's vader scheen dezen tak van nijverheid niet te kennen. Middelerwijl waren de Duitschers in den nieuwen draagstoel gezeten en werd de tocht hervat. Een half uur later kwam men aan in het dorp. De hutten schenen verlaten. Geen menschelijk wezen vertoonde zich, om volgens gebruik de vreemdelingen tegemoet te gaan. Hier en daar blafte slechts een hond van jakhalzig uiterlijk met schor geluid hun tegen.

Is deze negerij uitgestorven? bromde Fleck wien de doodsche eenzaamheid niet scheen te bevallen.

De *kirvi* is vergaderd, antwoordde de drager, die zich als gids der reizigers had opgeworpen.

Kirvi? welk dier is dat?

De bewoners van den kraton.

Moet dat een dorp beteekenen?

Ja, heer. Al wat tot het paleis behoort van den soeltani (sultan).

En waar vergadert die kirvi?

Op het plein waar het Groote Gebouw staat, de tempel van M'Prahoe.

In de verte vernamen zij een groot gedruisch, dat naarmate de reizigers hun weg vervolgden, in hevigheid toenam. Weldra bevonden zij zich te midden eener groote menigte inlanders die op de ruimte vóór het heiligdom waren verzameld. Op eenigen afstand van den ingang verhief zich een paal, geel en groen beschilderd, drie meter hoog. En te midden van den kring der nieuwsgierigen, staande bij den paal, ontwaarden Fleck en Friedrich hun lotgenoot Albert, die glimlachend zijn mouwvest weer aantrok.

Een vervaarlijk geschreeuw begroette hunne komst.

Har or Oetaoe Hato Naï! De tweede verloofde, de schoone Hato!

Door ijverige handen werden de tochtgenooten aangegrepen en uit den draagstoel getrokken; weldra stonden zij vlak voor Albert. Achteloos zei deze tot Friedrich:

Neef, ik heb alle beproevingen doorgestaan. Het schijnt dat men mij maar één gebrek heeft aangerekend. Ik raad je dus je goed te houden.

Beproevingen!.... Welke proeven? stamerde Friedrich.

Albert Gravelotte barstte in lachen uit. Nu, dat zul je wel zien. Jammer, als ik je het pleizier van de verrassing ontnam.

En zich wendend tot een priester, kenbaar aan de kanten muts op diens hoofd, aan diens langen gelen kaftan, geborduurd met gouden zonnen, omslingerd door de zinnebeeldige slang van den kringloop of cirkelgang der menschheid, vroeg hij dezen: Mag ik mij onder de nieuwsgierigen begeven?

Ja, knikte de pandita (geestelijke). Oraï, de vertegenwoordiger der goden, schenkt u de vrijheid weder.

De jonkman liet het zich geen tweemaal zeggen. Hij groette zijn mededinger met een satiriek lachje.

Amuseer je bizonder, neef. Daarop verdween hij in de rijen der inlanders die eerbiedig voor hem op zijde gingen.

Fleck noch zijn gewaande schoonzoon gunden zich den tijd, den spotachtigen toon na te gaan waarop Albert deze laatste woorden had geuit. Oraï, de offerpriester, naderde hen:

Wie van u beiden dingt naar de hand van Hato?

Herr Friedrich hier naast mij, haastte zich Fleck te antwoorden.

Goed, hernam de offerpriester. Jeugdige krijger, teneinde uwen moed aan te wakkeren, wordt het u gegund de verloofde uwer keuze te aanschouwen.

Zeker een leelijk spook, bromde de Duitscher, door het vooruitzicht der onbekende proef in de war gebracht.

Maar Oraï klapte in de handen. In de opening van den tempel zag Gavrelotten iets zich bewegen in het halfduister der omgeving. Deze gedaante naderde de deur en teekende zich duidelijker af. Op den drempel bleken het twee personen te zijn. Een jong meisje, hoogst elegant in haar *kamzinsri* van witte zijde en goud galon, in haar kort zeegroen rokje met bijen geborduurd, het zinnebeeld van den echt. Naast haar een grijsaard, geheel in het geel: tulbant, kort buis, wijde broek tot de enkels gesloten.

Hier heb je Hato en haar vader, den dapperen Doegar!

Friedrich uitte een kreet van verbazing: Het zijn ververs! Zijn uitroep vond aanleiding in de kleur der nieuw aangekomen lieden. Zij hadden een schitterend, buitengewoon blauw gelaat, dat de oogen pijnlijk aandeed.

Het heeft er veel van of oom François van variatie houdt in kleuren, hij had evengoed met den regenboog kunnen huwen, het ware wel zoo eenvoudig geweest!

Maar Oraï nam het woord: Verwijder u van den beproevingspaal! riep hij Fleck toe, die zich haastte te gehoorzamen. En tot Friedrich:

Gij ziet de schoone Hato?

Als ik niet blind ben, ja!

Stemt ge toe de proef te ondergaan, teneinde hare hand te verkrijgen?

Een oogenblik aarzelde Gavrelotten, maar dit begin van zwakte te boven komende, bracht hij met zekere fermiteit een toestemmend antwoord uit.

Oraï, den paal naderend, hernam:

Op zestienjarigen leeftijd, wanneer een jongeling krachtig is geworden en in staat de vermoeienissen te verduren van den oorlog, wordt hij hier ter plaatse heengebracht. Hij moet dan blijken afleggen van doodsverachting zonder

welke hij, na de kindsheid te hebben afgelegd, niet in den krijgsmansstand kan worden opgenomen.

En hoe leggen zij die verachting aan den dag?

Door stilzwijgen. Een krijger mag geen kreten uiten als eene vrouw. Smart en dood, alles moet hij kalm aanzien, zonder een enkele klacht.

De inleiding scheen Friedrich niet gerust te stellen.

Hier heb je Hato en haar vader.

Och maar.... het is een grap, schoonzoon. Als men werkelijk stierf, zouden de rakkers geen krijgslieden kunnen worden.

Dit was een waarheid als koek, die Friedrich een hart onder den riem stak.

Vooruit, Battaksche pastoor, zei hij, ik ben tot alles bereid.

Begeef u in den tempel. Gij zult daar dienaren aantreffen, die u tot de plechtigheid zullen voorbereiden.

Met opgeheven hoofde, als om indruk te maken op de aanwezigen, trad hij in het Groote Gebouw.

Hato en haar vader schenen dit oogenblik te hebben afgewacht. Zij traden

naar buiten, den Duitscher rakelings voorbij gaande, en verdwenen alsnu achter den tempel.

Als die man nu maar niet triomfeert, zuchtte het jonge meisje.

Geen nood, hernam de grijsaard, wiens stemgeluid, zoo Fleck en Friedrich dit hadden vernomen, door hen herkend zou zijn als van Rana afkomstig. Hij, wien uw hart genegen is, mijne Dalia, was door mij gewaarschuwd. Nooit heeft een Battakker met zooveel koelbloedigheid de proef doorgestaan.

Toch ontbrak er iets aan.

Hij sloeg zijn oogen naar u op, hij kon dus het mes niet zien aankomen, en de kilte van het lemmet op zijn huid ontlokte hem een kreet. Doch kom nu mede, om hèm te zien, die het geluk niet heeft, genade in uw oogen te hebben gevonden.

Dalia gehoorzaamde en volgde haar voedster.

Friedrich was op zijn beurt vastgebonden aan den paal der beproeving. De offerpriester Oraï, gevolgd door een priesterschaar in roode en paarse toga's, maakte een ommegang om den paal, gedurende eenige minuten begeleid door een eentonig gezang. Dit laatste verstomde eensklaps. Oraï boog achtereenvolgens naar de vier hoeken der winden, en alstoen het woord richtend tot Friedrich:

Man, zei hij, zijn uw ooren vatbaar voor het woord van M'Praoe?

Zij zijn geopend voor zijn stem, antwoordde de Duitscher op vasten toon.

Gij wilt het, hernam Oraï. Naar uw wensch zal u geschieden. Doch weet, dat er een afgrond gaapt tusschen het vreesachtig kind en den oorlogsman. Voor het eerste heeft de moeder slechts liefkoozingen en teedere zorgen; voor het lijden ligt niet op zijn weg. Het tegendeel bestaat voor den verdriet en lijden ligt niet op zijn weg. Het tegendeel bestaat voor den krijgsman. Geen oplettendheden, die den dappere slechts verweeken. De grond is zijn legerstede, grof voedsel zijn rantsoen. Zonder eenige klacht te uiten, verduurt hij de hitte der zon die de dalen schroeit, of de ijskoude snijdende wind, die de hooge kruinen der bergen schoonveegt. Hij kent vrees noch schrik. In tegenwoordigheid van den woedenden rhinoceros, van den tijger met bloedigen muil, van de schuifelende slang in het hooge gras, behoudt hij een effen gelaat, een vasten blik, een arm die niet siddert.

Friedrich was allesbehalve op zijn gemak onder deze toespraak. Hij was onder den onaangenamen indruk, dien men voor anderen volstrekt niet weten wil, en waarvoor in het woordenboek van alle talen het woord *angst* staat te lezen.

Ja, Friedrich gevoelde dèn angst hem bekruipen. Hij kon dat gevoel niet onder woorden brengen, noch minder het weg redeneeren. Wel trachtte hij allen moed te verzamelen, maar zijn knieën knikten, zijn tanden klapperden. En dan die duivelsche offerpriester Oraï voorspelde niet veel goeds. Na zijn schrikwekkende woorden schepte hij er vermaak in een gat te slaan in de lucht met zijn kris, waarvan het flikkerende lemmet bliksems afschoot in de stralen der verzengende tropische zon.

Zijt gij gereed? riep Oraï op dit vreeselijk oogenblik.

De Duitscher had nauwelijks kracht om ja te zeggen. De offeraar strekte den arm uit en verhief zijn blikken naar het hemelgewelf: Geesten, die door de goden bemind zijt, u lever ik dezen sterveling uit. Beproeft gij zijn levensmoed! Zegt mij of hij verdient tot oorlogsman te worden geproclameerd.

Een onbeschrijflijk rumoer volgde op dezen aanroep. Een oorverdoovend en helsch geschreeuw weerklonk in de lucht. Daarop een klokkengelui,

De duivelsche offerpriester Oraï voorspelde niet veel goeds.

gevolgd door een gesmoord gebrom, terwijl een uit den drom Friedrich naderde.

Deze voelde zijn haren te bergen rijzen. De Maleier zwaaide met een mes en scheen de plaats te zoeken waar hij de borst van den ongelukkige Friedrich zou doorboren. Eensklaps stak hij toe. Friedrich slaakte een schrikkelijken kreet waarop alle aanwezigen in een schaterlach uitbarstten. Immers hij was niet geraakt. Met de aan zijn ras eigen behendigheid had de Battakker op twee duim afstand het staal verwijderd gehouden van de huid zijns slachtoffers.

Gij hebt niets te vreezen, blijf toch kalm! riep Fleck. Je mededinger beging dezelfde fout.

De proef zou een einde nemen, daar zij onbeslist bleef, want beide concurrenten, de een minder dan de andere, gingen aan hetzelfde euvel mank.

Aan den ingang van den tempel, halverwege achter de afgodsbeelden verborgen, stond Dalia handenwringend.

Rana, Rana! zuchtte Dalia, alles is verloren.

Neen, schitterende kolibri, al zijn de pijnigers vermoeid, ik ben er nog. Blijf hier en laat mij begaan.

Met hinkenden gang, als van een grijsaard, wiens rol zij op zich had genomen, trad zij op den gemartelde toe. Deze zag haar aankomen, en een onbestemde vrees greep hem aan.

Onrustwekkend en raadselachtig zag de oude Maleische er uit, nu zij met onverbiddelijken ernst hare rol van antieken krijger speelde. De dansers stonden stil. De toeschouwers spalkten hun oogen.

Daar stond zij voor Oraï's aanschijn.

Priester, vroeg zij met krassend stemgeluid, waarin bestaat de eer van den oorlogsman?

Dat hij pijniging weet te verduren en den dood veracht.

Van beide heeft hij proeven afgelegd.

Daarin bestaat alles, zei Oraï.

Een rilling ging door de menigte. Zij doorzag, dat de oude Rana het kapitale punt ging aanroeren waarheen haar schijnbaar doellooze vragen leidden.

De voedster liet een ratelenden lach hooren. Dat alles, hernam zij, is voor den *levenden* soldaat. Maar de eer van den dooden krijger, waarin bestaat zij? Betaamt het niet, Oraï, dat, zoo hij op het slagveld zijn leven laat, hij tot voedsel strekke van den vijand. Moet hij niet sappig en smakelijk zijn, zoodat zijn vijanden, zijn vleesch verslindende, verplicht zijn te bekennen: Hij was een volmaakt krijger en hij is even uitmuntend onder het mes?!

Oraï boog ernstig het hoofd. Het was een toestemmend teeken. Men weet dat een gebruik bij de Batakkers wil, dat de gesneuvelden in den strijd door hen worden verorberd.

Hij is dapper, besloot Rana, maar alvorens hem mijn eenige dochter, de eer mijner grijze haren, af te staan, wil ik weten of hij smakelijk is. De laatste proef wordt door mij geëischt. Ik verlang eenige stukjes van mijn aanstaanden schoonzoon te genieten, teneinde tot eene echtverbintenis te kunnen besluiten.

Het is haar recht! Het is haar recht! gilden de omstanders in koor. De vader heeft het recht een stuk te eischen van den echtgenoot zijner dochter!

Wat moet dat alles beduiden? stamerde Friedrich, die verder geen woord kon uitbrengen.

Rana evenwel had een mes genomen uit den gordel van een der omstanders, zij wreef het langs haar mouw en kwam toen met langzame schreden op den Duitscher af.

Friedrich wilde schreeuwen, de stem echter stokte hem in de keel, hij trachtte zijn boeien te verbreken, maar de touwen, waarmede men hem had vastgebonden, drongen door in zijn vleesch. Vernietigd, door schrik verlamd, zag hij den gewaanden grijsaard nog dichter naderen. Rana zocht naar een plaats voor haar mes.

Daar kwam het eindelijk tot stilstand, op de hoogte der maag van het slachtoffer, en zocht de oude een steunpunt, alsof hij met de operatie een aanvang wilde maken.

Help! Help! brulde Friedrich. Ik doe afstand van Hato! Ik zie van haar af!

Zijn hoofd zonk op de borst — hij had het bewustzijn verloren en zou tegen den grond zijn geslagen, zoo de koorden, waarmede hij aan den paal der beproeving was vastgeklonken, hem niet in zijn vertikale houding hadden gesteund.

Toen hij een uur daarna, onder een stortvloed van water, waarmede de woedende Fleck ruimschoots het gezicht van zijn schoonzoon begoot, het bewustzijn herkreeg, overlaadde de zaakwaarnemer hem met een geëvenredigd aantal verwijten, wegens verregaand gebrek aan standvastigheid en moed.

Albert Gravelotte was ook ditmaal als overwinnaar getreden uit het strijdperk en in snellen draf teruggekeerd naar oom François, om dezen te melden dat hij met Rana's hand ook die van de blauwe Hato had bemachtigd — twee derhalve van de acht inlandsche bruine dames.

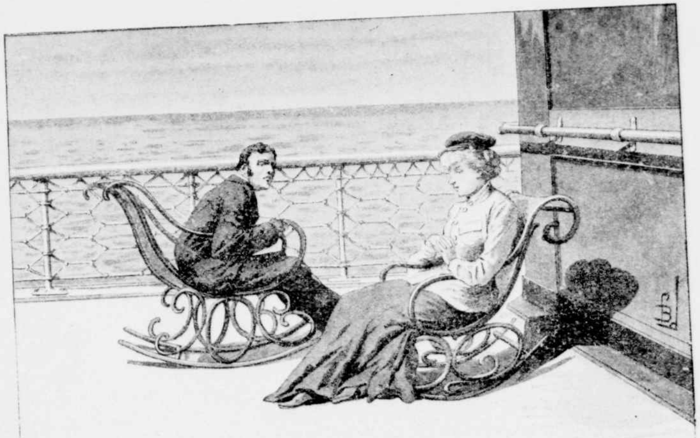

VII.

DE AMERIKAANSCHE.

De „Wilhelm", een stoomer van 2000 ton inhoudsregister, viel in de haven van Batavia binnen. Aan boord bevonden zich Fleck, Friedrich, Lisbeth, Morlaix en Albert. De strijd tusschen de mededingers zou op Javaschen grond worden voortgezet, en wel in het onafhankelijk sultanaat van Djokdjokarta waar Sarina, de derde zoogenaamde echtgenoote van oom François, haar woonplaats had.

Op dit oogenblik waren slechts twee personen van het gezelschap bij de hand. Morlaix en Lisbeth hielden in gemakkelijke wipstoelen een middagpraatje, en dit was nu meermalen het geval. Dat Fleck en vooral Friedrich geen aanstoot namen aan deze veelvuldige apartjes, zal het gesprek der jonge lieden uitwijzen.

Ha! murmelde de blonde dochter van den zaakgelastigde, ik had nooit kunnen denken dat een zeereis *Oost-Indische kers* kon doen groeien.

Wat wilt u daarmee zeggen? was Morlaix' verwonderde vraag.

Lisbeth sloeg de oogen neer. Eenigszins verlegen vervolgde ze: *kers* beduidt voldoening, welbehagen, gezondheid van lichaam en geest.

Jawel, de zeelucht werkt gezond op iemands gestel.

Och, dat bedoel ik zoozeer niet, hernam Lisbeth blozend. Uw conversatie bevalt me uitstekend. Ik heb uit uw gesprekken geleerd, dat geld niet altijd het

ware geluk uitmaakt. Gelukkig, dat meneer Friedrich zeeziek is, mijn vader heeft hem opgepast, en zoo hebben we altijd op ons gemak kunnen praten.

Men ziet het, Morlaix had vorderingen gemaakt in het vertrouwen van het jonge meisje.

Ja, weet u, ging ze voort, ik zit eigenlijk in verlegenheid. U moet mij van raad dienen, want door u ben ik zoo tot geheel andere zienswijze gekomen van vele zaken in dit leven; het komt er nu nog maar op aan dat u mij *handelen* leert.

Handelen.... zegt u?

Ja, dat zou ik graag willen.

Ik ben geheel tot uw dienst, mejuffrouw. Laat hooren.

Om mij de taak gemakkelijk te maken, had ik graag dat u mij begreept, al zeg ik ook niets.

Maar, geachte dame, dat is het onmogelijke gevergd.

Och neen, dat verg ik niet. Ik zal spreken.

Morlaix kreeg medelijden met haar verlegenheid. Hij kwam haar te hulp.

Antwoord mij enkel met ja of neen op mijn vragen, want ik meen u te begrijpen. Ik geloof, dat meneer Friedrich u hatelijk voorkomt....

En belachelijk ook.

Van den anderen kant wil het u voorkomen, dat meneer Fleck zich weinig of niet bekommert om het geluk van anderen en zoudt u op bedekte wijs graag zijn plannen dwarsboomen.

Dat is het! Dat is het! riep Lisbeth in de handen klappend. Het geweten der blonde Duitsche, dat tot nog toe had gesluimerd, was ontwaakt.

De taak is heel gemakkelijk, hernam Morlaix, het zal voldoende zijn, zoo u mij verwittigt van de komplotten die de heeren smeden. Zonder hun iets te verluiden, zullen we een spaak tusschen het wiel steken, en niemand zal u kunnen beschuldigen. Wat dien Friedrich betreft, laat hem uw koelheid of verwijdering niet bespeuren. Ik neem op me, om, wanneer het oogenblik dáár is, hem beleefd te doen verstaan dat hij naar Duitschland kan terugkeeren.

Lisbeth glimlachte: En mijn vader?

Morlaix was op het punt te zeggen: Uw vader is een afschuwelijk kanalje, maar hij hield zich in, wel begrijpende, dat het niet aanga[illegible]ver een kind op die wijs te spreken van haren vader. Al dac[illegible]danig over den heer Fleck, hij wond er doekjes om met [illegible]

Uw vader is door ouderliefde verblind; m[illegible]wel klaar komen en hem weldra tot rede brengen.

Jammer, dat ik u niet eerder heb [illegible]laix. Wat zouden we vele onaangenaamheden voork[illegible] gedane zaken nemen geen keer. Zooals gezegd, [illegible] van raad dienen en zal ik dien ook getrouw opvo[illegible] het met een onverklaarbare bedeesdheid over haar lip[illegible]

Wat dunkt u wel van [illegible]kostuum? Is het niet naar uwen smaak?

Morlaix sloeg een blik op [illegible]et kakelbont toilet der dame, en een verklaar-

bare verlegenheid stond op zijn gelaat te lezen. Maar zijn besluiteloosheid was van korten duur. De brave jongen was van alle markten thuis.

Neen maar, mejuffrouw, dat is een vraag die me in verrukking brengt. Wel, ik moet zeggen, sedert ik het voorrecht heb genoten, zulk een knap meisje te ontmoeten, sta ik verbaasd dat....

Het snijdend en scherp gegil der stoomfluit smoorde de stem van den spreker. De *Wilhelm* stoomde op den steiger aan van Tandjong Priok.

Wat dunkt u wel van mijn reiskostuum?

Europeanen, Javanen, Maleiers, Chineezen en Arabieren verdrongen zich aan de landingsplaats met het gewone lawaai en gedoe eener groote handelshaven.

De zee had haar uitwerking niet gemist. Friedrich kwam, gesteund door Fleck, doodsbleek en wankelend aan dek. Morlaix verwijderde zich op bescheiden manier en liet den Duitscher aan het woord. Deze had het jegens Lisbeth zeer druk over de doorgestane zeeziekte, zoodat zijn gewaande verloofde hem toeduwde: als je me nu niets anders hebt te vertellen, zwijg dan maar, je weet, ik houd meer van bloemen en van alles wat met dicht-

kunst in verband staat. Dit gezegd hebbende, liet ze den ongelukkigen jonkman over aan zijn deerniswaardig lot.

Welnu, zei Albert tot Morlaix, hoe staat het ermee?

Het is in orde, waarde meester.

Die dikke moffin zal dus....

Ons flink op de hoogte houden van de plannen harer reisgenooten. Maar een opmerking moet me toch van het hart. Ik vind het niet netjes als men op zijn bondgenooten afgeeft.

Wat wil je daarmee zeggen?

Je noemt haar *dikke moffin*. Eerstens is ze niet zoo dik als jij meent, en dan.... ze is onze geallieërde, vat je?

Albert zette groote oogen op en barstte vervolgens uit in een schaterlach. Kom, Morlaix, hoe heb ik het nu met je?

Heel best. Ik vind Lisbeth een aardige meid....

Een veelkleurige, bonte Braziliaansche papegaai.

Je bedoelt haar blauwe pet, zalmkleurig jacquet en paarse rok.... och, dat is de smaak van haar vader.

Ze zal er wel van veranderen.

Van vader?

Je lijkt wel mal. Ik bedoel toch van toilet. Drommels, het gaat jou nog al af kieskeurig te willen zijn als verloofde van Rana, een ouwe tooverkol van Hato, die van bruin blauw is geworden en die je brengt naar Sarina, die godweet, zooals de zaken nu gaan, een glazen oog heeft of een blikken neus, een hazelip en misschien een houten been.

Morlaix was zenuwachtig en flapte er alles maar uit. Albert kreeg er eindelijk een woord tusschen:

Het lag volstrekt niet in mijn bedoeling je te grieven. Maar ik wist niet, dat terwijl je voor mijn belang doende waart, je op het punt bent je hart te verliezen aan de Duitsche dame.

Daar zal ik maar niet op antwoorden.

Je hebt gelijk, man. Dat zijn zoo van die gevoelszaken waarvan daden geen verstand hebben, zei Albert droogjes.... Maar kijk eens op de loopbrug, vriend! Zie je daar niet iets bizonders?

Drie personen liepen op dit moment erover: twee vronwen, één man, alle drie in Europeesche kleederdracht, de dames met een ontzaglijken blauwen sluier om den hoed, een sieraad, waaraan men de Amerikaansche schoonen, als ze op reis zijn, kan herkennen.

Zie je aan haar geen gelijkenis? hernam Albert.

Van wat? vroeg Morlaix, die niets bizonders opmerkte.

Van Hato, de Battaksche, met haar blauw gezicht.

Je bent niet wijs.

En ze lijkt ook op dat aanbiddelijk meisje, dat we bij oom François hebben gezien, op den dag onzer arrestatie.

Op wie van de twee? vroeg Morlaix ironisch.

Op allebei, want ze hebben dezelfde houding en oogen. Daar moet ik meer van weten!

Begin nu geen dwaasheid, zei Morlaix, zijn vriend tegenhoudend, gelijk is niet eigen hoor!

Zij zagen het drietal wegrijden in een wagen met een Timoreesch ponnyspan, en Morlaix overreedde zijn vriend, geheel aan een zacht lijntje, om zijn bagage door de douane te laten visiteeren en hun hotel op te zoeken. Zoo gezegd, zoo gedaan. Albert scheen niet op te merken dat ze in eenzelfde voertuig zaten, als de eigenaardige schoonen, met dezelfde dwergachtige paardjes en denzelfden koetsier met een Chineesch hoofddeksel, omwonden met een gouden band. Hij bleef in afgetrokken overpeinzing verdiept en zocht voortdurend naar een gelijkenis, een verwantschap, tusschen een jong meisje dat hij op Sumatra had gezien, een wilde Battaksche vrouw en een reizende Amerikaansche schoone. Met deze gestalten voor den geest, trok hij door het oude voorstadsgedeelte van Batavia, gebouwd op den ongezonden strandbodem, waar enkel inboorlingen verblijf houden. Toch leverden deze een eigenaardig schouwspel op. Hij zag verder, langs de rivier Tjiliwong rijdend, de groote handelshuizen der Europeanen, een praatzieke, bonte menigte van allerlei kunne en Aziatische nationaliteit, totdat hij aan dat gedeelte belandde, waar de stad van Jan Pieterszoon Koen een einde neemt en het Nieuw-Batavia van den landvoogd Herman Daendels zich voordoet aan den opmerkzamen beschouwer. Daar ziet men de fraaie villa's der ambtenaren, kooplieden en rijke planters van het oord, dat terecht heet de Koningin van het Oosten, het betooverend paradijs eener weelderige, Europeesch aangelegde Aziatische stad.

Majestueuze lanen, overschaduwd door honderdjarig geboomte; hooggepluimde kokospalmen; de lichte takken der flamboyanten, prijkende met scharlakenroode bloemen, afgewisseld door het breedgebladerde pisangloover, door katoenboomen bezaaid met sneeuwwitte vlokken en eindelooze waaierpalmen, wuivende op den adem van den afkoelenden wind. Daar ziet men den reusachtigen waringinboom, een groenend paleis met monumentaal front, waarvan een gordijn afhangt van lianen, die, den grond bereikt hebbende, weer wortel schieten in den weelderigen bodem en nieuwe loten voortbrengen, die andermaal opklimmen langs den plantaardigen reus. Alom heerlijke tuinen, waarin tamarinde en mangistan wedijveren met welriekende kemoening, die herinnert aan den jasmijngeur van het westersch vaderland.

Eensklaps sloeg het rijtuig, dat de twee vrienden inhield, rechtsaf en reed het door een dier paradijstuinen waarvan het eigenaardig stempel alleen in tropische gewesten te vinden is. Het hield stil voor het terras van het hotel »De Nederlanden" waar voorname reizigers hun intrek nemen. Albert en Morlaix stegen uit, betaalden den koetsier en gunden zich den tijd, een wijle het gebouw in oogenschouw te nemen.

Geheel in marmer opgetrokken, bestaat het hotel uit een centrale architectuur, gesteund door een dubbele colonnade, van alle zijden toegankelijk. Een

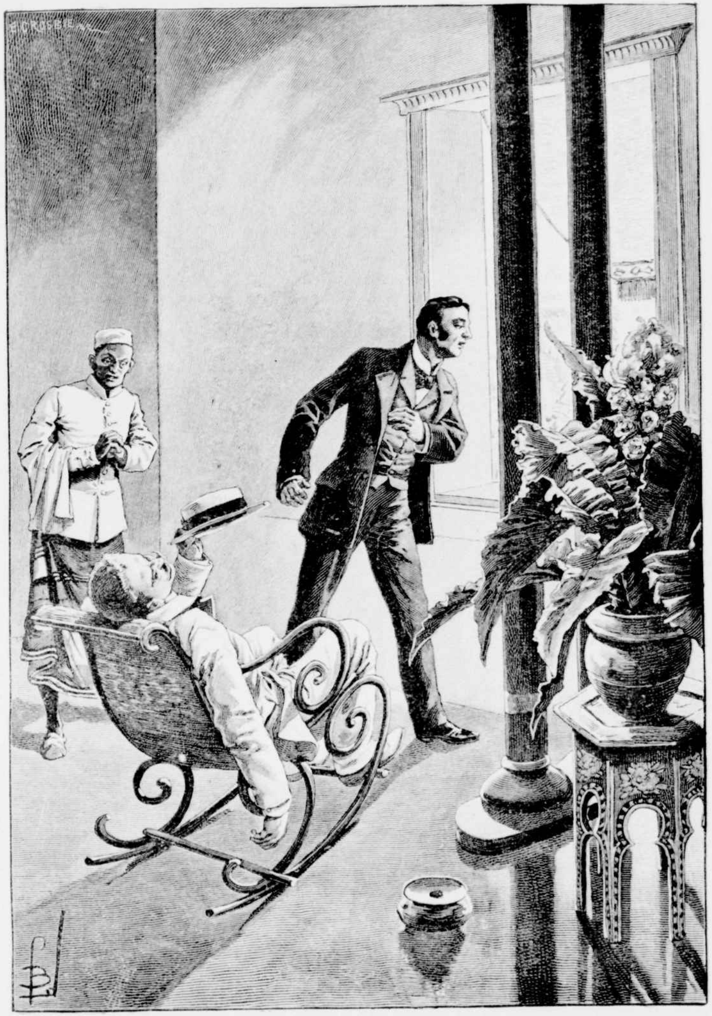

Het is snikheet.

verandah bevond zich aan den kant waar het tweetal was afgestapt, en achteloos in rottanstoelen neergevlijd, officieren en vreemdelingen, schenen te sluimeren tijdens de verzengende hitte van den dag.

Aan de overzijde, in een ovale kiosk, waarin ieder windzuchtje vrije speling had, bevindt zich de eetzaal; in de aangrenzende zijvleugels heeft men de vertrekken van het reizend publiek.

De oberkellner treedt op hen toe en vraagt: Zullen de heeren van de rijsttafel gebruik maken?

Niet zoo dadelijk. Wijs ons onze kamers.

Ze worden geïnstalleerd in een paar ruime vertrekken, met wit gestukadoorde muren en marmeren vloer.

Het is snikheet. De thermometer wijst 95°. De Franschen zijn ter dood vermoeid, sprakeloos valt Albert in een wipstoel neer. Morlaix schrikt op. Hij heeft op het erf zijn reisgenoote Lisbeth ontwaard, voorafgegaan door Friedrich en Fleck. De blonde pop heeft hem ook gezien. Zij geeft hem een wenk. Het heeft er veel van alsof zij hem de vestibule gelijkvloers aanwijst en hem zeggen wil:

Wacht mij daar .... ik zal er wel iets op vinden om bij u te komen .... ik heb nieuws voor u.

In gespannen verwachting blijft Morlaix naar buiten staren. Hij knikt even bevestigend met het hoofd.

Je blijft hier? vraagt hij Albert.

Ja, zegt deze.

Ik ga wat boemelen. Deze temperatuur van een oven doet me stikken.

Zooals je wilt. Ga je gang.

Morlaix verwijdert zich. Hij begrijpt dat Lisbeth zoo maar niet aanstonds zich uit de voeten kan maken. Om zich een houding te geven, neemt hij een krant, zakt in een wipstoel neer en doet alsof hij geheel verdiept is in zijn lectuur. Hij had zoo eenige minuten gezeten, toen de komst van een nieuw personage zijn aandacht trok. Het was een man in de zestig jaren, in geheel wit tenue, met breed gezicht, omlijst van grijze haren. Hij riep een bediende aan.

Het is toch van dit hotel, dat men om mij heeft gestuurd?

Jawel, dokter.

Wie en waar is de zieke?

Een dame die zoo even is aangekomen, n°. 12 rechts.

Twee dingen intrigeerden Morlaix. Het kort gesprek was in het Engelsch gevoerd. Zeker de internationale taal, dacht hij, van tropische hotels; hij bevond zich toch in een Nederlandsche kolonie en de geneesheer kwam hem niet als een Engelschman voor. Opeens schoten hem de twee Amerikaansche vrouwen te binnen op wie Albert hem had gewezen toen zij te Tandjong Priok waren aangekomen. De dokter verscheen weder na een kwartier en de nieuwsgierigheid drijft Morlaix naar den Esculaap.

Met uw verlof, dokter, een vraag?

Wel twee, meneer, als u wilt, luidde het beleefd antwoord.

U hebt zooeven een zieke bezocht?

Jawel, een zeer ernstige zieke. U is toch geen bloedverwant, wil ik hopen, mompelde de geneesheer, alsof hij bezwaar gevoelde over hetgeen hij met ondoordachte belangstelling had geopenbaard.

Neen, neen, dat niet. Het is een Amerikaansche, niet waar?

Zoo is mij gezegd.

Ik dacht het wel. Ja, ziet u, wij waren reisgenooten op de boot van Singapore, en daarom ben ik zoo vrij....

Ik kan me uw belangstelling begrijpen. Haar toestand boezemt me zorg in, maar de dame is jong en dan blijft er altijd veel hoop op herstel. Dag mijnheer, tot ziens!

De dokter verwijderde zich haastig, binnensmonds mompelend: Bedenkelijk, zeer bedenkelijk geval!

Een onverklaarbare onrust maakte zich van Morlaix meester. En toch, wat had hij eigenlijk te doen met een hem onbekende Amerikaansche dame, wier gelaat hij zelfs niet had gezien, een vreemdelinge, wier bestaan hij zonder een zinsbegoocheling van Albert zelf niet zou hebben vermoed!

Hij zou verder in deze mijmeringen zich hebben verdiept, zoo hij geen hand op zijn schouder had gevoeld.

Lisbeth stond vóór hem. Hadt gij me niet verwacht? luidde hare vraag.

Dat wel.... maar zeker was ik er niet van of ik uw signalen had begrepen.

Ik heb haast; want mijn vader is op komst en ik zou niet graag hebben dat hij mij aantrof, in een gesprek gewikkeld met u.

Waarom dat?

Het is mij verboden.

Morlaix wilde haar nog verder ondervragen, doch zij voorkwam hem: Luister, ging ze voort.... mijn vader en meneer Friedrich schrijven hun tegenspoed op Sumatra toe aan het feit, dat meneer Albert hen vóór is geweest.

Is 't waar?

Ja.... en zij zijn ditmaal van plan een voorsprong te nemen. De vrouw van oom François, om wie het nu te doen is, heet »de schoone Sarina", de danseres van den sultan van Djokdja. Morgen, bij het aanbreken van den dag, gaan we op weg. Het rijtuig en de tolk zijn besteld. Neem uw maatregelen om ons de loef af te steken. En dan, meneer Morlaix, vervolgde ze, onrustig om zich heen ziende, we zullen onderweg niet in de mogelijkheid verkeeren eenige woorden met elkaar te wisselen.... u kent het verbod van mijn vader....

Goed, hernam de Franschman vroolijk, blijft alsnog de taal der oogen.

O ja, bevestigde Lisbeth, ik zou graag hebben, zelfs als ik u niet kan of mag aankijken, dat u door iets aan mijn toilet, door een bloem kunt begrijpen dat mijn gedachten bij u zijn.

Het rooskleurig aangezicht van Lisbeth drukte aandoenlijke verlegenheid

uit, haar blauwe oogen waren vochtig. Onder den indruk harer inwendige ontroering was zij een bekoorlijke verschijning. Bij zichzelf overwoog Morlaix, dat ze er nog aanvalliger zou uitzien, zoo zij afstand kon doen van haar veelkleurig toilet. Hij zocht naar een kiesche manier om haar zijn verlangen aan het verstand te brengen. Maar daarvoor was fijne tact een hoog vereischte. Hij zou het probeeren.

Een onderdeel van toilet is niet voldoende, begon hij.

Wat verlangt u dan?

Een compleet kostuum, heel wit bijvoorbeeld.

Dat zal geschieden. O, ik wil me heel graag op zijn Fransch kleeden, mij schikken naar uw verlangen.

Het was nu de beurt aan Morlaix om zich aangedaan te toonen. Men zou een hart van steen moeten hebben om voor zulke overgeving ongevoelig te blijven. Maar Morlaix had geen tijd haar te antwoorden. Zij stiet een gilletje uit. Met haar oogen wees ze op Fleck en Friedrich, die arm in arm door den tuin kwamen.

Daar zijn ze!.... Witte japon dus.... adieu! En ze liet Morlaix aan zijn indrukken ten prooi. Deze herstelde zich spoedig, want nu kwam het op handelen aan. Het gold thans een wedloop tusschen de mededingers. Voor alles moest Albert gewaarschuwd zijn zich niet door Friedrich en Fleck een vlieg te laten afvangen. Als slaaf van zijn vriendenplicht, snelde hij naar Albert's kamer.

Daar wachtte hem een nieuwe verrassing. Zijn makker en lotgenoot lag op de knieën met het hoofd uit het venster, turende in de gloeiende middagzon. Albert was zoozeer in gepeins verloren, dat hij Morlaix' komst niet eens bemerkte. Deze schudde hem op ruwe manier den schouder.

Hè! riep Albert, als uit een droom ontwakend, wat is er aan de hand?

Wat er aan de hand is?.... je neef Friedrich is voornemens morgen bij zonsopgang te verkassen, om het eerst bij Sarina te komen en revanche te nemen over zijn geleden nederlaag.

Tot uiterste verbazing van den jonkman, gaf Albert Gravelotte schouderophalend ten antwoord:

Wat kan mij dat schelen!

Hoe heb ik het nu met je!.... Och, maar je hebt me niet begrepen....

Opperbest! Friedrich verlaat het hotel met zonsopgang — en ik doe het niet, dat is alles.

En terwijl Morlaix, als versteend, hem met wijdgespalkte oogen bleef aanstaren, bracht Albert met bevende stem uit:

Zij is ziek, erg ziek.

Wie zegt dat?

Zij, de Amerikaansche.

Nu sidderde Morlaix op zijne beurt. Hoe kwam Albert te weten.... en dan die ontroering, die hij zooeven zelf had ontwaard.

Ach! ging Albert voort, ik had de waarheid wel vermoed. Zij is het, die

in doodsgevaar verkeert. En zijn vriend om den hals vallend, snikte hij:

Och, spreek me wat moed in, troost me wat.... Die Amerikaansche ken ik misschien niet eens, en ik lijd door haar lijden, alsof zij mijn dierbaarste nabestaande is!

. . . .

De nacht is gekomen. Aan het donkerblauw uitspansel schitteren de sterren in hun diamantgefonkel. De laatste klanken der piano zijn weggestorven, de Maleische bedienden liggen op hun matten uitgestrekt. Alles is in het „Hotel der Nederlanden" in diepen slaap verzonken. Alles, zeggen wij,.... neen. Aan een der vensters van den linkervleugel teekent zich een menschelijke schaduw af. Friedrich Gavrelotten waakt. Hij is ontevreden en in gedachten verdiept. Een uur na zijn aankomst heeft hij de manoeuvres van Lisbeth met Morlaix gadegeslagen en het vermoeden was in hem wakker geworden dat deze weinig goeds inhadden. Hij redeneerde bij zichzelven in dezer voege:

Die luidjes zijn ernstige tegenstanders.... ja, dat zijn ze die twee Franschmannen. Tweemaal hebben ze den inzet al gewonnen. Als Lisbeth het nu met hen eens is, zullen mij de millioenen ontsnappen en vischt Fleck ook achter het net. Maar zoo'n domoor, als die aanstaande schoonvader, is niet om uit te staan.... hersens heeft hij als een garnaal!

Men ziet het, de man was niet alleen in een booze luim, maar kwaadaardig van karakter ook. Dat hij ontevreden was, laat zich begrijpen; Lisbeth had hem verraden, misschien wel niet met kwade bedoeling, meende hij, maar jonge meisjes zijn praatziek en meneer Morlaix is een rakkert.

O, die Fleck slaapt er maar op los, hij heeft niet den minsten argwaan. Waarom blijf ik eigenlijk wakker, als hij zoo weinig idee heeft van ons groot belang?

Eensklaps staakte hij zijn alleenspraak, want een lichte voetstap kraakte over het grind. Friedrich boog zich voorover en ontwaarde een man die behoedzaam langs den muur schreed.

Mijn neef Albert, mompelde Friedrich. Waarheen gaat hij, zou hij voornemens zijn vóór ons te vertrekken? Hij balde de vuisten. Me weer een poets spelen! Neen hoor! Als hij gaat, verpand ik mijn woord, dat Fleck en zijn malle, in bloementaal sprekende dochter vandaag niet meer zullen slapen. Weten zal ik het!

Hij verwijderde zich van het venster, liet een revolver in zijn zak glijden, opende zachtjes de deur en ging naar beneden, niet zonder een verwensching te uiten dat de trappen kraakten onder zijn voeten.

Weldra zag hij Albert op het erf ronddwalen en kort daarop een goedang (pakhuis) binnengaan, waaruit de Franschman een ladder te voorschijn haalde.

Wat moet die ladder nu beteekenen? bromde de spion, wat kan hij daarmee bedoelen?

Albert vermoedde volstrekt niet, dat hij werd nagegaan. Hij ging met zijn last naar den gevel van den rechtervleugel. Alle vensters, op één na,

waren in duister gehuld. Daar zette Albert zijn ladder vast en beschouwde hij een wijle het verlichte raam.

Zou zij het zijn? murmelde hij, of verkeer ik onder een zinsbegoocheling? Dwaas doe ik, want ik heb nu veel weg van een dief en inbreker. Hoe kan ik mijn handelwijs verklaren aan iemand die me op heeterdaad betrapt? Wat

Friedrich Gavrelotten waakt.

kan het schelen? Ik wil toch weten, wat er van is, de twijfel maakt me waanzinnig!

Hij beklom de ladder, doch nauwelijks had hij den voet gezet op de tweede sport, of het kwam hem voor dat hij een gesmoord geluid hoorde achter een der nabijzijnde struiken. Het was Friedrich, die een kreet van verbazing niet kon onderdrukken.

Wat gaat het me ook eigenlijk aan, sprak deze binnensmonds, het komt er alleen maar op aan, dat dit heerschap er niet aan denkt om te vertrekken.

Toch verloor hij geen enkele beweging van den jonkman uit het oog. Deze wierp een blik in het vertrek. Een breede stoel, waarvan de rug naar het venster was gekeerd, maskeerde bijna geheel eene vrouw die erin was gezeten. Nauwelijks kon hij de kruin gewaarworden van het hoofd, bedekt met zeer zwarte haren, en een stuk der japon dat over den fauteuil hing.

Het zal de metgezellin zijn van haar die ik meen te herkennen, prevelde Albert. Maar zijzelf, waar is ze?

Zich voorover buigend, zag hij de posten van een ledekant.

Och ja, ze is ziek, natuurlijk bedlegerig, en het is nacht. Op het witte kussen lag het hoofd eener vrouw, maar de lampekap belette haar trekken te onderscheiden. Albert werd wrevelig. Zal ik vertrekken, mompelde hij, zonder de zekerheid te hebben dat zij het niet is, wier beeltenis mij vervolgt? En kan ik zonder die zekerheid wel weigeren naar Djokdja te reizen?

Zonder het zelf te weten, stond hij, als door een geheimzinnige macht voortgestuwd, eensklaps midden in het vertrek. De persoon in den leuningstoel scheen van vermoeienis in slaap gevallen, want zij verroerde geen vin.

Hij naderde het bed. Zijn ontroering was van dien aard dat hij aanvankelijk niets onderscheidde. Er kwam een mist voor zijn oogen. Een gloeiend rood bedekte zijn gelaat, hij hield zijn hart vast en klemde de lippen op elkaar alsom den kreet te weerhouden, die dreigde hem te ontsnappen. In de zieke herkende hij het jonge meisje, dat hij bij zijn landing op Sumatra had ontmoet. Blauwe kringen omlijstten de lieve oogen, de malariakoorts had de bekoorlijke Dalia aangetast.

Ja, zij was het. Een oogenblik bleef Albert roerloos, onzeker van hetgeen hem te doen stond. Daarop vermande hij zich, want het onbehoorlijke zijner handeling kwam hem duidelijk voor den geest. Instinctmatig begaf hij zich andermaal naar het venster. Hij wil zich weer naar zijn kamer begeven. Als de dag aanbrak, zou hij weigeren met Morlaix te vertrekken.

Neen, de zaak van oom François mag hij niet opgeven, maar het kon toch ook niet in de bedoeling liggen van den beminnelijken grijsaard, dat hij Dalia, die hij als door een wonder had teruggevonden, zou verlaten, nu deze doodziek neerlag aan de koorts.

Door een wonder! En dit was voor Albert het ware woord. Hij toch kon in de verte niet vermoeden dat Dalia te Batavia was afgestapt om dezelfde reden, die hem ertoe dreef daar aan wal te gaan. Hij kon niet weten, dat zij maatregelen had genomen ditmaal de rol van Sarina te spelen, zooals zij die van Hato met het blauw aangezicht meesterlijk had vervuld.

Als een schaduw, doodstil, sloop hij terug naar het venster. Schrijlings ging hij zitten op het kozijn en tastte met zijn voet naar de ladder, maar deze was verdwenen.

Albert dacht niet aan Friedrich. Toch was de grap, die hem in zulk een

netelige positie bracht, door den Duitscher uitgehaald. Toen Friedrich Gavrelotten zijn neef door het venster zag verdwijnen van de verlichte kamer, kon

Schrijlings ging hij zitten op het kozijn.

hij de verzoeking niet weerstaan om op zijn beurt Albert een poets te spelen. In goedmoedige onschuld redeneerde deze:

Een bediende zal de ladder hebben gezien en naar het pakhuis teruggebracht, zonder te vermoeden dat hij daardoor iemand den terugtocht afsneed. De uitweg door het venster is mij nu verboden, ik moet dus weggaan door de deur. Om daartoe te geraken, is het noodig den stoel te passeeren waarin dit heerschap zoo rustig schijnt te sluimeren.... hm.... het is geen vrouw — zooals ik aanvankelijk dacht — die hier de rol van verpleegster vervult, maar het is de offerpriester Oraï. Drommels, wat doet die hier? Ik heb hem toch bij Hato gezien tijdens de beproevingen met ons beiden, Friedrich en mij! Hoe komt die man bij deze Amerikaansche, in dezelfde stad, in hetzelfde hotel?

Een lichte beweging van Oraï staakte de ondervragingen van den Franschman. Het kwam er nu op aan de deur te bereiken. Met een tweetal wanhopige passen was hem dit gelukt. Het was een grendelslot waarmede deze was gesloten. Voorzichtig trok hij aan de schuif, maar in zijn zenuwachtige gejaagdheid dacht hij er niet aan, de veer tegen te houden, opdat deze van den weerstuit geen geluid zou geven. Het gevolg dezer onbedachtzaamheid was een slag, die in de nachtelijke stilte op een revolverschot geleek. Een tweede gevolg was het plotseling ontwaken van den offerpriester, die zich oprichtte, hem herkende, op hem toesprong en hem het ontsnappen belette.

In een stortvloed van woorden stamerde Albert zijn avontuur, de reden van zijn aanwezigheid ter plaatse, zijn ongerustheid — kortom alles. Oraï hoorde hem stilzwijgend aan en fronste het voorhoofd. Daarop zei hij:

De zieke is Miss Paterson, een Amerikaansche van voorname familie. Zij volbrengt een studiereis om de wereld en ik ben aangewezen als haar gids door den Maleischen archipel.

Ik begrijp, maar haar ziekte?....

Zij is thans buiten gevaar. Maak u omtrent haar niet ongerust. Doe wat uw plicht is en geef haar vrijen pas.

Dit zeggende, duwde de offeraar hem zachtkens de deur uit.

Een woord nog, hernam Albert, waarom noemde ze meneer François Gravelotte, haren vader?

Dat schijnt zoo Amerikaansche gewoonte, antwoordde Oraï droogjes. Uw oom heeft haar gastvrij onthaald. Zijn ouderdom en grijze haren in aanmerking genomen, gaven Miss Paterson aanleiding hem uit erkentelijkheid den naam van vader toe te kennen.... ziedaar alles. En nu goeden nacht. Ik hoop u niet meer terug te zien.

Daarop sloot hij de deur. In de gang gekomen, was Albert aan zeer tegenstrijdige gevoelens ten prooi. Voorzeker, het deed hem innig genoegen te vernemen, dat Miss Paterson buiten gevaar was, maar toch griefde het hem bovenmate, nu voor immer van haar gescheiden te zijn. Want de woorden van den priester van M'Praoe klonken hem vrij afdoende en onverbiddelijk in de ooren. Met langzame schreden verliet hij den rechtervleugel van het hotel, doorliep den tuin en sloot zich alstoen in zijn logeerkamer op. Hij nam een stoel en zette zich neer voor het raam, de oogen onafgewend gericht op het verlichte venster tegenover hem.

De offerpriester eenmaal alleen zijnde, had zich gehaast Rana, de voedstermoeder van Dalia, te wekken en haar het zonderling bezoek van Albert ter kennis te brengen. En daar de trouwe gedienstige zich verheugd betoonde over hetgeen zij als een wordende genegenheid beschouwde, voegde Oraï haar op barschen toon toe:

Je zult er zeker voldoening over smaken, als je Dalia op het offeraltaar brengt?

Ik? Hoe komt ge op die gedachte, priester van M'Praoe?

Wel zeker. De jonkman houdt een oog in 't zeil. Het zal ons voortaan moeilijk vallen hem onder onze vermomming te verschalken.

Gij hebt gelijk, priester.

En als hij uwe meesteres andermaal herkent, als hij het woord tot haar richt, haar ondervraagt, zijt ge er dan wel zeker van dat zij de noodige kracht, het vereischte zelfbeheer zal bezitten om hem de waarheid te verbergen?

Het oudje sidderde: Helaas! Neen, priester.

Als zij een woord spreekt, strijdig met haren eed aan den goddelijken M'Praoe?....

Dan is dit haar dood! Ja, ja, ik weet het.

Droevig en somber ontsnapte de bekentenis aan de lippen der voedster. Moedeloos liet ze het hoofd zakken.

En voor zijn venster tuurde Albert steeds naar het verlichte raam aan de overzijde. Hij beklaagde zijn bitter lot, onwetend dat zijn nachtelijke wandeling de gewaande Amerikaansche blootstelde aan een vreeselijker gevaar dan de malariakoorts, want deze schenkt vaak vergeving, maar de kromme kris der priesters van M'Praoe kent geen erbarmen!

VIII.

LOTGEVALLEN VAN VIER VROUWENLAARSJES.

Zoo Albert op zijn terugtocht een andere gang dan rechts ware ingeslagen, zou hij vóór de deur der laatste kamer twee paar vrouwenschoenen hebben opgemerkt, die bestemd waren een groote rol te spelen in zijn bestaan. Die schoentjes waren van zeer uiteenloopend uiterlijk. Een paar ervan was gemaakt van buigzaam grijs leder. Aristokratisch-fijn, boogvormig, koket, deftig van fabricaat, verhieven zij zich op hooge hakken. Als ze konden, zouden ze uit de hoogte op iemand neerzien, zoo in-patricisch en fraai waren ze geschoeid.

Het andere paar deed denken aan dienstbodenschoeisel, lang, breed en plomp. Het platloopen der hielen, het wanstaltige van den vorm verrieden een zwaar gewicht dat ze hadden te torsen. Als men het viertal goed beschouwde, dacht men onwillekeurig aan een zwaarlijvige reuzin, in dienst van een prinses, van eene schoone met gouden haartooi.

De eigenaressen dezer laarsjes, twee Engelschen, waren tamelijk laat in den avond aangekomen. Een van haar, een kleine, lief-gekapte blonde, blank en rossig, tenger van gestalte, had haren naam in het nachtregister inge-

schreven als: Mistress Helena Doodee, komende van Brazilië, reizende met Miss Mable Grace, haar gezelschapsdame. [1])

Wie het aan deze geschiedenis voorafgaand boekdeel heeft gelezen, kent het merkwaardig tweetal genoegzaam, zoodat wij het niet verder aan onze lezers behoeven voor te stellen. Hoe het zij, laat waren zij dien avond aangekomen en vonden slechts een enkele kamer — een ruime weliswaar — disponibel, doch met twee bedden. Wij zouden, als een interessante bizonderheid, ter nadere omschrijving der persoonlijkheid van Mistress Helena Doodee hier nog kunnen releveeren, dat zij binnen het betrekkelijk kort tijdsverloop van drieëntwintig minuten en tien seconden de jonge weduwe

Zij had driehonderdnegenennegentig brieven ontvangen.

was geworden van een zooveel malen millionair, een zeventigjarigen grijsaard, en kort daarna een geregeld beleg had door te staan van eenige honderden sollicitanten naar hare hand. Vierentwintig uren waren nauwelijks verloopen of zij had driehonderdnegenennegentig brieven ontvangen, alle inhoudende

[1]) Zie het voorgaande deel: »Een onverwinlijk drietal". (Uitg.-Maatsch. »Elsevier" Amsterdam).

een formeel huwelijksaanzoek, zoodat zij, bij de verlegenheid in de keuze eenvoudig van dergelijk plan afzag en zich voornam als toeriste de wereld rond te reizen. Te dien einde had zij zich een gewezen kostschoolhouderes als gezelschapsdame toegevoegd, in de persoon van Miss Mable Grace, wier uiterlijke verschijning volkomen de beteekenis logenstrafte van haren naam. De afmetingen van laatstgenoemde dame hadden hare keuze bepaald. Iemand van zulk een respectabel gewicht, aldus dacht Mistress Helena Doodee, moest iedereen eerbied inboezemen.

Deze verwachting evenwel werd, ongelukkig genoeg, zeer beschaamd. Tegenspoed op tegenspoed kenmerkte hunne reizen. Van de laatste, droeviger dan alle andere, was het tooneel een stoomboot, die de toeristen van het eiland Martinique naar Brazilië overbracht. Tengevolge van een misverstand waren de Engelschen verdacht, een jeugdige Peruaansche die sterven wilde, en bij wier leven velen belang hadden, verborgen te houden. Men had hen aangehouden, met gevangenisstraf bedreigd en wederom losgelaten, zonder te weten waarom. [1])

Kortom, Amerika kon Mistress Doodee niet meer bekoren, zij ontvluchtte de nieuwe wereld zoodra mogelijk en liet tusschen haar en dit ongastvrij werelddeel de Stille Zuidzee stroomen, in al haar uitgestrektheid.

En nu zij dacht, eindelijk eens tot rust te zijn gekomen, den alle ziels- en lichaamswonden heelenden slaap te kunnen genieten, bracht een vermeend gerucht aan de deur haar geheele zenuwgestel in uiterste verwarring. Het kwam haar voor alsof een onzichtbare hand langs het paneel wreef en al tastende zocht naar het slot. Zij herinnert zich plotseling, dat zij den sleutel van buiten heeft laten steken, derhalve vergeten de deur van binnen te sluiten.

O schrik en vreeze! deze gaat onverwacht open en knarst zachtjes op haar hengsels. Mistress Doodee kruipt geheel onder het dek, zij waant te stikken van angst, voelt haar hart bonzen in den boezem en prevelt een Onze Vader. Aldus verscholen als een struisvogel, die den kop onder het zand steekt, in den waan, dat zoo hij niets ziet, niemand ook hem kan zien, bespeurt zij niet dat een man het vertrek binnensluipt. Zij hoort hem evenmin, want de vreemde bezoeker loopt als op kattepooten en nadert behoedzaam den kapstok waaraan de hoeden met groene voiles der beide Engelschen hangen. In zijn hand houdt hij twee gelijksoortige hoofddeksels, maar met blauwen sluier. Hij vervangt daarmee de andere, keert vervolgens naar den uitgang terug, terwijl hij de Engelsche hoeden meeneemt.

In de gang stuit de nachtwandelaar op een gedaante.

Ben jij 't, Rana?

Ja, Oraï. Is het gelukt?

Ik heb de hoeden.

En de Engelsche dames?

Zij slapen als mollen. Wanneer de dag aanbreekt, zal ik me aan hen

[1]) Zie »Een onverwinlijk drietal", Uitgevers-Maatschappij »Elsevier, Amsterdam.

voorstellen, als officier van de Nederlandsche douane en hen doen besluiten Batavia te verlaten.

Oraï, je bent M'Praoe in persoon.

De offerpriester schudde het hoofd. Dat niet, zei hij, ik tracht dit kind, uwe Dalia, te redden. Zij is de dochter eener Battaksche vrouw en Miria-Oetan heeft haar lief als zijn eigen telg. Haar dood ware een vlek op onze altaren.

Ge zijt goed, zeg ik je. Maar wat denk je te doen?

Den jonkman haar spoor bijster te maken.

Hoe zul je dat aanleggen?

Luister, Rana. Nog kent hij niet de waarheid.... dat is zoo, maar een kleinigheid kan hem die openbaren. De ziekte waaraan Dalia lijdt, maakt ons verscheidene dagen machteloos. We kunnen onmogelijk vluchten of ons verbergen. *Hij* is het dus, die moet vertrekken.

Hoe zul je hem daartoe brengen?

Door list. Deze vreemdelingen, de Engelsche dames, zullen me dienen om hem ver van hier weg te krijgen. Ik blijf bij het ziekbed van je jeugdige meesteres, en wanneer ze herstelt, neem je haar mee naar Manilla, waar hij, die zonder haar te kennen, zijn ziel aan haar heeft verpand, haar moet ontmoeten onder de gedaante der vierde verloofde van den heer François Gravelotte.

De vierde....?

Ja.

En wie moet voor de derde spelen?

Bekommer je daar niet om. Sarina zal er goed uitzien.

. . . .

Middelerwijl waagde Mistress Helena Doodee, door de in het vertrek heerschende stilte gerustgesteld, een kijkje buiten de beddelakens, waaronder zij haar hoofdje had verborgen. Niets onrustwekkends was er meer in de kamer te bespeuren. Integendeel, Miss Mabel Grace, de gezelschapsdame, die al dien tijd »snorken is het consigne" als wachtwoord scheen te hebben opgevat en in praktijk gebracht, ronkte steeds rustig voort, alsof er niets onheilspellends dreigde in haar nabijheid.

Mistress Helena zat overeind. Och, het zal die Mabel wezen, die mijn zenuwen in de war heeft gebracht. Hoor me die muziek nu eens aan! Ze houdt maar niet op. Die dikke tante maakt een geluid als een katrol, die niet goed gesmeerd is, al ontbreekt het haar niet aan het noodige vet. Zul je eindelijk eens uitscheiden, Mabel! riep Helena verontwaardigd.

Een oogenblik staakte de dikke dame haar eentonig geronk, maar geen minuut verliep of het concert moduleerde in verschillende variaties op hetzelfde thema voort.

Dat was te veel. In haar drift vergat de gefortuneerde jonge weduwe den doorgestanen schrik. Met één sprong was ze uit het bed, liep ze op haar reisgenoote aan, rukte zij het kussen onder Mabels hoofd weg en bedekte met dit eenigszins harde voorwerp het vollemaansgezicht der lijvige onschoone slaapster in het hotel.

Zul je nu toch eens ophouden met je wanluidend gesnork! Ik kan mijn ernstigen gedachtenloop niet volgen. Je bent recht vervelend hoor!

Half droomend, half wakend stamelde Mabel: Wat koude kip voor ontbijt en vier eieren met geroosterd brood!

Een aardigheid kan het driftigst individu ontwapenen. Zoo verging het ook Helena, die wijselijk dacht:

Ik zal haar maar niet heel wakker maken, noch minder haar mijn wedervaren tijdens den nacht vertellen, want Mabel is evenmin een heldin als ik.

En van het bed zich verwijderend, vervolgde ze:

Ik zal den deursleutel binnenhalen, want die heeft me al die onrust bezorgd.

Zij opende de deur. Doodsche stilte heerschte in de gang. De sleutel was verdwenen. Het spooksel harer inbeelding begon haar opnieuw te kwellen. Met een plotselinge, ondoordachte beweging wierp ze de deur dicht en kroop ze onmiddellijk weer onder de beddelakens. Hoe lang zij in een stikkenstoestand daaronder verwijlde, zou Helena niet hebben kunnen verklaren. Zij hoorde niet meer, haar slapen klopten, het gonsde haar in de ooren.

Zou ze, uit angst over een verdwenen sleutel, den verstikkingsdood moeten sterven? Neen, want een nieuw gerucht, dat haar een rilling bezorgde van het hoofd tot de voeten, vanaf de haarwortels tot den blanken nagel van den grooten teen, bracht haar tot bezinning, zonder haar echter eenige kalmte te schenken. Er werd gesproken in de kamer. De jonge weduwe meende de stem te herkennen van Mabel, afgewisseld door een ruw orgaan, blijkbaar afkomstig van een manspersoon.

Tusschen angst en vreeze zwevend, bleef ze een wijle besluiteloos; daarop nam de nieuwsgierigheid de overhand en gluurde ze langs een tipje van het beddelaken. Het was inmiddels dag geworden, en zoo het daglicht ons volgens de opmerking van een wijsgeer, tweederden van onzen natuurlijken moed teruggeeft, het begrip van Mistress Helena schoot tekort, om zoo ineens den toestand te kunnen overzien.

Zij zag Miss Mabel recht overeind zitten in bed, de armen gekruist over haren boezem, in een aanvallige houding, maar met zeer ontsteld gelaat, de wijd gespalkte oogen gericht op een uitgedroogd militair individu met bruinachtig gelaat, die, naar zijn uniform te oordeelen, zich voorstelde als officier.

Wat had die man te vertellen?

Ware Albert tegenwoordig geweest, hij zou in den gewaanden officier terstond den offerpriester Oraï hebben erkend, die met duivelsche list zich een militaire uniform had verschaft, ten einde onder die vermomming met imponeerende autoriteit zijn slag te slaan, zooals hij, naar de lezer reeds weet, voornemens was te doen.

Op een toon van gezag, zonder eenige voorafgaande inleiding, begon Oraï:

U zijt niet met inachtneming der behoorlijke formaliteiten hier te lande gekomen....

Van zoo iets is mij niets bekend, stamerde Mabel.

De gewone uitvlucht van alle verdachte personen, hernam de priester met

verbazend aplomb, doch de wetgever heeft daarin voorzien en dergelijke verontschuldiging krachteloos, van nul en geener waarde verklaard door de afdoende clausule: Iedereen wordt geacht de wet te kennen.

Nu achtte Helena het oogenblik geschikt om tusschenbeide te komen. Met fijn aristocratisch stemgeluid bracht ze van onder het beddelaken in het midden:

Wat had die man te vertellen?

Wat is er toch aan de hand? Wat heeft dat alles te beduiden? Wie matigt zich hier het onmogelijk recht aan, terwijl ik nog te bed lig, mij op zulk een manier te komen storen?

Verbeeld je! gilde Mabel, we zijn verdacht bij de regeering van Nederlandsch-Indië.

Verdacht? herhaalde Helena, zonder er iets van te begrijpen en een gat in de lucht slaande.

Ja, lady, hernam Oraï. Ik heb hier overigens niet in discussie te treden, ik gehoorzaam enkel aan een mij gegeven consigne, dat ik u zoo eerbiedig mogelijk overbreng. En met klem liet hij er op volgen:

U zijt beiden onder toezicht der politie. U gelieven u te kleeden en uw koffers te pakken. Onder mijn geleide zult u zich dáárheen begeven waar het gouvernement besloten heeft dat gij zult gaan.

En als ik dat nu vertik? riep Helena in toorn ontstoken.

Dan wordt de gevangenis uw verblijf, lady.

De gevangenis! herhaalde Helena op een toon, zooals alleen eene in haar eer gekrenkte Albionsdochter dit zeggen kan.

In de gevangenis, was het flegmatieke wederwoord van Oraï, die zijne rol van man der wet meesterlijk speelde. En zoetsappig liet hij er op volgen: Het beste zal zijn u kalm te onderwerpen, lady, wij zullen u de verruiling van woonplaats bizonder aangenaam trachten te maken.

Na dit gezegd te hebben, boog de gewaande officier zeer eerbiedig en verwijderde hij zich even kalm, alsof hij een officieel bezoek had afgelegd.

De twee vrouwen zagen elkander aan:

Dat zijn ook al weer krankzinnigen, bromde Mabel. Gekken hoor! net als in Amerika.

Wanhopig schudde Helena het hoofd: Ik zou ook zeggen van ja! Maar hier geldt het alleen een verhuizing. Ja, zie je, we zijn op reis om vreemde landen te zien, met dit verschil, dat we een Hollandschen gids krijgen. We zullen het maar voor lief nemen.

De Engelschen maakten haast met hun toilet en al doende gaven zij zich alle moeite om er achter te komen, op welke wijze zij zich bij het koloniaal gouvernement van Java verdacht hadden gemaakt. Natuurlijk konden ze niet denken, dat zij het werktuig moesten zijn om Albert Gravelotte ver van Batavia te verwijderen, ten einde de wordende genegenheid van den jonkman voor Dalia op een verkeerd spoor te brengen en deze laatste te behoeden voor de noodlottige gevolgen eener onvoorzichtige gelofte aan de godheid M'Praoe. Zooals men ziet, ontmoette Helena een vierhonderdsten sollicitant voor haar tweede huwelijk, dien ze echter alleen per procuratie aan haar zegekar bond.

Gezamenlijk stiet het tweetal een kreet uit, want terwijl de twee dames hun hoeden wilden opzetten, bleek het, tot hun niet geringe verbazing, dat hun groene voiles blauw waren geworden.

De tropische nachten, murmelde Mabel, brengen zonderlinge verrassingen aan.

Dat zeg ik met je, beaamde de aanvallige meesteres, haar hoofddeksel onophoudelijk ronddraaiende, alsof door die beweging de primitieve kleur zou terugkomen.

Een bescheiden tikje op de deur belette een verdere uitweiding. Het was Oraï, die koeltjes riep:

Kwart voor zeven! het rijtuig wacht!

Met gelijktijdig gebaar strekten de dames hun hoeden naar den gewaanden officier uit. Deze glimlachte:

Zij werden letterlijk in het rijtuig geduwd.

Dat ziet er goed uit.

Goed uit! gilde Mistress Helena, stampvoetend tevens, een Engelsche kan geen blauw dragen van Amerikaansche dames!

Twee Engelschen nog minder, bevestigde Mabel.

Dat is zoo, zei Oraï.

Zoo, u geeft dat toe! riepen de reizigsters.

Zeer zeker. Maar ik zie in u geen Engelschen.

Hè? vraagden beiden met verontwaardigden blik naar den priester.

Voor mij zijt u Amerikanen. Order mijner regeering.

Helena en Mabel staarden met open mond hem aan. Van eene regeering die zoo maar klakkeloos iemands nationaliteit willekeurig verandert, en daarenboven hoeden verwisselt, hadden zij een zeer slechten dunk. Het was om krankzinnig te worden.

Zijn de dames klaar? vroeg Oraï. En geen antwoord ontvangende, klapte hij in de handen. Aanstonds schoten eenige Maleische bedienden toe, die de bagage aanpakten, waardoor de logées wel genoodzaakt waren hen te volgen, ten einde een oog op hun colli te houden. Hun verbazing was zoo groot, dat zij niet eens bemerkten, hoe Oraï in de weer was, hen met hun stofmantels te bekleeden en al doende, het tweetal aan een zacht lijntje in den tuin te krijgen, waar een rijtuig hen wachtte.

Zij werden letterlijk in het voertuig geduwd. De offerpriester zelf sprong achterop, en de koetsier, die buiten twijfel in beiderlei beteekenis het klappen kende van de zweep, ging onmiddellijk met zijne vracht ervan door.

In de snelheid van een bliksemflits ontwaarde Helena de vage gedaante van een man, die met uitgebreide armen vanaf het terras hun iets toeriep, maar in een oogwenk waren rijtuig en inzittenden een hoek omgedraaid en aan zijn gezicht onttrokken. Zoo de weduwe ook al in de gelegenheid ware geweest, den bewusten persoon langer gade te slaan, zij zou dien toch niet herkend hebben, om de eenvoudige en afdoende reden dat zij hem te voren nooit had ontmoet.

Die man was niemand anders dan Albert Gravelotte. Den ganschen nacht had hij voor zijn venster gewaakt; tegen vier uur in den morgen was hij, door vermoeienis overmand, ingeslapen, en kort daarop onzacht door een herhaald heen en weer schudden uit zijn zoete sluimering gewekt. Morlaix stond naast hem.

Word toch wakker, Albert. Je neef Friedrich en zijn trawanten zijn in de vroegte vertrokken naar Djokdjokarta, waar ze Sarina, de derde verloofde van oom François, denken te verduisteren.

Als eenig antwoord haalde Albert de schouders op.

Begrijp je het dan niet? drong de bevriende bediende aan.

Of ik het begrijp!

Welnu dan....?

Welnu, het laat me onverschillig.

Op zijn beurt zei Morlaix: Och, het kan mij eigenlijk ook niets schelen.

En na een poos zwijgens: Je laat dus het belang van je oom François varen?

Deze vraag deed den aangesprokene sidderen. Neen, Albert zou de zaak van zijn oom niet opgeven. Tot het onmogelijke had hij zich verbonden om dezen de vrijheid terug te schenken. Dat onmogelijke zou hij bestaan... Maar kon hij zich verwijderen op een uur, waarop in gindsche kamer dat onbekende meisje aan het ziekbed lag gekluisterd?

Met een paar woorden gaf hij Morlaix verslag van zijn nachtelijken tocht. Zonder Oraï in het minst te wantrouwen, dacht hij de kostelijke inlichting te hebben verkregen: Het jonge meisje is een Amerikaansche en reist voor haar genoegen.

Met een grijnslach murmelde Morlaix: Zij is rijk en jij bezit geen cent noch have.... en dan.... je oom!

Deze drie gegevens wezen duidelijk op den afgrond, die gaapte tusschen Albert en zijn fantastisch droombeeld. De jonkman gevoelde zulks. Niet zonder moeite stond hij op:

Je hebt gelijk, ik ben op een dwaalspoor. Betalen we onze rekening en.... vooruit naar Djokdjokarta! Met een droefgeestigen zucht liet hij erop volgen: Zooveel verloofden te bezitten en afstand te moeten doen van de eenige, die ik graag dien naam wensch te geven!

Geen halfuur verliep, of de twee vrienden waren reisvaardig. Een laatste blik naar het venster.... hij zou haar voor immer moeten vaarwelzeggen.... Plotseling stiet hij een gesmoorden kreet uit: Uit den tegenover liggenden vleugel traden drie personen te voorschijn. Zij staken het tuinpad over en verdwenen in de vestibule van het hotel.

In deze wandelaars had Albert herkend — meende hij althans te herkennen — de personen, daags te voren door hem te Tandjong-Priok, aan de landingsplaats opgemerkt, en die hij door insluiping een nachtelijk bezoek had gebracht. Zij droegen denzelfden stofmantel, dezelfde blauwe sluiers. Het wilde hem voorkomen alsof een der dames sedert den vorigen dag in gewicht was toegenomen, maar door zijn aandoeningen beheerscht, had de jonge man momenteel al zijn waarnemingsvermogen nagenoeg verloren. Het drietal verdween onder de zuilengang van het voorportaal.

Albert snelde naar de deur, opende deze en liep haastig de gang door. Een botsing en uitroepen was het gevolg. De Franschman rolt over den vloer, in zijn val Morlaix meesleepend, die juist de kamer uitkwam, om door zijn omstuimigen vriend te worden omvergeworpen.

Wat moet dat alles beteekenen? stamelde de brave jongen. Maar Gravelotte gaf zich geen moete hem tekst en uitleg te geven. Hij spartelde als een visch op het droge, stond op en snelde voorwaarts.

Och, maar hij wordt krankzinnig! bromde Morlaix, hem achterna snellend.

Tuin en vestibule worden nogmaals doorgehold, de twee reismakkers geraken op het perron, juist op het oogenblik, dat in de verte een rijtuig in vollen galop om het hek verdwijnt en twee blauwe sluiers, als vlaggen in den wind, erboven uitfladderen.

Zij! zij! stamelde Albert.

Wie dat!

De Amerikanen...! Ze vertrekken!

Zooals hij daar wezenloos hen stond na te staren, maakte de neef van oom François aanstalten om zijn dolle vaart te hervatten. Morlaix hield hem tegen.

Je kunt ze te voet niet inhalen.

Handenwringend riep Albert: Haar niet weerzien! Onmogelijk! Ik wil het!

Nu goed! Ik zie, dat het noodzakelijk is voor je levensgeluk de dames weer te ontmoeten. Maar opdat je malle haast de wijsheid niet bedriege, dien je eerst te informeeren bij den portier waarheen ze zijn vertrokken.

Morlaix had nog niet voleindigd of zijn vriend stond reeds bij de loge van den concierge:

Twee Amerikaansche dames, met blauwe sluiers, grijze stofmantels, vergezeld door een heer, zijn zoo juist vertrokken. Waarheen gaat de reis?

Naar Djokdjokarta! antwoordde kortaf de Javaan.

In zijn ontroering voelde de Franschman zijn knieën knikken. Morlaix trad hem tegemoet:

Ik heb het rijtuig besteld, de bedienden komen al aandragen met onze bagage! riep zijn vriend.

O, je bent een bovenste beste hoor! Een kapitale vent! Dat is juist in mijn geest van je gehandeld! waren de uitroepen van verrukking waarmee Albert zijn makker overstelpte.

Klik! Klak! Ohé! Madjoe! en de reiswagen kwam aanzetten in galop.

Er viel geen minuut te verliezen, de hotel-rekening was betaald, de fooien zijn uitgedeeld, instappen, het typisch knallen der zweepen van de Javanen laat zich hooren, en voort gaat het in suizende vaart.

Het voertuig is vertrokken, de twee vrienden zetten het spoor na der Amerikaanschen en Duitschers.

Maar op het eigen oogenblik ligt het voorwerp van Alberts hartstochtelijke jacht naar een gewaand geluk nog op het ziekbed uitgestrekt, in hetzelfde vertrek, waarnaar de Franschman urenlang heeft getuurd, in de indrukwekkende stilte van den tropischen nacht. Nog tempert de neergelaten store het scherpe licht van den Oosterschen dag en wordt Dalia zorgvuldig in het hotel door haar getrouwe Rana verpleegd.

De smalle lanen, de breede schaduwrijke wegen, de rivier van Batavia en de talrijke villa's der Koninginne van het Oosten liggen weldra achter de reizigers. Voort gaat het in vliegende vaart langst rijstvelden en bebouwde akkers. Dan opent zich een breede heirweg voor hun blikken tusschen landelijke ondernemingen (plantages, zooals de Nederlanders in hun vaderland ze noemen).

De woudreuzen van Java in de talrijke bosschen laten zich niet onbetuigd, de eeuwige vulkanen verheffen hunne in de wolken verborgen hemelhooge blauwe toppen, met witte en donkere pluimen van dwarrelenden rook, en

het tropisch landschap baadt zich in den verzengenden gloed der brandende middagzon. Een kalme natuur, sluimerend als het ware in de hitte van den keerkringsgordel, maar bezield van voortdurend leven, van rusteloozen arbeid in eeuwigdurende volmaking van haar grootsche taak.

Albert houdt er een verrekijker op na. Wat zoekt hij? Is het de betoovering van de grootsche omgeving, die hem aantrekt, het reusachtig geboomte, de ravijnen, die de hoogten bevallig afwisselen? O neen. Wat gaan hem de met bosschen begroeide afgronden aan, de bedden met rhododendrons, de bloesems in alle geuren en kleuren? Neen. Wat hij zoekt in deze oneindigheid, wat hij tracht te ontdekken te midden van het verrukkelijk schouwspel dezer goddelijke gaarde van het eiland Java, de parel der wereld, zijn twee flarden van blauwe moesseline, fladderend in den wind, dat zijn twee Amerikaansche sluiers.

Albert neemt poolshoogte.

Eensklaps grijpt hij Morlaix krachtig bij den arm.

Wat moet dat nu weer beduiden? Je knijpt als een kreeft.

Kijk eens ginds, daar, aan den zoom van dat woud!

Morlaix neemt den veldkijker.

Ja, ik zie zoo iets, dat naar blauwe voiles gelijkt.

Juist, zegt Albert en tot den koetsier:

Waar pleisteren we het allereerst?

Te Pantenang, tegen elf uur.

De reis voort te zetten tijdens de heete middaguren, is niet dienstig voor menschen en dieren. Men gaat den inwendigen mensch versterken, zoo goed en kwaad het in de gegeven omstandigheden mogelijk is en zoekt een schaduwrijk plekje, liefst in de nabijheid van een waterval, die altijd eenige koelte afwerpt in de keerkringlanden. De levensmiddelen door Morlaix, als man van practijk, meegebracht uit het hotel, worden ontpakt en op het gras uitgespreid. Het ijskoude water eener snelvlietende stortbeek koelt de dranken af, en de Maleische koetsier, uitgenoodigd om den maaltijd der blanken te deelen, betuigt zijn diepen eerbied voor de blanken, door op zijn hurken te gaan zitten, met de linkerhand op het hoofd, terwijl hij met de rechter de spijzen naar den mond brengt, in genoegzame hoeveelheid om twee hongerige magen te bevredigen.

Nadat Morlaix zijn honger heeft gestild, vlijt hij zich uit op het gras. De koetsier doet insgelijks. Alleen Albert versmaadt de rust. Hij neemt poolshoogte van den omtrek. Zoekt hij het spoor der Amerikanen, die hem op het plateau zijn voorafgegaan? Ja en neen. Hij verkeert onder den indruk dat de jeugdige Amerikaansche de lucht heeft ingeademd op het punt waarop hij zich thans bevindt.

Met een heerlijke gewaarwording berekent hij haren voorsprong. Hier zal het wel niet zijn dat zij halte heeft gemaakt, waarschijnlijk een uur verder. Hoe ziet de plaats er wel uit waar zij haar siësta heeft gehouden?

In deze zoete mijmering daagt het beeld van het jonge meisje voor zijn zwervende verbeelding, en naast haar rijst de gedachte aan zijn oom François. Een woedend gebaar vergezelt deze fantasie. Driftig mompelt hij: Ze gaan naar Djokdjokarta. Ook daarheen roept mij mijn plicht als neef. Zou ik niet te gelijkertijd mijn weg kunnen volgen... en deze dames?...

Het gezond verstand evenwel antwoordt hem. Ge zijt een dwaas. Je wikkelt je in een doolhof zonder uitgang. Of wel je zult uwen oom bevrijden, zooals ge hebt beloofd, en je leven eindigen op Sumatra tusschen je acht Battaksche vrouwen, waarvan de eerste een apentronie en de andere een pauwstaart heeft; of wel ge volgt dat Amerikaansche meisje wier naam ge niet eens kent en ge stelt de verwachting te leur, die de broeder van uwen vader op je bouwt.

En aldus bij zichzelf redeneerend, nadert hij een boschje wilde vanilje-struiken, dat wijd en zijd zijn aromatischen geur verspreidt. Plotseling trekt een wit punt zijn aandacht, een stukje stof, dat in het voorbijgaan van de eigenares door een takje was afgescheurd, een lapje batist, de punt van een zakdoek, in den hoek waarvan met witte zijde is geborduurd: Helena.

Zijn hart begon te kloppen met versnelde slagen. Natuurlijk, aldus luidde zijn gevolgtrekking, heeft dit stuk behoord aan de dame met den blauwen sluier: Helena Paterson! — Welk een voorstelling vormde hij zich van dit meisje? een welriekende bloem, een nachtegaalstem, groote zwarte oogen, een lachend gezicht, ravengit, glanzig haar.

Maar hoezeer zou hij zich teleurgesteld hebben gevoeld, wellicht in zwijm zijn gevallen van troostelooze verbazing, zoo men hem had gezegd, dat zij die hij op dit oogenblik najoeg, aan een geheel ander signalement beantwoordde: een blonde met blauwe oogen en Engelsche gelaatstint. Hij wist,

hoe Dalia er uitzag en hij vereenzelvigde haar met Helena Paterson. Hij was zoozeer verdiept in een alleenspraak, waarvan dit lapje batist het hoofdthema uitmaakte, dat Morlaix hem moest weghalen om weer in te stappen en de reis te vervolgen.

De brave kameraad was begaan met het voorkomen van zijn vriend. Morlaix kon ook niet weten, dat een vodje linnen in de mijmeringen van Albert een hoofdrol speelde. Hij dacht aan een lichten zonnesteek.

Voort ging het weer in hollende vaart, totdat een uitroep van den koetsier »Pantenang!" Albert wekte uit zijn diep gepeins.

Daar zag hij een rijtuig, gelijk aan dat waarin hij was gezeten en dat, afgespannen door inlandsche staljongens, naar een remise werd geloodst.

Hier moet zij zijn, Helena Paterson! Maar wat heeft die naam een vreemden klank voor de schoone, die ik op haar ziekbed heb gezien!

IX.

DE PLEISTERPLAATS VAN PANTENANG.

Een half uur te voren was Oraï met zijn onwillige reisgenooten te Pantenang aangekomen. Zonder de vragen te beantwoorden van de slanke Helena of der zwaarlijvige Mabel, had hij de dames geleid naar een der vertrekken van de op palen boven den beganen grond rustende huizen en hen daar zorgvuldig geïnterneerd. Daarop had hij een samenspraak met meneer Rustveld, een brave Hollander met een breed gezicht, die het betamelijk achtte de uniform van den gewaanden officier eer te moeten bewijzen, telkens als deze het woord tot hem richtte.

Zijn er nog andere reizigers gekomen? vraagde Oraï.

Ja, officier.

Waar zijn ze?

Ze zijn vertrokken.

Hoezoo, vertrokken? Zij van wie ik spreek, moeten zoowat een uur vóór ons hier zijn gekomen. Twee heeren en een jonge dame....

Duitschers geloof ik, vulde de postmeester aan.

Precies.

Ze hebben begrepen dat ze per trein naar hun bestemming konden komen. Heb je hier een spoortrein?

Zeker, luitenant, de lijn Pantenang—Samarang. Van daar gaan ze naar Djokjokarta.

Daar moeten wij ook heen.

Dat kan van avond niet. De laatste trein is vertrokken.

Een oogenblik deed Oraï er het zwijgen toe. Toen sprak hij binnensmonds: De jonkman mag niet de lucht krijgen van het bedrog. Dalia is nog niet in staat Batavia te verlaten. Met een lichte schouderophaling hernam hij:

Luister eens, postmeester. Je hebt gezien dat twee dames mij vergezellen.

Met uw verlof, ja, luitenant.

Het zijn adellijke vrouwen. Ge moet hen in hun kamer het middagmaal laten gebruiken. Wegens redenen van gouvernementswege mogen zij met niemand spreken noch briefwisseling houden.

Met een diepe buiging ontving de postmeester dit bevel.

Men weet te zwijgen, officier.

Het verbod is niet toepasselijk op u, maar betreft twee reizigers, die in den avond hier zullen aankomen.

Ik zal ze in het oog houden.

Dat is het wat ik van uw loyauteit verwacht.

Het grootste zilverstuk der Nederlandsche munt bezegelde deze bewering. De postmeester was voldaan.

Oraï ging heen, om zich te verzekeren dat zijn gevangenen met berusting zich schikten in hun toestand. Zij ontvingen hem met een stortvloed van verwijten.

Ik wilde mij naar *buiten begeven!* riep Mistress Helena Doodee, maar de deur was *dicht met den sleutel!* (I wanted to go out, but the door was shut with the key!)

Geheel gesloten, onmogelijk te openen, bevestigde Mabel met een zucht, die een zeehond haar zou benijd hebben.

Kalm antwoordde de offeraar: Met opzet is het geschied.

De twee vrouwen verhieven de armen naar den zolder, alsom dien tot getuige te nemen in hun ongeluk, en Helena hernam: Denkt ge soms dat ik erin toestem in gevangenschap te blijven?

Ik zou denken van ja.

Wat? Een Engelsch onderdaan....

Met uw verlof! Amerikaansche bedoelt u.

Neen waarachtig niet, een Engelsche!

Oraï glimlachte. Pas op, miss....

Mistress, verbeterde de mooie blonde dame, ten hoogste gebelgd.

Met een gebaar legde de Sumatraan haar het stilzwijgen op.

Of wel u zijt eene Miss en Amerikaansche, in dit geval is het een klein reisje, een zoetsappige onderwerping met de vrijheid kort daarna; of wel u zijt eene Engelsche en weduwe, maar dan wacht u de gevangenis en het gouvernement vergeet verdachte gedetineerden, geen termen vindende om zich die te herinneren.

Zij sidderden.

Welnu, hernam Oraï, wat is uw besluit? Zijt u Miss Helena?

Ja, antwoordde ze, het hoofd buigend.

In Amerika geboren?

Ja.

Goed zoo. Ik verwachtte dit van uw gezonde rede. U zult gemakkelijk, zonder verder molest, over Java kunnen reizen; onder mijn geleide dreigt u geen gevaar. Hoeveel toeristen zouden niet gaarne in uw plaats verkeeren!

Men vernam het zweepgeklap, gepaard bij de aankomst van een postwagen. Tusschen de hutten, die de pleisterplaats vormden, stond het rijtuig van Albert stil. Gravelotte en Morlaix stegen af en onderhielden zich met den postmeester, die hen tegemoet was gesneld.

Vertel me eens, zei Albert, zinspelende op het voertuig, dat in de remise was ondergebracht, blijven de personen, die ik bij mijn aankomst heb gezien, hier overnachten?

Rustveld was op het punt de vraag bevestigend te beantwoorden, doch herinnerde zich intijds de bevelen van Oraï. Met een energiek gebaar schudde hij ontkennend het hoofd. Hij bevond zich in groote verlegenheid, want de vraag was door hem niet voorzien.

Goed, zei de jeugdige Franschman, je zegt ja en neen in een adem. Waaraan moet ik me houden?

Dat laat ik aan UEds. keuze.

Op dit oogenblik sloeg de postmeester een blik naar het venster. Hij zag Oraï een teeken geven, dat hij niet begreep. Oraï dacht: Zeg hun toch, waardige Blanda (Hollander), dat we den trein hebben genomen, evenals de Duitschers die ons zijn voorgegaan.

Nu, wat moet ik ervan gelooven? hernam Albert met een gebaar van ongeduld.

Rustveld streek zijn hand door de haren, liet nu links, dan rechts op één been zijn lichaamsgewicht rusten.

Hoe heb ik het nu? drong de Franschman aan. En tot Morlaix: Drommels, we hebben te doen met een soort diplomaat.

De Hollander nam het oogenblik te baat om een smeekenden blik te slaan naar het venster. Maar gewikster dan hij, keerde de Franschman zich om had hij dien blik opgevangen, en de richting volgend van het oog des braven herbergiers, bemerkte hij den gewaanden officier der douanen.

Mooi zoo! was zijn vreugdekreet. Ze zijn hier. En de treurige figuur bespeurende van den postmeester, kwam hij achter de waarheid.

Ze hebben je verboden te antwoorden.

Andermaal zag Rustveld naar het venster, een bevestigende blik van Oraï was het gevolg. En de goeie kerel barstte los, als een vat dat uit elkaar springt: Ja, meneer, dat is zoo!

Ha zoo! dan mogen we die reizigers ook niet gaan verwelkomen?

Ik hoop dat mijnheer het me niet kwalijk zal nemen, maar als u dat van zins zijt, zou ik met mijn personeel met alle macht mij er tegen moeten verzetten.

Zoo! zoo!

Bevel der regeering, besloot de postmeester, met den aangeboren trots van ieder vrij burger van wien het gouvernement zich wil bedienen bij voorkomende gelegenheid. En van toon veranderend, weer de zoetsappige herbergier wordend die zijn »nota" voorbereidt, luidde de vraag:

Wenschen de heeren het middagmaal te gebruiken?

Wel zeker! En te slapen ook.

Dan verzoek ik de heeren, mij te volgen.

Een oogenblik daarna had Rustveld zijn gasten geïnstalleerd in de verst

Rustveld streek zijn hand door de haren.

verwijderde hut van die, waar Oraï met zijne da ntrek hadden genomen.

Ten zeerste over zichzelf voldaan, verliet hij zijı ch de handen wrijvend, alsof hij een stuk diplomatie had uitgeha am hij op de binnenplaats terug. Daar wachtte hem Oraï. Een mondgesprek greep tusschen beide mannen plaats. Het slot ervan

De eerste ochtendtrein van 5.25.

Goed, luitenant.

Vergeet vooral niet, als die vreemdelingen de reizig en aanspreken.

Ik begrijp alles. Ik ben te zeer bedacht op eigen en de belangen

der Regeering, die ook de mijne zijn, om niet alle mogelijke waakzaamheid aan den dag te leggen.

Op hetzelfde oogenblik evenwel, dat de postmeester deze gewichtige woorden uitte, werd zijne waakzaamheid op behendige manier verschalkt. Van uit zijn venster namelijk had Albert de twee mannen gadegeslagen. Het wilde hem voorkomen dat zij te veel om handen hadden, om hem te hinderen in de uitvoering zijner plannen. Hij scheurde derhalve een blaadje uit zijn zakboekje, schreef daarop eenige regelen en liet zich vervolgens uit het venster langs een der palen, waarop zijn logies rustte, naar beneden glijden. Alstoen raapte hij een keisteentje op, wikkelde zorgvuldig het beschreven papier er omheen, en behoedzaam langs de rijen der hutten gaande, zoodat hij door niemand werd opgemerkt, wierp hij behendig het pakje in het vertrek waar de Amerikaanschen gehuisvest waren. Dit feit volbracht hebbende, nam hij even voorzichtig den terugtocht weer aan naar zijn logies en sloot zich daarin op, juist op het oogenblik dat Rustveld en de gewaande douanebeambte zeer voldaan van elkander scheidden.

Zoo dezen het onderhoud tusschen Mabel en Helena hadden kunnen vernemen, zou hun voldoening tamelijk getemperd zijn. Na het vertrek van den offerpriester ontspon zich tusschen de beide Engelschen het volgend gesprek:

Wat moet dat alles toch beteekenen? begon Mabel.

Ja, duidelijk is het me volstrekt niet, antwoordde Mistress Helena, de lui lijken allen stapelgek. In Amerika al begonnen de relletjes ten onzen opzichte en op Java is het er niet beter op geworden. Snap jij er iets van Mabel?

Niets hoegenaamd.

Gedurende eenige minuten waren ze op dezen toon voortgegaan en geraakten zij er eindelijk toe, eene onderstelling te formuleeren:

In Zuid-Amerika heb je geen *teetootalers* (Vereeniging van waterdrinkers)? opperde Helena.

Niet, dat ik weet, zei Mabel.

En op Java?

Ik heb gehoord, dat men hier meer alcohol dan water drinkt.

Daar zul je 't hebben. Ik ben er achter. Alle lui die veel alcohol gebruiken, zijn gekken, ja krankzinnigen. En daarmee is het raadsel opgelost, waarvan wij de dupe zijn. Want, ik vraag je, om welke reden moeten wij verdacht zijn bij een gouvernement, als de beambten niet door vervolgingswaanzin zijn aangetast en daardoor het onschuldigen vreemdelingen lastig maken?

Juist. U denkt er precies over als ik.

De beide gemolesteerde lotgenooten zouden zich verder verdiept hebben in de zielkunde, in den physieken en moreelen toestand van Java's kolonisten, toen een voorwerp van buiten, ter halve hoogte van het venster zich verhief, een boog omschreef van vijfentwintig graden en met een slag op den planken vloer neerkwam van het vertrek.

Twee uitroepen van schrik begroeten den luchtsteen.

O maar.... nog een bombardement op den koop! brulde Mabel.

Mitraille! kweelde Helena, het gelaat met de handen bedekkend.

Misschien een bom! vervolgde de gezelschapsdame half krankzinnig.... Ik heb zoo iets gezien in het artilleriemagazijn te Woolwich.... daar zit een lont aan en het ding barst in duizend stukken uiteen. En op de knieën vallende, lamenteerde Mabel Grace:

Ga liggen, Mistress, ga liggen! Alleen op die wijs kunt ge den dood ontkomen. Ach! Nooit heeft een gezelschapsjuffrouw op die manier hare dame gezelschap gehouden!

Helena evenwel waagde het, om zich heen te zien en kwam tot de ontdekking dat het een balletje was, gewikkeld in papier.

O, murmelde ze, het is een brief!

Zij bukte, om het voorwerp op te rapen, maar zich hare waardigheid herinnerend van Britsch onderdaan, vooral met het oog op het »*shocking*", onthield zij zich van een verder pogen.

Neen, mompelde ze, het zou *improper* (onbetamelijk) zijn, als een dame, eene lady, op die wijs een brief in ontvangst nam. Maar Mabel, een loontrekkende ondergeschikte.... dat zou gaan.

Mabel! riep ze, door nieuwsgierigheid gedreven, Mabel, sta op, er is hoegenaamd geen gevaar bij.

Zoudt u denken?

Ik ben er zeker van.

Er ontstond beweging in de roerlooze, enorme massa van Mabels lichaam, maar deze hield aanstonds op, want ze werd gevolgd door een smartelijken kreet.

Welnu, wat mar je om op te staan?

Ik talm volstrekt niet.

Sta dan op.

Dat kan ik niet!

Wat beteekent dat nu?

Het beteekent zooveel, dat mijn neus het niet toelaat, om op mijn beenen te komen.

Nu nog gekker, zei Helena.... wacht ik zal je een handje helpen.

Onder het ontzaglijk gewicht van Mabel Grace's lichaam waren de deelen van den plankenvloer eenigszins uit hun voegen geweken, en op een gegeven oogenblik hadden juist de twee waarop de dikke dame rustte, zich weer samengevoegd ter plaatse, waar deze met het uitstekend lid van haar aangezicht was gelegen.

Goede raad was duur, de daad nog eens zooveel. Mistress Helena Doodee was niet te goed om de punt van haar zonnescherm als koevoet te gebruiken, op gevaar af, haar fraaie parasol erbij in te schieten. Het mocht haar na veel wikken en wegen, na veelzijdig overleg eindelijk gelukken en de vrijheid weer te geven aan Mabels onmisbaren neus, al kwam dit lichaamsdeel er ook niet heelhuids af, want de punt was gekneusd en violetblauw geworden in de niet benijdenswaarde positie waaruit het was bevrijd.

Dit was een intermezzo van koddigen aard. Helena bleef er niet lang bij stilstaan, want vrouwelijke nieuwsgierigheid eischte de wetenschap van hetgeen het briefje bevatte. Andermaal wendde zij zich tot Mabel met het verzoek: Raap op en lees!

Hoe? de bom....

Het is maar een eenvoudige steen, in papier gewikkeld.

O shocking! (vreeselijk) een brief van een vreemd persoon!

Zij nam den steen op, ontdeed dien van de omwikkeling en overhandigde het voorwerp aan Mistress Doodee.

Neen, laat hooren wat er in staat.

Langzaam las Mabel:

»*Pleisterplaats Pantenang*."

»Gij kent mij niet, Mejuffrouw, of liever, gij hebt mij nauwelijks gezien aan de landingplaats, bij mijn komst op Sumatra.

Op Sumatra! viel Helena niet zonder verbazing haar in de rede, ik heb nooit een voet op dat eiland gezet!

Mabel vervolgde:

Dit vluchtig oogenblik was voldoende om een vurige begeerte in mij op te wekken u van dienst te zijn. Ik meen dat u gevangene zijt. Zoo ik mij niet vergis, zullen tegen tien uur van avond alle bewoners van Pantenang in slaap zijn. Kom dan aan uw venster, ik zal er onder staan."

»Een onbekende, gereed zijn leven te wagen op een teeken uwerzijds."

»ALBERT GRAVELOTTE."

Mabel hief het hoofd op: *O! shocking!* Deze brief is van een persoon die ons niet is voorgesteld!

Zwijg! riep Helena. Je weet niet wat je zegt.

He! Wat! Hoezoo? stamerde de gezelschaps[illegible]e.

Het komt me voor, dat deze de vierhonderdste verloofde is dien ik zoek.

De vierhonderdste wat?

Verloofde, verloofde, Mabel; hij die met zijn hart ook mijn hand ten huwelijk verlangt.

Zoudt u denken?

Zeker. Spreekt zijn briefje niet van een onrustige ziel?

Ja, van zoo iets spreekt wel zijn papiertje.

En daar hij mij niet kent, om reden hij in mij een ongehuwde dame ziet, is het niet op mijn fortuin dat hij het heeft verzien, maar alleen op mijn persoon, voor wie hij zich wil opofferen met zijn leven.

Uwe schatting schijnt mij recht (*right*) te zijn.

Natuurlijk kon Mabel wel niet anders antwoorden, onbekend als zij was met de handgrepen van Oraï en diens intriges van persoonsverwisselingen waarmede geheel iets anders werd bedoeld.

De jonge weduwe echter, Helena, was er mee in den derden hemel. Alle onaangename voorvallen der reis waren ermee vergeten. Integendeel, zij achtte zich nu gelukkig, naar Java te zijn gekomen, waar de toekomstige bruidegom haar wachtte, de verloofde, wiens edel hart zich niet opende als een portemonnaie, om een bruidschat in te slikken en het voorwerp zijner voorgewende genegenheid geheel over het hoofd te zien.

Een sleutel knarste in het slot. Mistress Doodee haastte zich het briefje in haar corsage weg te stoppen. De gewaande douane-officier kwam binnen. Zijn doordringende blik vestigde zich op de twee vrouwen. Hij zag hare verwarring, Helena met een lichten blos van ontroering, Mabel kalkoenrood. En, als een belangrijke bizonderheid, bemerkte hij den keisteen die de blonde weduwe in haar ontroering in de hand had gehouden.

Zoo, zoo, zei hij ondeugend, doet u aan mineralogie?

Helena verloor haar tegenwoordigheid van geest; zonder te weten wat ze zeide, brabbelde ze: Ja, zeker.... de mineralogie....

En het is in dit vertrek, dat ge dit stukje rotssteen hebt gevonden....

Vreemd inderdaad, ging hij voort, om zich heen ziende.... Ik zie hier enkel hout.... dat brokje mineraal moet wel geheel afzonderlijk hebben gelegen.

De kleur van Helena werd hooger en hooger. Mabel had een gelukkigen inval.

Ik denk, dat een kind dien steen hier zal hebben ingeworpen vóór onze komst.

Dat zal wel zijn, bevestigde de offerpriester ernstig, al geloofde hij er geen woord van. En van toon veranderend: Ik kwam eigenlijk u aanzeggen dat het diner u zal gebracht worden zoodra u het verlangt.

O, dan maar spoedig! riep Mabel.

Dadelijk maar! bevestigde Helena.

Ik zal er order toe geven. En met een groet verliet hij het vertrek.

Maar terwijl de reizigsters zich verheugden, hem de waarheid te hebben verborgen, zei hij tot zichzelf:

Ja, de steen is door het venster binnengekomen, maar wie kan dien er hebben ingeworpen?.... de jonge Franschman heeft zijn kamer niet verlaten....

Hij sloeg zich voor het hoofd.... laat eens zien.... van den kant van het erf, ik ben er zeker van.... dan moest ik het gezien hebben.... maar eene hut heeft verschillende zijden.... Laat eens zien! Laat eens zien!

Dit zeggende, praaide Oraï den herbergier Rustveld, beval hem het maal der Engelschen op te brengen, en met de handen op den rug, met den achteloozen tred van een boemelaar, liep hij heen en weer.

Daar kreeg hij de takken in het oog, die door den gymnastischen toer van Albert Gravelotte waren geknakt, de klimplanten, wier bladeren treurig afhingen van den paal waarvan de jonkman zich bediend had, om den grond te bereiken en weer in zijn kamer terug te keeren.

De gewaande douaan glimlachte: Dáár is hij uitgekomen, hij is het, die den steen met een briefje omwikkeld in het vertrek heeft geworpen.... jawel, dat kan.... dat moet zoo zijn. Wij zullen van avond eens goed onze oogen den kost geven.... Toch is hij een brave jongen. Dalia, de lievelinge der Battakkers, is de aanvallige fee zijner droomen. Maar toch moet ik hem op een dwaalspoor brengen, hem ver van hier zien te krijgen, want hij mag niet weten, dat zijne liefde voor haar den dood van het arme kind kan tengevolge hebben.

Op krachtigen toon mompelde hij: M'Prang-M[illegible] en meester der grommende vulkanen, verg niet van uwen dienaar dat hij Dalia moet offeren. Zorg, dat deze jeugdige krijger van het westen de acht beproevingen moge doorstaan, zonder te vermoeden dat hij zoodoende gehoorzaamt aan Dalia's eed!

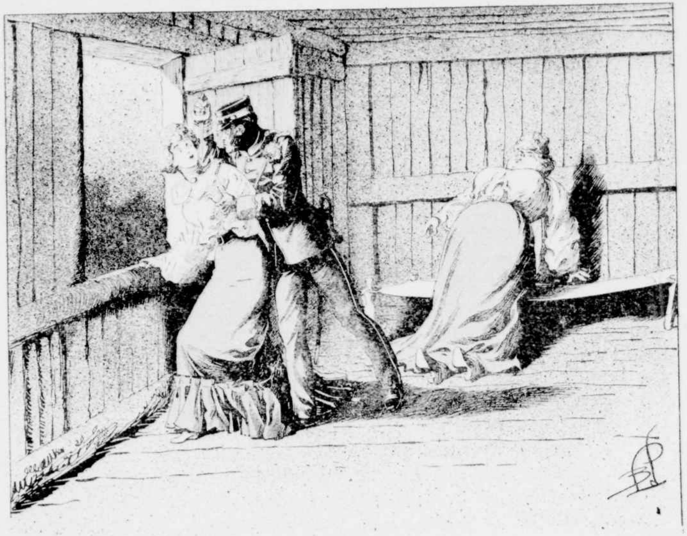

X.

EEN BALKON EN DE SPOORWEG.

Het is elf uur in den avond. Het toortslicht der Javaansche palfreniers, waarmede zij de in den nacht reizende postwagens begeleiden, is uitgedoofd. Alles ligt in de stallingen in diepen slaap gedompeld. De Indische keerkringsnacht laat haren hemelschen invloed gelden: een schitterende sterrenlucht; het gegons van myriaden insecten; het ver verwijderd gebrul van den tijger, die hongerig door bosch en langs rijstveld dwaalt, om voor zijn welpen roof te vinden; de zoele lucht die de afgekoelde slapen streelt, en de welriekende geuren die opstijgen uit den bloemenschat waarmede de natuur dit gezegend eiland met kwistige hand heeft getooid, ziedaar het beeld van Java's paradijs!

Helena en Mabel rusten niet. Leunend tegen hun venster, wachten zij den onbekende, die zich heeft aangemeld op zijn zonderlinge wijs. Ongeduld is het niet waarmee zij zijn komst verbeiden, droomerig geven zij zich over aan den invloed van de atmosfeer.

Daar vaart hen eensklaps een siddering door de leden. Lichte voetstappen zweven over den beganen grond. Zij buigen zich voorover uit het venster.

Op twintig schreden afstand ontwaren zij een menschelijke gedaante die afkomt op hun verblijf.

Het zal die Albert Gravelotte zijn, de 400ste minnaar, gisteren nog een onbekende, die met een vodje papier zich aan Helena heeft geopenbaard. Al heerscht er volslagen duisternis in haar logies, Helena voelt dat zij bloost. Zij deinst een schrede achteruit, alsof zij nog donkerder schuilplaats zoekt.

Maar zij voelt zich plotseling aangegrepen door een krachtige vuist, die haar linkerpols omklemt, zij voelt een scherp en koud voorwerp aan haren hals. Eene stem, die zij herkent, zegt tot haar:

Men zal tot u spreken, doch gij hebt alleen te antwoorden wat ik u influister, niets anders, niets meer.

Zoo sprak de gewaande officier der douanen, de priester-offeraar Oraï. Ook hij bespiedde de komst van Albert, ook hij heeft de schreden van den Franschman vernomen, en dit gaf hem aanleiding om heimelijk langs den gewonen weg binnen de woning te sluipen. Zonder het knarsen van den sleutel te hebben gehoord — zoozeer waren de Engelschen verdiept in hetgeen hun van buiten moest te beurt vallen — was Oraï binnen gekomen.

De schoone blonde Engelsche tracht zich te verzetten tegen den indringer. Gij zijt geen gentleman, voegt zij hem toe, om aldus bij eene dame binnen te dringen. Ik zal spreken, wat en tot wien ik verkies.

Zij voelt de scherpte van het wapen tegen haren hals.

Wat moet die aardigheid beduiden? vraagt zij.

Het is een dolk. Bij de minste ongehoorzaamheid zijt gij een kind des doods. Beveel uw gezelschapsdame dat zij zich van het venster verwijdert.

Doodelijk verschrikt laat Mabel zich op de *baleh-baleh* (rustbank) zakken.

Goed zoo, mejuffrouw, zegt Oraï sussend, blijf daar nu maar zitten. En tot Mistress Doodee:

Leg een sluier op uw hoofdhaar, uw goudblonde frisure moet verborgen blijven.

Maar.... oppert deze.

Een sluier of de dolk....

Helena haast zich te gehoorzamen. Een donkere tulle voile bedekt haren haartooi, die in den nacht er uitziet als het bruine haar van Dalia. Daarop geleidt de Maleier Helena naar het venster en snauwt hij haar toe:

Geen ander woord dan wat ik u influister, of gij zijt een kind des doods!

Bevende als een espenblad, het papier waarvan ze hare bevrijding verwachtte, voelende kraken jegens haren boezem en dat haar thans in een verschrikkelijker positie had gebracht dan ooit te voren, zag Mistress Doodee verward om zich heen. Bij een der steunpalen van de hut stond een man. Zwijgend en angstig zag zij hem aan. Zou hij de 400ste zijn, dien ze verwachtte, dien ze op haar reis om de wereld te gemoet snelt met haar persoon, bagage en al?

Een zacht gefluit steeg tot haar op. De nachtelijke bezoeker verbaasde zich over de stilte. Voorzichtig trachtte hij de aandacht tot zich te trekken.

Kuch eens zachtjes, mompelt Oraï.

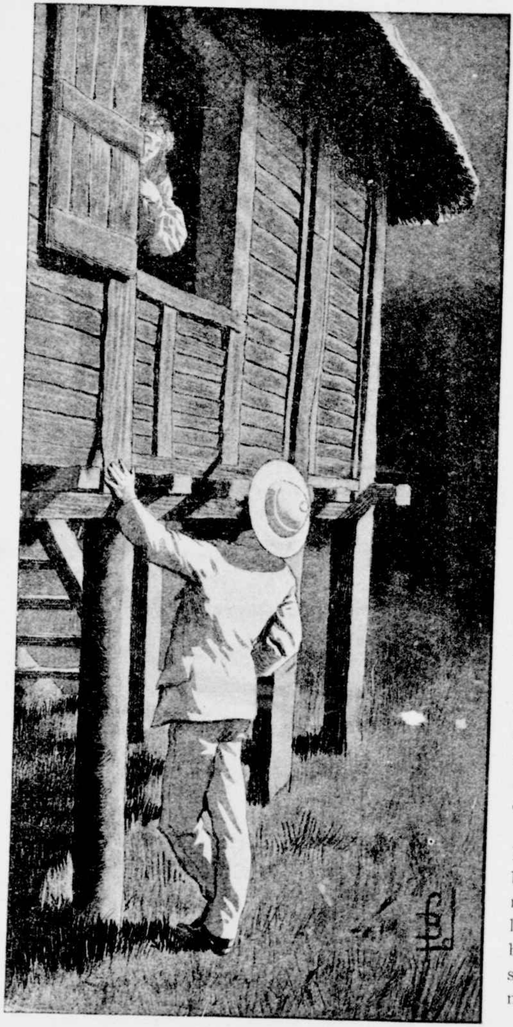

Ha! zijt u daar, mejuffrouw, dank u!

Ha! zijt u daar, mejuffrouw, dank u!

Een lichte huivering beving Helena.

Mijn vermoeden was dus juist. Nu ik u echter hier aantref, zijt ge zeker een gevangene?

Ja, antwoordde de Engelsche onbezonnen.

Werkelijk?

Maar de gewaande officier knijpt haar in den arm:

Neen. Zeg neen.... of....

Neen, zuchtte de ongelukkige.

Ja en neen, herhaalde Gravelotte — zinspelende op de verlegen antwoorden van Rustveld bij zijn eerste gesprek met den waard — het is op Java dus de gewoonte in één adem te bevestigen en te ontkennen?

Neen! fluisterde de offeraar.

Neen! herhaalde Mistress Doodee en bij haarzelf: Ik weet niet of deze gentleman mijn discours begrijpt, maar ik zelf snap er heelemaal niets van.

Oraï zeide iets, 't geen zij herhaalde.

Neen, ik ben de derde verloofde van oom François.

De derde, u, u?

Helena antwoordde niet aanstonds. Zij wendde zich tot den offeraar en met gesmoorde stem:

Wat is dat voor een verloofde?

Let op dezen dolk!

Och, altijd dat moorddadig mes!

Denk erom en gehoorzaam, zonder te vragen naar hoe en waarom.

Geheel onderdanig naderde de jonge vrouw het venster en herhaalde ze de woorden die de offerpriester haar inblies:

Ja, ik ben de derde, maar gij.... veins haar niet te kennen, totdat ge te Djokjokarta zijt. Nader mij hier niet, want dan moet ik sterven.

Wat zegt u?

Dat is zoo. Ik vertrek morgen per spoor van 5,25 naar Samarang. U moet gaan met den volgenden trein, om iedere ontmoeting voorloopig te vermijden.

Uw wensch is mij een bevel, mejuffrouw. Maar zal ik u te Djokjokarta weerzien?

Wees er zeker van.

Er ontstond eene pauze. Het onderhoud scheen geëindigd. Toch maakte Albert geen aanstalten om zich te verwijderen. Hij leunde tegen den paal met gebogen hoofd en scheen in gedachten verdiept. Plotseling hief hij het hoofd op: Met uw welnemen, mejuffrouw, ik sta hier voor een onoplosbaar raadsel. Hoe komt het dat gij, die eene Amerikaansche zijt, als derde verloofde staat aangeschreven van mijn oom François Gravelotte. Hoe zit het in elkaar, dat ik u moet huwen, u, van wie ik droomde, zonder u te kennen?

Helena zou hem den toestand volstrekt niet kunnen verklaren, zij zelf gevoelde zich verwikkeld in een doolhof van onmogelijkheden, waarin zij geen uitweg zag. Albert nam den draad van het gesprek weer op:

Maar ik spreek met u, ik ondervraag u, en dat alles, zonder nog aan u voorgesteld te zijn. Vergeef me, ik zal in die leemte voorzien.... ik ben geheel in de war sedert het oogenblik dat ik u te Tandjong-Priok, de haven van Batavia, heb gezien in gezelschap van den ouden heer dien ge vader noemdet. Mijn naam is Albert Gravelotte.

Gravelotte! de naam van een veldslag. [1])

Mijn leven mag wel zoo heeten, mejuffrouw, ik wilde sterven.

Waarom dat?

Ja, ziet u, ik ben ervan teruggekomen, want onverwacht werd ik geroepen om een plicht te vervullen, een beminnelijk en zachtzinnig man terug te voeren naar het vaderland waarvan het noodlot hem verwijderd houdt. Ik heb niet geaarzeld. Ik ben vertrokken.

Mooi zoo, hernam Helena. Dat is *all right!*

1) Den 18e Augustus 1870 werd bij Gravelotte een bloedige veldslag geleverd tusschen de Fransche en de Duitsche legers.

Helaas! haar blijdschap was van korten duur. Oraï kwam tusschenbeide: Zend hem nu weg! Het heeft lang genoeg geduurd. Let op hetgeen ik u vóórzeg.

En gewillig herhaalde het blonde meisje: Dank u voor uw toewijding. Verwijder u nu. Gevaar bedreigt ons. Alleen te Djokjokarta kunnen we zonder hindernis elkaar ontmoeten.

Te Djokjokarta dus! Vaarwel, mejuffrouw, tot wederziens!

Albert verwijderde zich hierop en was weldra tusschen de hutten verdwenen.

De vermomde offerpriester liet een spotlach hooren, en de volkomen onthutste Helena goeden avond wenschend, liet hij haar met Mabel alleen, die niet minder verbluft was door het zonderling onderhoud, waarvan haar geen woord was ontgaan.

Albert kwam vroolijk in zijn logies terug. Het is waar, alles kwam hem niet duidelijk voor. Het avontuur was geenszins kristalhelder, maar het jonge meisje met de groote zwarte oogen, dat hij op Sumatra had ontmoet, te Batavia weergezien, bleek in zijn opvatting toch wel een der acht verloofden van zijn oom François. De zeven anderen konden hem nu al heel weinig schelen.

Vreugde en verdriet harmonieëren zeer zelden met een vreedzamen slaap. De jonkman mocht zich al uitstrekken op zijn legerstede, de oogen sluiten met den vasten wil om vergetelheid te vinden, de loomheid die verspilde krachten herstelt, beantwoordde zijn uitnoodiging niet.

Vermoeid van slapeloosheid, stond hij op bij het ochtendkrieken.

Hij aanschouwde het betooverend schouwspel van den ontwakenden Indischen morgenstond en begaf zich naar het erf van zijn logement.

Hij zag de Javaansche jongens, bezig met het rijtuig der Engelschen in te spannen, hij zag haar met Mabel en Oraï daarin plaats nemen, terwijl hij zich op behoorlijken afstand hield.

De zwaarlijvigheid van de gezelschapsdame had hem tot nadenken kunnen brengen, doch hij had alleen oogen voor de blauwe voile, waaronder hij de bekoorlijke trekken, den fluweelen blik van Dalia meende te herkennen.

Klik, klak, verward geschreeuw, dat bij ieder vertrek van een reiswagen in Indië erbij schijnt te hooren, al de typische geluiden troffen zijn ooren in den helderen ochtendstond. De equipage vertrok in vliegende vaart. Mistress Helena Doodee bevond zich voor het eerst in de gelegenheid Albert behoorlijk op te nemen toen zij hem voorbijreed, en het resultaat van haar onderzoek was de uitroep:

Ik moet zeggen, hij is een gentleman van top tot teen!

Nauwelijks was het rijtuig buiten gezicht, of hij zocht den postbaas op, dien hij in de keuken bezig vond met het schuren van potten en pannen. Hij stoorde hem in dezen interessanten arbeid met de vraag:

Gaat de eerste trein naar Samarang niet te 7 uur 25?

Ja mijnheer.

En de tweede?

Om 9 uur 10.

Goed. We zullen ontbijten en onze rekening betalen.

Ik zal er voor zorgen!

IJlings snelde Albert Gravelotte naar zijn kamer. Morlaix, die verstandig genoeg was om noch aan Dalia noch aan Helena te denken, sliep vredig, zooals het betaamt na een vermoeienden dag. Onbarmhartig schudde Gravelotte hem wakker en noodzaakte hem zich te kleeden. Aan het ontbijt dwong hij zijn vriend, dit haastig te gebruiken, zoodat deze dreigde te stikken. Aan Alberts bedrijvigheid en jagen om weg te komen, was het hoofdzakelijk te danken dat het rijtuig tijdig gereed stond om hen naar den trein te brengen.

Tien minuten waren nauwelijks noodig om het station te bereiken. Morlaix trachtte dit zijn vriend onder het oog te brengen. Hij slaagde hierin slechts in zoover, dat Albert hem het valies uit de hand rukte, dit in het rijtuig slingerde en hem toesnauwde:

Ik vertrek. Als jij den trein wilt missen, ga je gang!

De brave jongen moest wel in het rijtuig springen. Eenige minuten later stapten zij af aan het station, een monumentaal gebouw van Europeesche constructie, dat eigenaardig afstak bij zijn Javaansche omgeving.

Altijd druk in de weer, betaalde Albert den koetsier en snelde hij naar het plaatsloket, waarbij Morlaix kalm hem volgde op den voet.

Twee eerste klasse Samarang!

De loketjuffrouw nam Albert nauwkeurig op.

Heeft mijnheer niet bij Rustveld gelogeerd? was hare vraag.

Verrast door dit onderzoek, antwoordde Gravelotte:

Jawel, maar welk verband, als ik vragen mag!....

De stationchef heeft mij opgedragen, u te verzoeken zich tot hem te vervoegen, zoodra u zich hier mocht aanmelden. De trap rechts voert naar zijn bureau.

Verbaasd volgden de vrienden de aanwijzing.

De stationchef, een klein vriendelijk manneke, ontving de heeren minzaam met te zeggen:

Ik mag mij de vrijheid veroorloven naar uwe namen te vragen.

Albert Gravelotte, antwoordde de een.

Morlaix, liet de ander erop volgen.

De chef trippelt naar een loket in den hoek van zijn kantoor en haalt er twee brieven uit.

Herrn Morlaix, leest hij.

Hé! roept de reismakker-bediende.

Gisterenavond mij afgegeven door een lief meisje, zegt de chef.

En een tweede enveloppe Albert ter hand stellend:

Albert Gravelotte Esquire. Dezen morgen mij ter hand gesteld door eene andere schoone jonge dame. Mijnheeren, de trein naar Samarang staat tot vertrek gereed. Instappen asjeblieft! En met een armzwaai op het perron tot de spoorwegbeambten:

Geeft acht! Sein tot afluiden!

De trein zet zich in beweging; weldra is hij in volle vaart.

In hun compartiment wisselen de beide vrienden de brieven welke op zulk een zonderlinge wijs hun ter hand zijn gekomen.

De missive aan Morlaix is van Lisbeth, die getrouw aan het met den jonkman gesloten verbond, hun de route aanduidt, door Fleck en Friedrich gevolgd.

»*Pantenang*, 5 uur 's avonds.

Wij nemen den trein naar Samarang. Van daar gaan we naar Djokjokarta. Ik weet nog niet wat zij voornemens zijn te doen. Ik zal trachten het onderweg te weten te komen. Te Samarang zult gij een brief vinden aan het Postkantoor, poste restante.

Myrtille, toewijding, loyauteit,

LISBETH".

De brief aan Albert was van korter inhoud. Hij bevatte slechts twee woorden: »Palembang. Helena".

Helena! riep de Franschman, Helena! Geen naam is zoeter, geen naam past beter voor haar aanvalligheid.

Morlaix schaterde van lachen.

Volgens jou dus zou je Amerikaansche niet mogen heeten Jane, Mary of Betty, alleen maar Helena.

Juist.

Nu, daar leg ik me bij neer, want zulk een redelijke overtuiging heeft aanspraak op al mijn achting en eerbied.

Albert gaf geen antwoord op deze spotternij en scheen verdiept in de beschouwing van het landschap waardoor de trein met matige snelheid stoomde.

En waarlijk, het land was de aandacht waard.

Nu eens liep de weg langs rotsachtige ravijnen met onpeilbare diepten. Dan weer daalde de trein van de hoogten in moerassige vlakten, of wel drong hij door lommerrijke wouden van djattiboomen met hun breeden bladerendos. Verderop ging het door koffietuinen, waarvan de bloesem een heerlijken geur verspreidde en levendig afstak tegen het donkergroen van het suikerriet, dat in de vlakten welig tiert.

Door de takken springen groote apen, die allerlei grimassen uithalen op het zien van den trein en krijgertje spelen in de wolken van stoom, door de locomotief naar de boomen geslingerd.

In de verte ziet Albert een donkergroen bosch.

Dat is een heilig woud, waarin sedert ruim zeshonderd jaar apen huisvesten, onder een koning, zegt ongevraagd een passagier, geboortig van het land.

En is het een verstandig vorst, die hen bestuurt? vraagt Morlaix ironisch.

Dat gaat nog al, is het wederwoord van den inlander, die geen guitachtigheid vermoedt. En ligt daarin iets verwonderlijks? Is de aap niet ons *gelijke?* Slimmer dan wij, is hij erachter gekomen, dat *werken* het wachtwoord is voor wie *spreken* kan, en daarom zwijgt hij altijd.

Naïeve opvatting van een kinderlijk volk!

Te Soemedang verlaat de Maleier met tal van buigingen den trein. Hij heeft blijkbaar zich zeer gestreeld gevoeld met blanken te hebben geconverseerd.

Andermaal zet de trein zich in beweging, steekt hij de Manock-rivier over en rijdt het station Cheribon voorbij, daarop slingert zich de weg door onmetelijke moerasgronden, het geliefdkoosd verblijf der pelikanen, kraanvogels en watersnippen, niet minder van tallooze muskietensoorten, die de

Albert Gravelotte. Esquire.

reizigers noodzaken, in weerwil van de verzengende temperatuur, zich hermetisch op te sluiten in hun wagon.

In een verstikkende atmosfeer, druipend van zweet, met den neus tegen het coupéraam leunend, zien de vrienden den drassigen bodem voorbijsnellen. In de rossige dampen, die uit het stilstaand water opstijgen, onderscheiden zij paalwoningen en vischvijvers. Hoe kan een mensch leven in dergelijke streken? Dat is het geheim der tropische natuur.

Tagal! Een kort oponthoud van den trein. Andermaal snelt hij voort. Het terrein dat hij doorloopt, wijzigt zich van lieverlede, het landschap neemt

andere verhoudingen aan. In het Oosten doemt de »Slamat" op, een der reuzenvulkanen van het eiland Java, 3000 meter hoog, die zich baadt in het prachtig rose, blauw en gouden licht der zon, wiens voet is omzoomd met groenende rijstvelden, met bosschen van rood schitterenden bloementooi en zacht groen gebladerte, door de Franschen *flamboyants* genoemd.

Pekalongan. Nieuw oponthoud, doch met een prikkeling gepaard voor Albert Gravelotte. De trein houdt hier 1 uur 45 minuten stil. Men is er op een kruispunt, in afwachting van een komenden trein. De stationchef overhandigt Albert een enveloppe waaraan de jonkman een enkel blaadje papier ontvouwt met het eenig woord: »Helena!"

Hij vergeet zijn booze luim. De Amerikaansche heeft aan hem gedacht. Met deze briefjes houdt ze hem op haar spoor, bewijst hem dat hij zich niet vergist, dat hij op den juisten weg is.

Als we eens een kijkje namen in de stad, stelt Morlaix voor.

Heel graag. We hebben een goed uur vóór ons.

Arm in arm verwijderen zij zich van het station. Zij kruisen door de straten van de, Indo-Nederlandsche-Chineesch-Javaansche Kotta. Zij bewonderen de breede lanen, omzoomd van frissche tamerindeboomen. Zij komen in het nauwe Chineesche kamp en de Maleische wijk.

Zij zien uit naar een hotel om er te »tiffen", de rijsttafel te nuttigen. Maar alvorens een dergelijke inrichting te hebben aangetroffen, worden ze opgehouden door een incident, dat zij in hun onbekendheid met Javaansche zeden niet hadden voorzien.

Eenige oogenblikken reeds was de menigte om hen heen tot een massa aangegroeid. Uit de bamboe- en steenen woningen kwamen mannen, vrouwen en kinderen te voorschijn, die hen onder luid geschreeuw met verbazing aangaapten.

Plotseling hooren zij een vervaarlijke ketelmuziek. Een inlandsche bruiloft is in aantocht. Twee reusachtige poppen, voorstellende een man en eene vrouw, openen den stoet. Achteraan komen een vijftigtal muzikanten, die een oorverdoovend leven maken op een gelijk getal tamtams.

De optocht wordt begeleid door een honderdtal, schrijlings op kleine paardjes (Javaansche ponnies) gezeten jongelieden, in feestdos getooid: sarongs van blauwe of rose zijde, met bloemenketenen omhangen op het bloote met gelen oker bestreken bovenlijf en gewapend met een kris, in gouden scheede en met edelgesteenten bezet gevest.

Daarop volgt de bruid, in bescheiden houding gezeten op de verhevenheid van een wagen, door twee paarden langzaam voortgetrokken. Zij draagt een zilveren gordel, haar gelaat is met rijstpoeder geheel wit bestrooid, haar hals, armen en handen zijn geel geverfd, van haren haartooi hangt een snoer van melattibloemen, den geurigen Indischen jasmijn.

In langen optocht volgen de nabestaanden, vrienden en bekenden.

Eindelijk zien zij den bruidegom, rijk uitgedost, evenals zijn echtgenoote het bovenlijf geheel met oker besmeerd, in een draagstoel gezeten met vier lijfofficieren en achter hem een reeks muzikanten, tot sluiting van den stoet.

Albert en zijn vriend zien de vertooning aan met een glimlach, wegens het vreemde schouwspel dat zij gratis mochten aanstaren, toen opeens een hand hun op den schouder wordt gelegd.

Wat is er?

Politie-oppassers, met bloote voeten en in blauwe uniform, afgezet met kanariegele opslagen en biezen, spreken hen aan. Deze verstaan geen Fransch.

Wat wilt ge?

De Javanen begrijpen de vraag evenmin, doch geven hun een wenk hen te volgen.

Daaraan voldoen de jongelieden. Zij worden geleid naar een naburig huis, waar de schout van politie hun een verklaring geeft van zijn ongewenschte bemoeiïng.

Gij zijt zeker vreemdelingen, daar de heeren, bij kennis van de zeden en gewoonten in de Nederlandsche koloniën, geen afbreuk zouden doen aan het prestige der Europeesche natie ten aanzien van den Inlander?

Welnu ja, maar wat wordt ons ten laste gelegd?

Het zal voldoende zijn, ik meen te kunnen volstaan, ging de politieschout breedsprakig voort, met u te wijzen op sommige regels, waarvan een Europeaan op Java niet moet afwijken.

En op magistralen toon vervolgde hij:

1°. Geen blanke moet zich verlagen door zich te mengen onder inlanders.

2°. Te voet gaan bij sommige gelegenheden, getuigt van slechten smaak.

3°. Gemis van een trotsche houding maakt den blanke verachtelijk.

4°. Uitgaan, zonder pajong (zonnescherm) drager naast zich, is onbetamelijk.

5°. Zonder tali api (brandend touw) drager achter zich aan, is eveneens onwelvoegelijk.

Na dit lesje van decorum, ten dienste der blanken, groette de schout zijn verblufte toehoorders, wenschte hij hun goede reis en verwaardigde hij zich zelfs hun de hand te drukken. Hij ging nog verder, want hij was zoo welwillend hun tot geleide naar het station vier oppassers te geven, waarvan twee hunner reusachtige blauwe zonneschermen boven de hoofden der vreemdelingen hielden uitgespreid, terwijl de beide anderen brandend touw voor hun sigaren achter hen aan droegen. [1])

In het algemeen gesproken, had hij gelijk. De pajong is in Indië het symbool van gezag. Een generaal moge de revue passeeren, een gouverneur een bevelschrift uitvaardigen, oproerlingen veroordeelen of vergiffenis schenken, zijn *pajong* houdt daarbij het evenwicht van sabel of van de hand der justitie. Hoe grooter en rijker versierd deze is, des te meer macht bekleedt zijn bezitter, des te meer indruk maakt dit attribuut op den aan uiterlijke kenteekenen verzotten en verwenden inlander onzer Oostersche gewesten.

[1]) Wij laten veel van hetgeen hier over Nederlandsch-Indische toestanden verteld wordt, voor rekening van den Franschen schrijver. Wie onze koloniën ook maar oppervlakkig kent, zal op bovenstaande en volgende gegevens, hier en daar wel wat weten af te dingen. V. D. G.

De pajong van den gouverneur-generaal beslaat 1 meter 80 in omvang, de stok heeft een lengte van 2 meter.

Een resident is bezitter van den gouden pajong, de assistent doet het met minder goud, terwijl de controleur niets heeft van het edel metaal in zijn zonnescherm, dat den bezitter nauwelijks beschermt tegen de brandende zon.

De jongelieden bereikten het station slechts eenige minuten vóór het vertrek van den trein. De verrassingen evenwel van Pekalongan zouden nog geen einde nemen.

Het portier van hun coupé wordt plotseling geopend en de stationchef vertoont zich op de trede.

Meneer Morlaix, nietwaar?

Om u te dienen.

En terwijl de chef dezen een enveloppe overhandigt, zegt hij:

Dit is van Samarang gekomen door tusschenkomst van den chef van het escorte, u door den resident toegezonden.

En de vrienden verbaasd elkander aanziende, gaat de beambte voort:

Ik heb de manschappen en paarden maar in den trein laten stappen....

Manschappen en paarden! herhaalden de Franschen, volkomen verbijsterd.

Zoodat, mocht u van hun diensten gebruik willen maken tijdens den rit, u den chef van tractie maar hebt te waarschuwen.

Na een groet sprong hij op het perron en sloot het portier. De seinfluit van de locomotief deed zich hooren en de trein zette zich in beweging.

Wat heeft dat alles te beteekenen? stamerde Gravelotte.

Papparlapap! Wat kan het mij schelen! zei Morlaix, die zijn geliefkoosde uitdrukking had weergevonden.

Een escorte!.... manschappen!.... paarden!

De brief zal het misschien aanwijzen.

Dat is waar ook! en Morlaix verbreekt het enveloppe.

Van de lieve kleine Lisbeth, zegt hij, na een blik te hebben geworpen op het papier. Laat eens zien wat ze schrijft.

»*Samarang*.

Ik ken nu de reden van ons overhaast vertrek. Zij willen met genoegzamen voorsprong op u, te Djokdjokarta aankomen, teneinde de derde verloofde te ontmoeten en te trachten door geschenken hare medewerking te verkrijgen.

Om u nog meer op te houden, hebben zij uw aanstaande komst te Samarang gesignaleerd en tevens uw bloedverwantschap gemeld met den rijken planter Gravelotte van Sumatra.

De resident (wij hebben dit onderweg vernomen) zendt u, volgens heerschend gebruik, een geleide. Dit is wel mooi, doch vertraagt uwen tocht. Getrouw als de *klimop*, die sterft of zich vasthecht, vertrouw ik deze regels aan den chef van het detachement.

Wees buigzaam als de *liane*, bied geen weerstand als het *zwarte ebbenhout*.

Zeg tot uzelf, dat naast uw tegenstanders vriendenoogen u bewaken, dat mijn mond spraakzamer zijn zal dan het *riet van Midas*, om u te verdedigen tegen de onder de bloemen van den *mancenillaboom* verborgen slang.

Mijn beschermende hand is naar u uitgestrekt, zij omknelt de *jasmijn* van toegenegen herinnering.

LISBETH.

Dat is al te erg, een stout stukje inderdaad! riep Albert Gravelotte.

Houd je bedaard, vermaande Morlaix.

Hoe kan ik dat? Die schelmen schepen ons op met een cavalerie escorte!

Ernstig greep Morlaix de hand van zijn vriend.

Mijn waarde, matig je een beetje in je uitdrukkingen. Dat je je neef Friedrich voor een schurk aanziet, dat hindert me niets, hij is een concurrent; maar wat den heer Fleck betreft, dat is iets anders.

Hoe, die Duitscher, die....

Is de vader van Lisbeth.

Nu, en wat zou dat?

Wat dat zou.... Hij staat toch op de nominatie om mijn schoonvader te worden.

Een schaterlach van Albert begroette deze bekentenis.

Jou schoonvader? Hoe is 't? Denk je er aan mejuffrouw Lisbeth te trouwen?

Jij moest de eenige zijn om daarover je niet te verbazen.

Ik?

Ja zeker. Het is een meisje, dat in gewetenszaken al een zeer slechte opvoeding heeft ontvangen. Haar familie heeft haar geleerd, dat er geen eigendom bestaat, dat fortuin alleen den behendigsten gauwdief toebehoort, dat een zakkenroller een achtenswaardig man is.

Een fraaie opvoeding! dat moet ik zeggen.

Zeer juist aangemerkt. Des te meer pleit het voor haar, dat zij er zich van wil vrijmaken. En waarom wil ze dat, vraag ik u? Om u in staat te stellen uwen mededinger te overwinnen, uwen oom François te bevrijden, u tot een der rijkste kolonisten van Neerlandsch-Indië te maken,.... en dat alles, let wel, vriend, zonder eenig persoonlijk belang harerzijds.

Nu, dat wil ik graag gelooven.

Gelukkig. Maar je bent een ondankbare....

Ondankbaar ik?

Wat naam zou je geven aan Albert, die beschermd en verdedigd door Lisbeth, alleen denkt aan Helena?

Gravelotte zweeg.

Welnu, ging Morlaix ernstig voort, onderwerp u, buig het hoofd en wees dankbaar voor die vriendschap, die belichaamd is in mijn persoon. Ik wil niet, dat men je van ondank beschuldigt. Gij gaat een schuld aan van erkentelijkheid, een schuld, die ik zal betalen. Gij zult het welslagen verschuldigd zijn aan Lisbeth, die — vergeet zulks niet — daardoor zelfs afziet

van een huwelijk met Friedrich. Welnu, ik zal haar mijn leven wijden. Ik werp mij op als uw zedelijke kassier, ik zal uw handteekening eer bewijzen.

Onder dit ruw formulier bespeurde Albert de werkelijke toewijding die in de woorden van zijn kameraad lag opgesloten. Hij stak hem de hand toe.

Je offert je op, arme vriend.

Och wat! in het geheel niet. Herinner je, dat we onze laatste wandeling zouden doen in het bosch van Boulogne, toen....

Sedert dien dag is veel veranderd.

Best, maar Lisbeth is niet leelijk.

Ik neem het aan. Ik zal het niet tegenspreken.

Ze heeft een hart van goud.

Jawel.... maar haar vader....

Dien heeft zij niet gekozen. Zeg van hem maar niet te veel kwaad; je zoudt me misschien den moed doen verliezen.

Voorwaar, die beste Morlaix nam de ernstigste toestanden vroolijk op. Albert begreep, wat zijn vriend niet wilde onder woorden brengen. Aanvankelijk had hij in haar slechts een vijandin gezien. Door een samenloop van omstandigheden gevoelde hij zich later tot het jonge meisje aangetrokken. Onder den invloed harer gesprekken had hij ontwaard hoe een geheel nieuw verlangen in haar ontwaakte, een begeerte in haar levendig werd om het goede te doen. En evenals ouders een onuitsprekelijke liefde gevoelen voor het kind wiens hart zij ontvankelijk maken voor edele gevoelens, zoo had Morlaix eene genegenheid voor Lisbeth in zich voelen opkomen, waarvan hij in den beginne zich geen rekenschap kon geven.

Het woord „liefde" was niet uitgesproken. Nooit werd dit onderwerp zelfs in de verte tusschen hen aangeroerd. De jonkman vergat den vader, zag den wansmaak van Lisbeth geheel over het hoofd, alleen zich herinnerend dat zij, op zijn aanzetting, aan recht en billijkheid de voorkeur gaf.

Onderwijl Albert zich aan deze overpeinzingen overgaf, snelde de trein door bewonderenswaardig bebouwde vlakten voort.

Tabaksaanplant, te midden waarvan men van kilometer tot kilometer ontzaglijke droogschuren ontwaart, wisselen af met suikerrietvelden, die een twee à drie mijlen den weg omzoomen en door de hooge, als obelisken uitstekende schoorsteenen der fabrieken, worden beheerscht.

Hier is het, dat de helft der suiker, die door de menschheid wordt verorberd, het eerste proces ondergaat in het verbruik, dat men het rietsap vervaardigt, hetwelk den hollandschen likeuren een bizondere superioriteit verleent, door geen ander fabrikaat nog geëvenaard.

Het is op dit plekje gronds, de tegenvoeter van het moederland, dat de zon de verbazende fortuinen kweekt der schatrijke burgers van Amsterdam, Rotterdam, den Haag enz. Zonderling contrast! De weelderige natuur van dit gewest onder den evenaar put zich uit, om rijkdommen te verschaffen aan het landje van mist en regen, dat door aanleg van zeeweringen millioenen schats moet besteden, om het geweld te keeren van den vernielenden oceaan.

Maar van lieverlede gaat het landschap over in een verrukkelijke bloemengaarde. Lange lanen van mimosa's wijzen op de nadering van Samarang door den voortrollenden trein, die eindelijk langzaam voortstoomend, onder de kap van het sierlijk station tot stilstand komt.

Een oorverdoovend leven laat zich hooren. Albert en Morlaix hebben het portier geopend van hun coupé en maken aanstalten om uit den wagon te springen, doch blijven verbluft halverwege staan. Hun rijtuig wordt letterlijk belegerd door twee troepen muzikanten. Achteraan is het een afdeeling Javanen, in veelkleurig kostuum, die met vreeselijk geweld den gong roeren, razend op dwarsfluitjes blazen en met duivelachtige wrongen van hun lichaam zagen op een tweesnarige soort van contrabas. Vóór hen staat een Europeesch fanfarekorps met koperen hoorns, klarinetten, trommen, pauken en triangels, een geschetter, geblaas, gerinkel, geroffel en gerammel, waarbij iemand hooren en zien vergaan.

Maar het spektakel neemt nog toe. Het escorte dat inmiddels den trein is uitgestapt, sluit zich aan bij de ontvangst, want dit helsch concert, dit muzikaal vertoon heeft plaats ter eere van den neef des rijken planters François Gravelotte.

Verbaasd en verbluft staan de twee vrienden op de trede van den wagon. Vóór hen hebben de cavalleristen stand genomen, zij zitten op ponnies met groene en roode schabrakken en dragen helmen van karton met schitterende kokardes. Zij uiten oorverdoovende kreten, als welkomstbetuiging; hun paardjes beantwoorden die met gehinnik, de Europeesche en inlandsche muziek wedijvert onderling wie het meest onverdragelijk leven zal maken.

Ha! die schelmen hebben het flink aangelegd om onze reis te vertragen! zegt Albert. Maar de wijsgeerige Morlaix laat er op volgen:

Vandaag oponthoud. Morgen reizen we eens zoo snel. Daarbij bejegent men ons als voorname personages, me dunkt, dat moet ons bij den onafhankelijken sultan van Djokdjokarta ten goede komen. Kijk, daar heb je den resident waarachtig ook, met een ontzaglijken gouden pajong; hij komt ons inviteeren om bij hem zijn intrek te nemen.

Een prachtige equipage van den grootmachtigen heer wachtte hen op.

De stoet zet zich in beweging, de cavalleristen openen dezen gedeeltelijk, daarop de oorverdoovende muziek, vervolgens het rijtuig, aan weerszijden geëscorteerd door twee ruiters, terwijl het ander gedeelte der eerewacht den optocht sluit. De inlanders verkeeren in den waan, dat aan hooge personages dergelijke *hormat* (eer) wordt bewezen en hurken eerbiedig neer langs den weg.

XI.

ZOETELAARSTER EN DANSERES.

We hebben bepaald een voorsprong van vierentwintig uren. Het verlies van drie of vier doet niets ter zake.

Zoudt u denken, mijnheer Fleck?

Ik ben er zeker van, Herr Friedrich.

Pertunia grandifolia, murmelde Lisbeth, beduidt zekerheid, vastigheid.

De drie reizigers zaten op losgeraakte steenen eener ruïne en wisselden aldus van gedachten. Op een paar schreden afstand liep de blanke weg waarop het rijtuig stond, dat hen daar ter plaatse had gebracht. Zij bevonden zich bij den grenspaal, die gedeeltelijk was beschilderd met de Nederlandsche kleuren, anderdeels prijkte met groen en geel. Deze limitepaal scheidt het grondgebied af, dat rechtstreeks door Nederland wordt bestuurd van het onmiddellijk door de Hollanders beheerde, zoogenaamd onafhankelijk Sultanaat van Djokdjokarta.

De houten met verf beschilderde balk verklaarde tevens het oponthoud van het drietal, dat uitrustte onder de verzengende stralen van de tropische middagzon. Ze waren in afwachting van de vergunning om het grondgebied

te mogen betreden van het Sultanaat, dat alleen voor ambtenaren van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder deze formaliteit, toegankelijk is.

Op eenigen afstand van den mijlpaal hield een post van met lansen en vergulde schilden gewapende soldaten de wacht, om toe te zien dat het recht van hun heer en meester nauwkeurig werd gehandhaafd. Een koerier was met een snellen klepper naar de hoofdstad afgezonden om het paspoort te halen, en men wachtte alsnu zijn terugkomst af.

Zullen de edele heeren niet de bouwvallen willen bezoeken van den grooten Bhoedhistischen tempel van Tjiambi-Siel?

Een grijsaard, met langen witten baard, richt aldus het woord tot hen. Hij is de bewaarder van het heiligdom, en tegen eenige geldstukken geleidt hij reizigers, die aan de grens worden opgehouden, door de ruïnen en legt hun den eeredienst uit van Bhoeddha, die driehonderd jaren vóór de komst der Nederlanders op Java door den Islam werd onttroond.

Fleck noch Friedrich stellen belang in dergelijke zaken. Alleen Lisbeth beantwoordt het bedelaanzoek van den grijsaard. Zij staat op. Vreemd genoeg! Inplaats van een veelkleurig kostuum, waarin zij gewoon was zich te steken, draagt zij nu een eenvoudige robe van grijze stof. Een strooihoed, met zacht-groene bladeren als garneering, bedekt haar blond hoofd. Haar toilet getuigt ditmaal van goeden smaak. Morlaix zou, als hij haar zag, voldaan zijn over de vorderingen, die zijn leerlinge, sedert hun laatste ontmoeting, heeft gemaakt.

Fleck, die van deze gedaanteverwisseling niets begrijpt, mompelt onderwijl hij haar met den gids ziet heengaan:

Ik snap niet, wat Lisbeth zich in het hoofd heeft gehaald, door zich zóó te kleeden. Zij die vroeger zooveel hield van levendige kleuren.

Friedrich houdt zich alsof hij het niet heeft gehoord. Het toilet van Lisbeth is hem tamelijk onverschillig. Het jonge meisje lijkt hem niet — ze is voor hem alleen de sleutel van een geldkist.

De grijsaard begeeft zich onderwijl met haar tusschen stapels van gebeeldhouwde steenen. Omvergeworpen ontzaglijke Boeddha's van zeven à achtmaal menschelijke grootte rusten op het gras, lachende hun eeuwigen glimlach, met de beenen in de lucht.

Over trappen, die herinneren aan de Egyptische piramiden, dringen Lisbeth en haar geleider in een donkeren klokkentoren, wiens uit de voegen geraakte steenen ieder oogenblik dreigen neer te storten. In de diepten van sombere nissen doet het vale schijnsel eener lamp, door den oude ontstoken, vierarmige afgodsbeelden oprijzen, met hoofden van olifanten en fabelachtige dieren.

Reusachtige vleermuizen, in hun dagrust gestoord, dwarrelen in kringen rond, stooten zich tegen de muren; in de gangen, waar stikke duisternis heerscht, schitteren lichtende vonken als bezielde diamanten.

Een maand te voren zou het jonge meisje deze overblijfselen eener ondergegane beschaving met een onverschillig oog hebben aangezien. Thans spoorde deze ruïne haar tot ernstig nadenken aan. Zij betrapte zich op eene

ontroering bij de gedachte aan een verdwenen Hindoebevolking, wier kunstwerken door den meedoogenloozen tand des tijds van dag tot dag verdwenen tot stof en gedoemd waren tot de vergetelheid van het niet.

Met den ijver eener nieuwelinge boog zij zeer diep voor het beeld eener vrouw, in peinzende houding gebeiteld, op den rand van eenen diepen, donkeren put. Zij vroeg naar haren naam. De gids kende dien niet. Een droefgeestige glimlach zweefde Lisbeth om de lippen, toen zij tot de treurige bevinding kwam, dat zelfs de naam dezer gevallen godheid uit de geheugenis der stervelingen was gewischt.

Aan de noordzijde wachtte haar een andere verrassing, een ander droombeeld. Een doodshoofd rust op een olifantskop. Wat heeft deze raadselachtige tweeslachtigheid te beduiden? .... Welk geheim schuilt er in dit marmeren logogrief?

De stem van Fleck riep het jonge meisje terug tot de werkelijkheid. Bij het rijtuig staande, maakte de Duitscher een reeks telegrafische gebaren, waarvan de beteekenis minder duidelijk was.

Een krijger van den sultan stond naast hem; het papier, waarmede onze zaakwaarnemer zwaaide, gaf te kennen dat de verwachte vergunning was afgekomen.

Lisbeth betaalde haren gids en voegde zich bij haren vader, die haar met bitse verwijten overlaadde:

Wat een idee om zijn tijd te vermorsen aan een hoop oude steenen!

Eenigszins hardhandig duwde de ongeduldige Fleck haar in den wagen. Friedrich onderging hetzelfde lot.

Maar op het oogenblik dat Fleck zou plaats nemen, kwam in een stofwolk een licht rijtuig aanrijden, beschaduwd door een blauw zonnescherm, met zilveren sterren bezaaid, een vierspan met harnachementen in dezelfde kleur, en stond deze equipage voor den wachtpost stil.

Passeeren! riep op een toon van gezag een schoone inlandsche, die in het rijtuig zat, terwijl ze den hoofdman der wacht een bevelschrift overreikte.

Uw kwaliteit, njonja (mevrouw)?

Sarina, danseres van Zijne Hoogheid den Sultan en koopvrouw in diens goede stad Djokdjokarta.

Sarina! herhaalde Fleck, op de spreekster toetredend.

Friedrich en Lisbeth waren opgestaan, onder een mengeling van gewaarwordingen beiderzijds: hoop bij de eene, ontevredenheid bij de andere.

Met den hoed in de hand, sprak Fleck de danseres aan:

Uw naam is Sarina, schoone dame?

Zij lachte vroolijk, als ieder inlandsch meisje, dat zich gestreeld gevoelt, als een blanke het woord tot haar richt. Minzaam antwoordde ze:

Ja, Heer, Sarina is mijn naam. Ik ben danseres van den hoogmachtigen Ratifatolah IX, door geboorte en bescherming van Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Sultan van Djokdjokarta, met de hoogwaardige titels van Pangéran-Adhipatie-Soerio-Negoro.

En u is de eenige die, onder de danseressen van Zijne Hoogheid, Sarina heet?

Wel zeker.

Bravo, u zijt het, die ik zoek. Nog een vraag. Kent u den heer François Gravelotte van Sumatra?

Hij is het, die mij hierheen zendt, lachte de inlandsche. Voor zijne rekening exploiteer ik te Djokdja een winkel van comestibles en delicatessen.

Zijt u zijn derde echtgenoote?

De uiterste verbazing stond te lezen op het gelaat der jonge vrouw.

De derde echtgenoote van den pangéran François Gravelotte! herhaalde ze met een uitdrukking van hoogste verrassing. Zou een arme Javaansche als ik naar dergelijke eer kunnen dingen.... Het is waar, vervolgde ze binnensmonds, hij bezit niet de voordeelen van andere blanken. Hij is met een Battaksch meisje gehuwd.

Met acht Battaksche meisjes.

Och, wel neen!

Wel zeker.... Hij heeft ze zelfs buiten Sumatra gezonden om er handel te drijven.

Een spotlach was het antwoord.

Ha! riep zij na een oogenblik. U verwart de geëmploieerden en de echtgenooten. Hij is maar éens getrouwd. Wij zijn door zijne firma aangesteld en ieder onzer heeft haar man. Zoo ben ik bijvoorbeeld getrouwd met Negoro, een korporaal der lijfwacht van den Sultan. Maar ik heb haast. Hij heeft mij met den *sneldraad* (telegraaf) te Samarang, waar ik mij ophield, de order gezonden om zoo spoedig mogelijk terug te komen.

Ik moet u te Djokdjokarta weerzien, hernam Fleck geheel uit het veld geslagen door de plotselinge onthullingen van de danseres. Er vallen guldens te verdienen.

Als u te Djokdja komt, moet u vragen naar de Doerianlaan (een boom met vruchten, die gelijken naar een verlengde meloen). Daar zult u gemakkelijk den winkel vinden van Sarina Negoro.

Op een gegeven teeken der Inlandsche knalde de koetsier majestueus met zijn zweep en het rijtuig der danseres snelde ijlings heen.

De zakenman talmde niet door zich den tijd te gunnen haar in een stofwolk te zien wegrijden. Hij sprong in het rijtuig en riep met een stentorstem den koetsier toe:

Flink erop leggen! Een groote fooi!

En terwijl het lichte voertuig pijlsnel voortrolt, herhaalde Fleck voor Friedrich en Lisbeth de zonderlinge mededeelingen van Sarina.

De acht vrouwen zijn een fabel. Daarachter ligt een geheim dat we moeten trachten te doorgronden om er achter te kunnen komen. Van ons onderzoek zal ons welslagen afhangen.

Friedrich luisterde met vreemd rondrollende oogen. Lisbeth murmelde:

Als dat maar niet verkeerd uitloopt voor meneer Morlaix!

Het was te midden dezer beslommeringen van allerlei aard, dat de reizigers te Djokdja aankwamen.

De doerianlaan was weldra bereikt. Druipnat van zweet stonden de ponnies stil voor een comestiblewinkel waarin benoodigdheden van allerlei aard verkrijgbaar waren. Op het gerucht van een rijtuig verscheen Sarina op den drempel, in gezelschap van een stevigen kerel, met een bruine huidskleur, sierlijk gedrapeerd in een veelkleurig kostuum, het tenue der lijfwacht van

Sarina verscheen op den drempel.

Z. H. den sultan van Djokdjokarta, vazal van H. M. Koningin Wilhelmina.

Hier deed de danseres zich als koopvrouw voor. Zij herkende Fleck en bracht hem in haar magazijn. Daar aanschouwde men een stilleven van uitgestalde vruchten waarvan de stoutste fantazie niet kan droomen. Pisang, ananas, manga's en mangistan, doerian, nangka, pompelmoes, semangka's naast vruchten van de Europeesche markt. De salade van het westen lag in de nabijheid der eetbare bamboe en klappa; indische en westersche ingelegde

waar, salanganen (eetbare vogelnestjes) wedijverden met de heerlijkheden van engelsche jams en alle denkbare lekkernijen. Aan dranken geen gebrek, de produkten der Hollandsche disteleerderijen waren in het gezelschap van fransche, duitsche en spaansche wijnen, een symphonie van vloeistoffen in alle denkbare kleuren en geuren, om niet te spreken van de veelsoortige specerijen, kaneel, gember, kruidnagelen, foelie, muskaat en gepeperde handelswaren, die in deze ruimte waren uitgestald.

Met vluchtigen oogopslag hadden de reizigers het geheel overzien, want Sarina geleidde hen door haar toko naar een schaduwrijken tuin achter het huis. Daar had zij een collation aangerecht van confituren, ijs, limonade enz.

Met een der typische gebaren, waarvan de rythmische volgorde het geheim uitmaakt der Javaansche danskunst, wees Sarina de zitplaatsen aan, en eenige schreden achterwaarts doende, liet zij haren man alleen in de tegenwoordigheid der vreemdelingen achter.

Negoro maakte een *sembah* (een groet met achteruit-slaan der beenen, als van een scharrelend hoen) en de oogen gevestigd op Fleck, zei hij in oostersche beeldspraak:

Mijn glimlachende kidang (reegeit), heer, heeft u op den weg naar Djokdja ontmoet....

Ja, en zelfs....

Zelfs, viel de Javaan hem in de rede, heeft zij woorden gesproken, die zij maar had moeten zwijgen. Ik wil niemand beschuldigen, want klagen baat niet bij hetgeen voorbij is, wat dan ook door niemand ongedaan kan gemaakt worden. Ik zal er mij enkel toe bepalen zooveel mogelijk het nadeel goed te maken, dat voor ons eruit kan voortspruiten.

Wacht even en laat ik u eerst dit zeggen. En op plechtigen toon vervolgde hij:

Het geldt hier een geheim waarin de goden betrokken zijn. Voorzeker zoo mijn lieve Sarina niet in de onschuld haars harten had gesproken, zou ik verplicht zijn haar over te geven aan de offeraars van de verraden godheid. Maar zij was onbekend met het voorschrift der stilzwijgendheid. Niet twijfelende aan de wijsheid der beheerschers van het heelal, geloof ik dat zij de onbescheidenheid hebben toegelaten, opdat deze voor mijn huis een bron van inkomsten moge worden.

Een grijnslach van Fleck was het gevolg dezer toespraak. Ook Friedrich geraakte onder den invloed, hoewel hij de egoistische bedoeling van Negoro's woorden niet recht had begrepen. Wat Lisbeth aangaat, zij glimlachte flauwtjes. Inderdaad, het jonge meisje scheidde zich meer en meer van haar reisgenooten af.

Doch volkomen zich bewust, dat de gardist van den Sultan een beroep deed op zijne beurs, begreep de man van zaken dat wie a zegt, ook b moet bekennen. Met den beminnelijksten glimlach waarover hij kon beschikken, antwoordde hij:

Ik ben het me je eens, Negoro, dat onze ontmoeting je geen windeieren zal leggen.

Negoro liet in een breeden lach zijne door betel zwart geworden tanden zien.

U stemt dus toe, heer, uwe dienaren schadeloos te stellen voor hetgeen zij zullen verliezen met den dienst te verlaten van den heer François Gravelotte?

Wel zeker. Op hoeveel schat je de inlichtingen die je mij kunt en wilt verschaffen?

De man boog het hoofd en scheen op zijn vingers te tellen.

Dat zal een dwaze geschiedenis worden, mompelde Lisbeth binnensmonds.

Negoro bleef maar voorttellen. Zijn stilzwijgen begon Sarina te vervelen, want de schoone danseres deed eensklaps een schrede vooruit, en met een vastberaden stem, die duidelijk te kennen gaf, dat niet haar man, maar *zij* de lakens uitdeelde, bracht ze in het midden:

Mijnheer François Gravelotte heeft ons vijfhonderd ringits (rijksdaalders) beloofd. Laat mijnheer ons duizend geven en zweren op den Koran, dat hij ons niet zal verraden, dan zullen wij hem alles openbaren.

Ja, drong Negoro aan, duizend rijksdaalders.

Misschien had Fleck een hoogeren eisch verwacht. Wellicht ook kwam het hem voor, dat alle tegenstand niet zou baten. Hoedanig ook zijn intiemste gedachten mochten zijn, zonder eenige aarzeling antwoordde hij:

Aangenomen.

En in zijn portefeuille tastend, haalde hij de verlangde som te voorschijn. Onderwijl Sarina de biljetten telde en ze nauwkeurig onderzocht, snelde haar man het huis in, om een oogenblik later eruit te komen met een oud versleten boek. Eerbiedig legde hij dit op de tafel en op plechtigen toon sprak hij:

De Koran. Leg den eed af, dat gij ons niet zult verraden, en herinner u, heer, dat wie zijn eenmaal verpand woord verbreekt, zijn arm zal zien verlammen, zijne tong verdorren.

Werktuigelijk sprak Flek het formulier uit. Daarop liet hij volgen:

Openbaar mij thans, zonder eenige vrees, datgene wat ik voor mijn duizend rijksdaalders als een recht heb gekocht om van u te vernemen.

En de Duitscher had geen berouw over zijn inleg, want hij ontving, zooals hij het noemde, waar voor zijn geld.

François Gravelotte, aldus begon Sarina, heeft zich nooit kunnen schikken naar Battaksche zeden en gebruiken. Nooit heeft hij acht echtgenooten gehad. Hij heeft enkel acht handelshuizen opgericht: twee op Sumatra, een op Java, anderen te Manilla, Borneo en Nieuw-Guinea, op Noeméa en Tahitie. De leiding van ieder dezer heeft hij toevertrouwd aan een Battaksch meisje.

Maar wat heeft de geschiedenis dan in, die hij ons op de mouw heeft gespeld?

Dat is de gelofte aan M'Praoe afgelegd.

Wat zegt ge?

Een gelofte, die toelaat onderzoek te doen en zich te overtuigen dat een man de acht deugden bezit van den oorlogsman: Geduld, verachting van pijn en dood, wetenschap, list, wil, geheugen, gezag en zachtzinnigheid in den kring der zijnen.

Ik ken iemand, die dat alles bezit, prevelde Lisbeth binnensmonds.

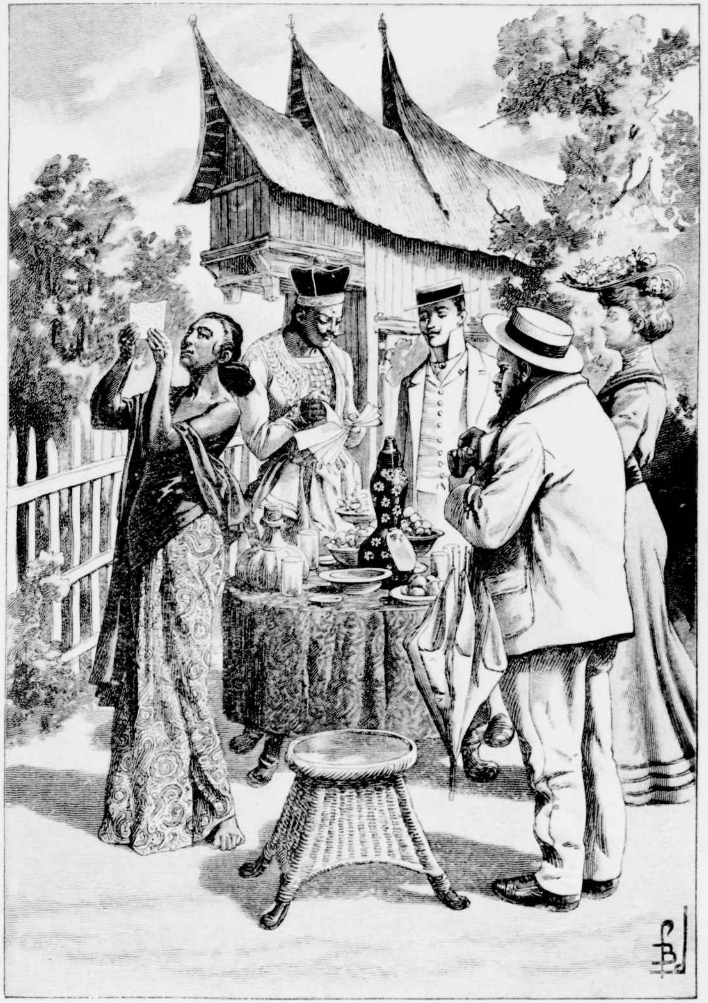

Sarina onderzocht nauwkeurig het geldswaardig papier.

Fleck's gelaat straalde van opgetogenheid. Zegevierend riep hij uit:

Maar dan is die oom François krankzinnig.... zeg eens, meneer Friedrich, voor het geval dat wij niet mochten slagen, blijft ons het redmiddel over hem onder curateele te stellen, want een gek is niet in-staat zijn vermogen te administreeren.

O, zei Negoro droogjes, het grondidee ervan gaat van hem niet uit.

Van wien dan, als ik vragen mag?

De kooplieden zagen elkander aan, glimlachten en schenen onderling zich aan te moedigen met gebarenspel. De danseres nam het woord andermaal op:

Wat gij verlangt te weten, heeft aanspraak op een gratificatie....

Een aanvullingsdoceur, vulde Negoro aan, en wij twijfelen niet....

Aan uw edelmoedigheid, besloot Sarina.

Spaarzaam was de zaakwaarnemer van nature, maar een langdurige praktijk van kwade zaken had hem ontvankelijk gemaakt voor het aantrekkelijke van »provisiegelden", onverschillig of het geldt den ontvanger dan wel den gever. Hij haastte zich te antwoorden:

Noem maar het cijfer. En tot zichzelf:

Het geldt hier millioenen, dus niet zien op een rooie cent.

Verdubbel uw kleinen inzet, drong Sarina vleiend aan.

Vijfduizend.... hier zijn ze. Dit zeggende, opende Fleck andermaal zijn portefeuille. Begeerig als hij was om te w e t e n, beging hij een onhandigheid. De beide inlanders hadden spijt zich zoo matig te hebben betoond in hun eischen. Omdat de vreemdeling geen tegenwerping maakte — want hij had er ontzettend belang bij om goed te worden ingelicht — waarom zouden zij in dit geval, nu het lot hun zulk een vrijgevig reiziger te gemoet voerde, van het buitenkansje geen gebruik maken, dat zich zoo onverwacht voordeed.

Het resultaat dezer vluchtige overdenkingen was, dat zij met een roerende overeenstemming van gedachtengang uitriepen:

Geen vijfduizend ditmaal, maar tienduizend rijksdaalders bovendien.

Tienduizend rijksdaalders? vroeg Fleck met een stemgeluid alsof de keel hem werd toegesnoerd.

Sarina hernam met een bevallige buiging:

Wij hebben gezegd: verdubbel uwen inzet, heer. Een dubbel vijftal is tien. Wij konden niet denken dat dit anders kon verstaan worden.

Zij bezat een onwrikbare kalmte om dergelijke onbeschaamdheid te berde te brengen. Gaarne zou Fleck hebben geweigerd, maar zijn hebzuchtige natuur van grijpvogel blies hem in, dat hij de draden in handen hield van een gewichtige intrige, van een belangrijke onthulling.

Goed, zei hij, ik zal de verlangde som betalen, maar dan ook geen cent meer.

Daarvan kan mijnheer verzekerd zijn, kirden de inlanders, wier stralende gezichten de hoogste tevredenheid uitdrukten.

Nu dan, hier is het geld. Laat verder eens hooren.

Mijnheer Gravelotte heeft eene dochter, hernam Sarina.

Eene dochter? Daarvan heeft hij mij nooit een woord gezegd.

Wat een veinzerij, mompelde Lisbeth met een zweem van glimlach.

Hij zal er zijn reden voor gehad hebben. Hoe het zij, de dame heet Dalia.

Dalia, murmelde het jonge meisje terstond, *Dalia* beteekent dankbaarheid.

Deze dochter, vervolgde Sarina, is afkomstig van een Battaksche moeder en heeft in haar hart den eeredienst bewaard van M'Praoe. Zij is het, die gewild heeft, dat haar neven de acht beproevingen zouden ondergaan.

Haar neven.... Gij weet dus dat zij die heeft....?

Twee.... Ja. Zij zelf heeft het geschreven.

Zij?

Ja. En op ontvangst van haren brief heeft Negoro, mijn lieve echtgenoot, mij teruggeroepen van Samarang waar ik bij vrienden logeerde.

Maar het doel van die beproevingen?

Dat ken ik niet, heer.

Zelfs niet met nog een kleine gratificatie?

Helaas neen!

Deze uitroep teekende een komische wanhoop. Oprechtelijk betreurde het de danseres dat zij de dochter van haren meester niet kon verraden ten voordeele van vreemdelingen, die het verraad zoo mild betaalden met klinkende munt. Haar begeerte om Fleck van dienst te zijn, was zelfs van dien aard, dat zij uit haren slendang een papiertje te voorschijn haalde, met een mooi en vast schrift beschreven, en dit den zakenman overhandigde met de woorden:

Lees eens, mijnheer, en al wat uwe dienares weet zal u worden medegedeeld.

Zonder de minste verlegenheid greep Fleck naar het papier en las: »*Batavia.*

Batavia! riep hij, zij is te Batavia?

Ja, de pangerana Dalia had een kamer in het hotel der Nederlanden.

Daar heb ik ook gelogeerd.

Dan zal mijnheer haar wel hebben ontmoet.

Friedrich en Lisbeth luisterden zonder een woord te spreken, zonder een vin te verroeren. Fleck hervatte de lezing met luider stem:

»*Batavia.*

»Sarina zal terstond den titel aannemen van verloofde mijns vaders. Zij zal alles doen wat de Grootmeesteres van het paviljoen der ronggengs (danseressen) haar beveelt. Ik schrijf dit van uit het hotel der Nederlanden te Batavia vanwaar ik mij naar Manilla zal begeven. Ik reis incognito onder den blauwen sluier der Amerikaansche dames. Deze bizonderheid zij voldoende om mijne schoone en getrouwe Sarina te wijzen op het nut der gehoorzaamheid en stilzwijgendheid. Mogen de geesten haar geleiden om mij te dienen en tot welstand te geraken.

DALIA."

De Duitscher hief het hoofd op. Alsof zij op dit oogenblik had gewacht, murmelde de danseres:

Ik mag mijnheer ook wel stilzwijgen aanbevelen, nietwaar? Mijnheer zal iemand, die hem naar waarheid heeft ingelicht, toch niet in het verderf willen storten!

Fleck maakte een beweging die te kennen gaf dat hij zwijgen kon als een visch, daarop vroeg hij:

Wat zult ge nu verder doen?

Den winkel sluiten en ons begeven naar den *Kraton.*

Wat noemt ge den kraton?

Het paleis van den sultan.

Goed zoo.

Ik, Sarina, zal mij opsluiten in het paviljoen der ronggengs (danseressen). Negoro gaat naar de kaserne der lijfwacht van Zijne Hoogheid.

Best! Op die manier kan de andere neef u niet genaken.

Onmogelijk zal hij het kunnen.

Nu, dan is alles in orde. Sarina en Negoro, tot ziens.

Een kwartier later hield het rijtuig der reizigers stil voor den gevel van het Merapi hotel, een ruim gebouw, dat een groot gedeelte inneemt van een plein en genoemd is naar den werkzamen vulkaan, wiens hooge kruin van 3000 meter in de verte voor de bewoners van Djokdja zichtbaar is, des daags gehuld in wolken van rook, des nachts omgeven van bliksemend licht.

Drie kamers op de eerste verdieping, met uitzicht op het plein, werden ter beschikking gesteld van het drietal. Onder het voorwendsel van vermoeienis, zonderde Lisbeth zich af in een der vertrekken, sloot zij er zich zorgvuldig in op, en na zich bij het venster in een langen stoel te hebben neergevlijd, scheen zij zich te verdiepen in de beschouwing harer omgeving.

Aan den overkant van het plein werd haar gezicht door het residentiehuis beperkt. Daarop volgden lange lanen en aan het einde van een dezer verhief zich een soort triomfboog, een muur van veelkleurig getint gesteente, iets verder kolommen, torentjes en minarets, een nieuwe stad als het ware, naast de oude, als uit den grond verrezen.

Dit was de Kraton, het verblijf van den Sultan, zijner lijfwacht, zijner danseressen en dienstpersoneel, van al zijn trawanten in één woord.

Dààr zouden Sarina en haar man zich verbergen, teneinde door Albert Gravelotte en Morlaix niet te worden aangesproken.

Wie zou nu deze laatsten kunnen verwittigen van de onthullingen, die sedert de ontmoeting met de danseres Sarina aan het licht waren gekomen?

Zij alleen, Lisbeth. Schaamde zij zich thans niet over de intriges van haren vader, over de geldzucht van Friedrich? Leed zij er niet onder, als zij dezen hoorde spreken over een huwelijk met haar? Had zij zich de taak niet opgelegd, de plannen van dit tweetal te dwarsboomen door de Franschen te beschermen, die loyaal handelden, met de meest onbeperkte toewijding, aangedreven door de eenige hoop, eenmaal aan oom François de vrijheid

terug te schenken en zijne plaats in diens gevangenschap in te nemen?

Een vergulde gevangenschap, o zeker, maar die toch het kostbaarste offer eischte: de gulden vrijheid!

En in een zeer natuurlijk verband van gedachtengang kwam het ook haar voor den geest, dat ook zij hare vrijheid zou prijs geven, teneinde de vrijwillige gevangenschap te verzachten van Morlaix.

Dit denkbeeld bracht haar in verwarring, deed haar het bloed naar het voorhoofd stijgen. Aanstonds stiet zij het weg door de vraag: Hoe zal ik hem kunnen waarschuwen? Ja, hoe? Een moeilijk op te lossen probleem. Hier in het hotel Merapi zouden de Franschen wel niet komen. Haar vader bewaakte haar met argusoogen, Friedrich was steeds in haar nabijheid, hoe zou ze kiesche taak kunnen volbrengen, die ze zoo gewillig op zich had genomen?

Zij fronste de wenkbrauwen, ze ontwaarde een begin van scheele hoofdpijn, maar zij kwam tot geen noemenswaardig besluit.

Op het plein woelde een bonte menigte dooreen.

Van lieverlede werden de oogen van het jonge meisje als met een floers omtogen. Zij staakte haar overwegingen en bleef in volle lengte uitgestrekt liggen op den langen stoel, wezenloos, als gehypnotiseerd door het heen en weer gedrentel der babbelzuchtige menschenmassa.

Hoe lang deze toestand, dit slapend waken had geduurd, kon zij niet nagaan.

Een ontroering maakte zich van haar meester.

Op het plein snelde een zesspan van Timoreesche ponnies met geraas voorbij. De paardjes trokken een soort mandewagen voort, waarin drie personen waren gezeten.

De verschijning van deze drie menschen in den kring van haar gezichtsvermogen, een man, twee vrouwen, ontrukte Lisbeth eensklaps aan haar mijmeringen en verdooving.

In den man had zij terstond den offerpriester Oraï herkend, over wien Morlaix haar had gesproken.

Wat de dames betreft, de blauwe voile der Amerikaanschen bracht haar in herinnering den brief, dien ze bij Sarina had gelezen, en waarin Dalia zeide dat zij onder dergelijk sieraad zich verborg.

In Europa, in de groote wereldsteden, zouden deze sluiers de blonde dochter van Fleck tamelijk onverschillig hebben gelaten. Amerikaansche dames zijn, evenals hun mannelijke rasgenooten, verzot op reizen.

Hun aard is *globetrotter* (wereldtoeristen) en voortdurend ambulant te zijn, en men staat er niet verbaasd van, zoo men ze altijd op een 6000 kilometer afstand van hun woonplaats treft. Op Java evenwel, vooral Midden-Java, treft men zelden burgeressen der Vereenigde Staten aan.

Daarom stelde Lisbeth levendig belang in het zesspan. Zij stond op, ging voor het venster zitten en volgde het rijtuig met haar oogen. De ponnie's draafden in gestrekten draf langs de omheining van het residentiehuis, zonder gang te minderen, en geraakten vervolgens in de lange laan van den kraton.

Met verbazing merkte Lisbeth op, dat de poorten van het veelkleurig gebouw voor hen werden geopend.

De »Stad van den Sultan", zooals diens verblijf heet, is evenals die van den Keizer van China, een »Verboden Stad". Om daarin toegang te verkrijgen, wordt een speciaal verlof vereischt, waarmee deze schijnpotentaat zeer karig is. De hooggeplaatste Nederlandsche ambtenaren, reizigers van koninklijke bloede mogen alleen zonder autorisatie binnentreden.

Wat had de uitzondering te beduiden, door Lisbeth opgemerkt? Oraï, de Sumatraan, scheen den sleutel van het raadsel aan te geven.... Wie zou hij kunnen vergezellen, zoo niet Dalia en een volgelinge, die zich onder de blauwe voiles verborgen?

Wel zeker, dat moest zoo zijn. Het jonge meisje, de gebiedster van de acht beproevingen, gaf in persoon hare aanwijzingen aan Sarina.

Lisbeth sprong op, toen ze aan de deur hoorde kloppen. Zij haastte zich die te openen.

Fleck en Friedrich kwamen levendig aanzetten.... Zij bemerkten den langen stoel bij het venster....

Zat je daar?

Ja, zei ze.

Heb je geen rijtuig gezien....?

Met Amerikaansche dames? vulde Friedrich aan.

Het hart van het blonde kind kromp ineen. Zij hadden het span dus ook ontmoet. Toch antwoordde ze:

Ja, wezenlijk.

En het is gebleken dat het den weg insloeg....

Van den Kraton, ja, vader.

En er inging?

Ja.

Fleck omhelsde haar innig:

Je bent een schrandere dochter, je bezit opmerkingsgave. Ik ben er zeker van dat de aanwezigheid van de dames je heeft herinnerd aan....

Zekeren brief, voleindde Lisbeth levendig.

De zakenman wreef zich de handen met innige voldoening:

Ik heb het wel gezegd. Je bent intelligent en je denkt na. Ha! meneer Friedrich als ik je haar tot vrouw geef, weet ik al niet welke schat grooter is. En tot zijne dochter:

Welnu, Lisbeth, ik denk erover als jij, dat we *Fräulein* Dalia, wier bestaan ons tot onze komst te Djokdjokarta onbekend was, nu hebben zien voorbijgaan.

En opgetogen, als verzekerd van de overwinning:

Ze denkt er niet aan, dat haar handgrepen in den kijkert loopen. Laten we nu gaan soupeeren.

Alle drie daalden af onder eene veranda, wit en blauw geschilderd, versierd met luchtig latwerk waar omheen klimop zich slingerde. Het was een

nest van bladeren en bloemen vanwaar men het plein kon overzien, door de ondergaande zon met rooden weerschijn verlicht. Een tooverachtig decor. Fleck en Friedrich genoten weelderig van de bekoorlijkheden, die de avondstond te genieten gaf. Wolken van geurigen rook kwamen hun op de vleugelen van de avondkoelte te gemoet. De gamelan deed zich in de verte hooren, als afscheid van de hitte des daags, ondermengd met het snarenspel van onzichtbare muzikanten, de stille voorbode van den geheimzinnigen tropischen nacht. Het leven, dat tijdens de verzengende uren een wijle zich onbetuigd had gelaten, kwam weer opdagen in de kortstondige avondschemering, als een voorbode van den Indischen dageraad.

En Lisbeth zette haar gepeins voort, onderwijl ze, geheel in gedachten verdiept, een heerlijke mangistan verorberde van gelen en rosen inhoud.

Hoe zou ze erin slagen, Morlaix op de hoogte te brengen van hetgeen zij wist?

Plotseling luisterde zij aandachtig. Een levendig trompetgeschal deed zich hooren. In het volgend oogenblik zag men een optocht op het plein. Aan het hoofd bewogen zich muzikanten in blauwe pakeans (kostumes) met goud afgezet. Door de beweging hunner paarden kwamen er wel valsche noten voor den dag, maar zij stoorden er zich weinig aan.

Daarop verschenen dragonders, in rood en groen gekleed, met gouden helmen en vederbossen, die een rijtuig omringden, door acht paarden getrokken, (acht, het vorstelijk getal) waarin twee Europeanen waren gezeten.

Mijn neef, mompelde Friedrich Gavrelotten.

Onze mededinger, hernam Fleck. Hm! hij komt te laat. Wij hebben er wèl aan gedaan hem te hinderen met zulk een geleide.

En werkelijk, de nieuw aangekomenen waren niemand anders dan Albert Gravelotte en zijn trouwe Morlaix. Van Samarang af hadden zij aldus gereisd, met aflossing van het escorte bij iedere pleisterplaats, waar zij een tafel vonden aangerecht, met bedienden in galatenue, om hen van spijzen te voorzien. Te Salatiga en Soerakarta was het een onafgebroken reeks feesten geweest, een ware zegetocht der twee Franschen, alsof zij de grootste heldendaden verricht en aan het Nederlandsch-Indisch gouvernement de uitstekendste diensten hadden bewezen.

Door nieuwsgierigheid geprikkeld, was Lisbeth opgestaan, liep zij naar de breede open ruimte, die de veranda in het midden scheidde van den gevel en stond zij daar in kaarsrechte houding, zich alle moeite gevende om door de reizigers te worden opgemerkt. Zoo dezen maar bekend waren met hare aanwezigheid in het hotel Merapi, zij zouden buiten twijfel alle pogingen aanwenden om een samenkomst met haar te hebben, waarnaar zij zoo vurig verlangde.

Een lakei ging haar voorbij. Aan een knoop van zijn mouwvest bengelde een zilveren fluitje, waarmee deze jongens de rijtuigen aanroepen. Zij hield hem staande, stopte hem een geldstuk in de hand, en zei:

Fluit eens zoo hard als je maar kunt!

De snaak liet het zich geen tweemaal zeggen. Hij floot met zulk een snerpend geluid, dat het gegons en gebrom op straat geheel en al er door werd overstemd, en wel zoo scherp, dat Albert en Morlaix hun blikken wendden naar het hotel Merapi, waar zij Lisbeth herkenden, die zij met een gebaar van verrassing een beleefden groet toewierpen.

Het jonge meisje was in haar poging geslaagd. Men had haar opgemerkt. Noch haar vader, noch Friedrich hadden er iets van bemerkt. Hun aandacht

Fluit eens zoo hard je maar kunt!

was te veel verdeeld in de beschouwing van het tooneel dat voor het residentiehuis werd afgespeeld. De stoet en het achtspan hadden halt gemaakt op het punt. Vanaf de trappen van de residentiewoning kwam de hooge ambtenaar zijn gasten tegemoet.

Wat al eerbewijzen! spotte Fleck.

Ik moet zeggen, merkte Friedrich op, dat uw idee om mijn neef te signaleeren als een bloedverwant van oom François Gravelotte, een prachtige inval is geweest.

Nietwaar? Hij is er in zijn reis toch door vertraagd en te laat hier gekomen om ons hinderlijk te kunnen zijn. Hij zit nu heel verward in het raderwerk van het Hollandsch bestuur.

Terwijl de medeplichtigen elkaar aldus gelukwenschten, werden Albert en Morlaix op zeer heusche wijze door den resident in diens verblijf geïntroduceerd, de stoet werd inmiddels ontbonden, en de toekijkers, begrijpende dat de vertooning ten einde was, verspreidden zich in alle richtingen der Sultanstad.

Onder het genot van eenige ververschingen waren de Franschen met hun gastheer in een levendig gesprek gewikkeld, in het midden der ruime marmeren eetzaal, die door automatische waaiers aanhoudend werden geventileerd.

Wat voor gebouw, resident, ligt ginds aan den overkant van het plein?

Dat is het hotel Merapi.

Ha zoo! Een hotel.... wel de moeite waard om het eens te zien, bracht Albert in het midden.

Uw verlangen is mij een bevel. Mijn instructies luiden, uw verblijf hier te lande zoo aangenaam mogelijk te maken.

Hoe zoo? Het gouvernement....

Weet de familie van een man als François Gravelotte waardig te ontvangen.

Albert boog eerbiedig. Morlaix glimlachte.

U zult mij dus wel excuseeren wanneer ik mij eenige oogenblikken absenteer, hernam de eerste. Het is nu avond geworden. Ik zal dus, zonder eenig opzien te baren, aan mijn fantazie gevolg kunnen geven.

De resident knipoogde, en een fijne opmerking wagend:

Is het wel louter fantazie?

Nogal.

O, het ligt volstrekt niet in mijne bedoeling mij in uw vertrouwen op te dringen; zoo het anders ware, kon het slechts in uw voordeel zijn, want.... van mijn dienstbetoon kunt u verzekerd zijn.

En toen de jongelieden hem verwonderd aanzagen, voegde de resident op geheimzinnigen toon erbij:

Denk eens na. Morgenochtend zult u een audiëntie bij den Sultan hebben in den Kraton. U krijgt de danseressen te zien.

Sarina! riep Albert uit.

En anderen. Gij zult de proef der wetenschap doorstaan, vooral die van den tijger, een proef, waarvoor een man, die w e e t, niet terugdeinst.... Gij zult w e t e n, want ik heb in opdracht u te onderrichten.

Gravelotte stak den spreker de hand toe. — Als dit zóó is, resident, dan zeg ik: vertrouwen verdient vertrouwen. Mijn bezoek aan het hotel Merapi heeft een doel.

Komaan.... en dit doel?

Bij onze komst hebben wij iemand herkend, die te zeer te kennen gaf dat zij absoluut gezien *wilde* worden.

Een bevriend persoon?

Ja, antwoordde Morlaix.

Nademaal — ging Gravelotte voort — u zoo goed op de hoogte zijt, resident, is het zaak u ook te zeggen....

Dat gij mededingers hebt.

Juist.

Ik begrijp, ik weet.... De persoon van wie ge spreekt, licht u in omtrent hun doen en laten.

Goede hemel, resident, u zijt een gedachtenlezer. Ik begrijp dat uw gouvernement goed gediend wordt met dienaren van uw gehalte.

Een glimlach was het antwoord van den hoogen ambtenaar, die een toontje lager hernam:

Misschien zal het u moeilijk zijn, uwen »zegsman" te spreken te krijgen, zonder lastig te worden gevallen. Op Java begint men na zonsondergang te leven.

Onze tegenstanders zijn inderdaad zeer hinderlijk, want.... zij zwermen onophoudelijk om ons »bureau van informatie".

In zulk een geval, hernam de resident, is men wel genoodzaakt in hun tegenwoordigheid te spreken en hun toch het hooren te beletten.

Precies! Maar die uitweg is ongelukkig genoeg niet te verwezenlijken.

Dat denkt u maar.

Nooit waren stervelingen zoozeer verbaasd, door dit losjesweg gegeven antwoord van den resident, als Albert en Morlaix.

Met uw welnemen, heer resident, wat zei u zoo even?

De positieve, stellige, zuivere waarheid. Ook hier komt het *weten* bij in het spel.

Het w e t e n?

Daar zit 't 'm! De plantkundige zal u met zijn raad moeten bijstaan.

En de jongelieden bij een venster brengende, wees hij hun den tuin aan, die door electrische gloeilampjes was verlicht.

U ziet dit bloemenmandje?

Ja, het midden bestaat uit rozige bloemen, de rand uit roode.

Dat zijn de twee soorten van *strehomlaboe*. Voor den botanist hebben deze planten een bizondere waarde. De geur der donkerste bloemen verwekt slaap, die der anderen belet niet wakker te blijven, en toch schijnt de reuk dezelfde te zijn.

Dat is al heel vreemd, mompelde Albert, alleen ik zie niet in....

Hoe ge er partij van kunt trekken?

Dat is het juist.

Ik ga dus voort met u te onderrichten. U volgt mij naar den tuin en plukt daar eenige rooskleurige en onschadelijke strehomblaadjes. Daarbij voegt ge

twee donkerroode dezer bloemen, welke gij uwen tegenstanders aanbiedt en met verfijnde beleefdheid in hun knoopsgat vasthecht. Een oogenblik daarna worden zij door een loodzware loomheid bevangen, door slaap overmand, en het gunstig moment is daar, om in hun tegenwoordigheid een gesprek te voeren, waarvan zij geen jota verstaan.

Inderdaad werden de Franschen op onbegrijpelijke wijze beschermd, en onderwijl deze gedachte hun brein doorkruiste, gaven zij tegenover den persoon des residents aan hun gewaarwordingen onverholen lucht.

Maar deze brak hun dankbetuigingen kortaf met de opmerking:

Handelen, mijnheeren, handelen moet ge thans, woorden vervliegen als de wind, op daden komt het nu aan.

Handelen.... Het was het tweetal om niets anders te doen.

Geen tien minuten waren nauwelijks verloopen of zij verlieten heimelijk de residentswoning en bevonden zich na enkele passen in het midden van het plein. Onder den helderen blauwen nachtelijken hemel, die met sterren was bezaaid, schreden ze stilletjes voort. Vóór hen uit schitterden de gevel en veranda van het Merapi-hotel, met zijn achthonderd electrische gloeilampjes, die uit het hout- en latwerk en klimopplanten als vuurbloemen uitstaken.

Onder de veranda waren Fleck, Lisbeth en Friedrich in druk gesprek en overlegden zij onderling wat hun te doen stond. In rietstoelen uitgestrekt, met verkoelende dranken vóór hen, hadden zij het zeer druk over het bezoek van een kleinen inlandschen prins, dat zij kort tevoren hadden ontvangen. Deze had zich namelijk in groot galakostuum, met zijden kousen, aangemeld aan het hotel Merapi, om hun kennis te geven, dat zij des anderen daags tegen acht ure zich hadden aan te sluiten aan den stoet, die aan de residentswoning zich zou vormen, teneinde plechtstatig zich te begeven naar den Kraton, waar de sultan hun audiëntie zou verleenen en in persoon de proeven der wetenschap zou presideeren.

Wat voor een duivelsch proefstuk zullen we daar weer moeten afleggen? bromde Friedrich.

Dat zult u wel zien, schoonzoon, zei Fleck.

U hebt goed praten. U hebt maar toe te kijken, terwijl ze mij négeren, sapperloot! U had Sarina hieromtrent wel mogen ondervragen.

Dat vrouwmensch heeft me al genoeg geld afgezet.

Best! U mag wat ruimer nog in uw beurs tasten en mij wat meer sparen.

Mijnheer Friedrich, u hebt volstrekt geen verstand van zaken, zei Fleck droogjes.

De blonde Lisbeth sloeg geen acht op deze woordenwisseling. Nu en dan wierp ze, onder haar neergeslagen oogwimpers, een heimelijken blik in de richting van de residentswoning en prevelde ze:

Hij heeft me tóch gezien. Hoe zal hij het aanleggen om te weten te komen wat ik hem heb te zeggen?

Eensklaps sidderde ze aan al haar leden. Met groote moeite smoorde ze

een kreet die haar dreigde te ontsnappen. Albert en Morlaix stegen de trappen op van het Merapi-hotel. Zij merkte op, dat Gravelotte een ruiker in de hand hield.

Rozige bloemen, murmelde ze, dat 's vreemd! Hij zou de tijloos der vindingrijkheid moeten hebben,

Een kleine inlandsche prins.

Fleck bromde: Wat moeten die wijndrinkers van Franschen?

Deze bleven bij het tweetal stilstaan, groetten zeer beleefd, waarop Albert met innemend stemgeluid zeide:

Neef, mejuffrouw, mijnheer, ik heb de eer mij aan u voor te stellen. Ik heb u gezien toen ik hier kwam. Al zijn we mededingers, niets belet ons om de regels der wellevendheid zeer in acht te nemen. Omdat een gelukkig

toeval ons tot buren heeft gemaakt, stond ik erop u een bezoek te brengen en u mijne achting te betuigen.

Fleck en Friedrich moesten glimlachen. Hij was volgens hen te grappig de Franschman, die zich uitputte in beleefdheden jegens hen, die thans alle reden hadden om te gelooven dat zij de troeven in handen hielden van het spel tusschen beide partijen. Het bewustzijn hunner meerderheid spoorde hen aan zich beminnelijk te toonen. Zij lieten zich door de bezoekers de handen schudden, stonden Albert toe dat hij Lisbeth het ruikertje lichte roode bloemen schonk, en met bizondere vroolijkheid lieten ze hem begaan, toen de jonkman ieder hunner een prachtige roode kelk in het knoopsgat stak.

Ha! spotte Friedrich, ik ben wel wat vermoeid, maar genoegen doet het me toch jullie te zien. Nogal een goeje reis gehad?

Uitmuntend. Dat kan ik je verzekeren, zei Albert.

Je zult bemerkt hebben dat wij je alle eerbewijzen bezorgden, waarvan wij maar wilden afzien.

Jawel, om wat eerder hier aan te zijn. Zeker ik heb dat opperbest genoteerd. Op slot van rekening vond ik het alleraardigst en dan nog zoo bijtijds te Djokdja aan te komen,.... neen maar, we zijn je zeer verplicht.

Lisbeth zag toe. Zij leed er werkelijk onder, nu zij de Franschen zoo blootgesteld zag aan een spotternij waarvan zij de beteekenis maar al te goed begreep.

Het gesprek vlotte echter niet zoo meer als in het begin. De antwoorden lieten zich hoe langer zoo meer wachten. Het had er veel van alsof Fleck en Friedrich naar hun woorden zochten. Het liep weldra zóó in het oog dat het jonge meisje erover verbaasd was. Heimelijk sloeg ze haren vader en den verloofde gade, die beiden meer en meer in hun stoel achterover zakten, knipoogden en met moeite zich van geeuwen konden weerhouden. De roode strehomlaboe, in het knoopsgat der beide mannen, oefende zijn slaapwekkend vermogen uit.

Lisbeth kon zulks niet vermoeden. Haar verbazing nam toe, terwijl zij de Duitschers de oogen zag sluiten en van lieverlede in diepen slaap vallen. Zij begreep hoegenaamd niets van den toeleg.

Mejuffrouw Lisbeth, begon Morlaix eindelijk, we moeten zonder getuigen met elkander spreken; de getuigen genieten thans een welverdiende rust, wij zijn geheel oor voor onze beminnelijke bondgenoote.

Maar zij kunnen wakker worden, bracht Lisbeth in het midden.

Zeer zeker, dat kunnen zij; maar niet in de eerste vier uren. U zult hen naar hun slaapkamer moeten laten transporteeren.

Dit zeggende, wees Morlaix op de roode bloemen, die hij meteen uit het knoopsgat der heeren verwijderde.

Voorzeker zult gij overwinnen, want de bloemen strijden voor u. Maar laten we geen minuut verliezen. Sedert onze laatste ontmoeting heb ik zooveel ernstige zaken vernomen, die ge noodzakelijk dient te weten.

TWEEDE GEDEELTE.

DE JACHT NAAR HET GEHEIM.

I.

RONGGENS-TANDAKSTERS.

Onderwijl de lieve Duitsche, die haar hart aan Morlaix had verloren, de minste bizonderheden verhaalde van de voorvallen, sedert haar vertrek van Batavia, waren Mistress Doodee en Miss Grace in het paviljoen der danseressen van den Kraton geïnstalleerd.

Door Oraï geleid, hadden zij de witte omheining van des Sultans verblijf bereikt, in het voorbijgaan den gekartelden muur gezien, die van afstand tot afstand door sierlijke minarets wordt beheerscht. Voor de roode poort met zijn gouden lijst waren ze blijven staan. Op het vernemen van eenige woorden, uitgesproken door den offerpriester, had de wacht hen doorgelaten

en waren zij door een doolhof van pleinen, poorten en gaanderijen aan een ruim paleis beland.

Daar bracht de priester van M'Praoe hen in een groote zaal, en de deur eensklaps achter zich sluitend, had hij de dames aan hun lot overgelaten.

Helena en Mabel zagen in het rond. Het vertrek, waarin zij zich bevonden, was een ruime hal van honderdvijftig meters, een en al verguldsel, met kolommen, arabesken en historische herinneringen. Wenteltrappen van sandelhout verhieven zich naar hangende altaren, waaromheen reukwerken brandden, met gouden ketenen vastgehecht aan het plafond, en die een heerlijken geur in den omtrek verspreidden.

Men zag er een houten, keurig bewerkte lambriseering, kostbare schutsels, loodrecht aan den muur of grillig verspreid, midden in de zaal, zoodat deze op een werkelijk labyrinth geleek.

Wat is dat alles? murmelde Mistress Doodee.

Ik heb diezelfde vraag tot mij gericht, zei Mabel.

Als antwoord hierop, treden vrouwen met ontbloot bovenlijf achter de schermen te voorschijn, getooid met halssnoeren en juweelen, de heupen omwonden met rose sarongs, die afhangen tot op den grond; zij zijn geheel gekapt en gegrimeerd, zij komen op afgemeten tred aanstappen en omringen de vreemdelingen. Allen glimlachen ze en spreken dezelfde woorden uit:

Ronggens-Tandaksters!

Deze lettergrepen, voor oningewijden onverstaanbaar, vormen in Nederlandsch-Indië den titel der danseressen van beroep.

Maar Helena noch Mabel weten dit. Hun gezicht, hun gebaren geven te kennen, dat zij er niets van begrijpen. Een gesmoord gelach is het antwoord op deze bekentenis; het tweetal voelt zich door zachte, gele handen aangegrepen, vooruitgeduwd en meegevoerd. Zij staan weldra in een andere zaal, waar in het midden van den mozaiek-ingelegden vloer een marmeren badkom aanwezig is, voor de helft met kristalhelder water gevuld.

Langs de muren bevinden zich rekken, waarop toiletbenoodigdheden van goud, zilver, ivoor en parelmoer. Flaconnen met grillige vormen bevatten reukwater, en een aantal potjes van groote en kleine soort, vormen het onontbeerlijk arsenaal der Indische schoonheidswereld.

De Engelschen bedanken met gebarenspel. Na de langdurige reis, in een verzengende atmosfeer, zullen zij het een heerlijke gewaarwording vinden, te kunnen baden en hun vermoeide ledematen te verfrisschen.

De Ronggens-Tandaksters klappen rhythmisch in hun handen, en als een opgejaagde, verschrikte vogelenzwerm, verspreiden zij zich in alle richtingen, verdwijnen zij onbemerkt, de reizigsters overlatend aan de zorgen van vier lijfmeiden, die als bronzen standbeelden onbewegelijk hun bevelen afwachten.

Een uur lang dompelen deze badmeesteressen de Engelschen in het water, zeepen hen in en zalven hen met aromatische olie.

Mistress Doodee liet zich behagelijk de heerlijkheid welgevallen van een Indisch bad en gaf haar voldoening te kennen door korte uitroepen als:

Onder de Ronggens-Tandaksters.

Very nice.... (heel lekker). Very pretty,... (heel aangenaam). It's right! (het is goed).

O let op, verzoek ik u.... U kittelt de wervelkolom van mijn rug!

Het deed het jonge weeuwtje goed en verslapte hoegenaamd niet de wrijfwoede der meisjes.

Aan alles komt een einde; de bruine masseersters werden moede. Warme en geparfumeerde badhanddoeken ontnamen alle vochtigheid aan het lichaam der dames, die vervolgens weder werden gekleed.

Een nieuwe verrassing wachtte haar. Zonder dat zij erop bedacht waren, had een geheimzinnige hand hun Europeesche kleederdracht weggenomen en wikkelde men hun heupen alsnu in rose sarongs, sloot men hun schouders en bovenlijf in fijne tunica's van mousseline en zijde.

Hun hals werd omhangen met kostbare snoeren. Zware gouden armbanden omlijstten hun polsen, gouden ringen hun enkels. In hun haar, dat artistiek werd opgemaakt, wond men een gouden diadeem, waarin saffiers, smaragden, robijnen en diamanten fonkelden als om strijd.

Wat is dat alles, wat u mij op het lijf legt? was de vraag van Helena.

Het kostuum van het paleis, antwoordde een jonge vrouw die juist binnenkwam.

He! U spreekt Engelsch?

Zooals u hoort. Om die reden ben ik tot u gezonden.

Dus is het regel, hier de uniform te dragen, die men ons heeft opgedrongen?

Ja zeker.

Vreemde gastvrijheid!

Maar een vorstelijke gastvrijheid. Luister slechts. Als u morgen van hier vertrekt, moogt u alle juweelen meenemen die u draagt.

Wat zegt u?

Ze behooren u, enkel en alleen, omdat u ze hebt aangeraakt.

Juweelen! Waar is de vrouw, die er onverschillig voor blijft?

Helena beschouwde aandachtig haar armbanden, liet het halssnoer tusschen haar schoone vingers glijden, en prevelde zachtjes: Oh! Oh! Aoh!

En Mabel kloekte eveneens: Aoh! Oh! Oh!

Het eerste geluid kon men verklaren met: Die diamanten zijn uitgezocht, ze hebben een geheel Oostersche originaliteit. Wat zullen ze in Londen mooi figuur maken in mijn verzameling van curiositeiten en herinneringen!

En het tweede bevatte meer prozaïsche overwegingen: Het is duizend pond sterling, als een kwart stuiver bij ons in Engeland, de koopprijs van een lief buitentje, waar ik met mijn zwak lichaampje en geringen eetlust kan uitrusten in welbehagen en in het genot van het ondermaansche.

Kort en goed, de Engelschen stemden toe om gekostumeerd te blijven als de prinsessen in Duizend-en-één-Nacht.

Daarop volgde een souper, bestaande uit een overvloed van Indische gerechten, waaraan alle eer door de dames werd bewezen.

De vermoeienissen van den dag droegen het hunne ertoe bij, om den geïmproviseerden gasten van den Sultan een aangenamen slaap te bezorgen,

vooral toen de vrouw, die tevens als vertolkster optrad, hun de schoonheden der Javaansche taal trachtte te openbaren.

Ik moet u zeggen, dames, aldus oreerde deze, het Javaansch is moeilijker dan eenige taal ter wereld, want het bestaat uit vier elkaar tegenovergestelde talen: Javaansch, Maleisch, Soendaneesch en Madureesch. Ieder dezer bevat vijf onderling zeer van elkander verschillende dialecten, b.v.:

1°. Het dialect eens adellijken, als hij spreekt tot een minder persoon.

2°. Het dialect van den mindere, sprekende tot zijns gelijke.

3°. Het dialect van den mindere, als hij het woord voert tot zijn meerdere.

4°. Het dialect onder adellijken gebruikelijk.

5°. Het dialect van een adellijke tegenover een vorst.

Tot zoover gekomen, bemerkte de tolk, dat de vreemdelingen, zonder voorafgaande waarschuwing, van het land der werkelijkheid tot het gebied der droomen waren overgegaan. Zachtjes verwijderde zij zich, riep de bruine helpsters, die met de noodige voorzorg de slaapsters opnamen en hen op een zachte legerstede neervlijden.

Zonder het te weten, als danseressen gekleed, sliepen de Engelschen, geheel onbewust van het feit, in het paleis van den Sultan van Djokdjokarta. Men zweefde met onhoorbare voetstappen om hen heen, hier en daar klonk een half gesmoorde lach der nieuwsgierige vrouwelijke wezens van deze eigenaardige omgeving.

Onder het aantal dezer onbescheidenen kon men Sarina herkennen, die tijdelijk haren handel er had aangegeven en nu officieel als gewijde danseres was opgetreden. En Sarina lachte luider dan de anderen, want er was een order afgekomen van den Sultan, op grond waarvan des anderen daags, bij de ontvangst der edele vreemdelingen, haar naam en haar persoon zou toegevoegd worden aan de aanvallige Helena Doodee, die thans den slaap der onschuld sliep onder Sarina's waakzaam oog.

. . . .

Onderwijl waren Albert Gravelotte en Morlaix, na door Lisbeth behoorlijk te zijn ingelicht, in de residentswoning teruggekeerd.

Dat loopt vrijwel in de war, mompelde de bevriende adjudant.

Nog al, bevestigde zijn makker.

Oom François sprak van acht verloofden, die hij niet bezit, en hij heeft een dochter, van wie hij in het geheel niet heeft gesproken. Begrijp jij er iets van?

Hoofdschuddend zei Albert: Daar schiet me iets te binnen.

Laat hooren, als het wat goeds is.

Die dochter heb ik gezien.... wij hebben haar op Sumatra ontmoet.

Aangenomen.... en verder?

Zij is het, die ik te Batavia heb weergevonden en wier blauwe sluier ons naar hier heeft geleid.

Verder.... Verder!

Welnu, zij heeft mijn hart gestolen.... en omdat de andere verloofden maar tot het rijk der fabelen behooren, trouw ik met haar....

Een spottende schaterlach van Morlaix brak zijn redeneering af.

Hoe nu? Vin-je dat niet begrijpelijk?

Alles behalve.

Dat zie ik. Maar dat dient toch te worden opgehelderd. Alles wel beschouwd, zijn we op het spoor van een geheim, dat we vóór alles moeten ontdekken.

Na den resident te hebben begroet en met dezen hoogen dignitaris nog eenige verfrissching te hebben gebruikt, begaven de Franschen zich naar hun vertrekken. Maar wie tot laat in den nacht aan de deur mocht hebben geluisterd, zou herhaaldelijk van Albert de tot zichzelf gerichte vraag hebben vernomen:

Wat beteekent het sprookje van acht denkbeeldige verloofden, in verband met het stilzwijgen over een wezenlijk bestaande dochter?

De juiste oplossing kwam hem niet voor den geest, want ten einde raad, wentelde de jonkman zich op zijn legerstede, al mopperend in zichzelf:

Ik krijg er hoofdpijn van, den draad van dit labyrinth kan ik niet vinden.

Er ontstond een pauze in zijn overpeinzingen, gevolgd door een laatsten uitroep: Naar den duivel ermee! Een bekentenis van Albert Gravelotte, waarmee hij het opgaf om het raadsel der Sfinx van Sumatra op te lossen.

II.

DE KRATON VAN DJOKDJOKARTA.

Sakkerloot!

Kijk eens!

Neen, die is goed!

Hoe is het mogelijk!

Deze vier uitroepen kruisten zich boven het galarijtuig uit van den resident.

Vóór een der treden staande, bevonden zich Albert en Morlaix van aanschijn tot aanschijn met Friedrich Gavrelotten en Fleck, die aan den anderen kant van den wagen stonden.

De resident, in groot uniform, kwam tusschenbeide.

Mijne Heeren, sprak hij, uwe vermaagschapte rivaliteit is bekend. De regeering, die niets liever verlangt dan onpartijdig te zijn, heeft besloten u dezen morgen in dezelfde equipage te brengen naar den Kraton, ten einde daar de proeven te doorstaan, waaraan ge u vrijwillig hebt onderworpen.

Hij had dit nauwelijks gezegd, of Albert en zijn vriend sprongen in het rijtuig en plaatsten zich op de achterste bank, hun mededingers slechts het voorbankje latend, dat, zooals men weet, alleen voor jongeren in leeftijd of maatschappelijke positie bestemd is.

Het was acht uur in den morgen. Een talrijke en bonte menigte verdrong

zich vóór de residentswoning, op het plein, tusschen de boomen en op het terras van het Merapi-hotel.

De stoet, die zich formeerde, rechtvaardigde de nieuwsgierigheid der menschenmassa.

Voorafgegaan door een buitengewone afdeeling van inlandsche muziek, openen vierhonderd tandakkers (dansende springers of springende dansers) met even zooveel kleurige zonneschermen, den stoet.

Zij worden gevolgd door een bataljon Javasche regenten en prinsen van den hove met een goud brocaat hoofddeksel, in den vorm van een suikerbrood, afwisselend met witte of blauwe kleur. Zij dragen buizen van roode, groene en gele zijde, op de naden versierd met edelgesteenten, lange sarongs met opgehouden sleep voltooien hun kleederdracht.

Achteraan komt het rijtuig van den heraut — in de officieele taal van het Westen, de „karos" van den wapenkoning — die de ambassadeurs aankondigt der mogendheden.

Een vreemdsoortig voertuig! Een spits suikerbrood, geel geschilderd, rustend op zestien veeren en van voren een toestel dragend van ijzerdraad, als zetel van den koetsier. Het is bespannen met zes witte paarden, die sierlijk zijn opgetuigd en uitgemonsterd met prachtige schabrakken.

De heraut bestijgt de acht treden, om in het gele suikerbrood plaats te nemen. Terstond buigt de menigte zich ter aarde en heft het orkest een helsch leven, een infernale ketelmuziek aan. Albert en zijn metgezellen stoppen hun ooren. De stoet zet zich in beweging.

De sultanspajong, met een stok van 4 meter hoogte, spreidt zich uit boven het rijtuig van den wapenkoning en schijnt den optocht te leiden. Verdoofd en verbaasd, zien de Europeanen achteruit en ontwaren op een lengte van meer dan een kilometer de massa's van grootwaardigheidbekleeders zich kronkelend als een reuzenslang langs den weg.

Nu moet ik toch zeggen, gekscheert Albert, zich tot Friedrich wendend, dat je wel je aandeel hebt in de eerbewijzing.

De Duitscher beantwoordt dit gezegde met een smartelijken kreet, want Fleck trapt hem op de teenen, ten einde hem het zwijgen op te leggen.

Zoo Albert verbaasd staat, zoo Gavrelotten moppert, het is het uur niet van toelichting. Men genaakt de marmeren muren van den Kraton. De monumentale poorten draaien zwaar op hun hengels, de equipages geraken op een onmetelijk voorplein, in het midden waarvan de twee bekende reuzen-waringins, de heilige boomen zich verheffen, de symbolen der almacht van den grooten Bhoedda.

Uitstappen, mijne heeren! beveelt de resident. En terwijl hij den Europeanen hierin behulpzaam is, gaat hij onderrichtend voort:

Van dit punt mag geen voertuig noch ruiter in den Kraton circuleeren. De doodstraf staat op de overtreding van dit verbod.

Albert en Friedrich buigen het hoofd. De eerste grijpt den arm van Morlaix, de tweede hecht zich aan dien van Fleck, en in processie onder

de schaduw van groene zonneschermen, die door radjahs, gedekt met gouden helm, worden vastgehouden, wandelen de jongelieden te midden van vorsten en groote heeren, dienaren van den Sultan, statig voort.

Een ware reis is het, de verboden stad van den Sultan te doorloopen, waarvan de toegang aan het volk is ontzegd.

Twaalf binnenhoven, omringd door prachtige terrassen, volgen elkander op. Een portiek met levendige kleuren, weelderig versierd, verbindt deze hoven aan elkander, doch iedere poort wordt bewaakt door eene wacht van soldaten met lansen gewapend, de sarong opgeschort, den zwarten tulband met gouddraad op het hoofd.

Onvermoeid vervolgt het inlandsch orkest zijn ketelmuziek, die door het snerpend gegil van de bamboe fluit wordt gedomineerd. O, dat holle hout van twee meters lengte, welk een pijniger voor het gehoorvlies!

Let wel! Albert en zijn metgezellen springen op. Met een wanhopige poging halen de muzikanten uit hun instrumenten het maximum van mogelijke en onmogelijke geluiden.

Wat heeft het te beduiden?

De bezoekers zullen doordringen in het Paleis, en het bezeten geschetter van het koper matigt zich aan te kennen te geven: *de verontwaardiging der Natuur over de stoutmoedigheid der vreemdelingen, die het gelaat van den Sultan durven trotseeren.*"

Een gewelf doet zich voor. Een standaard, waarop een zinnebeeldige vogel zijn gouden vleugels ontplooit, wordt voor de bezoekers neergebogen; de chocolaadkleurige krijger, met den geïllumineerden helm van karton, die de punt van de lans in den grond steekt, heeft in zijn deftigheid veel weg van den St. George eener operette, zegepralende over een papieren draak.

In weerwil van de belachelijke zijde der vertooning, scheen Albert toch getroffen door het schouwspel, nu het laatste gewelf doorschreden is.

Vóór hen uit strekte zich een rechthoekig plein van 4 à 500 meter in omvang, omgeven door een marmeren colonnade, afwisselend in diverse kleuren van wit, blauw, groen, geel en rood.

Als basis dienende van een kiosk, in het centrum gelegen, zag hij de piramidaal op elkander volgende trappen gevuld met prinsen, radjahs en dienaren in knielende houding.

»De hooge dignitarissen," fluistert de resident den jonkman in het oor. Vervolgens met een blik de met lans en schild gewapende soldaten aanwijzend:

»Het leger van den Sultan."

En deze kiosk? vraagt Albert Gravelotte.

»De *pendoppo*, waar de meester van Djokdjokarta ons zal ontvangen."

In het uiten dezer woorden was de stem van den resident niet van een zweem ironie vrij te pleiten. Hij, de vertegenwoordiger der Nederlandsche Regeering, weet wel dat de geheele macht van den Sultan slechts schijn is, dat op een kilometer afstand van de stad zich op een hoogte een fort verheft

met snelvurende kanonnen en vijfhonderd man garnizoen, twee factoren, die weldra stad, kraton en manschappen des Sultans tot gruizelementen kunnen slaan.

Maar Albert doorzag dit inwendig voorbehoud niet. Hij bewonderde de pendoppo waarvan het dak van sandelhout, van binnen met arabesken

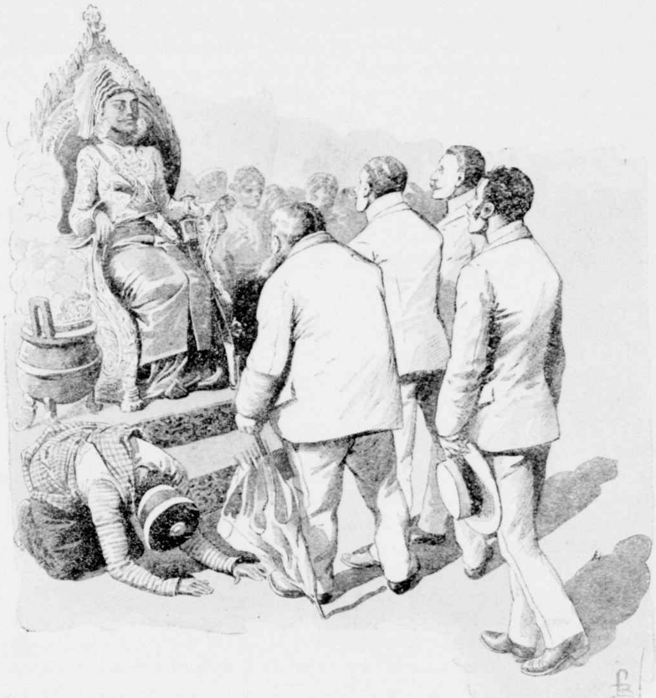

Zetelend op zijn troon, Zijne Majesteit de Sultan.

overladen, van buiten in zijn kronkelingen den gebogen en weer opgaanden stijl verried van zuivere chineesche fantasie.

Te midden der neergebogen prinsen beklimmen de Europeanen de marmeren trappen en betreden ze de pendoppo.

Daar zien zij aan hun rechterhand, het aangezicht tegen den grond, het hoofd getooid met mijters van azuurblauwen diamanten van gewicht in hun ooren, op roode sarongs uitgespreid langs den vloer, de tweeëndertig zonen

van den Sultan. Ter linkerzijde, uitgedost in blauw met gouddraad doorweven, de honderdtallen zwagers en beiderlei soorten van neven.

Op den achtergrond, zetelend op den troon, Zijne Majesteit de Sultan.

Men zou zeggen een afgodsbeeld, met zijn lenige gestalte, zijn bleekgroene gelaatstint, zijn zwarte oogen, onbeweeglijk en zielloos van uitdrukking. Zijn hoofddeksel is van zwarte zijde, met goud geborduurd. Zijn middel verdwijnt onder het verguldsel en edelgesteenten. Zijne borst prijkt met fantastische decoraties, wezenlijke voorwerpen van kunst, waaronder één echte orde uitsteekt: de Nederlandsche Leeuw.

Schitterend is zijn lange sarong; schitterend het keurgesteente in zijn haren, aan zijn ooren, handen en voeten; schitterend zijn kris in een scheede met briljanten bezaaid. Het schijnt dat de vuurgloed, die door al deze steenen van onschatbare waarde wordt weerkaatst, als van hemzelf uitgaat. De minste zijner bewegingen doet stralen uitschieten.

Staande achter den troon, in priesterlijke houding van aanbidding, wachten een dertigtal jeugdige dienaressen een wenk van hun gebieder, om hem vuur, betel, of een der veelvuldige benoodigdheden te kunnen aanbieden, waarmede een Javaansche Majesteit zich onledig houdt in uren van ontspanning.

De Sultan geeft een teeken met de hand. Het is niet voor zijn dienaressen. Neen. Een der neergeknielde prinsen kruipt tot aan de voeten van den meester; hij luistert, met het voorhoofd steunende op den marmeren vloer, naar een gepreveld woord. Daarna richt hij zich op, en de handen boven het hoofd geheven, verwijdert hij zich op snellen draf.

Er verloopen een paar minuten. Eensklaps doet een verschrikkelijke losbarsting de aanwezigen opspringen. De kanonnen van den Kraton donderen en verkonden aan de bevolking, dat de Sultan een audiëntie verleent aan bezoekers, dat de vorst uit het tooverland het woord tot hen zal richten.

De resident treedt naar voren, en de taak van tolk op zich nemend, zegt hij bij wijze van voorstelling:

Albert Gravelotte, Friedrich Gavrelotten.

De mededingers naderen den troon.

De Sultan, Mijne Heeren, (vervolgt de resident), het sieraad der godheid, beschermer van het hemelgewelf, het licht der zon, kent het doel uwer reis.

En zachtjes, nauwelijks hoorbaar, fluistert hij:

Buigt op westersche wijs.

En nadat de jonge lieden hieraan hebben voldaan, gaat de resident voort:

Zijne Hoogheid hecht zijne goedkeuring aan uw plannen, en om u een doorslaand bewijs te geven zijner hooge bescherming, zal zij in persoon de proeven bijwonen der *wetenschap*, welke gij zult moeten ondergaan en waarvan de prijs is de hand van Sarina, de volmaakste der danseressen.

Na deze toespraak draait Friedrich het hoofd naar Fleck en geeft hij op die wijs zijn verbazing te kennen. De betuigingen van den resident zijn in tegenspraak met die van Sarina. Maar door een pijnlijk gevoel aan de

rechterhand wordt hij tot bewustzijn geroepen van den toestand. De opperceremoniemeester schuift hem ivoren ringen aan de vingers.

De Sultan maakt een vaag gebaar. Jonge meisjes, in geel gewaad, komen op de knieën aankruipen. Zij houden gouden schenkkannen in de handen, waarvan ze den inhoud gieten in pokalen van hetzelfde metaal. Zij bieden deze bekers in knielende houding den jongelieden aan.

Zou het een proef zijn? denkt Albert.

Hier is niemand erop verdacht, maar zijn verstand is wakker. De voorzichtigheid fluistert hem in: Wacht.

Hij kijkt Friedrich aan. Deze brengt den pokaal aan de lippen en ledigt dien op den bodem. Doch op hetzelfde oogenblik, zonder zich om eenige etikette te bekommeren, spuwt hij onder hoesten en niezen de vloeistof tegen den grond.

De ter aarde gebogen onderdanen, de Sultan en zijn dienaren schateren het uit van onweerstaanbaar lachen. Duizenden stemmen roepen Albert als overwinnaar uit in deze eerste proeve der wetenschap. De Franschman was leep genoeg, om den naar portwijn gelijkenden bitteren drank (een afkooksel van Indische onschadelijke kruiden) niet naar binnen te slaan.

Uitstekend, heerlijk fijn!

En Friedrich staat daar woedend, met vertrokken mond en een afzichtelijken grijns de verzamelde menigte aanstarend, die zich dubbel vroolijk maakt over zijn onbeholpenheid.

Nu treden in het groen gekleede dienaren vooruit. Zij dragen sigaretten

aan. Behoedzaam steekt ditmaal Friedrich de zijne in den zak. Hij heeft gedronken, dat is waar, maar van rooken zal hij zich wijselijk onthouden. Neen, een ezel stoot zich geen tweemaal aan een steen!

Hij grinnikt, nu hij ziet dat Albert zijn sigaret aan het smeulend hem toegestoken vuurtouw (tali-api) aansteekt. De Franschman redeneert op tegenovergestelde wijs: De tweede proef, denkt hij, moet niet dezelfde uitwerking hebben als de eerste. Als er één moet geweigerd — zooals gebleken is — dient de andere aanvaard.

Met die gedachte blaast hij eenige geurige rookwolkjes voor zich uit. Uitstekend, heerlijk fijn! kan hij niet nalaten optemerken, want het waren de uitsluitend voor den Sultan gereserveerde sigaretten, vervaardigd van lichtkleurige tabak, vermengd met een geringe dosis opium en tinctuur van kaneel.

Friedrich evenwel blijft in afwachting, zich gereed houdend op zijn beurt te lachen om de poets die zijn mededinger, volgens zijn opvatting, zal gespeeld worden.

Helaas! een langdurig gejuich gaat voor Albert uit de vergaderde menigte op.

De woede van Gavrelotten is niet te beschrijven. Ze is te verschrikkelijker, nu hij daaraan geen uiting kan geven, want de opperceremoniemeester met den ivoren staf staat naast hem, en Friedrich voelt zijn rechterhand nog pijnlijk aangedaan.

De groote proef! De groote proef!

Dit wordt geschreeuwd en uitgebruld op honderdlei varianten van toon.

De Sultan heeft de rechterhand opgeheven tot de hoogte van zijn neus. Alle aanwezigen zijn opgestaan.

De soldaten, om het hof vergaderd, hebben een onverwachte wending uitgevoerd. Thans vormen zij vóór de pendoppo een tweeledig carré met gestrekte lans.

Wat moet dat alles beduiden?

Albert en Friedrich worden door in het blauw gekleede beambten buiten het paviljoen geleid. Zij dalen de marmeren trappen af en men plaatst hen in het vierkant, door de krijgers gevormd.

Rondom hen steken de lanspunten dreigend naar hun lichaam.

Friedrich wordt door vrees bevangen. Albert redeneert op verstandige wijs: Nademaal de proeven moeten uitloopen op een huwelijk, kan er onmogelijk gevaar aan verbonden zijn.

Dat is logisch. Maar wanneer angst zich van iemand meester maakt, is het met redeneeren gedaan. Men zou gaan gelooven, dat schrik en redeneering twee onverzoenlijke vijanden zijn. Friedrich is niet ontvankelijk voor rede, hij siddert aan al zijn leden.

Een inlandsch orkest vervult de ruimte met allerlei wangeluiden. Aan het uiteinde van het plein wordt een roode poort geopend, die doortocht verleent aan een met ossen bespannen kar. Op die kar staat een vergulde kooi en

daarin bevinden zich roofdieren, die de Javaansche muziek beantwoorden met een vervaarlijk gebrul.

Zooals alle groote heeren in den Ned.-Ind. Archipel, houdt de Sultan er gevangen tijgers op na, die bestemd zijn om bij sommige feestelijke gelegenheden te paradeeren. Deze wilde gasten worden thans ten tooneele gevoerd.

Friedrich heeft ze in het oog gekregen.

God helpe me, tijgers! stamert hij wezenloos van schrik.

In een kooi, is het antwoord van Albert.

Dat 's waar, maar waarom brengen ze die hier?

Dat weet ik niet. Maar we zullen bij wat opmerken er wel achter komen.

Zwaar rolt de kar voort, die de tijgers draagt. Hij richt zich naar het carré. De krijgers openen hun gelederen; de kar dringt in hun vierkant door en wordt er met zijn inhoud van verscheurende dieren door omsloten, nadat men de ossen heeft afgespannen en verwijderd, zoodat beide neven zich alleen bevinden tusschen de ondoordringbare vierhoekige reeks van lansen, die hen en de wilde beesten bedreigen.

Groote hemel! roept Friedrich, moeten we aan dat ongedierte worden overgeleverd?

Ik mag lijden van niet, murmelt Albert.

Ik heb aan de akademie in Duitschland geleerd, dat de Romeinen in hun arena's zich aan dergelijke liefhebberijen te goed deden.

Ja zeker, zeker, neef Friedrich, maar het lag niet in hun bedoeling om de auteurs van die drama's tot een huwelijk te brengen.

De Duitscher had den tijd niet voor een antwoord. Een beambte, geheel in purper gekleed, stond stil voor de Europeanen en bood ieder hunner een lans aan van ongeveer twee meter lengte, uitloopend in een stevig, scherp lemmet, in gedaante veel overeenkomst vertoonend met de bajonetsabel op den loop van een geweer.

Wat moeten we hiermee doen? vraagt Albert.

Den tijger dooden! was het kort en bondig antwoord van den Javaan, die zich verwijderde.

Friedrich dreigt neer te vallen van schrik, het wapen ontglipt zijn handen en wordt hoffelijk door een inlander opgeraapt. De Duitscher evenwel had weer niet den tijd voor een antwoord, want een snerpend gefluit snijdt door de lucht.

Met volmaakt gelijkluidend tempo laten de krijgers het eind der lans neerkomen op den grond, en vervolgens rechtsom makend, staan zij pal met gevelde lans, aldus een muur van spitse punten vormend in de richting van de zware kooi.

Op hetzelfde oogenblik wordt door middel van een koord, waarmede men op eenigen afstand werkt, de grendels hiervan weggeschoven, waardoor een gedeelte der omheining neervalt en twee prachtige koningstijgers zichtbaar worden, door geen enkelen hinderpaal meer van de toeschouwers gescheiden.

Door ontzettende vrees bevangen, stort Friedrich met den uitroep: »Der Teufel!" ter aarde en blijft hij wezenloos liggen.

Er verheft zich een vervaarlijk geschreeuw. Alle omstanders brullen onder een oorverdoovende en alles overstemmende ketelmuziek, waarbij iemand hooren en zien vergaat en menschen met zwakke zenuwen dreigen krankzinnig te worden.

Als door duizeling bevangen, zijn de roofdieren uit hun hok gesprongen en op tien pas afstand van de twee neven terecht gekomen op den steenen vloer. Verschrikt door het vreeselijk lawaai, liggen zij op den grond uitgestrekt, sidderend aan al hun leden en tevergeefs een schuilplaats zoekend om zich te verbergen.

De krijgers sarren en hitsen de versufte tijgers aan. Een heraut dringt door de rangen der Javanen en roept den beiden Europeanen toe:

Maakt u op en doodt de matjan-matjan (tijgers)! Daarop verdwijnt hij onder de menigte.

Friedrich ligt met het gezicht tegen den grond en prevelt met door angst verstikte stem een gebed. Bij Albert begint de waarheid langzamerhand te dagen. Als Franschman is hij van nature meer geneigd tot den aanval dan tot leidelijk verzet. Hij doet een schrede naar het dichtst bij hem liggende monster en zwaait met het wapen dat hem in handen was gegeven.

Bij deze betooging verdubbelt het tumult. Men juicht hem toe, moedigt hem aan, onderwijl beleediging op beleediging wordt gestapeld aan het adres van zijn neef.

Albert verzet nog een schrede voorwaarts. De tijger, die hem ziet aankomen, kruipt meer en meer ineen, altijd trachtende zich nog kleiner te maken.

Met de gepunte lans in de richting van het wilde dier, stormt de Franschman erop los en brengt hij den gestreepten woudkoning een doodelijken steek toe. Een zeer groote heldendaad is het weliswaar niet, want de door het ontzettend lawaai en geschreeuw eener tierende menigte overblufte tijger mist allen moed en lust voor den aangebonden strijd.

Albert Gravelotte had het begrepen. De toeleg en aankleeding der geheele vertooning was verschrikkelijk, doch gevaar was er niet te duchten hoegenaamd.

Friedrich bleef roerloos liggen, van schrik als versteend. De afkeuring der menigte gold zijn lafhartigheid en schonk Albert nieuwen moed. Nu zijn neef ervan afzag, zou *hij* al het werk alléén verrichten. Een Franschman neemt het wel met twee tijgers op.

Zonder de minste ontroering drong hij regelrecht op het tweede monster aan. Maar deze tijger wachtte hem niet af, hij zette het op een loopen en draaide in een kring tusschen de lansen der krijgers rond. De kreten der toeschouwers werden alstoen zoo snerpend, dat Friedrich, ondanks zijn hevigen schrik, er iets van begon te bespeuren. Hij kwam onder den indruk, dat er iets nieuws plaats greep en hij richtte zich weder op.

Dit bekwam hem slecht. De beangste tijger, die altijd op een draf voortliep,

holde onstuimig tegen het lichaam aan, dat zoo eensklaps in den weg voor hem oprees. De schok wierp hem met het gezicht tegen den grond, waarvan een hevige neusbloeding het gevolg was.

Albert zette intusschen de jacht op den vluchtenden tijger voort. Deze nam een wanhopig besluit. In drie sprongen had hij zijn kooi bereikt. Met klauwen en tanden klemde hij zich vast aan de tralies van zijn verguld verblijf en kroop alstoen in den uitersten hoek der laatste schuilplaats die hem overbleef.

Zonder een minuut te verliezen, beklom Albert den wagen. Een oogenblik aarzelde hij. Zou hij een aldus in het nauw gebrachten tegenstander den doodelijken steek toebrengen? Neen. Hier moest goedertierenheid gelden ten aanzien van een zich verwonnen gevenden vijand.

Vlug liet de Franschman de schuif vallen der kar en sloot hij de grendels. Daarop keerde hij zich tot de toeschouwers met een zegevierenden zwaai zijner lans. De geestdrift der menigte steeg ten top. De rijen der lansdragers openden zich. Prinsen, kamerdienaren en het geheele dienstpersoneel stormden op den wagen aan. Albert Gravelotte werd in triomf op hunne schouders genomen en aan de voeten van den troon des Sultans neerget.

Hij stak zijn hand door Albert's arm.

Een eerbiedig gemompel doorliep alle rangen: Hem is de wetenschap ten deel gevallen! De beproevingen van het Weten zijn uitgevallen te zijner eer!

En de Sultan verhief zijn gouden schepter, bezet met edelgesteenten en sprak:

Hij weet!

Dit wachtwoord doorliep als een verkwikkende bries de gansche vergadering. Allen zwegen, als door een tooverstaf aangeraakt. De begonnen beweging werd gestaakt. De aanwezigen stonden roerloos, als door den bliksem getroffen, als zooveel standbeelden, in afwachting der woorden, die van de lippen zouden vloeien van hun machtigen gebieder.

Een oogenblik liet deze zijn blikken weiden over de aandachtige menigte en vestigde hij ze vervolgens op den vreemdeling.

Uw naam is Albert Gravelotte?

Ja, Sire.

Voortaan zult gij heeten Gravelotte Oeimio-Sakhené.

Hetgeen beteekent, aldus vervolgde de resident: *Een man wiens wetenschap klimt tot het stergewelf.*

Albert was op het punt van te bedanken. Maar een welluidende stem belette hem in zijn voornemen. De heraut van het hof, staande op de piramidale trap van de pendoppo, schreeuwde uit alle macht zijner longen:

»De overwinnaar van den tijger is geproclameerd tot een hooggeleerde, Oeimio-Sakhené! Buigt gij allen voor de wetenschap en voor zijn persoon!"

Nog waren deze woorden niet ten volle uitgesproken, of de menigte had de viervoetige gedaante aangenomen; alle ruggen liepen parallel met het azuren hemelgewelf, en van uit dit volk steeg een lofzang op, terwijl de titel, door den Souverein aan den Franschman toegewezen, aanhoudend werd herhaald:

Oeimio-Sakhené! Oeimio-Sakhené!

Een nieuw gebaar van den Sultan. Nieuwe stilte der in aanbidding neergebogen schare.

Zwak, maar bevelend en zacht, laat de stem des meesters zich nogmaals hooren:

Wat komt gij, Albert Gravelotte, in mijn Kraton zoeken?

Een danseres.

Vindt gij er genoegen in, de geheimzinnige dansen der Javanen bij te wonen?

Zeker, de aanvalligheid ervan boeit mij, doch een hooger doel leidt mij.

En welk doel?

Eene vrouw machtig te worden, wier bezit alleen het hoofd mijner familie kan vrijmaken van Sumatra's strand.

Haar naam?

Sarina.

Zij is de danseres, die mij het dierbaarst is onder allen; niemand heeft langzamer tred, buigzamer leest, niemand bezit een arm met zooveel uitdrukking als de hare. Maar ik heb u ontvangen op verzoek van mijn welbeminden broeder, den vertegenwoordiger van mijn bondgenoot, de Nederlandsche Regeering. Ik heb de gelofte afgelegd, niets te weigeren aan den overwinnaar van den tijger. Wandel aan mijne zijde, ik zal u naar Sarina geleiden.

Deze verklaring van den meester wordt met vroolijk klokkenspel begroet. In hun knielende houding, steunende op hun ellebogen, schuiven de grootwaardigheidbekleeders op zijde, om den Sultan vrijen doortocht tusschen hun lichamen te banen.

En de oostersche Souverein, als een vreemde godheid, bedekt met goud en schitterende juweelen, daalt langzaam van de treden zijns verheven troons.

Zijn met briljanten beladen vrouwelijke hand steekt hij door Alberts arm.

Een aantal gouden pajongs worden aangebracht, wier omvang een compagnie liniesoldaten voldoende schaduw kunnen verleenen.

Zoo schrijden zij voort; naarmate de Souverein de ter aarde gebogen hovelingen voorbijgaat, staan dezen op en sluiten zij zich aan bij den stoet.

De muziek valt in, de klokjes tingelen.

De Sultan marcheert voortdurend. Men gaat onder de colonnade door en doorschrijdt zalen, waarin ongehoorde en grillige weelde den boventoon voert.

Deuren openen zich voor de wandelaars. De eersten hebben massief zilveren paneelen, de volgenden zijn van goud. Een derde reeks is vervaardigd van bewerkt en besneden djattiehout, maar met groote karbonkels edelgesteenten is de naam van den heerscher gegrift in het centrum der poort.

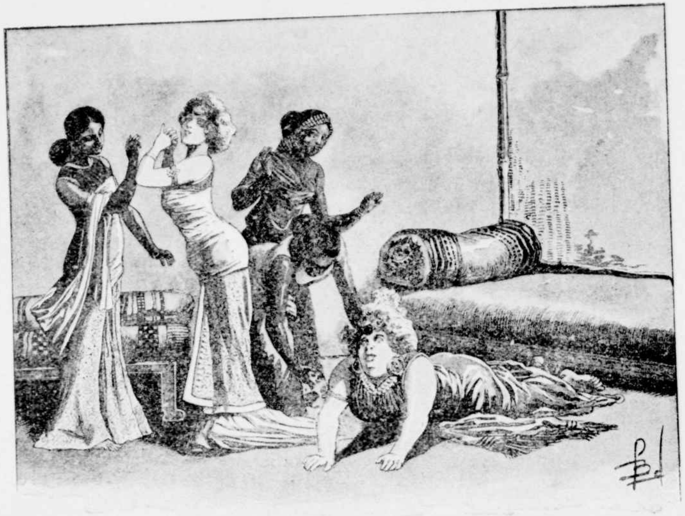

III.

HET SPOOR VERLOREN, TERUGGEVONDEN, WEER VERLOREN.

Maar ik kan toch niet blijven in dit maskerade kostuum, met medaljes in de haren en rose japon.

Het zou ook geen passende uniform zijn voor de kleine gezelschapsdame van Mistress Helena Doodee.

Ik vraag een *reizend kleed* (travelling gown).

Very well! Ik ook vraag mijn *kostuum voor de reis* (travelling dress).

Met deze woorden spraken Mistress Helena Doodee en de lijvige Mabel Grace bij hun ontwaken de haar omringende danseressen aan.

De tolk was niet aanwezig. Glimlachend antwoordden de ronggengs met welluidende taal, waarvan de zin evenwel onverstaanbaar was voor hun hoorderessen.

De Javaansche meisjes zagen de onmogelijkheid in, om met de vreemdelingen een gesprek te voeren, want van woorden gingen ze tot gebaren over.

Een van haar, die niemand anders was dan Sarina in persoon — nam

zachtjes de polsen van Helena en noodzaakte de lieve Engelsche op te staan.

Goed, zei ze bereidwillig, ik sta nu op mijn voeten, zoo recht als een liniaal. Krijg ik nu de japon waarnaar ik gevraagd heb?

Daar viel eensklaps een zwaar lichaam, dat den planken vloer deed trillen, gevolgd door een klagend geluid.

Door de danseressen, evenals haar meesteres voortgetrokken, had Miss Mabel haar legerstede willen verlaten, maar onhandiger en zeker zwaarder in gewicht, was ze op den grond terecht gekomen.

Goed zoo! riep Mistress Doodee ongeduldig, ga je gymnastische oefeningen houden? Is het echter nu wel de geschikte tijd om de ton-sport in practijk te brengen?

Nog al geestig uitgedacht, zuchtte Mabel, mij, die de matigheid ben in persoon, zoo'n naam te geven.

Och, verspil nu geen nuttelooze woorden, haal mij liever het kleed dat ik noodig heb.

En als mieren, die hun best doen een kever weg te kruien, omringden de Javaansche danseressen de zwaarlijvige Mabel. Trekkende, dansende, met gecadanseerde ademhaling, gelukte het hun ten laatste de dikke dame op de groote, onmogelijke voetstukken in evenwicht te krijgen.

Helena had zich onderwijl verwijderd. Door Sarina geleid, was zij een venster genaderd, dat uitzicht gaf op den openbaren weg. Als versteend bleef zij staan, toen ze Albert Gravelotte gewaarwerd, die majestueus de marmeren trap der pendoppo afging.

Zij had hem dus herkend. En was dit ook niet natuurlijk? Waande ze den Franschman niet als te zijn haar 400ste verloofde? Geloofde zij zich niet eerbiedig door hem nagereisd te zijn van de Engelsche kust tot Djokdjokarta, via Martinique, Brazilië en den onafzienbaren Stillen Oceaan?

Plotseling ontsnapte haar een kreet, die Mabel tot haar deed snellen met de lenigheid eener gazelle, waarop een olifant jaloersch zou zijn geweest.

Wat is er aan de hand? vroeg de dikke dame.

Houd je mond. Je kunt met je zinledige woorden de ontroering niet wegnemen waarmee mijne ziel is vervuld, luidde het typisch Britsch antwoord van Helena, dat Mabel Grace als een koud stortbad op het lijf viel.

Toch dreef ook haar de nieuwsgierigheid, om even te gluren door de opening van het zongordijn, en ook zij stond als versteend.

In een carré van met lansen gewapende krijgers, bij een haar onbekende, die niemand anders was dan Friedrich, had ze Albert ontwaard, en hoewel ze hem vroeger slechts een oogenblik, op het uur van vertrek had gezien, toch herkende ze hem nu terstond.

Gezelschapsdames kunnen goed gezichten onthouden, vooral die van minnaars, want volgens beweren van scherpzinnige opmerkers, is een verliefd heer altijd een vrijgevig, liberaal mensch.

Zeker is het, dat Mabel de sidderende handen van Helena drukte en kirde zooals een woudduif zou kirren, als deze het uiterlijk had van een buffel:

Ach! mijn arme lieve gesuikerde prei!

Gesuikerd! dat was een ongelukkig woord.

Gesuikerd! Mistress Doodee keerde zich om als een tijgerin die haar nagels wil wetten; op echt Britsche wijs brulde ze, zeer muzikaal evenwel:

O jou duivelsch lekkerbekkig mensch! Dat durft van suiker te praten, als de bitterheid der wanhoop mijn lippen vergiftigt!

En al de mate van verachting bijeen vergarend, om den naam uit te spreken van den Engelschen veelvraat, riep zij overluid:

Ga heen, ga heen, je naam is niet Mabel Grace, je zoudt Mistress Falstaff moeten heeten!

Door dezen materiëelen uitval hevig verschrikt, deinsde de gedienstige Mabel een drietal schreden achteruit en kwam ze met haar volle gewicht terecht in een lichten rottanstoel, die wel was ingericht voor luchtige danseressen, maar niet voor zwaarlijvige dames. Het gevolg was dan ook een totale ineenstorting van genoemd meubel èn een spartelen van de gezelschapsdame met de beenen in de lucht. De wet van evenwicht en zwaartekracht was hier geheel over het hoofd gezien.

Helena evenwel hoorde noch zag hiervan iets. Met het gezicht als het ware geplakt tegen het venster, ging ze nog geheel op in het drama, dat op de binnenplaats der pendoppo was afgespeeld. Zij zag de tijgers, die uit hun kooi waren ontsnapt. Bevend aan al haar leden, ontwaarde ze Albert haren vierhonderdsten verloofde, zooals ze tot zichzelf zeide, het eerste ondier een doodelijken steek toebrengen en het andere nazetten in diens wanhopige vlucht.

Met ontzetting staarde zij het tooneel aan, sidderend van angst voor het leven van den geliefde, totdat.... klak! de valdeur der vergulde kooi dichtviel en het monster erin was opgesloten, een feit, dat haar den zegevierenden kreet ontlokte van

Hip! Hip! Hip! Hoera! voor den held van den dag!

Verbaasd, dat ze geheel alleen dezen uitroep slaakte, zag ze om naar haar reisgenoote. Ze bemerkte deze, uitgestrekt in haar volle dikte en omvang, liggende op den planken vloer, te midden eener groep danseressen, die met gesmoord gelach zich inspanden om de corpulente Mabel weer op de been te brengen.

Ach! riep ze geërgerd, *stioepid* (dom) en onhebbelijk schepsel, dat als een klein kind spartelt op den grond!

En woedend tegen de danseressen (ronggens):

Neemt een stok om de ongure massa te lichten.

Ongure massa! herhaalde Mabel, stikkende van verontwaardiging. Zij kon niets meer uitbrengen. De ontroering verlamde haar tong.

Tot overmaat van ramp trad een nieuw personage de zaal binnen. Met een angstig gevoel herkende Helena den vermomden offerpriester van M'Praoe, sedert de reis van Batavia van gedaante verwisseld, als een officier der Nederlandsche douane.

Hij kwam nader, gaf een teeken, en de danseressen verwijderden zich op een drafje. Grace, door de tegenwoordigheid van den bezoeker gegalvaniseerd en geschokt door het feit dat zij in onbetamelijke positie op den vloer lag, putte uit deze omstandigheid de noodige kracht om weer behoorlijk ter been te komen.

Dames, zei Oraï, ik groet u.

Een buiging was het antwoord.

De sultan van Djokdjokarta en een Franschman zullen zich aan u voorstellen.

Sir Albert, liet Helena zich onvoorzichtig uit.

De wet van evenwicht en zwaartekracht was over het hoofd gezien.

Oraï glimlachte spottend:

Het is waar, u kent elkander.

En zonder zich den schijn te willen geven, dat hij de verlegenheid en den blos had opgemerkt, die de laatste woorden op het gelaat der blonde Engelsche had te voorschijn geroepen, vervolgde hij:

Dat zal mijne mededeeling vereenvoudigen. En op langzamen toon, als een man die zijn best doet om zijn overtuiging op te dringen aan den geest zijner hoorders, ging hij voort:

Voor den souverein zult u Sarina heeten.

Sarina, waarom?

Omdat dit zoo moet.

En als ik weiger, als ik mij ten laatste verzet....

Helena deed er het zwijgen toe, want Oraï ontblootte zijn scherpe kris.

Voor den sultan zult ge dus Sarina zijn, en dien naam laat ge aanstonds varen wanneer ge u alleen bevindt met sir Albert.

Om dan weer Helena te heeten ...?

Neen.

Neen?

Dien moet ge nog maar een wijle vergeten.

Maar, wie moet ik dán zijn?

Ge noemt u dan Miss Dalia.

Een bloemennaam ... hij is mooi.

Dochter van den heer François Gravelotte, oom van Sir Albert.

Diens nicht dus?

Juist. Hij zal u misschien zeggen, dat een persoon met rossige tint, zooals gij in het blond zijt, hem onder dien naam reeds is voorgesteld.

Voorgesteld .... Oh! dat is *shocking* (ombetamelijk)!

Ja, zeg dat wel, want dit jong meisje is een arme van geest, varkenshoedster van beroep, dat half uit medelijden, half uit eerbied voor het plaatselijk bijgeloof, van uw vader en uw persoon vergiffenis krijgt voor haar buitensporigheden.

En terwijl Helena hiervan eenige opheldering wilde vragen, want het werd haar hoe langer zoo meer groen en geel voor de oogen, dreigde de offeraar andermaal met zijn wapen, eenvoudig zeggende:

Dat is alles!

Meer dood dan levend zweeg de aanvallige Engelsche. Maar nog gaf zij geen kamp, nog wilde zij zoo klakkeloos zich maar niet neerleggen bij dat alles, want zij hernam:

Hij zal aan deze praatjes geen geloof slaan. Hij heeft mij in Engeland gekend .... hij heeft mijn achtenswaardigen vader gezien.

Oraï sloeg hierop geen acht. Kortaf zei hij:

Alles is dus goed afgesproken?!

Helena doorzag zijn onverzettelijken wil en antwoordde onderdanig:

Ja, ja, reken op mijn gegeven woord.

Oraï boog koeltjes en wijzende op een doorzichtig kamerscherm:

Dáárachter zal ik mij verbergen .... alles zien en hooren.

Meteen begaf hij zich naar zijn schuilhoek en liet de beide vrouwen elkaar verbluft aankijken.

Eensklaps weerklonk een oorverdoovend leven in hun onmiddellijke nabijheid. Met een sprong was Helena aan het venster.

Op het binnenplein schreden de sultan, Albert en Friedrich voort, te midden van in het stof gebogen hovelingen, onder luidruchtig gejuich, geschal van trompetten, afgewisselde slagen op de gongs, gerinkel van bellen en het luiden van klokjes:

Zij zijn het .... Hij is het!

Met verschrikte stem bracht zij deze woorden uit. Plotseling openbaarde zich bij haar de strijd tusschen hoofd en hart, de hoop op een echtverbintenis

en de vrees voor den dreigenden dolk. Het was de 400e verloofde, die tot haar kwam, te midden der aanbidding van een volk en de wanluidendheid van inlandsche muziek.

En zij, die van verlangen brandde om tot hem te zeggen: Edelmoedig vreemdeling, ziehier mijn hand! Zij was genoodzaakt hem een haar opgedrongen leugen op de mouw te spelden.

Dáárachter zal ik mij verbergen .... alles zien en hooren.

Dit is wel mijne hand, maar in tegenwoordigheid van den Sultan, is het de hand van Sarina, de hand van Dalia, als de Sultan zich verwijdert; alleen dán is het Helena's hand, zoo zijzelf de zaal verlaat.

En zoo was Mistress Helena Doodee werkelijk eene drievuldigheid geworden, ... zich van het feit bewust te zijn!

... komen twee vrouwelijke bedienden de zaal binnensnellen en be... de hoofden der reizigsters onder lange sluiers met zilverdraad doorvlochten. Een dezer murmelt haar toe:

Alleen op bevel van den Sultan moogt ge den sluier afwerpen. Aldus is het voorschrift van het ceremonieel.

Daarop maken zij zich even snel uit de voeten.

En de Engelschen, verscholen onder deze sluiers, die tot aan den grond reiken, blijven onbewegelijk, en zien er uit als twee groote suikerbrooden van verschillende afmeting.

Een sissende stem achter hen laat nu en dan de waarschuwing hooren:

Bij mijn kris! let op uw woorden!

Het is Oraï, die hen aan zijn tegenwoordigheid herinnert.

Maar zij hebben den tijd niet om te antwoorden. De deur gaat open. Zij geven een zachten gil, want door de mazen van den sluier zien zij den Sultan, Albert en Friedrich binnenkomen.

Er ontstaat een stilte. De Souverein wijst op de onder haren sluier onzichtbare Helena:

Hier is Sarina! zegt hij. Edele vreemdeling, overwinnaar in de beproevingen van het Weten, u schenk ik haar.

Plechtstatig boog Albert voor den Grooten Heer.

Wat Friedrich aangaat, deze had zich nu van allen schrik hersteld en mompelde binnensmonds:

Sarina, drommels, het kan me weinig schelen. Oom François heeft een dochter, en die zal me den sleutel van zijn brandkast wel ter hand stellen.

De Sultan hernam: Jonge dochter, sierlijke danseres, wier gracieuse bewegingen de godheid welgevallig zijn, laat vallen de wolk van gaas die u omhult, opdat uw nieuwe meester uw bekoorlijke trekken aanschouwe.

Helena Doodee gehoorzaamde. De sluier gleed af en ontmaskerde haar lieflijke gestalte, haar blank en rozig gelaat, haar blonden haartooi.

Twee kreten begroeten haar verschijning, twee kreten, die de verrassing te kennen geven der mededingers. Gravelotte staat verbaasd over het Europeesch uiterlijk der danseres. Gavrelotten herkent Sarina niet. Een zonderlinge samenspraak is hiervan het gevolg:

Friedrich. — Maar dat is Sarina niet!

Helena (sidderend op het gerammel van staal achter het scherm waar Oraï zich bevindt). — Met uw verlof, gentleman, ik ben....

Friedrich.... Neen, u zijt bepaald mejuffrouw François Gravelotte!

Albert (opspringend).... De dochter van oom François!

Verbazing en radeloosheid teekent zich op aller wezenstrekken.

Helena herinnert zich het verbod van Oraï om te spreken. Albert is de kluts kwijt. Hij ziet in Helena het beeld van Dalia, zoo zeer verschillend van het meisje dat hem voor den geest zweeft, en zijn gedachten worden verward. Hij heeft zijn hart weggeschonken aan het bekoorlijk wezen, dat hij op Sumatra heeft ontmoet en te Batavia weergezien. Hij meende doodelijk te zijn van zijne nicht.... en ziedaar.... het loopt uit op niets. Wie toch is zij, die zijn gansche ziel vervult? Angstig vraagt hij:

Mejuffrouw, is u wel degelijk de dochter van oom François?

De lieve Helena is geheel en al van haar stuk. Wat moet zij antwoorden....? Oraï staat daar op een verborgen plaats met zijn dolk....!

Maar Albert herhaalt zijne vraag. Daarop besluit zij, de listige te spelen, een vaag antwoord te geven, dat de woede van den gewaanden douane-officier niet kan gaande maken.

Gij weet wel wie ik ben.

Met uw verlof....

Herinner u mijn inscheping in Engeland.

In Engeland?

Albert fronst hevig de wenkbrauwen. Helena bemerkt dit nauwelijks. Geheel vasthoudend aan haar idee, vervolgt ze:

En de pleisterplaats van Pantenang.

Aan de pleisterplaats, waart gij het?

De Franschman brulde het als het ware uit.

Wat zegt u? De Amerikaansche met den blauwen sluier?

De blauwe sluier was niet mijn eigendom. Ik ben een Engelsche vrouw, dat weet ge wel.

Ik weet het.

Albert ziet er uit als een waanzinnige, en Helena vervolgt maar.

Mijn sluier was groen.

Groen, dus niet blauw?

Och wel neen, dat zei ik reeds. Blauw na de ruiling.

Welke ruiling?

De Engelsche stampvoet van ongeduld.

De sluier gleed af.

Het is toch duidelijk.

Zoo! dunkt u dat?

Wel zeker. Vrouwen zien scherper dan mannen.

Ik heb er dus geen oogenblik aan getwijfeld of u zijt wel de 400ste dien ik zoek.

De 400ste?

De wezenstrekken van Albert hebben veel weg van een idioot. De blauwe en groene sluiers, het nummer 400, dansen voor zijn oogen in een kringetje rond. Hij wil, evenals Friedrich, ophelderingen vragen, maar de tijd wordt

hem daarvoor niet gegund. Oraï treedt uit zijn schuilhoek te voorschijn. Hij knielt voor den Sultan en zegt op plechtigen toon:

Dapper vorst en Licht van het Oosten, de ure is gekomen waarop uw dienaar en zijn reisgenooten moeten afzien van de weldaden uwer gastvrijheid. Uwe Hoogheid zal ons veroorloven afscheid te nemen.

Gij zijt vrij, murmelt de Souverein van Djokdjokarta.

Oraï grijpt Helena en Mabel bij de handen en trekt hen mee door het doolhof van schutsels. Albert wil hen tegenhouden, maar een gebaar van den Sultan doet hem als aan den grond genageld staan.

Mijn gasten hebben het recht zich te verwijderen naar welgevallen.

De verbaasde jonkman grijpt zijn hoofd met beide handen, terwijl de offeraar met de twee Engelschen de zaal verlaat.

. . . .

Wat heeft dat alles te beduiden?

Ik weet het niet.

Een raadsel, een geheimzinnige geschiedenis.

Sarina zal ons den sleutel ervan wel in handen spelen.

Aldus redekavelen Albert en Friedrich, onderwijl ze met versnelde schreden de schaduwrijke lanen van Djokdja doorloopen.

Bovendien, brengt Morlaix in het midden, één zaak is duidelijk. Oom François verzwijgt niet alleen zijne dochter, maar hij wil ook niet dat zij uw pad kruist.

Hoe kom je op dat idee?

Een gevolgtrekking, waartoe ook jij moet komen, als je mijn redeneering wilt volgen.

Nu, laat hooren.

Te Batavia meende je mejuffrouw Dalia te herkennen onder het gewaad eener Amerikaansche dame met blauwen sluier.

Ik heb haar gezien, zooals ik je heb gezegd.

Best. Wat is er gebeurd? Bij het aanbreken van den dag heeft die smakkert van priester-douanebeambte het Hotel der Nederlanden verlaten met twee dames die een blauwe voile droegen.

Dat heeft me op een dwaalspoor gebracht.

Precies. Wij hebben hun spoor gevolgd, en die satansche kerel (het is wonderlijk, hoe die wilden slimmer zijn dan wij Parijzenaars!) heeft ons hierheen gebracht en ons wijs gemaakt dat zijn reisgenooten....

De vrouwen waren van het Hotel der Nederlanden.

Morlaix wreef zich met voldoening de handen.

Mooi zoo. Welnu, wie waren die dames? Twee Engelschen, die, zooals je nu verklaard hebt, zich beklaagden dat men hun groene sluiers had verruild tegen blauwe, waardoor wij de kluts zijn kwijtgeraakt.

Jawel,.... en?

Begrijp je het nu nóg niet?

Wat moet ik begrijpen?

Juist dit.... O sloomerd!

En langzaam, teneinde zijn vriend den strik te doen ontwarren, ging Morlaix voort:

De Engelschen zijn met de blauwe voiles toegetakeld geworden. Zou je nu niet denken dat de eigenaressen dezer laatsten in ruil daarop de groene sluiers hebben moeten krijgen?

Waarom?

Om stilletjes huns weegs te gaan, onderwijl wij jacht maakten op de blauwe, die ongelukkig genoeg niet dezelfde gezichten bedekken.

Albert Gravelotte bleef verstomd zijn vriend aanstaren: Volgens jou heeft dus die verwisseling plaats gehad om ons te misleiden?

Ja, vriend, en voornamelijk om *jou* van de wijs te brengen.

Maar met welk doel dan?

Met het doel om je van het hotel der Nederlanden weg te troonen, je de ontmoeting te beletten met het raadselachtig jongmeisje, dat al je gedachten inneemt, en zoo doende eene verklaring te voorkomen, die men onnoodig of bedenkelijk acht. Verlang je nog een ander bewijs?

Ga maar door.

Iemand, die een aanval krijgt van gevaarlijke koorts, is zoo ineens maar niet in staat de vermoeienis te verduren van een lange reis.... men noodzaakt zoo een niet om bij het eerste morgengloren te vertrekken.

Dat is zoo, bevestigde Albert, door de waarheid van het argument getroffen.

Van toenaf bleek de toeleg onzer tegenstanders nog al duidelijk. Bij dag zou het al heel gemakkelijk zijn geweest om de zieke te naderen, maar het werd belet door je verwijdering van Batavia. Onderwijl wij nu in vliegende vaart wegstoomden, begon de lieve koortszieke te herstellen en scheepte zij zich in naar een onbekende bestemming.

Manilla, heeft mejuffrouw Lisbeth gezegd.

Sarina zal dat wel uitmaken, willens of onwillens. Stel je intusschen, evenals ik, maar tevreden met die twee woorden: bestemming onbekend.

Enfin, we zijn er; de winkel is open. De danseres Sarina is dus thuis.

En ja, in het keurig magazijn waren de fijne vruchten in menigte reeds uitgestald voor het oog van den bezoeker.

De twee Franschen treden binnen. De echtgenoot der bajadere tracht hen wel tegen te houden, doch een stevige duw deed hem belanden op een hoop pisangs en gaf hem te verstaan, dat met Franschen niet valt te gekscheren. Voorzichtig als iedere Javaan en doordrongen van een bijna religieuzen eerbied jegens den blanke, kwam de gardist van den Sultan niet in verzet.

Den winkel doorgaande, geraakten Albert en zijn vriend in den tuin, waar kort te voren nog de Duitschers met goud de vertrouwelijke mededeelingen van Sarina hebben uitgelokt. Een geluid van stemmen bereikt hun oor. Zij versnellen hun schreden en komen onverwachts aan een rond punt.

Half verstijfd van schrik, ligt de danseres op een bank. Fleck en Friedrich dreigen haar met hun revolvers, en Lisbeth fluistert haar zeer kalm toe:

Spreek dan toch, stilzwijgen is doodsgevaarlijk.... *muurbloemen en geurige granaatappel!*

Bij de verschijning der Franschen verandert het tooneel. Voor een oogenblik zakken de moordtuigen. Sarina heeft zich aanstonds opgericht. Zij springt op de nieuw aankomenden toe, knielt neder en omhelst hunne knieën:

Bij den God der Christenen, bij Allah! bij Mohammed! Redt mij!

Deze aanroeping bracht een onmiddellijke ontspanning teweeg. Alle aanwezigen schaterden het uit. Men kwam tot een verklaring.

Het avontuur was heel eenvoudig. Bij het verlaten van den Kraton waren Fleck en zijn metgezellen op dezelfde gedachte gekomen als Albert. Van Sarina moest men den sleutel van het geheim in handen zien te krijgen.

Voorzeker zouden de Duitschers er de voorkeur aan hebben gegeven, hun mededingers niet in het vertrouwen te nemen, maar lettende op de omstandigheden, meenden ze met de wolven in het bosch te moeten meehuilen en werd het onderzoek hervat.

Gedeeltelijk door bedreigingen, gedeeltelijk met geschenken in geld, bracht men de danseres ertoe alles te vertellen wat zij wist. En zoo vernamen de elkaar vijandige neven:

dat Dalia op het oogenblik te Manilla moest zijn, waar zij zich voorbereidde de rol te spelen der vierde vrouw van oom François;

dat de persoon, die men den jongelieden onder den naam van Sarina had voorgesteld, een Engelsche dame was, zonder haren wil en buiten haar weten in de geschiedenis verward, zonder eenig besef zelfs, hoe zij ertoe geraakt was.

dat men deze dame in een rijtuig had gezet, bespannen met de beste paarden van den Sultan, en zij met haastigen spoed nu op weg was naar Samarang, waar Oraï haar zou inschepen naar een haar onbekende plaats, opdat zij Albert nimmermeer zou kunnen ontmoeten.

En na deze bekentenis te hebben afgelegd, bevestigde de Javaansche onder de verschrikkelijkste eeden, dat zij niets meer kon getuigen, maar dat volgens hare meening het de pangerana Dalia was, die haar neven de beproevingen oplegde van de godheid M'Praoe.

En op hun vragen antwoordde zij: Het is een Sumatraansche overlevering: wanneer een jonge dochter een echtgenoot verlangt, moet deze zich, volgens den Battakschen eeredienst, onderwerpen aan de beproevingen welke, zooals de traditie verluidt, door M'Praoe zijn doorgestaan, toen hij zich de gezellin uitkoos voor zijn goddelijken troon.

De overwinnaar zal dus mejuffrouw Dalia kunnen huwen! riep Albert in vervoering uit.

En de millioenen van haren bruidschat, voleindde Friedrich met een venijnigen blik aan het adres van Lisbeth.

Fleck ving dien blik op, een valsche glimlach speelde om zijn lippen, maar hij sprak geen woord. Sarina evenwel antwoordde:

Ik weet niet wat gij verlangt te vernemen. Gij zult begrijpen dat de

Fleck en Friedrich dreigen haar met hun revolvers.

pangerana mij geen deelgenoote heeft gemaakt van haar plannen. De metgezel der Engelschen zal wel op de hoogte ervan zijn.

De douane-officier? mompelde Friedrich.

Dat is een vermomming. Hij heet Oraï, zijn ware titel en beroep is: Offeraar der tempels van M'Praoe.

Waar is hij op het oogenblik?

Op weg naar Samarang.

Wij moeten ons bij hem aansluiten tot iederen prijs.

Een oogenblik zagen Albert en Friedrich elkander aan met onderzoekenden blik. Daarop nam de Franschman het woord:

Neef, zei hij, wij zijn mededingers.

Jawel.

In hetzelfde schuitje zittend, bezielt ons hetzelfde verlangen om eruit te geraken.

Zeker!

Ons gemeenschappelijk belang eischt dat we een wapenstilstand sluiten en een verbond aangaan, teneinde Oraï te noodzaken ons te zeggen waar men met ons heen wil.

Verstandig gesproken! kwam Fleck tusschenbeide. Hetgeen Sarina ons heeft onthuld, wijzigt den toestand geheel en al. Zijn we in de luren gelegd, of zijn we het niet? Hierop komt het vooral neer wat we dienen te weten. Vereenen we ons derhalve tegen Oraï. We moeten hem op de hielen zitten, en wanneer de waarheid eenmaal is ontdaan van de duisternis, kunnen we, zoo noodig, onze vorige positie weder innemen.

Deze woorden werden met algemeene instemming begroet, en zonder een minuut te verliezen, namen de onderlinge tegenstanders afscheid van Sarina.

Het kwam er op aan een genoegzaam snel vervoermiddel te krijgen, ten einde de vluchtelingen, in weerwil van hun voorsprong van nagenoeg twee uren, in te halen.

Morlaix merkte op dat de Resident van Djokdjokarta in het bezit was van een automobiel.

Bravo! riepen de bondgenooten, dien moet hij ons leenen.

Dat neem ik op mij, zei Albert. En een leeg voorbijkomend rijtuig praaiend, stapte hij erin met zijn getrouwen Morlaix, onderwijl hij den koetsier het adres toeriep: Naar de woning van den Resident!

Waar blijven wij? murmelde Friedrich.

Fleck tikte hem goedmoedig op den schouder: Wij gaan naar het hotel, wij pakken ons valies en voegen ons bij je uitmuntenden neef, aan het residentiehuis.

Goed, en dan?

Daarna gaan we op inlichtingen uit. Wanneer, zooals de danseres veronderstelt, Fräulein Dalia al deze praatjes heeft verzonnen, met het eenig doel om den overwinnaar van de proeven tot echtgenoot te kiezen....

Mijn neef triomfeert.

Och wel neen, schoonzoon, denk toch eens na. Geloof je ook niet, dat dit jong meisje een kostbaar onderpand zijn zou, om wier leven te redden, oom François niet aarzelen zou de helft op te offeren van zijn fortuin?

Dat is een hooge prijs.

Niet te hoog voor je oom. François Gravelotte is een teeder vader, zooals de gekken zeggen. Een man van zaken en overleg zou antwoorden: Houd mijn dochter maar, ik houd mijn geld. En daar eene dochter geen geld inbrengt, zou hij aan het langste eind trekken. Maar François is een *liefhebbend* vader, dat kun je gelooven .... hij zal betalen.

Ik mag het lijden.

En je zult mijne Lisbeth trouwen, beste jongen, terwijl ik een zaligen ouden dag zal beleven met de gedachte van twee gelukkigen te hebben gemaakt.

Zwarte brandnetel, pijnlijke wonde, zuchtte Lisbeth zoo zacht, dat niemand het kon hooren.

Vijf minuten later, nadat de valiezen waren gepakt, de rekening van het hotel Merapi voldaan, wachtten alle drie op het terras. Tegelijkertijd kwam een automobiel, die voor het residentiehuis stationneerde, in beweging, omschreef behendig een bocht over het plein en hield alstoen stil vóór de trappen van de residentswoning.

Albert en Morlaix hadden erin plaats genomen.

Haast u wat! riepen zij uit één mond, wij moeten dezen nacht nog de vluchtelingen inhalen.

De Duitschers voldeden terstond aan het bevel. Was het toeval of voorbedachtheid? Lisbeth was terzijde van den bevrienden bediende gezeten, en terwijl haar vader met moeite zich in het voertuig opheesch, fluisterde ze den jonkman in het oor: De *aloë* wijst op wantrouwen. Ik moet u spreken.

Zwijgend gaf hij met een hoofdknik een teeken dat hij de waarschuwing had begrepen.

Vooruit! commandeerde Albert.

Moet ik door de stad snel rijden? vroeg de chauffeur.

Full speed! (Snelst mogelijk).

Goed, meneer!

Het stuur kraste, de motor begon te trillen, en langzaam zette het toestel zich in beweging, van lieverlede toenemend in snelheid. Het was een ren door de stad. Paleizen, tuinen, lanen vlogen in tegenovergestelde richting voorbij. Langs hoeken van straten en kruiswegen blies de signaalhoorn; voetgangers van allerlei slag maakten zich haastig uit de voeten; rijtuigen stonden stil, paarden steigerden in weerwil van het gebrul der koetsiers.

De industrie van het Westen, brutaal, levenmakend en zwoegend als een blaasbalk, schudde de traagheid wakker van een doezelig volk in het land der zon.

Zij kwamen aan een poort, bewaakt door eene wacht in groene sarongs, de uniform der stedelijke militie. Het voertuig suisde door de barrière, vloog met alle snelheid den weg op naar Samarang, in een oogwenk geheel Djokdja achter zich latend.

Niemand sprak een woord. Dwars in een luchtdwarreling voortgesleept, ondergingen allen den invloed der duizelingwekkende snelheid. Boomen, telegraafpalen, struiken, hutten, alles gonsde als in een stormwind voorbij. Nu en dan was het een wagen met een ossenspan of koelies die op een sukkeldrafje met een draagstoel voortsjokten. De signaalhoorn hief dan een ontzettend gebrul aan. Het waren alle vluchtige indrukken, als in een droom, want nauwelijks hadden de beweegbare hinderpalen, die deze klinkende waarschuwingen uitlokten, den tijd om zich in veiligheid te stellen, of de automobiel snorde hen voorbij en bleef den inzittenden alleen een flauwe herinnering over van de voorwerpen op den weg.

Toch minderde de chauffeur de vaart van zijn wagen, als men langs eene dessa (dorp) reed. Dan praaide hij een inlander die gewillig langs het voertuig liep en altijd dezelfde vragen beantwoordde:

Heb je een rijtuig gezien met een recherche-officier en twee dames, in blauwe sluiers om den hoed?

Jawel, toewan besar (groote heer).

Waar is de pleisterplaats?

Aan het einde van de kampong, bij het telegraafstation.

Goed.

Aan de pleisterplaats werd een minuut gestopt:

Je hebt hier paarden gewisseld voor een officier en twee dames?

Ja, toewan besar.

Waarheen gingen ze?

Naar de volgende pleisterplaats.

Best.

En de dolle rit begon opnieuw. Bij iedere halte constateerden de vervolgers met vreugde dat de afstand minderde die hen van de vluchtelingen scheidde. Te Bajerana, een kleine kampong, in de nabijheid van den vulkaan Merapi, hadden Oraï en de Engelschen slechts een half uur afstands op hen voor.

Een half uur. Dat was heerlijk. Men zou den gewaanden douaneman inhalen tusschen twee posten. De Europeanen regelden reeds de bizonderheden van de ontmoeting. Men zou de vluchtenden uit hun voertuig doen stappen en op den eenzamen weg, aan den voet van den in rook gehulden vulkaan hen noodzaken, willens of onwillens, de waarheid te zeggen.

Bovendien ontstond bij allen een dringend verlangen om het wezenlijk doel van oom François' gecompliceerde plannen te leeren kennen. Nieuwsgierigheid, die tot het uiterste wordt geprikkeld, veroorzaakt ten laatste duldelooze pijn, ondragelijke marteling. En bij allen was de begeerte om den sleutel van het raadsel te vinden van dien aard, dat Friedrich en Albert voor een oogenblik hun rivaliteit uit het oog verloren.

Meer spoed! Meer spoed! hielden zij niet op den chauffeur toe te schreeuwen.

Onmogelijk, heeren, het is de snelste vaart.

Zeven en dertig kilometers is de afstand tusschen de posten Bajerana en Oeldang. Ze werden in eenentwintig minuten afgelegd. Onmogelijk konden

de paarden van Oraï dien afstand in zoo korten tijd hebben afgelegd. De nauwkeurigheid dezer wiskundige berekening diende tot verklaring der teleurstelling van de reizigers bij hun aankomst te Oeldang.

Op hun navraag antwoordden de beambten der wisseling van paarden, dat zij geen rijtuig hadden gezien.

Wat had dit te beduiden? Allen waren zij er zeker van geen postpaarden op den weg te hebben ontmoet. Een vierspan met drie personen, drommels, kan maar niet zoo klakkeloos passeeren.

Maar wat had Oraï dan uitgevoerd?

Goed, bromde Albert, hij zal een andere route hebben genomen.

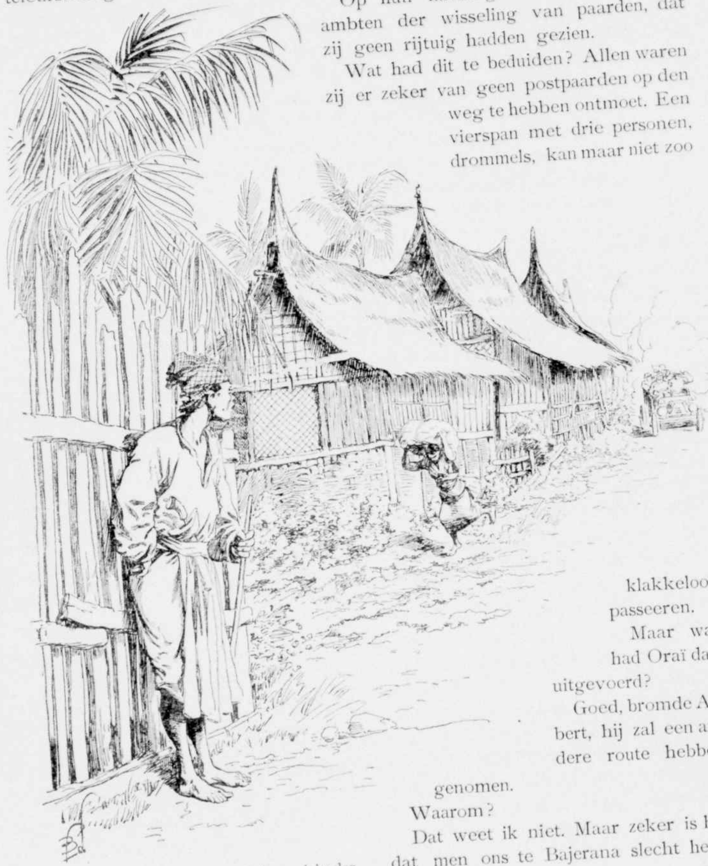

Dan praaide de automobiel een inlander.

Waarom?

Dat weet ik niet. Maar zeker is het dat men ons te Bajerana slecht heeft ingelicht.

Wat te doen, naar je gevoelen?

Terugrijden en trachten ons opheldering te verschaffen.

Je hebt gelijk.

Dit laatste werd eenparig beaamd. De automobiel maakte rechtsomkeert en ging met uitersten spoed weer den weg op van Bajerana. Na verloop van twintig en een halve minuut stopte hij op de verlangde wisselplaats. Een oogenblik was het geheele huis in oproer. Franschen en Duitschers, woedend over hun teleurstelling, schreeuwden en dreigden. De postmeester, vreesachtig geworden op het vernemen, dat de automobiel het eigendom was van den Resident van Djokdjokarta, eindigde met te bekennen:

De toewan douane-officier dien gij zoekt, heeft hier een telegram ontvangen.

Een telegram?

Den inhoud ervan ken ik niet, doch aan het telegraafkantoor zal men dien aan vrienden van den Resident wel mededeelen.

De waardige man had dit nauwelijks gezegd, of alle reizigers stormden naar het telegraafbureau, dat op vijftig meters afstand was gelegen. Als een bende oproermakers overvielen zij den telegrafist die voor zijn toestel was gezeten, allen richtten zij te gelijk het woord tot hem met een lawaai dat in het eerste oogenblik den man in wanhoop de armen ten hemel deed slaan en in het volgend zijn vingers naar de ooren bracht om die te stoppen.

Voor deze veelbeteekenende mimiek zwichtte de verbittering der Europeanen. Albert Gravelotte nam voor allen het woord op.

Zoowat een uur of anderhalf geleden hebt u een telegram af doen geven aan toeristen.

Ambtsgeheim, mompelde de telegrafist.

Voor ons bestaat geen geheim.

Voor u misschien niet, mijnheer, maar voor mij, dat is wat anders.

Het gesprek, dat op dien toon begonnen was, had lang kunnen voortduren, zoo Morlaix niet tusschenbeide ware gekomen.

Het gevoelen dat u tot leiddraad dient, meneer de beamte, is prijzenswaard, doch het ambtsgeheim houdt op plicht te zijn, wanneer de veiligheid van den Staat in het spel is.

De veiligheid van den Staat, herhaalde de telegrafist, geïmponeerd door den ernstigen toon van den spreker.

Juist.

Maar hoe kan een particulier telegram u belang inboezemen...?

Zonder blikken of blozen antwoordde Morlaix: Staatsgeheim.

De uitdrukking van des beambten gezicht laat zich niet beschrijven. Tegenover zijn ambtsgeheim werd een staatsgeheim gesteld. Nooit te voren was hem in zijn loopbaan ingewikkelder toestand voorgekomen, en het verdienstelijk personeel van Posterijen, Telegraaf en Telephoon van alle beschaafde landen zal sidderen bij de gedachte aan dezen verren collega, die tusschen twee geheimen zat beklemd.

Zijn houding verried het besef zijner verantwoordelijkheid, met aarzeling in de stem vraagde hij:

Hebt u tenminste papieren, die bewijzen....

Uit kracht van gewoonte wilde hij zeggen: uwe identiteit. Hij weerhield evenwel deze uitdrukking en voleindde:

De realiteit uwer zending.

Kalm liet Morlaix erop volgen: Neen.

Maar hoe wilt u dan, pruilde de beambte, dat ik mijzelf van het ambtsgeheim ontsla?

U hebt twee middelen.

Ik neem ze beide te baat.

Gaat niet.... want het een is middelmatig, het andere uitstekend.

Wijs mij dan den weg, meneer, waaraan u de voorkeur geeft.

Morlaix wierp een triomfeerenden blik naar zijn reisgenooten. Hij had den toestand zeer behendig omgekeerd. De telegrafist, ietwat aanmatigend als al zijn soortverwanten — het zij gezegd zonder hen te willen beleedigen — hernam zijn waardige houding.

Op luiden toon vervolgde Alberts vriend:

Om u te verzekeren dat u ons hebt in te lichten, zal het voldoende zijn, zoo u den Resident van Djokdjokarta dit telegrafisch aanvraagt.

Lumineus idee! riep de beambte op zijn toestel toespringend. Morlaix weerhield hem:

Een oogenblik.

Wat is er nog?

Ik ben nog niet ten einde.

De telegrafist ging weer zitten. Ik concentreer al mijn aandacht, zei hij, op hetgeen u mij hebt mede te deelen.

Opperbest. U telegrafeert den Resident, maar u kunt dit doen *alvorens* ons op de hoogte te brengen en ook *daarna*....

Daarna? herhaalde de telegrafist verbaasd.

Ja, en u zult aanstonds de reden dezer laatste oplossing begrijpen. Wanneer ge uw loyauteit en initiatieve hoedanigheden op den voorgrond stelt, zal u dit aanspraak geven op de gelukwenschen uwer superieuren en buiten twijfel op een spoedige bevordering.

Bevordering! Dit woord bezit in het raderwerk der kosmopolitische administratie een tooverkracht, gelijkstaande met het Sesamé (Open u) der sprookjes.

Als u *vooraf* telegrafeert, ging de Franschman onvervaard voort, zullen we verscheidene uren verliezen in afwachting van het antwoord. Gedurende dit tijdsverloop zal wellicht in vervulling gaan wat het gouvernement met alle kracht wil beletten.

Dat is waar.

Wanneer u integendeel ons terstond op de hoogte brengt, kunnen wij dadelijk handelen. Het wachten op antwoord levert dan geen bezwaar meer, en wij zullen niet nalaten te doen uitkomen dat wij het welslagen onzer zending hebben te danken aan uw vaardig besluit.

De telegrafist aarzelde geen oogenblik meer.

Wat verlangt u te weten, mijnheer? luidde zijn vraag.

Morlaix liet zich dit geen tweemaal zeggen.

U hebt, nu zoo wat twee uur geleden, een telegram aan een vreemdeling ter hand gesteld.

Wat verlangt u te weten, mijnheer?

Jawel.

Was de naam van dien man niet Oraï?

Ja, ja, meneer. Ik zie dat u goed op de hoogte zijt.

Zeker. Wij hebben in opdracht dit individu op te sporen en te arresteeren. Het telegram is van een medeplichtige en den inhoud ervan dienen wij te weten.

Niets gemakkelijker, meneer. Onze telegrafische strooken zijn in duplo. Een exemplaar van ieder telegram wordt op het bureau bewaard. Dit zeggende haalde hij van onder een legger een van de bekende smalle reepen papier te voorschijn en overhandigde dit den navrager. Deze las met luide stem:

»ORAÏ. — Posthuis Bajerana. — Dringend. — De neven vervolgen u. — Snelle automobiel. SARINA.”

Een uitroep in koor: Alles heldert zich op! was het gevolg.

Door een telegram gewaarschuwd, is Oraï van den weg afgeweken en heeft hij een zijpad ingeslagen. Het zal moeilijk gaan hem terug te vinden.

Toch wel. Maar we moeten geen oogenblik verliezen.

Vooruit dan! Vooruit maar! Naar den automobiel!

Als in een stormwind vlogen de Europeanen voort, onderwijl Morlaix, even haastig als droog komiek op zijn tijd, den kommies van het telegraafbureau nog nariep:

Sein nu aan den Resident! dat kan toch niet meer schaden!

In den looppas snelden ze naar het posthuis, beklommen den automobiel, schikten zich daarin best mogelijk, wat de zitplaatsen betrof, terwijl de bestuurder in het kort op de hoogte werd gebracht van zijn taak.

Maar ieder hunner zag weldra in, dat deze niet zoo gemakkelijk was als zij zich aanvankelijk hadden voorgesteld.

Java is wel een der weinige landen van den aardbol waar men zulk een compleet net van wegen aantreft, waardoor men spoedig een gegeven punt kan bereiken. Zeer goed onderhouden als ze zijn, leenen zij zich uitstekend voor berijding, maar hun groot aantal, hun veelvuldige krommingen zijn vaak een hinderpaal voor een snelle vaart.

Eenmaal op die zijwegen, snelde de auto voort tot waar de heerbanen zich kruisten. Dan werden de bewoners ondervraagd. Hadden zij een equipage gezien met een officier en twee dames? Op hun ontkennend antwoord keerde men weer terug naar den Samarangschen heerweg, om weer een ander zijpad te bereiken, eenige honderd meters verder gelegen.

Zevenmaal was men aldus te werk gegaan, doch zonder eenig resultaat. Van de vluchtenden had men nergens iets bespeurd. Het scheen wel alsof ze in rook waren opgegaan.

In Fransch, Duitsch en Nederlandsch mopperden de reizers dezer nationaliteiten, doch wat mocht het hun baten!

Lisbeth alleen bleef onder alles onverschillig, ze murmelde aanhoudend: *Gepluimde paardenbloem*, gemankeerde jacht!

Een zandpad met diepe wagensporen lag ter rechterzijde van den weg. De chauffeur stopte.

Slechte weg, heeren, moeten we dien inslaan?

Dit pad was in het geheel geen verbindingsweg; het bleek een blinde

uitloop, die vier kilometer verder aanliep op een hoogen berg, wiens kruin met dikke rookwolken was omgeven.

Het pad, dat naar den krater leidt van den vulkaan Merapi, verklaarde de machinist.

De vuurspuwende berg Merapi — zooals zijn inlandsche benaming reeds aanduidt — een verbazende rotsachtige massa, die aanhoudend in beroering is door het vuur in zijn ingewanden, braakt dikwerf een enorme hoeveelheid asch, modder en lava uit over zijn onmiddellijke omgeving. Vandaar dat men voorzichtigheidshalve geen wegen dicht aan den voet heeft aangelegd, maar alle op een eerbiedigen afstand ervan verwijderd zijn.

Oraï zal zich niet gewaagd hebben op die paden, waar zijn rijtuig blind zou zijn geloopen. En Albert Gravelotte was op het punt het bevel te geven tot den terugtocht, toen kreten in de verte de woorden op zijn lippen deden besterven. Men zou wanen een Javaanschen koetsier te hooren, die naar landsgebruik zijn paarden aanhitste.

Weldra werd de twijfel zekerheid. Het geklap eener zweep paarde zich aan een stemgeluid. Een voertuig doorliep het pad en naderde den grooten heerweg.

Allen scherpten hun blikken, om tusschen het struikgewas door het gesignaleerde rijtuig te kunnen gewaarworden. Plotseling stieten zij een kreet uit van verbazing.

Een licht rijtuig, met vier ponnies bespannen, kwam uit de struiken te voorschijn; de paarden droegen aan hun hoofdstel een massa linten, de kleuren van den Sultan van Djokdjokarta.

Met één sprong stond Albert voor de rossen, door Morlaix, Fleck en Friedrich gevolgd. De koetsier der equipage zag hen aankomen met het onverschilligste gezicht der wereld.

Eh, man, [1]) waar kom je vandaan?

Glimlachend antwoordde de Javaan: Van den voet van den Merapi.

Hoe kom je hier op deze eenzame plaats?

Om de bevelen te gehoorzamen van hen, die in mijn rijtuig zaten. Een douane-officier en twee dames met blauwe sluiers.

Oraï en de Engelschen waren dus op den vulkaan, nauwelijks eenige meters van hen verwijderd. Op het oogenblik dat de vervolgers eraan wanhoopten hen te bereiken, speelde het lot hun de vluchtelingen in handen.

Zeg, man, je wacht hen dus hier? vroeg Albert na een oogenblik zwijgens.

Neen, toewan. Ik wacht hen nergens, ze hebben me betaald en teruggezonden, ze hebben me niet meer noodig.

De neven geraakten van de eene verbazing in de andere.

Neen, toewan, hernam de koetsier. Zij verlangen alleen dat M'Praoe, de

[1]) Eh, *man!* — het tweede woord op gerekten toon uitgesproken, is de aanroep van den Westerling, als een inlander den Europeaan onbekend is. V. D. G.

god der Sumatraansche afgodendienaars, een afgrond van vuur grave tusschen hen en hun vervolgers.

Goed, zei Morlaix lachend, dat wil met andere woorden zeggen: De Merapi zal ons van elkander scheiden. Laten we de berekeningen van dien grappenmaker Oraï doen falen. De automobiel kan op dit berooid terrein niet circuleeren, hij moet ons hier met mejuffrouw Lisbeth maar wachten. Wij zetten de jacht te voet voort!

IV.

ZWAVELBLOEMEN EN VUURFONTEINEN.

Op twintig pas afstand zijn de weg, de automobiel, Lisbeth en de chauffeur verdwenen.

De reizigers zien zich omringd door doorn- en bremstruiken met hun geelvlinderige bloemen. Het voetpad, met een dikke laag, poederachtige grijze stof bedekt, glijdt weg onder hun voeten en bemoeilijkt zeer den gevaarlijken tocht. Dit houdt zoo een honderd meters aan, totdat plotseling rotsen opstijgen en de weg nu en dan ontaardt in een hellend vlak. Kreupelhout vervangt het hoog geboomte, afgronden met houtgewas gapen aan hun rechterhand; rhododendrons, met bloemen in allerlei kleuren, omringen de reuzen van het woud.

Verderop kronkelt het pad onder door de natuur gevormde tunnels van ontzaglijke varens, wier weelderig gebladerte tot vijftien meter hoogte zich verheft. Van alle zijden slingeren zich lianen om den stam, in menigvuldig getinte vormen, en het is alsof hier — duizenden voeten boven den zeespiegel — een reusachtig bloemenfeest wordt gegeven.

Maar geen der bergbeklimmers heeft een oog voor deze schoone, verheven

openbaring der trotsche tropische natuur. Zij zijn gehaast. Zij willen Oraï inhalen, hem vasthouden, hem noodzaken de reden aan te geven, die hen allen ertoe gebracht heeft zich 16,000 kilometers te verwijderen van het westelijk gelegen Europa.

Nu en dan werd een gesmoorde vloek vernomen: Die ellendige steenen vallen weg onder je voet!

Hij, die bijna was gevallen of door een uitstekend rotspunt een bloedige schram heeft opgeloopen, houdt een seconde stil; de anderen wachtten niet op hem. Men klimt steeds voort. De lianen worden van lieverlede dunner, de boomen minder talrijk.

Moed gevat! mompelt Morlaix, wij naderen.

Waaraan zie je dat? vraagt Friedrich buiten adem.

Morlaix glimlacht: Je zijt niet gewoon vulkanen te beklimmen, spot hij.

Neen, waarachtig. In Duitschland....

Daar zijn er geen, dat is waar. Maar ik zal het je uitleggen. En met den grootsten ernst vervolgt hij:

Een vulkaan is een soort omgekeerde ijzeren pot, waaruit — zoo er een gat in den bodem ware — dampen, zwavel, puimsteen, asch enz. zouden ontsnappen.

Och, dat weet ik wel, zei Friedrich geraakt. Wij Duitschers kunnen alles verklaren.

Zonder blikken maakt Morlaix een buiging.

Met uw verlof, ik vergat een gezegde: De Franschen vinden uit, de Duitschers omschrijven.

O, maar met uw welnemen....

Ja ik laat me alles welgevallen, mijnheer. Alleen wil ik mij in de eerste plaats de vrijheid gunnen u te doen opmerken dat, zoo u mij herhaaldelijk in de rede valt, ik nooit de vraag zal kunnen beantwoorden, die mij de eer verschaft van dit onderhoud.

Friedrich deed er het zwijgen toe, en de grappige Parijzenaar vervolgde: Je begrijpt dat het in den omtrek van onzen vulkanischen pot warm is; de lucht is er bezwangerd met zwaveldampen en andere uitwasemingen, die iederen plantengroei beletten.

Ik vat het.... naarmate men hooger stijgt, worden de boomen schaarscher, kwijnen ze en verdwijnen ten laatste geheel.

Ik zie wel, mijn waarde heer, dat men niets voor u kan verborgen houden, uw doorzicht evenaart uw intelligentie.

Op dit oogenblik riep Albert zijn vriend tot zich. Friedrich bleef in gedachten verzonken. De »schoonzoon" van Fleck vroeg zich af, of de Franschman soms niet den draak met hem had gestoken.

Onderwijl kwam bij het opklimmen hun een zwavellucht tegemoet. De reizigers geraakten in de streek waar de vernielende krachten de overhand hebben. Om hen heen niets meer dan afgestorven boomen, van takken beroofd, treurige geraamten, die de grens afbakenen van het levend woud.

Een doodsche stilte heerscht onder dit geboomte. Geen vogel meer, geen slang vertoont zich. Nu en dan vernam men een onderaardsch gerommel, een onmerkbare trilling van den grond of wel een dof gekraak, dat den val aankondigt van een boom.

Door bijgeloovige vrees bevangen, versnelden de Europeanen hun schreden, zich haastend, om door dit verblijf des doods te geraken. Meer en meer werden de boomen schaarscher, meer en meer zag men neergevallen stammen, door aanhoudende droogte, den bliksem of vulkanische trillingen van den berg, uit de rij hunner broeders weggevaagd.

Nog een laatste boom, een spichtige vooruitgeschoven schildwacht der vegetatie, en de ontbloote kegel van den Merapi vertoont zich een oogenblik, vuurrood, met scheuren, hier en daar ingezakt door een bocht van het terrein of door een lavastroom met bulten bedekt.

Daarna is ieder spoor van plantengroei verdwenen. Het pad slingert zich alsnu tusschen twee pieken waarop zwavellagen zich hebben vastgezet, die hier en daar grillig zijn gekarteld en een schulpwerk laten zien van fijn bewerkte gele kant. In weerwil van de sterkste rommelingen, in weerwil der hevigste schokken van den grond, die onder hun voeten schommelt als de wanden van een kookketel, dwingen de fijne scherpe punten van dit crême of roomgeel kantwerk toch de bewondering der reizigers af.

Zij stappen en stappen steeds voort. Het pad loopt uit op een plateau. Allen uiten eenzelfden kreet.

Eindelijk dan!

Op drie honderd meter afstand staat een man met twee vrouwen, in de nabijheid van een rotsblok, stil. De figuur van Oraï, de blauwe sluiers zijner gezellinnen teekenen zich af op den verkalkten bodem.

Allen houden ze stand om tot adem te komen. Dit oogenblik rust mogen zij zich wel veroorloven, want zij die ze op de hielen zitten, zijn binnen hun bereik, kunnen hun niet meer ontsnappen. De Franschen en Duitschers wisselen van gedachten bij deze onverwachte ontmoeting.

Wat voert Oraï uit?

Men zou zeggen dat hij in den grond graaft.

Kijk eens, de dames geven ons een teeken om tot haar te komen.

Oraï keert zich tot haar. Hij is woedend, zijn gebaren zijn dreigend.

Bah! laten we ons van hem meester maken, dat zal hem tot kalmte brengen.

Zij snellen toe. Het schijnt dat de offeraar hun bewegingen beantwoordt met een uitdagend gebaar. Zij haasten zich, maar het heeft er veel van alsof ook Oraï voortgang maakt met zijn werk. Met een werktuig, dat de reizigers moeilijk kunnen onderscheiden, beukt hij den grond. Het schijnt dat hij een gat maakt.

Honderd meter scheiden nauwelijks de beide groepen. Nog een minuut loopens — en ze zijn bij elkaar. Eensklaps blijven Albert en zijn metgezellen als aan den grond genageld staan. De aarde siddert onder hun voeten en uit den ondergrond vernemen zij een klagend geluid. Wat heeft dit te beduiden?

De vulkaan zal het antwoord geven. Een dikke rookwolk stijgt op van

de plek waar de priester graaft. Zij spreidt zich uit in een blauwigen mist en omhult den offeraar met de gevangenen, die hij met zich voert.

Daarop een snerpend geluid met een knetterende losbarsting. De Europeanen wankelen, stooten tegen elkander, het is alsof de aardkorst zich verheft. Er volgt een krijschend geluid, als van een stuk zijde dat men vaneen scheurt, een grijs-geelachtig gordijn verheft zich hemelwaarts, buigt zich met een middenkegelige kromming en valt in een hagelbui van brandend gesteente neer.

Wat de reizigers niet weten, is dat zij zich bevinden op het uitgebrande kratergebied, het zoogenaamde zwavelterrein van den Merapi. Het is een gedeelte der zijden van den berg, wiens zonderlinge eigenaardigheden aan alle inboorlingen van den Javaanschen Archipel overbekend zijn. Op dit punt is het voldoende, even in den grond te graven om eene uitbarsting te veroorzaken van zwavel, gepaard met een regen van slakken. Oraï heeft zich deze eigenschap van den vulkaan ten nutte gemaakt en zoodoende een afsluitboom gesteld van vuur tusschen hem en zijn vervolgers.

De geologen veronderstellen dat het inwendige van den berg een ruime spelonk bevat, gevuld met brandende stoffen. Is dit de werkelijke verklaring van het natuurverschijnsel? Misschien. Hoe het zij, het feit kan niet geloochend.

Door de zwaveldampen verblind, hoestend en niezend onder de prikkeling van het zwavelig zuur, met tranen in hun oogen, bespeuren de Europeanen in een nevelig waas de gedaanten van den offerpriester en de Engelschen, die zich voortbewegen in den blauwen en meer en meer zich verdikkenden mist. Vervolgens is het drietal geheel aan hun oog onttrokken.

Krak! Krak! Krak! Een vervaarlijke losbranding knettert in hun nabijheid, aan hun linkerzijde. Rondom hen verschijnen eruptiekegels in miniatuur. De grond wordt bedekt met hobbels, die uit elkander spatten, rookwolkjes doen opstijgen en brandende zwavel opwerpen.

De atmosfeer is voor ademhaling ongeschikt. Zij moeten vluchten voor de verstikkende dampen. IJlings maken de bergbeklimmers zich uit de voeten, hun vlucht eindigt eerst onder de boomen van het woud.

Zij zien achteruit. De top van den berg is onzichtbaar; tusschen dezen en de reizigers hangt een blauw gordijn waar in bliksemschichten flikkeren. Van Oraï en diens dames geen spoor meer.

Hebben zij van het oproer der elementen gebruik gemaakt om zich buiten bereik te stellen hunner vervolgers? Of zijn ze slachtoffers geworden der losbarsting, die door den offerpriester werd te voorschijn geroepen? Dat is een geheim.

Wij kunnen hier onmogelijk doorkomen, bromt eindelijk Albert Gravelotte.

Geen denken aan, bevestigt Fleck, die niet ophoudt te hoesten, te niezen en spuwen.

Morlaix en Friedrich knikken toestemmend.

Wat blijft ons te doen? hernam Albert.

Ditmaal is het Morlaix die het woord neemt.

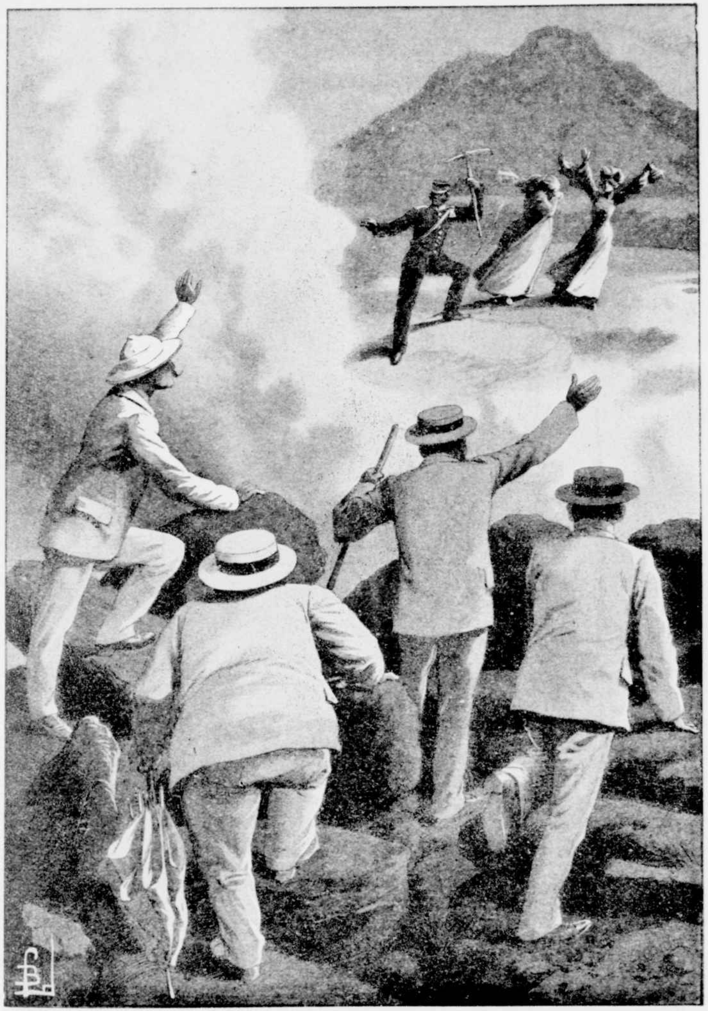

De grond beeft onder hun voeten.

We gaan terug naar den automobiel en zien de eerste pleisterplaats te bereiken.

Wat! De vervolging opgeven?

Dat nooit! Maar als je iets niet onmiddellijk doen kunt, dan stel je het uit. Op het oogenblik staat de vulkaan ons in den weg. Zoo dapper als een man ook zijn mag, hij zal toch niet de pretentie hebben om het zoo maar klakkeloos op te nemen met een tegenstander dezer soort, als de Merapi.

Maar Oraï zal ons onderwijl ontsnappen.

Best mogelijk. Maar je weet toch wel wat het eerste en laatste woord der wijsheid is.

Laat eens hooren.

Men moet glimlachend verdragen wat men niet kan beletten.

Zonder eenige verdere opmerkingen van zijn vriend af te wachten, begon Morlaix met berusting de helling af te dalen, die het troepje een half uur te voren met gespannen verwachting had bestegen, om den offeraar Oraï weldra in de klem te hebben.

Met gebogen hoofd, in onaangename overpeinzingen verdiept, volgden hem de overigen.

Tevergeefs spreiden de lianen, de rhododendrons en orchideeën al hunne pracht ten toon. Tevergeefs fladderen vogels met schitterenden vederdos en krijschend geluid hun boven het hoofd. Tevergeefs schuifelen reptiliën, in hun slaap gestoord, met fluisterend gesis door het gras. Niets vermocht hun aandacht te trekken. De vervolging was onderbroken. De vluchtelingen ontsnapten hun, en uit dien hoofde in kwade luim, waren de vervolgers genoodzaakt in het onzekere te blijven omtrent de geheimzinnige familie-combinaties van oom François, die hen tot den wedstrijd had aangezet.

François Gravelotte, Oraï, Rana, Dalia, Sarina en de twee Engelschen! Naar welk doel streefden al deze acteurs in een komedie, waarvan de jongelieden zich tot speelballen zagen veroordeeld?

En de toenemende genegenheid van Albert voor haar, die hij zonder het te durven bevestigen, onderstelde zijne nicht Dalia te zijn, dreef hem tot droefgeestige mijmerij.

De gedachten van Fleck en Friedrich daarentegen waren van bizonder geldelijken aard.

Alleen Morlaix stapte luchtig voort. Deze droomde niet van een vluchtig fortuin, noch van een in vage schemering hem voor den geest zwevende verloofde! Hij wist dat hij aan het einde van het pad den automobiel zou terugvinden en daarin de goede, eenvoudige, mollige Lisbeth, wier hart hem onverdeeld toebehoorde.

De ontmoeting zou wel eerder plaats hebben. Op vijf à zeshonderd meter afstand van den weg naar Samarang verscheen Lisbeth op het pad, geheel ontdaan door doodelijke ongerustheid. Zij had de uitbarsting van verre aanschouwd en sidderend bij de gedachte, dat de reizigers in gevaar konden verkeeren, was zij hun tegemoet gesneld.

Mijnheer Morlaix!

Mejuffrouw Lisbeth!

Is u niets kwaads overkomen?

Niets.

Den hemel zij dank. En papa, met meneer Albert?

Zij volgen mij op de hielen.... zoomede de.... vierde van wien ge niet spreekt.

Beiden lachen ondeugend over dit gezegde. Doch Morlaix' geleiders komen op hun beurt aanzetten, en het gelaat van het jonge meisje staat verwonderd op hun aanblik.

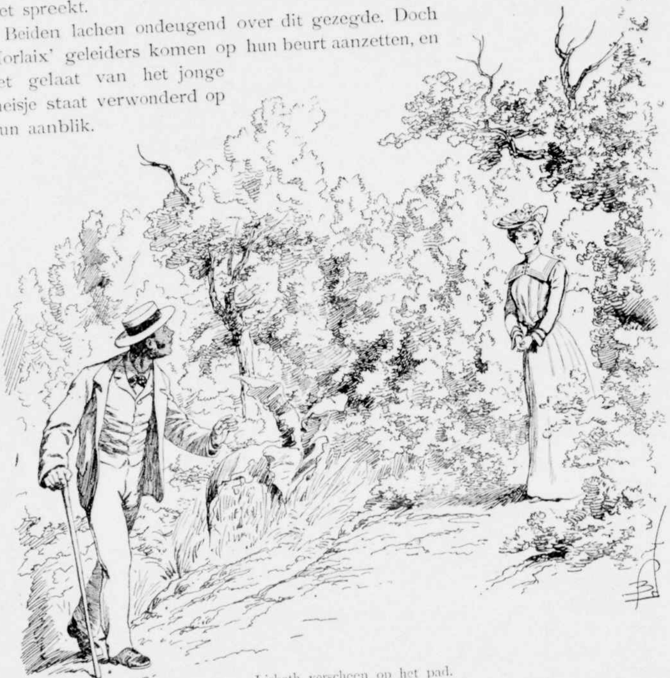

Lisbeth verscheen op het pad.

Waarom hebt gij allen van kleeding verwisseld?

Verwisseld?

De reizigers zien elkander aan; nu is het hunne beurt om verbaasd te zijn. Hun kleederen, haren, hun gekleurde hemden, alles is sneeuwwit geworden.

Maar dat is tooverij!

Och wel neen, zegt Albert. Het is eenvoudig het zwavelig zuur dat ons de oogen zoo pijnlijk aandeed. Dit natuurproduct is een voortreffelijk ontkleuringsmiddel.

Vroolijk en welgemoed bereikten ze den automobiel en twintig minuten later waren ze aan het posthuis.

Na dezen vermoeienden dag liet zich een middagmaal goed smaken, gevolgd door een onontbeerlijke rust.

Noch de muskieten, deze onafscheidelijke gezellen van den tropischen nacht, noch het gehinnik der paarden, die in den stal worstelden met ontzaglijke vliegen, noch de zang en dans der inlanders, hinderen de reizigers in hun slaap. De rit in een automobiel levert van die verrassingen, het kan gebeuren dat men des avonds vermoeider is dan na een dagmarsch te voet.

Het is zes uur in den morgen. Staljongens blazen met volle longen in gegalvaniseerde buizen, met buffelhuid omwonden, waaraan de Javaan een rauw, scherp en toch klagend geluid weet te ontlokken. Deze muziek is het signaal der hervatte werkzaamheden, zij kondigt het vertrek aan van het eerste span ponnies.

Ditmaal bieden de reizigers geen weerstand meer, zij openen de oogen, staan op en nemen hun bad. Ten zeven uur zijn allen in de eetzaal vergaderd, waar het ontbijt is aangerecht.

De postmeester is ijverig met zijn gasten in de weer. Klein, schraal, hooggeel van gezicht en bruin van haren, maar met levendige oogen, gesticuleert hij in druk gesprek, loopt van het eene gedeelte der zaal naar het andere, antwoord gevende op allerlei vragen, terwijl hij nieuwtjes weet op te disschen en onderwijl schotels, borden en glazen verwisselt.

En nu de uitbarsting? vraagt Albert.

Ze is nog altijd aan den gang, mijnheer, maar altijd door.... zoo al een week lang.

Een week lang?

Ja zeker! zeker! Maar ze behoeft mijnheer niet te beletten om zijn weg naar Samarang te vervolgen. Mijnheer kan er binnen drie uur zijn en op die plaats zal mijnheer vrij wat meer genoegen beleven dan in onze kleine dorpen. Mijnheer zal nog meer tevreden zijn, als hij zoowat op denzelfden tijd aankomt als de menschen, die hij gisteren hier zocht.

Op dit gezegde sprongen allen op. Albert zag den spreker oplettend aan.

U weet wie....

.... Mijnheer zoekt, dat weet ik zeer goed. Mijnheer moet 't niet kwalijk nemen, maar ik heb met den automobiel-bestuurder gesproken. De menschen die vluchten voor Mijnheer hebben de uitbarsting bewerkt. Zij zijn van de oostelijke helling van den Merapi naar beneden gekomen, om den trein van Samarang naar Madioen te halen.

Is daar een spoorweg? was de verbaasde vraag van Albert.

Waarom niet? Nog wel met een station Merapi. Binnen 10 uren is Mijnheer ter plaats van bestemming. Het is 200 kilometer van hier naar de reê.

Tweehonderd.... Dan hebben we juist nog tijd. Gauw dan maar naar den automobiel en op weg!

Onderwijl allen haastig den boel bijeen pakten, betaalde Albert de rekening.

De postmeester kwiteerde deze nauwgezet en ze den Franschman overhandigend:

Het spijt me, zei hij, dat ik den Grooten Heer niet gisteravond op de hoogte heb gebracht, maar de trein zou daarom toch geen minuut eerder te Samarang zijn gekomen. Ik zou dan het genoegen gemist hebben zulke achtenswaardige gasten te mogen herbergen, wier onderdanige dienaar ik de eer heb te zijn.

Het scheelde weinig of Gravelotte had den zoogenaamden hotelhouder, die hem na de voldoening van het gelag op den koop toe nog in de maling nam, danig de les gelezen.

Maar hij bedwong zich. Hij achtte het verstandiger de reis niet onnoodig te vertragen, en bepaalde er zich toe den herbergier met verachting den rug toe te keeren, waardoor hij niet in de gelegenheid kwam den sardonischen glimlach op het gelaat van den schobbejak te bespeuren. Uit alles toch bleek, dat de man willekeurig het stilzwijgen ertoe had gedaan en de gasten tot den volgenden dag bij zich had geïnterneerd.

Lisbeth, Fleck, Friedrich en Morlaix kwamen intusschen aanzetten, gepakt en gezakt voor de reis. De automobiel stond voor de deur en de motor deed zijn dof gestommel hooren. Allen stapten in.

Chauffeur, zorg er voor, dat je te 9 uur te Samarang bent.

Het zal geschieden, meneer.

Vooruit!

Met duizelingwekkende snelheid vloog de auto, onder vervaarlijk getoeter, over den stoffigen weg, tot stomme verbazing van den postmeester, die op den drempel staande van de remise, het voertuig naoogde, totdat het bij een kromming van den weg uit het gezicht was verdwenen.

De chauffeur had geen ijdele belofte gedaan. Na enkel vijf honden, zes kippen en een ezel vermorzeld, drie rijtuigen te hebben aangereden, stopte het gevaarte vóór het station van Samarang, juist op het oogenblik dat de klok in den gevel van het gebouw negen uur wees.

Door zijn makkers weldra gevolgd, stormde Albert de wachtzaal in. In het voorbijgaan houdt hij een beambte staande:

De trein naar Madioen?

Is gesignaleerd, meneer. Binnen vijf minuten komt hij aan.

Binnen vijf minuten zouden Oraï en de Engelschen uitstappen op het perron en daar de personen aantreffen, van wie zij gedacht hadden zich door een uitbarsting van den Merapi te kunnen ontdoen.

En in zijn zegevierende vreugd drukte Gravelotte de hand van den machinist. Daarop gaf hij den chauffeur van den automobiel zijn afscheid en zag men het voertuig eenige seconden daarna om den hoek eener aangrenzende straat verdwijnen.

Een dof gerommel liet zich in de verte hooren, van lieverlede nam het toe, een trilling veroorzakende in de lucht. Het is de trein van Madioen. Alles snelt naar het perron. De zware machine, met haar veegtoestel, dat

haar als een stijve rok omsluit, komt aanzetten, de zuigstangen minderen hun werking, de rem stuit eensklaps het logge gevaarte in zijn woeste vaart, plotseling staat het stil.

De chauffeur had geen ijdele belofte gedaan.

Aan alle portieren, die terstond worden geopend, vertoonen zich reizigers, mannen, vrouwen, kinderen, burgers en soldaten, inboorlingen in bontgeschakeerde kleederdracht. Allen hebben haast om uit te stappen.

Morlaix heeft zijn makkers die de vervolging meemaakten, naar den uitgang getroond, in de nabijheid van den beambte die de plaatskaartjes controleert. Zij zien ieder persoon in het gelaat. Geen enkel der passagiers ontsnapt aan de waakzaamheid van hun onderzoekend oog.

Maar de menschenstroom verloopt. De laatste achterblijvers gaan het hek uit. Noch Oraï, noch de reizigers met de blauwe sluiers zijn hun vervolgers in het vizier geloopen. Deze staan versuft en verbaasd rond te kijken. De stem van een beambte doet hen tot bezinning komen:

Mijnheeren men blijft niet op het perron!

Drommels neen! Ze waren ook niet van plan aan het station te vertoeven waar zij op zulk een erbarmelijke wijze werden teleurgesteld. Met een bereidwilligheid, die bizonder in den smaak viel van den spoorwegbeambte, traden ze de wachtkamer binnen en beraadslaagden ze onderling, indien dit gezegde al zijn toepassing vindt op vragen waarop geen antwoord volgt:

Wat is er gebeurd?

Zou Oraï den trein niet hebben genomen?

Misschien gewacht op een volgenden?

Mogelijk naar een andere plaats vertrokken!

Niemand was in staat de duivelsche kunstgrepen te raden van den offerpriester van M'Praoe.

Op ontvangst van het telegram van Sarina, die, zooals men gezien heeft, een des te grooteren ijver aan den dag legde om den priester van dienst te zijn, nadat zij van het geheim alles had verraden wat zij ervan wist, had Oraï den koetsier van zijn rijtuig order gegeven het pad in te slaan, dat naar den Merapi voerde.

Zoo doende, dacht hij, zullen mijne vervolgers, als ze mijn wagen niet op den weg zien, mij voorbij rijden en win ik daardoor tijd.

Zooals hij gedacht had, geschiedde ook. Terwijl de Europeanen van het kastje naar den muur werden geslingerd tusschen twee posthuizen, aan beide zijden gelegen van het pad, dwong de offerpriester de Engelschen de helling te bestijgen van den vulkaan. Helena noch Mabel boden eenigen weerstand. Onder het gewicht van den stortvloed der onbegrijpelijke gebeurtenissen die hen overweldigden, lieten de arme vrouwen zich als lammeren ter slachtbank geleiden. De kris van hun beul had dan ook een groot aandeel aan hun geestestoestand. Kortom, met hem hadden ze de hellingen beklommen. Met een aan verbazing grenzende nieuwsgierigheid hadden zij hem den grond van den zwavelberg zien omwoelen. Een oogenblik dachten ze dat hun tegenspoeden een einde zouden nemen, toen Albert Gravelotte en diens reisgenooten mede verschenen op het tooneel. Doch eenige ruwe bedreigingen van den offeraar ketenden haar vast aan de plek. De zwaveluitbarsting had plaats, en met den schrik om het hart lieten de beide vrouwen zich meesleepen door hun beul. Met hem liepen zij den krater van den Merapi rond. Uren lang daalden ze af van de oostelijke helling, temidden van losgeraakte rotsblokken, van broozen puimsteen die weggleed onder hun voeten.

Springende, uitglijdend, struikelend, waren ze geheel uitgeput, met stof bedekt, geen menschengedaante meer vertoonend, aan het station gekomen. In een naburig hotel was het hun vergund een bad te nemen, en hun toilet eenigszins in orde te brengen. Daar wachtte hen een nieuwe verrassing. Hun blauwe sluiers hadden hetzelfde ontkleuringsproces ondergaan als de kleederen van Alberts metgezellen. Ze waren wit geworden door de aanraking met zwavelig zuur. Dit verschafte hun geringe vreugde. Met wit gaas zouden ze weliswaar niet meer het uiterlijk hebben van Amerikaanschen, maar een Saksische van Groot-Brittannië wordt niet graag aangezien voor eene Saksische der Vereenigde-Staten.

Van korten duur echter was de hun toegestane rust. Te middernacht, nog geheel vermoeid en slaperig, deed Oraï hen in een trein stappen. Onder zijn leiding verlieten zij hun wagon, één station vóór Samarang, om gehotst en door elkander te worden geschud op een inlandschen wagen en aldus de stad te bereiken.

In den looppas doorliepen ze Samarang, en kwamen eerst tegen negen uur tot verademing, toen zij met hun pijniger den voet zetten op het dek der *Jacinto*, een Spaanschen stoomer, door de stad Manilla bevracht, en die daarheen terugkeerde met een lading thee en rijst.

Oraï zelf was ter dood vermoeid. Hij noodzaakte de dames zich op te sluiten in hun hutten, waarin zij goedschiks-kwaadschiks zich trachtten op te schieten. Hijzelf keerde terug naar het dek en strekte zijn afgematte leden in een luiaardstoel uit, zich gelukkig achtende eindelijk niet meer mobiel te zijn.

Aangename gedachten hielden hem bezig. Hij had zijn vervolgers op een dwaalspoor gebracht, de strikvragen van Albert Gravelotte ontweken, want een antwoord hierop zou het doodvonnis bevestigen van Dalia, het troetelkind van den Battakschen stam. Binnen weinige uren zou de *Jacinto* hem verwijderen van Java naar Manilla, de gewezen Spaansche stad, na den strijd om Cuba Amerikaansch geworden zijnde. Hij zou Dalia en Rana weerzien en met dezen omtrent de zekerste wijze in overleg treden, hoedanig de onvoorzichtige gelofte, door Dalia afgelegd aan M'Praoe, in vervulling kon gaan.

Oraï sliep in als een eenvoudig sterveling en wel zoo diep was zijn slaap, dat de stoomfluit der boot, de trilling van de schroef niet vermochten hem te storen in zijn rustige rust. Met het hoofd zacht achterover geleund tegen den rug van zijn stoel, den mond half open, passeerde hij, door den stoomer gedragen, langs de reeks van gebouwen, die de haven omzoomen. Hij kwam voorbij den steiger met diens door teer gedrenkte palen, die zich vijfhonderd meter uitstrekt in zee en eindigt in een platform waarop een vuurtoren met draailicht is aangebracht.

In wakenden toestand zou hij bepaald het dek hebben verlaten, want, zooals het steeds gebeurt bij het vertrek van een schip, bevinden zich bloedverwanten, vrienden en kennissen op den steiger, en de offerpriester, die

van karakter en beroep een voorzichtig man was, zou zich niet hebben blootgesteld aan talrijke blikken waaronder sommigen tot zijn tegenstanders behoorden.

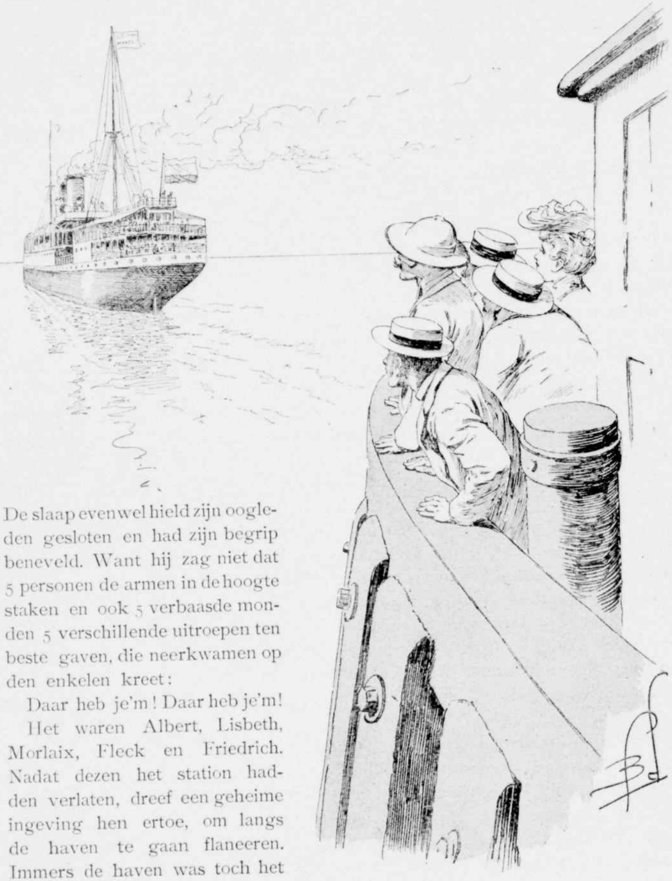

Zij staarden de vertrekkende stoomboot na

De slaap evenwel hield zijn oogleden gesloten en had zijn begrip beneveld. Want hij zag niet dat 5 personen de armen in de hoogte staken en ook 5 verbaasde monden 5 verschillende uitroepen ten beste gaven, die neerkwamen op den enkelen kreet:

Daar heb je'm! Daar heb je'm!

Het waren Albert, Lisbeth, Morlaix, Fleck en Friedrich. Nadat dezen het station hadden verlaten, dreef een geheime ingeving hen ertoe, om langs de haven te gaan flaneeren. Immers de haven was toch het bepaalde doel van den priester van M'Praoe.

Zoo bevonden zij zich daar ter plaatse, juist op tijd, om den vluchteling te herkennen aan boord van den stoomer *Jacinto*, die slechts op eenige meters afstand van hen het ruime sop had gekozen.

Zeer naïef klonk hun eenparig geroep: Stop! Stop! De boot nam hiervan natuurlijk geen notitie. Gedurende vijf minuten staarden ze het vertrekkende sierlijke vaartuig na.

Plotseling richtte Albert het woord tot een der omstanders:

Het is een Spaansche boot?

Ja, meneer. Ze behoort aan de maatschappij »Insulindia".

Het kantoor ervan is....?

Hier aan de haven.... Ziet u ginds die vlag, rechts van de koffiepakhuizen?

De jonkman luisterde niet verder. Kort en bondig riep hij zijn metgezellen dit enkele woord toe:

Komt!

En met haastigen tred was hij op de kade, gevolgd door Morlaix en de overigen. Zij hadden weldra het Agentschap der Maatschappij »Insulindia" bereikt.

Op het kantoor waarin ze binnenstormden, ontwikkelde zich het volgend gesprek:

De *Jacinto* heeft zooeven de haven verlaten.

Ja, Señor.

Met welke bestemming?

Manilla, eiland Luzon (Philippijnen).

Legt ze ook ergens aan?

Nergens, Señor.

Albert wreef zich de handen, een beweging, die vanwege zijn reisgenooten navolging vond.

Loopt de *Jacinto* goed?

Voor een vrachtboot vrij wel. Passagiers maken op dezen stoomer slechts een ondergeschikt gedeelte uit.

Ha zoo!

Waren de heeren van plan erop scheep te gaan?

Ja zeker.

Dan mag ik u raden morgen te vertrekken met de *Toledad*, die Mindanao, Manilla en Canton aandoet. Dat is een geheel moderne snelstoomer, die 20 knoopen aflegt, en wel zoo, dat wanneer u ook al 24 uren later van hier vertrekt, met 12 uur oponthoud te Mindanao, de *Toledad* toch nog vóór de *Jacinto* te Manilla zal aankomen.

Deze laatste mededeeling deed de schaal overslaan. Twintig minuten later waren de reizigers op de *Toledad* geïnstalleerd, met welk doel is den lezer voldoende bekend.

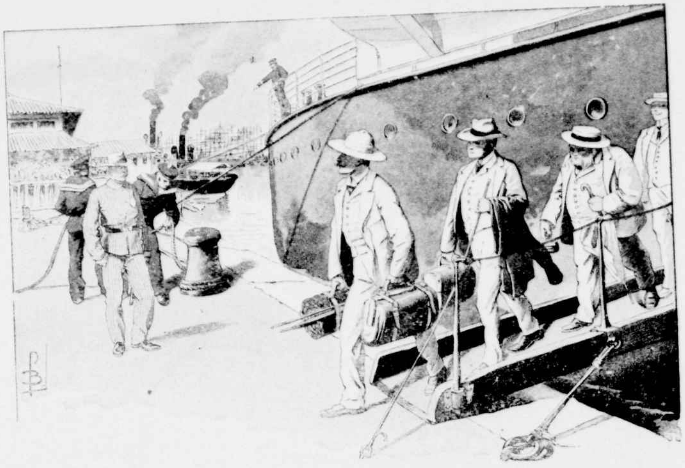

V.

IN DE HISPANO-YANKEE STAD.

Schoon is Manilla, de hoofdstad der Philippijnen, gelegen aan zee en omringd van hoogten die door de prachtigste en weelderigste flora der wereld zijn uitgedost. Van de openbare gebouwen wappert sedert den Spaansch-Amerikaanschen oorlog de vlag der Vereenigde Staten, de stad evenwel en hare bewoners hebben het aanzien behouden, het typisch uiterlijk, dat Spaanschen kolonisten bizonder dierbaar is.

De huizen vertoonen allerlei kleuren, rose, blauw, groen, geel, grijs enz. De bevolking bestaat, behalve Spanjaarden van onvermengd bloed, uit Creolen in hun korte kleederdracht, Mestizen met gele gelaatskleur, aanverwant en toch afwijkend ras, dat men deftig ziet rondloopen met al de kenteekenen van den trotschen Kastiliaan, die, ofschoon nimmer het moederland hebbende aanschouwd, in taal, zeden en gewoonten, in niets kortom den Iberischen stam heeft verloochend.

Tallooze monnikenkloosters vindt men in dit door de Natuur zoo kwistig gezegend oord, van geestelijke orden, op Spaanschen bodem zoo weelderig gekweekt. Tevergeefs hebben de nieuwe meesters der Philippijnen eenige detachementen predikanten erheen gezonden, om den bewoners hunne leer te verkondigen, waarvan het enkel resultaat is, dat er nog meer godsdienstige

vereenigingen zich op het eiland hebben gevestigd. Daarbij is het gebleven, want werkelijk godsdienstig leven is in deze voormalige Spaansche kolonie van weinig of geen beteekenis.

De geschiedenis van dit gewest is een aanhoudende revolutie, nu eens van staatkundigen aard, teneinde een zelfbestuur te verkrijgen, dan weder op godsdienstig gebied, waarvan het verbranden van kloosters het gevolg is. Doch hetzij ze is van politieken of religieuzen aard, de rebellie verandert enkel van naam en is uitsluitend een protest tegen de invasie der Yankees, die met de annexatie macht laten gelden boven recht. De kracht der gewoonte is overigens van dien aard, dat het lang zal duren alvorens op de Philippijnen volkomen rust voor welgezinde burgers zal heerschen. De inwoners verzetten zich tegen de Amerikanen, zooals zij weleer in opstand kwamen tegen de Spaansche overheerschers.

Bloed om bloed! Deze woeste oorlogskreet wordt aangeheven tegen de nieuwe meesters van het land, even eenparig en met wilder geestdrift dan voorheen. Zij is een aanhoudend protest van een slavenvolk dat naar vrijheid haakt. De dageraad van iedere verlossing van een slavenjuk heeft tallooze offers geëischt.

Albert, Morlaix, Fleck en Friedrich waren volstrekt niet op de hoogte van dezen toestand, en wel om de eenvoudige reden dat de beide eersten *lustige* Franschen waren, de derde een man van *ernstige* zaken en de vierde een *moderne* Duitscher, die te veel germaanschen eigenwaan bezat, om op andere dingen acht te slaan. Wat Lisbeth betreft, slechts de éene gedachte bezielde haar: Morlaix te behagen en veel te leeren van den gedienstigen vriend.

. . . .

De *Toledad* had de vijf reizigers op de kade van Manilla afgezet. Naar den havenmeester te snellen en berichten inwinnen omtrent de *Jacinto*, was het eerste waarop het vijftal bedacht was. De inlichtingen welke zij ontvingen, stelden hen ruimschoots schadeloos voor de ondervonden teleurstelling en de gegeven moeite. Er zouden nog wel een paar, wellicht drie dagen mede gemoeid zijn, alvorens de pakketboot in 't zicht kon komen.

Van dezen kant gerustgesteld, gingen de Europeanen erop uit, zich een logies te verschaffen en vestigden zij hunne keuze op een hotel, dat de onbetwistbare verdienste had, gelegen te zijn tegenover de pakhuizen langs de aanlegplaats der stoombooten. De gevel van het gebouw droeg de sporen van overgang der Spaansche heerschappij tot die van het Saksisch gezag. Voorheen toch heette het etablissement *Osteria del Re* (Koninklijk Hotel). Na de verovering evenwel meende de hotelhouder de Amerikaansche republiek eenigszins welgevallig te moeten zijn en trachtte daarbij toch twee heeren te dienen. Zoo las men als opschrift:

Se habla — Osteria del Re — Washington-Hotel — American.
Español. Spoken.

In weerwil van dit alles werd de Osteria al even slecht gehouden als ieder

hotel in Spanje. Senor Valpuco sleet zijn tijd met voor de deur op de guitaar te tingelen en een sigaret te rooken, zonder zich over zijn gasten te bekommeren. De welgedane echtgenoote van gemelden señor scheen zich te hebben opgesloten in de kiosk harer Cassa waar zij met gepaste vrijgevigheid de uitschotten noteerde van de reizigers, zoo nu en dan deze prozaische bezigheid afbrekend met een poëtisch neusreinigen, waarbij zij een harer innemendste glimlachjes ten beste gaf.

Uit de vensters van het hotel kon men zonder eenige moeite het gedoe op de aanlegplaats der pakketbooten gadeslaan. Deze overweging was wel waard, dat men een oog dichtkneep voor het geluid der guitaar, den walm der sigaretten van den hotelhouder en den neusvinger van Serafina zijn echtgenoote. Allen installeerden zij zich best mogelijk.

Fleck, van nature geneigd zich af te zonderen, sloot zich op in zijn kamer; Friedrich, die de kwinkslagen der Franschen niet kon uitstaan, volgde het voorbeeld van zijn schoonvader *in spe*. Wat Albert betrof, zijn gemoed was te zeer vervuld met tegenstrijdige gevoelens, om niet de eenzaamheid te zoeken, die alleen een langdurig onderhoud toelaat met eigen persoon.

Morlaix en Lisbeth bevonden zich dus alleen in het *patio*, een tamelijk onzindelijke binnenplaats, waar een tot ruïne vervallen fontein hen herinnerde dat eertijds een heldere waterstraal frischheid had aangebracht op deze plaats.

Als we eens een wandeling deden, was het voorstel van Morlaix.

Lisbeth wees op een in bloei staanden granaatappelboom, wiens takken nieuwsgierig over den muur kwamen kijken.

Hij antwoordt voor mij, zei de Germaansche blozend.

„Met genoegen!" meen ik dat de granaatstruik zegt? hernam Morlaix op vragenden toon.

En de kleine Duitsche murmelde: Ja, dat bedoelt hij en zoo ook ik.

Vooruit dan maar!

Beiden gingen ze op weg. Langs kaden en stegen, nu eens beklemd tusschen huizen, dan weder langs muren die een bladerendak hadden tot gewelf, dat zich boven de hoofden der wandelaars afrondde; beiden liepen ze voort, verrukt in hun samenzijn, door niemand bespied.

Neen, zij spraken geen woord van den evennaaste, zij hadden het over henzelven, over dit bekoorlijk oogenblik, over de nog heerlijker toekomst, en dit alles met innige voldoening, want deze twee wezens die door liefde ertoe gebracht waren elkaar te begrijpen, gevoelden een steeds weder terugkeerende behoefte om met elkaar van gedachten te wisselen.

Lisbeth prees Morlaix, haren leeraar in rechtsgevoel, eerlijkheid en smaak. Zoo ze thans minder belachelijk, bijna schoon was, dan had zij deze hoedanigheden wel aan hem te danken.

Morlaix verhief zijne gezellin tot in de wolken. Opgevoed als zij was te midden der duisternis van kwade praktijken, was zij niettemin ontvankelijk geweest voor het helder licht der waarheid en van den adeldom des geestes in den mensch. Hij wilde er niets van weten dat hij de bewerker was harer

zedelijke wedergeboorte. Neen, ze was alles verschuldigd aan haar eigen doorzicht, aan haar uitstekend talent van aannemen en opvatting. Alle verdienste ervan kwam toe aan haar lieve inborst die te lang had gesluimerd. Ja, hij had haar wakker geschud, maar dat was ook alles.

Zoo keuvelden zij met elkander voort, nadat zij de stad achter zich hadden

Zoo keuvelden zij met elkander voort.

gelaten. Zij liepen langzaam over een wel onderhouden weg, die zich voortslingerde tusschen dik struikgewas, hier en daar door breedbladerig pisangloover overwelfd. Nu en dan werd de wandeling langs het hooger opgaand geboomte afgebroken, waardoor men een vergezicht verkreeg over het door de zon verlichte landschap, op de helling van een berg met zijn maagdelijke wouden, of op watervallen, die met donderend geweld zich een weg baanden naar de valleien, hun weg zoekende naar den onmetelijken oceaan.

Insecten, met vleugels van metalen weerschijn, gonsden over hun hoofden. Dan weder vernamen ze een lieflijk gekweel in de lucht en snorde een zwerm vogeltjes in bont geschakeerde kleurenpracht hen voorbij, als zooveel edelgesteenten met schitterenden gloed.

Het dolend paar schreed altijd voort. Zij schenen hun makkers te vergeten en ook het doel waarvoor zij zich op het eiland Luzon bevonden. Een droom in wakenden toestand misleidde hen. Het wilde hun voorkomen dat zij getuigen waren van den dageraad der schepping, hij de eenige man, zij de eenige vrouw op de onmetelijke wereld in een weelderig paradijs. De groote weg was hun een hinderpaal. Hij herinnerde hen te zeer aan het bestaan van andere wezens, wier verschijning een einde zou maken aan hun zoeten waan. Een lommerrijk pad deed zich voor aan hun blikken. Daarheen richtten zij hun schreden. Andere paden daagden op. Ieder oogenblik kruisten zich de wegen, het was een doolhof van in alle richtingen zich door elkaar slingerende paden. Behagen scheppend in het leven, sloegen zij nu het een, dan het andere in, bedwelmd van geluk, van naar het hoofd stijgende geuren, van onbekende bloemen, van bladgelispel en suizen van het woud.

Als een kind plukte Lisbeth bloemen. In haar linkerhand droeg ze een grooten bundel. En zij lachte over haar botanische onwetendheid, die haar niet toeliet dezen schoonen kinderen eener haar onbekende Flora een naam te geven, zoodat zij ditmaal in gebreke bleef in bloementaal te spreken.

En Morlaix lachte, haar zoo innig opgeruimd te zien.

Plotseling, nadat zij in een ruime open plek van het bosch waren aangeland, schoot hun eenzelfde gedachte te binnen. De boomen begonnen lange slagschaduwen te werpen. De zon moest derhalve laag aan den gezichtseinder staan. Het was dus reeds laat, en men diende aan terugkeeren te denken. Beiden zagen ze elkaar zwijgend aan, niet zonder een uitdrukking van verbazing op hun gelaat.

In het midden der open ruimte waarin zij geraakt waren, bespeurden ze een half dozijn paden die naar het struikgewas leidden, maar alle hadden ze denzelfden vorm. Langs welk dezer waren zij gekomen?

Geheel vervuld van hun intiemste gedachten, had niemand hunner zich het in- of uitgangspunt bemerkt, noch tijdens hun dolen sommige eigenaardigheden van den weg in het oog gehouden, die hun bij den terugtocht konden dienen. Hun blikken ontmoetten elkander en zeiden genoeg omtrent den hachelijken toestand.

Ik geloof dat we verdwaald zijn? waagde Lisbeth.

Ik vrees er voor, antwoordde Morlaix op gemaakt luchtigen toon, maar dat heeft niets te beduiden.

De zee ligt in deze richting, we zullen alleen wat laat te Manilla terug zijn....

Maar het wordt nacht, en eenmaal in de duisternis....

Wees maar niet bang, mejuffrouw Lisbeth.

Neen bij u zal ik nooit bang zijn.... maar mijn vader....

We zullen hem de waarheid zeggen. We zijn verdwaald.... We zullen

ons best doen, om op het rechte spoor te komen, en overigens moeten alle verwijten of verdachtmakingen afstuiten op het feit, dat ge mijnheer Friedrich nimmer uwe hand zult schenken.

Neen! dat nooit.

En van den anderen kant, hernam Morlaix, dat die hand mij behoort.

Lisbeth sloeg de oogen neer en antwoordde niet.

Oh! vervolgde hij, het is zaak, dat ik het mijne daarvan weet, want zoo ik uw verloofde niet ben, zou ik uw handelwijs niet kunnen goedkeuren.

Deze zonderlinge bemerking wekte den lachlust van het jonge meisje. Zij reikte Morlaix de hand.

Ik schenk ze u, omdat gij ze eischt, want ge zoudt in staat zijn, mij bij weigering geheel alleen in het bosch achter te laten.

Dus krijg ik ze voorzichtigheidshalve, neen, dan wil ik ze niet.

Hoe moet ik ze u dan aanbieden?

Met volle vertrouwen.

Het kleine handje werd andermaal toegestoken, en met zachte trilling in haar stem lispelde Lisbeth:

Alsof ge niet wist, dat sedert lang mijn hand u toebehoort.

Morlaix bracht ze aan zijn lippen: Ik bezegel hiermee ons verbond. En nu, mijn lieve verloofde, zullen we trachten den weg terug te vinden.

Ik bezegel hiermee ons verbond.

Dit was echter gemakkelijker gezegd dan gedaan. De paden bleven hetzelfde uiterlijk behouden. De schaduwen der boomen verlengden zich meer en meer en hun toppen namen rosachtige tinten aan, de voorboden van den ondergang der zon.

Het kwam er op aan onmiddellijk een besluit te nemen, maar dit besluit leverde ontzettende moeilijkheden op. Immers waar bevond zich het rechte pad?!

Een minuut verging dus in angstig zwijgen. Eindelijk sprak de jonkman hoofdschuddend:

Al deze doorgangen loopen in dezelfde richting die wij moeten volgen.

Dat kan wel zijn.

We zijn van het Westen gekomen, we moeten dus op het Westen weer aan, onverschillig langs welken weg.

Gij besluit dus?

Het eerste pad het beste in te slaan. De dichtheid van het woud, dat ons van de vlakte scheidt, moet niet van groote beteekenis zijn. Eenmaal op open terrein, zal de helderheid der sterren voldoende onzen weg verlichten. Vooruit dus maar!

Plotseling verdween het daglicht — na een half uur loopens stond Morlaix stil.

Het was nacht geworden en tot overmaat van ramp hadden de onophoudelijke bochten den braven jongen ieder begrip van richting benomen. Op het Westen aan marcheeren! Drommels, hij zou nu niet in staat zijn geweest om die hemelstreek te kunnen bepalen. En het vreeselijke van alles was — zooals hij op half verwarden, half schertsenden toon aan Lisbeth verklaarde — dat hij bij zijn onwetendheid van het Westen de andere hemelstreken evenmin kon vaststellen.

Wat staat ons te doen? vroeg Lisbeth met gesmoorde stem, alsof ze vreesde dat onzichtbare vijanden haar zouden hooren.

Ja, zei Morlaix, we zullen er niet aan behoeven te denken om vóór zonsopgang Manilla terug te zien.

Wat zeg je? Moeten we hier overnachten, waar wilde beesten....

De Franschman viel haar in de rede:

Het eerste wat mij te doen staat is jou buiten bereik van wild gedierte te brengen. We staan hier voor een dikken boom, wiens takken een zitplaats aanbieden van zes meters boven den beganen grond. Ik heb dit bij daglicht duidelijk gezien. Ik zal je daarboven installeeren en we kunnen den dag, zooal niet in een gemakkelijke positie, dan toch in veiligheid afwachten.

Hij wilde nog meer zeggen, maar Lisbeth drong vreesachtig tegen hem aan. Sidderend aan al haar leden, prevelde ze:

Kijk dáár eens om ons heen, die schitterende lichten, die op en neer gaan. Wat is dat?

Morlaix had den tijd niet de angstige vraag te beantwoorden. In zijn nabijheid flikkerden eensklaps toortsen, door wier rossige gloed, op eenige schreden afstand der verdwaalden, een aantal geketende speurhonden werden beschenen.

En eer zij nog de dragers der fakkels konden onderscheiden, werden de jongelieden door tallooze handen gegrepen en van elkander weggerukt.

De flambouwen doofden uit; in de duisternis sleepten nauwelijks merkbare gestalten de gevangenen mede naar een hun onbekend oord.

VI.

DE STRANDBATTERIJEN VAN MARIVELES.

U maakt zich dus ongerust over het lot van deze menschen, miss Dalia?

Ik geloof, dat er reden toe bestaat, kapitein.

Ik zal het niet tegenspreken. In dit onmogelijk land, waar ieder inboorling een vijand is, valt niets af te dingen op uwen angst.

Deze gedachtenwisseling had plaats op het met gras begroeide talud der redoute van Mariveles, die het noordpunt beschermt van den ingang der baai van Manilla.

Van dit verheven punt kon men recht voor zich uit de batterijen ontwaren van het eiland Corregidor, dat door de natuur als het ware midden in den doorgang is geworpen. Meer zuidelijk werd men de rotspunt gewaar van Ternate, waarop almede versterkingen waren aangelegd.

Rechtsaf strekte de oceaan zich tot den beperkten gezichteinder uit.

Maar de sprekers schenen hoegenaamd geen aandacht te wijden aan hun omgeving. De een was een officier van het Amerikaansche leger, kapitein Stiggs, commandant der verdedigingswerken van de baai; de twee anderen waren genoodigden van Mevrouw Stiggs. Zoo Albert ter plaatse ware aanwezig geweest, zou hij in hen herkend hebben Dalia en Rana, die sedert eenige dagen reeds van Batavia te Manilla waren aangeland.

De dochter van oom François scheen zenuwachtig en opgewonden.
Ja, kapitein, hernam zij, ik heb u, zoomede Mistress Stiggs verteld, door
welke dwaze gelofte — ik moet het helaas bekennen — ik ertoe ben gekomen,
mijn vader te verlaten en naar Batavia te vertrekken. Daar heeft de koorts
mij op het ziekbed geworpen, het heeft weinig gescheeld of de jonkman
had mij herkend.

Yes, Sir Albin.

Juist. Zoo hij in mijn bijzijn ware geweest, had ik hem niet kunnen
voorliegen .... en zoo ik hem de waarheid had gezegd ....

Zouden de Battaksche priesters u onthalsd hebben, hetgeen — veroorloof
mij het u te zeggen — zeer betreurenswaard zou geweest zijn.

De oude Rana bromde:

Ze zouden mij vóór haar hebben moeten dooden.

Nu ja, zei de officier koeltjes, vóór of na, het doet aan het eindresultaat
niets af.

Maar, vervolgde Dalia, Oraï waakt over mij. Hoe hij het heeft aangelegd,
weet ik niet, maar twee vreemde dames heeft hij overgehaald zich te ver-
mommen onder een Amerikaansch kapsel en met hem te vertrekken naar
Djokdjokarta, terwijl mijn neven hen gevolgd zijn. Wat er te Djokdja is
voorgevallen weet ik evenmin. Maar van uit Samarang heeft Oraï mij
getelegrafeerd:

„Sarina heeft het geheim gedeeltelijk verraden. Houd u onzichtbaar tot mijn komst met de Jacinto.”

U hebt het Mistress Stiggs en mij toch medegedeeld.

Ja .... het geheim verraden ...; maar mijn droombeeld verdwijnt alsdan ...;
wat zal ik Sir Albert moeten zeggen, als ik hem ontmoet ...? O belachelijke
en onzinnige gelofte! En hoofdschuddend: Welk een egoïst ben ik toch!
Ik hef weeklachten aan, terwijl anderen — hij vooral — in doodsgevaar
verkeert .... Dank zij de waakzaamheid, die u in acht hebt laten nemen,
zijn wij te weten gekomen dat mijn neef en zijn mededingers van de
Toledad zijn afgekomen en afgestapt in het Washington hotel en zij daags
daarna, na een afspraak met een onbekenden boodschapper, allen met achter-
lating van hun bagage zijn uitgegaan en sedert niet meer teruggekomen.

Dat is zoo.

Van den anderen kant is het kantoor, dat mijn vader te Manilla had ge-
opend, gesloten. Nicliam, de jonge Battaksche vrouw, die het bestuurde, is
ook al verdwenen. Geen aanwijzing, geen spoor is overgebleven. Ik ben
gewikkeld in een onbegrijpelijk mysterie, en ik gevoel hevigen angst.

Blijf kalm. Het land verkeert momenteel in rust. Sedert onze laatste
expeditie schijnen de Philippijnen te hebben begrepen dat het geen zaak is
tegen de Amerikanen in opstand te komen.

Ik geloof u, ik wil geloof slaan aan hetgeen u zegt. Maar zoo het niet
de oproerlingen zijn, wie kan dan de schuld dragen aan de verdwijning van
hen die ik zoek?

Sir Stiggs bleef het antwoord schuldig. Feitelijk begreep hij niet, wie buiten de oproerlingen een geheel gezelschap reizigers had kunnen oplichten. En zoo het rebellen waren, dan bleef de Amerikaansche politie in gebreke, wat toch wel aan het onmogelijke grensde, want de Amerikaansche Hermandad, evenals de Amerikaansche industrie, kortom, al wat Amerikaansch is, grenst aan uiterste volmaking.

Dalia, die ietwat onwetend was omtrent den gedachtengang van een Yankee van echten stempel, was op het punt verder aan te dringen en haar vraag te herhalen. Maar door de verschijning van een nieuw personage werd zij hierin verhinderd.

Het was eene vrouw van nagenoeg veertig jaren, blank van huid, maar behept met een zeer geprononceerd negertype, zoomede met den smaak van het zwarte ras, want ze had zich gestoken in een witten peignoir met scharlakenroode strepen. Om haar gitzwart gekroesd hoofdhaar had ze een doek van de kleur eener tijloos geslagen, en haar vingers waren met ringen overladen.

Mijn echtgenoote! riep de kapitein.

Mistress Stiggs! was de gelijktijdige uitroep van Dalia en de oude Rana.

De aangesprokene groette en zwikte op zijn Spaansch met haar heupen. Ze opende bij haren glimlach een grooten mond, goed voorzien van witte tanden, en op zingenden toon antwoordde ze:

Zij zelf, dames! En knipoogend tot haren man:

Kapitein, vraag je jezelf niet af waarom ik de brandende zon trotseer en zoo de fijnheid mijner gelaatskleur in gevaar breng?

De creole was koket op haar manier en hechtte te meer aan haar *wit* vel, omdat haar wezen moest doorgaan voor een Afrikaansche schoonheid van eersten rang.

Stiggs blikte noch bloosde. Hij was zonder twijfel aan dergelijke vragen gewend.

Vrouwtje, neuriede hij, ik moet aannemen dat alleen een gewichtige reden je er toe gedreven heeft de beschermende schaduw van je appartementen voor een oogenblik vaarwel te zeggen om je bloot te stellen aan de zonnestralen die moordend zijn voor een lelieblanke tint.

Onder dit compliment schudde mistress Anita Stiggs met haar lichaam als een eend die men den kop streelt.

Je bent een kranig officier, Ezechiël, kranig ja, dat moet gezegd. De regeering te Washington is je de bevordering schuldig tot majoor. Ja zeker, president Roosevelt kan niet minder doen voor zulk een schrander kapitein. Tracht je vrouw te begrijpen, heeft gezegd onze groote Edgard Poë, en je verstaat het heelal. Jij begrijpt je lieve levensgezellin, dus ben je bekwaam voor alles.

Men mag kapitein wezen van het federaal leger der Vereenigde Staten, men blijft toch gevoelig voor loftuiting. Stiggs gaf zich het allerbeminnelijkst air om te ondervragen:

Mag ik dus de gewichtige reden vernemen?

Daarom alleen ben ik gekomen.

Welnu, ik ben geheel oor.

Dalia maakte zeer bescheiden aanstalten om zich te verwijderen, maar Anita hield haar terug:

Zij klepperde met de twee ivoren paletten.

»Neen, neen. Ik heb geen geheimen. Er is een mulat, die je wenscht te spreken, Stiggs.

Een mulat?

Ja, ja, een van die kleurlingen, van die snaken, die men liever in een stad dan in een bosch tegenkomt. De vent geeft zich uit voor een apostel, een

bode van goed nieuws, maar bij mijn zieleheil zou ik zweren, dat zijn naam op de lijst staat van de razende philippijnsche rebellen.

Zou je dat denken?

Ik zeg je, dat ik er op wil zweren. Wat anders kun je ook van kleurlingen verwachten? Heeft de Voorzienigheid, door het verven van hun huid, den echten blanke geen waarschuwing willen geven?

Zooals men ziet, deelde mistress Anita het Amerikaansch vooroordeel tegen het gemengde ras.

Zeg, wil je hem te woord staan?

Wel zeker, het is mijn plicht.

In dit geval zal ik een teeken geven, opdat men hem tot je brenge.

Van uit haren gordel twee ivoren paletten te voorschijn halende, klepperde ze met de beide voorwerpen die een geluid gaven als van castagnetten.

Een paar minuten verliepen; daarop verscheen een soldaat met den witten *salacco* op het hoofd, gehuld in een flanellen hemd, met katoenen gestreepte broek, waaruit een paar voeten, geschoeid in wit linnen staken, een krijgsman, die een grooten mageren met lompen bedekten lummel begeleidde. Deze droeg een verkleurden hoed, vol gaten, waaronder ruwe vlokken zwart haar langs geel perkamenten kaken afhingen.

De soldaat groette en verwijderde zich op eenigen afstand.

Wat wil je? vroeg Stiggs den mulat op barschen toon.

Je spreken, antwoordde de man zonder eenige ontroering.

Het schijnt, dat je mij op gemeenzamen toon aanspreekt, bromde de kapitein der Unie, zijn wenkbrauwen fronsend.

De inboorling haalde de schouders op:

Dan doe ik als jij, want het wil me voorkomen dat de Philippijnsche beleefdheid zich in alles dient te modelleeren naar de wellevendheid van het groote Noord-Amerikaansche volk.

Zwijg! Je wenschte mij te spreken. Wat heb je te zeggen?

Men heeft me alleen tot jou gezonden....

Van wie kom je?

Dat zal ik alleen aan jou zeggen.

Stiggs stampte met den voet op den grond, maar inziende dat hij met geweld niets uit den man zou krijgen, sloeg hij een toontje lager aan:

Luister. De hier aanwezigen zullen geen misbruik maken van hetgeen je hebt te vertellen. Je kent bovendien mijne vrouw....

Jawel.... maar dit jonge meisje....

Geniet onze gastvrijheid.

Kan het Donna Dalia Gravelotte zijn?

Ja.... Hoe weet jij dat....?

De man gaf geen dadelijk antwoord. Een oogenblik flikkerden zijn oogen maar namen weldra weer hun koele uitdrukking aan.

Goed, zei hij, ik zal in tegenwoordigheid der Señoras spreken. Wel beschouwd, kan mijn zending haar belang inboezemen. Het kan ook zijn nut

hebben haar te bewijzen, welke doodsverachting een Philippijner bezielt.

De plotselinge opgewondenheid, die zijn vaderlandsliefde kenmerkte, deed de aanwezigen huiveren. Kapitein Stiggs zelfs liet zijn flegma varen:

Hoe kom je op het denkbeeld dat je leven wordt bedreigd?

Als ik denk aan het verleden.

Wat wil je daarmee zeggen?

De Amerikanen hebben nooit de onschendbaarheid erkend van parlementairs, die door de Philippinos werden afgezonden.

Ben jij soms een van die afgevaardigden?

De officier richtte bij deze vraag zich in zijn volle lengte op. Hij nam een dreigende houding aan. Maar de mulat liet zich niet van zijn stuk brengen. Zijn zwarte oogen vestigden zich stoutmoedig op die van zijn medespreker. Op kalmen toon en zonder eenige grootspraak zei hij:

Ik ben een hunner.

Er volgde een diepe stilte. Stiggs overpeinsde den toestand. Wat dreef dien man aan, op deze wijs den dood te trotseeren. Want hij had waarheid gesproken. De kwaliteit van parlementair had nooit een inboorling beschermd. Onder voorwendsel, dat dergelijke afgezanten opstandelingen waren, en ongeregelde vrijbuiters, had een executie-peloton altijd hun stem tot zwijgen gebracht.

En zoo kwam deze, met een sarkastische en onverschillige houding, koketteeren als het ware met het bloedig lot van hen, die hem in den dood waren voorgegaan.

Ditmaal, kapitein, zult gij een uitzondering toepassen op den wreeden maatregel.

Stiggs en zijne vrouw keerden zich tot Dalia, die dit woord van goedertierenheid in het midden bracht. De dochter van François Gravelotte had den moed bewonderd van den mulat. Zij herinnerde zich, dat in haar aderen Battaksch bloed vloeide, Sumatraansch bloed, zoo dikwerf vergoten in de worsteling tegen de Hollanders, overweldigers van haren geboortegrond, zooals de Amerikanen dit zijn van het vaderland der Philippinos. Iets van verwantschap in het lijden trok haar aan tot den bronskleurigen man, en zonder zichzelf er van bewust te zijn, bijna tegen wil en dank, gaf zij blijk van haar meewarigheid.

Had de in lompen gehulde inboorling haar begrepen? Misschien. Verwondering teekende zich op zijn gelaat, iets zachtzinnigs kwam over zijn hardvochtige wezenstrekken, zachtjes prevelde hij, als in zichzelf gekeerd:

Zij neemt het op voor Antonio. Antonio zal het niet vergeten.

Maar de kapitein hernam: Een man, die boogt op de verstandhouding met de rebellen, moet sterven.

Toch niet, als hij loyaal tot zijn vijanden komt?

Ongestraftheid is een aanmoediging voor zijn geestverwanten.

Rechtvaardigheid is een zelfoverwinning.

Op smeekenden toon kwam Dalia tusschenbeide:

Kapitein, zeg dezen man vrijen aftocht toe. Gij hebt gewild dat uw dankbare genoodigde bij het onderhoud zou tegenwoordig zijn. Welnu, schenk het leven aan een armen duivel, die door een gevoel van vaderlandsliefde — dat misschien verkeerd, misschien onverstandig, maar zeer zeker eerbiedwaardig is — wordt aangedreven zich binnen deze versterking te wagen.

Och kom! de gevoelens van een koekdeegkleurig man! spotte mistress Stiggs.

De Philippijner haalde een bamboe kokertje te voorschijn.

Maar Dalia was zoo schoon, haar smeekende blik zoo onweerstaanbaar, dat de kapitein glimlachend erop liet volgen:

Komaan! één keer maakt geen gewoonte. Koekdeegman, je moogt zonder lastig te worden gevallen, je schelmen van kameraden weer opzoeken. Alleen heb je de Señorita ervoor dank te zeggen.

De man richtte zich in zijn volle lengte op.

Ik zal haar danken, niet omdat gij het beveelt, maar omdat ik ware goedheid op prijs stel.

En zijn hoed afnemend met al de elegantie van een hidalgo:

Señorita, sprak hij plechtig, de almachtige God heeft u de schoonheid der engelen geschonken, opdat de menschen in u eene dochter des hemels zouden zien. De dankbetuiging van Antonio heeft weinig te beteeken, maar na zijne zending volbracht te hebben, zal Antonio u indachtig blijven. Antonio zal waken over haar, die het leven der nederigen heeft gespaard, en dit wil iets zeggen in het eiland Luzon. Ik zou mij gelukkig achten, het u te bewijzen, en toch mag ik hopen dat de Madonna en alle heiligen u het ongeluk besparen, dat mij in de gelegenheid zou stellen, mij te kwijten van een duren plicht.

Er lag een wezenlijke grootheid van ziel in de woorden van dezen ongelukkige. Noch de officier, noch het jonge meisje dachten eraan den spot te drijven met de plechtstatige wijze waarop hij — een overblijfsel der Spaansche overheersching — lucht gaf aan zijn dankbaarheid. Alleen Mistress Anita grinnikte, doch Antonio verwaardigde haar met geen blik. Hij deed een schrede vooruit naar Stiggs:

Wilt ge dat ik mij kwijt van mijn opdracht? Dit zeggende haalde de Philippijner een bamboe kokertje uit zijn mouwvest te voorschijn, waarin een papier was opgerold. Hij liet dit eruit glijden en overhandigde het den Amerikaan zeggende: Ik wacht hierop uw antwoord.

Daarop beklom hij den top van het bastion, en met over elkaar gekruiste armen, den blik gericht naar de zee, scheen hij de tegenwoordigheid der aanwezigen te vergeten. Stiggs intusschen ontrolde het papier. Hij keek naar de handteekening: »Albert Gravelotte," mompelde hij.

Albert, herhaalde Dalia met sidderende stem en doodsbleek gelaat. Maar lees toch, lees kapitein, bid ik u, drong Dalia zenuwachtig aan, lees, opdat ik wete wat er met hem is gebeurd. Want zoo hem een ongeluk is overkomen, zou het mijn schuld zijn.... mijn schuld.... U begrijpt dus mijn angst....!

Stiggs knikte, en op eentonige wijs las hij:

In het bosch — wààr ter plaatse weet ik niet.

Geachte Kapitein,

Het spijt mij, dat ik me op een wijze, zoo weinig beantwoordende aan de eischen der wellevendheid, aan u moet voorstellen; maar als men gevangene is en onder den blooten hemel slaapt, als men leven moet van een afzichtelijk voedsel, neemt men het doorgaans zoo nauw niet met de vormen der etiquette.

Drie dagen geleden kwam ik per stoomboot Toledad *te Manilla aan met vier personen, die antwoorden op de namen Morlaix, Fleck, Friedrich Gavrelotten en mejuffrouw Lisbeth Fleck. Den dag zelf onzer aankomst vielen de heer Morlaix en mejuffrouw Lisbeth, op een wandeling, in handen der heeren struikroovers, wier eigenlijk beroep mij alsnog niet duidelijk is gebleken. Zijn het patriotten, die den strijd hebben aangebonden tegen de veroveraars, uw landgenooten, zooals zij voorgeven? Zijn het bandieten? Zoo iets staat ter*

beoordeeling aan u, die het land kent en zijn bewoners. De heeren Fleck, Friedrich en mijn persoon hebben de beide jongelieden afgewacht tijdens den geheelen avond en ganschen nacht. Ik kom hierbij niet neer op het gemis van een onontbeerlijken slaap, want de kamers van het Washingtonhotel herbergen zulk een ontzettend aantal parasietische insecten, dat slapen ten eenenmale een onmogelijkheid was. De dag brak aan. In droefgeestige stemming dronken we een soort chocolade, zooals ik in mijn leven er geen heb gedronken, toen een meisje, gehuld in versleten kleeren, een kind met groote zwarte levendige oogen, ons een tijding bracht. Een farmer liet ons weten, dat onze vriend Morlaix zijn voet had verstuikt; hij verzocht ons den gekwetste en het jonge meisje, dat hem vergezelde, te komen halen, ten einde hèm naar de stad te vervoeren, waar hij beter kon verzorgd worden. Zonder ons een oogenblik te bedenken — en dat was een groote fout — snelden we naar een stalhouder. We accordeerden voor een onmogelijk karretje, en twintig minuten later vertrokken we, met het meisje tot geleidster, zoo spoedig als de muilezel ons maar kon voortsleepen. We komen Manilla uit, doorkruisen het open veld en beklimmen de hellingen. Op de vlakte volgt het woud. Aan gene zijde van het bosch zullen we de hoeve aantreffen, zegt de duivelsche meid, die ons ten geleide strekt. En wij leggen de zweep op den muilezel. Sapperbleu! we zijn genoodzaakt stil te houden. Er ligt een boom dwars in den weg. Gelukkig echter is hij niet dik, zoodat we hem kunnen opzij schuiven. We stappen uit, dringen door het struikgewas en daarop doet zich een heel onverwacht incident voor. Een snerpend geluid weerklinkt door het woud. Uit de struiken komen kerels te voorschijn, die zich op ons werpen. Verward tusschen de takken, worden we vastgegrepen, tot machteloosheid gedoemd, voordat we op eenigen tegenweer kunnen bedacht zijn. Als blokken hout worden we door elkaar in de kar geworpen. Door elkaar, is niet overdreven uitgedrukt, want op mij lag meneer Fleck, een zwaarlijvig man, zoodat ik bijna stikte. De verraderlijke meid met de zwarte oogen neemt den ezel bij den toom, schatert het uit van lachen en trekt het beest door het bosch. Hoe lang dit duurde, kan ik moeilijk bepalen, want ik verkeerde in de volstrekte onmogelijkheid om op mijn horloge te zien, zooals zich trouwens laat begrijpen. En bij iederen schok richtte meneer Fleck zich op en viel hij weer op me. Kortom! we kwamen op een open plaats in het woud, waar men ons blinddockte. Men trok ons uit het voertuig en we voelden dat we bij de armen werden voortgesleept. Deze nieuwe wijze van vervoer zou me zeer hebben toegelachen, naardien ze mij bevrijdde van het herhaald gestomp van meneer Fleck, zoo mijn dragers, in hun prijzenswaardigen angst dat ik hun mocht ontsnappen, me niet vreeselijk hadden geknepen. Eindelijk lieten ze ons tamelijk ruw op een steenachtigen grond neerzakken. De blinddoek werd me afgenomen en .... ik bevond me in een spelonk met mijn lotgenooten, bovendien met mijn vriend Morlaix en mejuffrouw Lisbeth. Hoe was dat alles in zijn werk gegaan? Hoe konden onze cipiers zoo op de hoogte zijn van onze zaken? Dit is een raadsel waarvan ik de oplossing opgeef. Een feit is het, dat men mij dezen morgen heeft gebracht voor een

jonkman, die in weerwil van zijn koperkleurig gelaat, een zeer mooie jongen is. Hij keek me een oogenblik aan met den onderzoekenden blik van een photograaf. »Ik ben Aguinaldo, dien men nooit kan vangen," zei hij eindelijk. Zoo, zoo! antwoordde ik, wat dàt betreft, zou ik wel in je plaats willen zijn.

Op dit oogenblik begon Mistress Stiggs te zwaaien met de armen en te rollen met de oogen, alsof ze een zenuwtoeval ging krijgen. Aguinaldo! die ellendeling! riep ze met gesmoorde stem.

De kapitein echter was bleek geworden en wierp een nijdigen blik in de richting van Antonio, die schijnbaar nog steeds verdiept was in de beschouwing van de zee.

Wie is Aguinaldo? vroeg Dalia nieuwsgierig.

Een aanvoerder der oproerlingen, die ons altijd ontsnapt, vandaar de bijnaam waarmee hij zich tooit.

Een schelm! hernam Anita, die mij de doodelijkste beleediging heeft aangedaan, welke men eene vrouw kan aandoen.

Onverdiende beleediging, verzachtte de kapitein, zijn driftige wederhelft trachtende te kalmeeren.

Dat weet ik wel, hernam deze. Verbeeld u, dat we op zekeren dag toen we hier zijn aangekomen, een pic-nic-partij hebben gehouden in een bosch. We waren met officieren, hun vrouwen, dochters en kooplieden. Mijn goede man had dienst op het fort, maar op zeer innemende manier had hij mij aangemoedigd van de partij te zijn. Op vijf kilometer afstand van de stad werd ons geheele gezelschap door de bende van den schurk Aguinaldo gevangen genomen. De officieren werden onder onze oogen opgehangen. Het was een schouwspel voor een zenuwachtige vrouw als ik, om van te sterven. Maar dat alles was nog niets. Toen de slachting geëindigd was, hield het monster — dat ons allen bij naam, voornaam en beroep kende, want niets was voor hem verborgen — een toespraak.

Señores en Señoras, ik heb de lieden die strijden tegen het Philippijnsche volk, ter dood moeten wijden. Wat u aangaat, vreedzame kooplui, zwakke vrouwen, of wat de overigen zijn mogen, geen leed zal u geschieden. Maar wij, die het veld tot onze woonplaats moeten kiezen en door de verdrukkers op een behoorlijken afstand worden gehouden van de steden, wij hebben wapenen noodig, kruit en lood, om te strijden voor onze onafhankelijkheid. De zaak der vrijheid is te schoon, om u vrij te waren van een klein rantsoen. Ik eisch daarom, in ruil voor het leven dat ik u schenk, een hulde uwerzijds aan de Vrijheid.

En de gevangenen vervolgens naar de rij afgaande, onderwijl hij de cijfers aanteekende op een blaadje papier: Ha zoo! Bartolomeo Sanchez, zei hij, gij Spanjaard, die de kleurlingen veracht en voordeelige zaken doet in katoen.... Bartolomeo, je zijt 200 piasters waard, me dunkt dat ik billijk ben. En tot een ander: Nathan Salmer.... opium en thee.... een goed handelshuis, dat 300 piasters kan betalen.... neem er nota van!

Met een plechtstatigen groet voor een schoone señorita: Señorita Carmen,

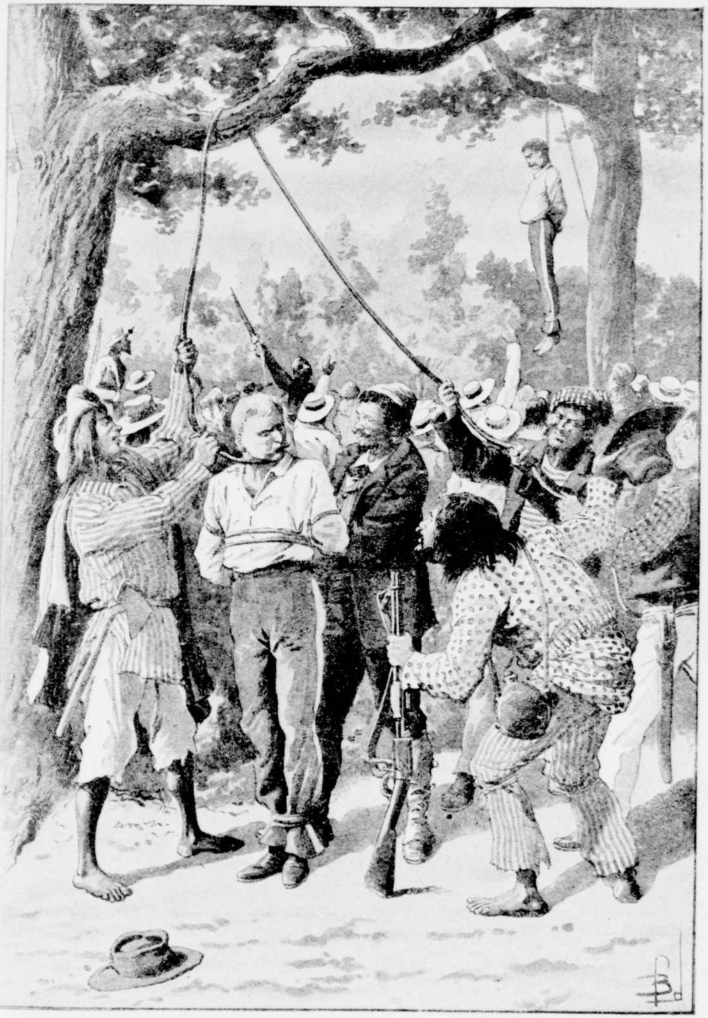

De officieren werden onder onze oogen opgehangen.

de parel van Manilla, de verloofde van señor Doviado, u heb ik veel te vragen, om u dergelijken schat in vollen eigendom terug te kunnen geven, hij zou anders een slechten dunk hebben van mijn smaak en een wrok jegens mij koesteren. Laat zien 1000 piasters is een kleinigheid.

Zoo ging hij de rij af. Er bleef, behalve mijn persoon, maar eene vrouw uit het volk over, die ons als dienstbode had vergezeld.

Zorgt gij allen ervoor brieven gereed te hebben, opdat uw rantsoen binnen vierentwintig uren betaald zij, beval Aguinaldo. Deze vrouwen zullen uwe missives adres verleenen.

De dienstmeid protesteerde aanstonds: Kom, kom, geen tegenwerpingen, zei de ellendeling op zijn galante manier. Je ziet er allerliefst uit. Zoo je daarbij nog rijk waart, zou ik je veel hooger taxeeren dan al deze señoras; maar je bent arm en ik schenk je daarom de vrijheid voor een kostbaarder juweel dan piasters... voor een glimlach.

Maar ik Anita Stiggs! riep ik uit, ik bezit vermogen! En ik koesterde daarbij de hoop, dat de bandiet ook mij een glimlach zou afvragen. En wat denkt ge dat hij de vermetelheid had mij in mijn gezicht te zeggen... Hoort!

Och, señora, zei de ellendeling, uw man zou zich al te gelukkig achten, als hij uw fortuin behield en u moest missen. Neen, Aguinaldo zal nooit het geluk van een Amerikaan in de hand werken. Gij zult de vrijheid erlangen, op voorwaarde dat ge... de postbode zijt uwer vrienden. Ik waarschuw u overigens dat morgenmiddag zij zullen opgehangen zijn wier losgeld vóór dien tijd niet is betaald. Het heil uwer ziel strekt mij tot waarborg dat gij een trouwe boodschapster zult zijn.

Kapitein Stigss was een oogenblik bevreesd, dat zijne Anita bij de oprakeling van het gebeurde, door een beroerte zou worden getroffen en hij opeens tot weduwnaar zou worden gedegradeerd. Hij oordeelde het derhalve raadzaam een einde te maken aan het droevig relaas, en zei met verheffing van stem: Ik mag u wel verlof vragen, de lezing te voleinden van Sir Albert Gravelotte's missive.

Deze woorden brachten de creole tot bedaren.

Het is waar ook, ga voort met lezen. Ik zie in de schoone oogen van Miss Dalia, dat zij met ongeduld het slot dezer correspondentie verbeidt.

Stiggs maakte terstond van het verlof gebruik en hernam de lezing:

Zoo, zoo! antwoordde ik, de held dien men nooit kan vangen! Nu, ik wilde wel in uw plaats zijn! Senor Aguinaldo verwaardigde zich te glimlachen. Benijd mijne positie niet, zei hij. De uwe is vrij wat beter, want zoo ge al gevangene zijt, hangt het eenvoudig van u af een einde te maken aan uw hechtenis. Senor, ging Aguinaldo voort, hoor mij aan. Ik ben een der hoofden van de oproerlingen op het eiland Luzon. Nooit zal ik de wapens neerleggen, nooit het gezag erkennen van avonturiers, hetzij Spanjaarden of Amerikanen, die erop uit zijn onzen grond te rooven, het land onzer voorvaderen ons te ontrukken. Het vreeselijke van den toestand is, dat wij moed bezitten, bloed hebben te vergieten en wapenen hebben. Wat ons nu en dan ontbreekt, zijn

patronen en vooral de noodige fondsen om ons daarvan te voorzien. Uwe gevangenneming is een waarachtige weldaad des hemels. Gij vertegenwoordigt voor mij niet het hemelsch manna, waarvan het Oude Testament gewaagt, maar een metalen regen van kogels en munitie. Tot het verkrijgen daarvan reken ik op u en op senorita Dalia, de dochter van uwen oom François Gravelotte. Zij heeft u phantastische proeven laten doorstaan, om een maatstaf te hebben ter beoordeeling van uw karakter. Dit was eenmaal zoo bepaald, voordat ze u heeft gezien. En sedert zij met u in aanraking kwam, gevoelt zij bitter berouw over een gelofte, die zij eenmaal deed aan de godheid van haren geboortegrond. Zij zou zich gelukkig achten u hare hand te schenken. Dit is dan ook de reden waarom men onder zoo velerlei omstandigheden u hulp heeft verleend.

Dalia had met beide handen haar gelaat bedekt.

Hoe is hij achter mijn geheim gekomen? prevelde ze zachtkens. Maar kapitein Stiggs vervolgde zijn lectuur:

Welnu, mijn waarde heer Albert, uw schoone nicht is gehuisvest bij Mistress Stiggs, de echtgenoote van den kapitein, die het commando voert over de batterijen van Mariveles. Schrijf haar uwen toestand. Laat haar weten, dat, zoo zij uwen dood wil voorkomen, zij zich hebbe te begeven naar de bron der rivier Marilao, waar wij haar zullen ontvangen. Eenmaal onze gevangene, zal zij met alle voorkomenheid worden behandeld, tot den dag waarop wij het losgeld zullen verkregen hebben, waaraan de Onafhankelijkheid behoefte heeft.” Ik ben boos geworden. Maar op al mijn tegenwerpingen antwoordde Aguinaldo: Schrijf dus, zoo ge niet wilt dat ik u laat opknoopen. Het is een koppig heerschap. Maar dat ben ik ook. Om die reden schrijf ik u, Sir Stiggs, opdat u alle noodige maatregelen moogt nemen, teneinde te beletten dat mijn lief nichtje in de handen valt der lieden van Aguinaldo. Hij heeft mij zijn woord verpand dat hij mijn brief adres zou verleenen, zonder te trachten den inhoud ervan te weten te komen, en, vreemd genoeg, ik ben overtuigd dat hij zijn woord zal gestand doen. Ook smeek ik u over Dalia te waken en haar per eerstvertrekkenden stoomer naar haren vader terug te zenden. En zoo men nu een dezer dagen, bij een verkenning, dank zij het toedoen van Aguinaldo, mij aan een boomtak ziet bengelen, beklaag mij dan maar niet. Als Franschman en republikein, zal ik gestorven zijn voor de vrijheid .... van Dalia, en ik zal zijn heengegaan met de wetenschap, dat, toen ze mijne *ziel nam, zij mij de* hare *heeft geschonken. Een dergelijke dood is zacht, zelfs benijdenswaard.*

Met hoogachting en dank bij voorbaat van een man, die door vroegtijdige levenservaring zich verzoent acht met den dood,

ALBERT GRAVELOTTE.

Het is een dapper edelman! riep de creole, in geestdrift ontstoken. Dalia prevelde zachtjes: Ik ga met den boodschapper mede. Wat heeft een losgeld te beteekenen, hoe groot het ook moge zijn, mits Albert's leven behouden blijve!

Het jonge meisje schonk hun een blik in haar hart. Vrijzinnig opgevoed

temidden der natuur, kende zij de valsche schaamte niet der Europeesche maatschappij. Haar hart klopte voor Albert, zij kwam er rond voor uit, zonder te vermoeden dat zij in minder oprechte omgeving op lieden zou gestuit zijn, die haar handeling in een verkeerd daglicht konden stellen.

De bode zal alléén vertrekken, zei kapitein Stiggs. Ik mag u niet vergunnen hem te volgen. De standaard der Unie wappert over deze batterij, en iedere concessie die dezen bandieten, die zich sieren met den titel van opstandelingen, gedaan wordt is eene beleediging Amerika aangedaan.

Schrijf dus, zoo ge niet wilt dat ik u laat opknoopen.

Maar de gevangenen dan.... bracht Dalia in het midden.

Beter dat zij sterven dan een smet op mijne vlag! En terwijl Dalia handenwringend hem aanstaarde vervolgde hij: Bovendien zal ik een klopjacht laten houden in de richting van de rio Marilao. Zoodra ik hiertoe bevel heb gegeven, stel ik dezen mulat in vrijheid, omdat gij mij nu eenmaal de belofte hebt afgeperst.

Hierop verwijderde hij zich en richtte zijn schreden naar de telegraafgebouwen zonder draad, kenbaar aan hun overbrengingsmast, die zich verhief

boven de kazernen, het verblijf der officieren, het kruitmagazijn en andere aangrenzende gebouwen van het fort. Dalia zag hem gaan; wezenloos was haar blik, zij strekte de armen uit met smeekend gebaar. Het kort, maar afsnauwend antwoord van den officier had haar als versteend van schrik. Zich onderwerpen, in verzet komen? Helaas! de keus zelfs werd haar niet gelaten. Was zij niet opgesloten in deze sterkte, waar alles blindelings gehoorzaamde aan Sir Stiggs? Weerstand bieden ware dwaasheid geweest.

Plotseling voelde zij eene hand, die zacht haren arm aanraakte. Zij sidderde en richtte op Antonio, die naast haar stond, een vragenden blik. In de sombere zwarte oogen van den Philippijner lag iets streelends, iets dat sprak van moed houden, van troost in het snerpend wee dat haar hart doorvlijmde.

Schrei niet, jonge dochter, Antonio vergeet niet dat hij aan u het leven is verschuldigd.

Weet gij een middel om te beletten....

Ja. Hij om wien ge u bekommert, zal niet sterven. Antonio zal over hem waken. Ik weet, dat het venster uwer woonkamer in het fort uitziet op de Sierra van Mariveles. Uw gezicht wordt belemmerd door den piek van Bagac. Kijk iederen morgen naar de kruin van dien berg. Misschien zult ge op zekeren dag een kleine rookkolom erlangs zien stijgen. Ga dan, onder voorwendsel eene wandeling, naar het dorp Orion. Ik zal er zijn en u tot geleide dienen naar Aguinaldo. Neen, señorita, Aguinaldo is niet wreed van aard. Hij zal zijn gevangene sparen, als hij zal te weten komen dat gij voor mij een voorspraak zijt geweest.

Kapitain Stiggs kwam intusschen terug met den soldaat die den Philippijner had geëscorteerd.

De detachementen zijn op marsch, zei hij, niets staat er in den weg om dezen fielt los te laten, nu ik de zwakheid heb begaan hem het leven te schenken. En tot den soldaat:

Will, geleid dien man buiten de sterkte. Hij is vrij. Een oogenblik daarna was de Yankee met den inboorling verdwenen. Stiggs trachtte de ongerustheid van Dalia te doen bedaren: Ik reken bizonder op de klopjacht, zei hij. Vijf detachementen zijn van Manilla vertrokken, zij hebben althans drie uren voorsprong op dezen praatjesmaker dien ik heb teruggezonden. Aguinaldo zal op mijn aanval niet verdacht zijn. Ik mag dus hopen, hem dezen avond in mijne macht te krijgen.

En dat ik morgen, vulde de wraakzuchtige creole aan, getuige mag zijn van zijn terechtstelling!

Beiden vergisten zij zich en zagen zich in hun verwachting bedrogen. In den avond van dien dag brachten de draadlooze telegraaf, zoomede eenige officieren, de bevestiging der tijding, dat de detachementen tevergeefs de wildernis hadden doorzocht. Aguinaldo, diens bende en zijn gevangenen schenen in rook te zijn opgegaan. Andermaal had het hoofd der rebellen zich den naam van »Ongrijpbare" waardig gemaakt.

VII.

O HEERLIJK ENGELAND, WAAROM HEB IK U VERLATEN?

Zeilen bijzetten! (met recht, zeilen bijzetten!) de *Jacinto*, een vrachtboot der maatschappij »Insulindia" kwam de haven binnen van Manilla, zes dagen te laat. Averij aan de machine, vermeldde het scheepsjournaal, beletsel door hoogere macht. Het was dan ook het onveranderlijk antwoord van den kapitein aan de passagiers, die er over klaagden, dat de stoomkracht door zeilen moest worden vervangen. En onder die ontevredenen hadden twee mopperaarsters zich onderscheiden door de bitterheid van hun klachten: Helena Doodee en Mabel Grace.

Inderdaad waren de Engelschen geraakt tot den hoogsten graad van misnoegen. Hadden ze nog maar de onwrikbare kalmte bezeten van het meerendeel onder de passagiers, die slechts van hun zitplaats opstaan om hun maag te vullen, maar helaas, hun lichamelijke functies waren geheel gestoord. Men moet dan ook bekennen dat het booze lot tegen haar scheen samen te spannen, om de eilandbewoonsters het leven ondragelijk te maken. Sedert hun vertrek uit Engeland volgden voor hen de ongerijmdste avonturen elkander op. Ongerijmd, kan er nog door, maar ze waren onbegrijpelijk

hun ontmoetingen, en deze prikkelden hun nieuwsgierigheid volstrekt niet, integendeel bezorgden hun veel last en onaangenaamheid. Aan boord gebracht door den offerpriester Oraï, zonder te weten waarom, had deze hun de vrijheid voorgespiegeld en algeheele ontlasting van zijn gezelschap en tegenwoordigheid, zoodra zij te Manilla zouden zijn aangekomen. En daar gaat me die vermaledeide stoomboot het oogenblik vertragen van hun bevrijding, door zeiler te gaan worden. Neen, aan zulk een tegenspoed waren alleen *zij* op deze wereld blootgesteld. Er moest zeker ergens een booze geest zijn (men treft die overal) die zich ten hunnen koste amuseerde. Twintig keeren per dag ontsnapte den beiden vrou-

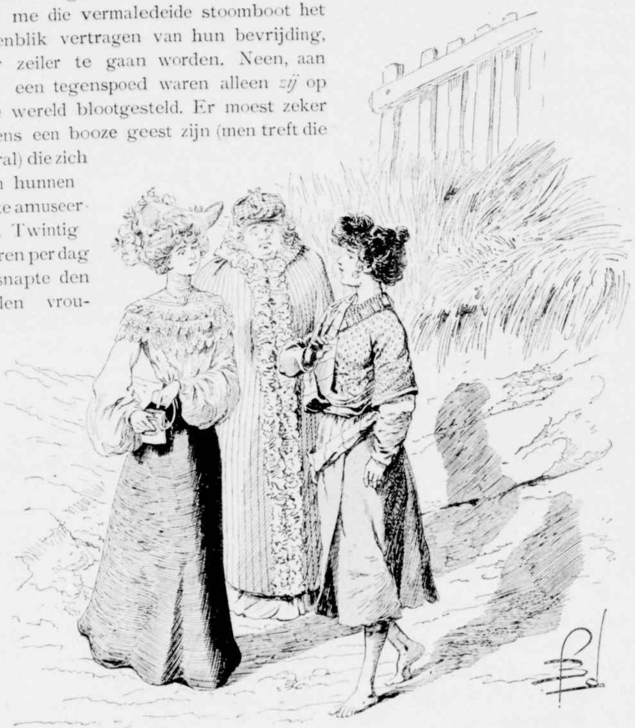

Ambrosella bedelt niet! zei de Philippijnsche schoone.

wen de verzuchting. O heerlijk Engeland, waarom heb ik u verlaten!?

Maar door die verzuchting kwam Engeland niet naderbij, noch versnelde ze den gang der stoomboot *Jacinto*. Wrevelig wandelden zij het dek op en neer, turend naar den gezichteinder en trachtende in de verte het vage nevelwaas te bespeuren, dat de nabijheid aankondigt van het zoo reikhalzend verlangde land.

Oraï vervoegde zich nu en dan bij hen. Zij verborgen hun wrevel te zijnen aanzien, want hij wist hun somwijlen onschatbare inlichtingen te verschaffen. Sedert gisteren, heette het dan zijnerzijds, hebben we zooveel en zooveel mijlen afgelegd, nog een dag of twee, drie, en we zijn aan het doel onzer reis.

Men stelle zich dan ook hun ontroering voor, toen, na een langgerekten tocht op het zilte nat, de vurig verlangde stad Manilla in zicht kwam. Het hart bonsde hun van vreugde in den boezem, levendig schudden zij Oraï zelfs de hand tot afscheid. Zij vergaven hem wel niet zijn gedrag ten hunnen aanzien, maar trachtten zooveel doenlijk te vergeten, beheerscht als zij waren door de eenige en enkele gedachte: Wij zijn vrij! Den hemel zij dank! Wij zijn vrij!

De *Jacinto* werd naar de kade gesleept. Luchtig stapten de beide Engelschen over de loopplank aan wal. In haar vervoering schonk Helena een guinje aan den eersten bedelaar den besten. Eensklaps stond zij stil. Een jong meisje met gouden tint, vurig schitterende oogen, in gele blouse met rooden rok gekleed en blootvoets, trad op Helena toe met de woorden: Moge de Madonna des hemels haren met sterren bezaaiden blauwen mantel uitspreiden over uw aanschijn!

Helena stak de hand in haar geldtasch, maar het meisje maakte een afwijzend gebaar: Ambrosella bedelt niet! zei de Phillippijnsche schoone, ik v e r d i e n mijn karig stuk brood.

Wat verlangt ge dan van mij?

Zoo ik mij op uwen weg bevind, dan is het omdat ik een gekwetste, die op zijn bed van smarten ligt uitgestrekt, beloofd heb, zijn boodschap aan u over te brengen.

Een gekwetste? Wie kan dat zijn?

Ambrosella vouwde de handen samen: Hij is jong en schoon. Een kogel heeft zijn schouder doorboord. Ik heb hem verpleegd. Hij heeft mij opgedragen, naar twee Engelsche dames om te zien, en als ik u zou ontmoet hebben, u te herinneren aan de reis van Batavia naar Djokdja, aan den vuurspuwenden berg Merapi. Druk ik mij soms niet goed uit? Het is mogelijk. Laat u echter gezegd zijn, dat zijn woorden voor *mij* van beteekenis zijn ontbloot. Den zin ervan begrijp ik niet!

Gij hebt uw boodschap goed overgebracht, zei Helena.

Hij gaf mij dan ook te verstaan dat u mij zoudt begrijpen. *Ik* kan niet tot haar gaan, heeft hij erbij gevoegd, maar zoo zij niets vergeten heeft, zal zij tot mij komen en moet ik haar het noodlot verklaren, dat ons beiden over het hoofd hangt. Nu kan niets ons meer van elkander scheiden, dan haar vastberaden wil.

Is het ver van hier? vroeg Helena met ongewisse stem.

Binnen een half uur met den *corricolan*, het tweewielig voertuig van ons eiland, zijn wij er.

Welnu, Ambrosella, wil ons dan geleiden.

Zoo gezegd, zoo gedaan. Op korten afstand stond het aangeduide vervoermiddel, de dames stapten in, en Ambrosella legde de zweep op den muilezel, die, na een korten rit door een somber woud, bleef stilstaan voor een schamele hut.

Een paar woestelingen grepen de Engelsche dames aan.

We zijn er, zei de mestiza, op de stulp wijzend, en de man, die u tot zich verzocht heeft, bevindt zich hier.

Glimlachend en ontroerd, naderde Helena de deur, die op den zachten druk zelfs harer tengere hand achteruit week. Zij trad binnen. Nauwelijks echter had ze een paar schreden gedaan, of een wollen mantel werd over haar hoofd geworpen. Aldus verblind, voelde zij zich door krachtige handen aangegrepen, van den grond getild, en begreep zij dat men haar wegdroeg — waarheen?!

De welgedane Mabel Grace onderging hetzelfde lot; voor haar lichaamsgewicht waren een zestal manschappen benoodigd, en onderwijl men haar aldus voortdroeg, viel zij in zwijm. De ruwe schokken evenwel, die de heeren bandieten haar deden ondergaan, brachten haar weldra tot bezinning. Op het gezicht der struikroovers stiet zij een vreeselijken kreet uit; maar een hunner gaf haar onbewimpeld te kennen, dat hij haar op vrij onzachte manier het zwijgen zou opleggen, zoo zij zich niet stil hield als een muisje. Deze verdachte bedreiging miste haar uitwerking niet, kon echter op de vraag der ontstelde Mabel wàar zij zich bevonden, het onbesuisde antwoord van Helena niet verhinderen, dat zij door toedoen van de valsche Ambrosella in een roovershol waren terecht gekomen.

Mejuffrouw, zei het opperhoofd Aguinaldo, die op deze beschuldiging te voorschijn trad, gij vergist u. Wij strijden voor de vrijheid en onafhankelijkheid van onzen geboortegrond, en om die te bewerken hebben wij kruit, lood en wapens noodig. Ter verkrijging van deze middelen dient ons het losgeld der vreemdelingen, zoo het ons gelukt dezen in onze handen te krijgen. Gij moogt weten dat ik ben Aguinaldo, de onaantastbare bandiet, zoo ge wilt, hoewel ik mij noem den aanvoerder mijner vrijheidlievende landgenooten. Wat ik u heb te zeggen is alleen dit: Ik verheug mij in het bezit van een zevental gevangenen. Er ontbreekt mij echter ééne, de rijke erfdochter van een planter op Sumatra. Ik zal u tot mijn pensionnaires doen geleiden en druk u op het hart, bij een hunner, Albert Gravelotte, al uw pogen in het werk te stellen om van hem te verkrijgen, dat dit meisje naar hier kome en mij een losgeld betale, geëvenredigd aan haar vermogen. Hebt ge mij begrepen?

Maar dat is onmogelijk! stamelde Helena.

Op een teeken van Aguinaldo, die niet in discussie wenschte te treden, grepen een paar woestelingen de beide Engelschen aan. In een oogwenk waren zij getransporteerd in een sombere spelonk, waar het daglicht evenwel in zoover voldoende was, dat Helena terstond Albert Gravelotte herkende. Deze haar ziende, kon den kreet niet weerhouden van:

De danseres van Djokdja, de gewaande Sarina!

Wel neen, Miss Helena Doodee, gevangene der insurgenten, omdat zij op uw verlangen tot u is gekomen, ten einde u... te verplegen.

Een oogenblik verkeerde Albert in de meening dat hij te doen had met een krankzinnige. Op zijn navragen evenwel bleek het, hoe schandelijk beiden door de oproerlingen waren misleid. Ambrosella had de rol van verraderlijke intrigante op zich genomen.

Wij moeten morgen allen sterven, heeft Aguinaldo mij gezegd, zoo gij volgens zijn verlangen, door een jong meisje dat u dierbaar is, niet het losgeld voor uwe vrienden laat betalen.

Zij zal zich niet in vrijwillige gevangenschap begeven, daarvoor heb ik gezorgd, zei Albert.

Op dit gezegde ging Helena recht vóór Albert staan. Ik wenschte toch wel eens te weten, begon ze, waarom gij zooveel belang stelt in die dame, dat ge de voorkeur geeft aan een smadelijken dood boven het verlies harer vrijheid.

En daarop ontspon zich een gesprek tusschen den Franschman en deze Engelsche, waarop het geheele weefsel der listige intriges van den sluwen offerpriester Oraï werd ontrafeld en aan het helderst daglicht kwam. Uit de

wederzijdsche onthullingen bleek de onwaarheid, de leugen en het bedrog, de naamlooze valschheid van den Sumatraanschen Maleier, die de beide westerlingen schandelijk om den tuin had geleid. Helena Doodee begreep

Helena ging recht vóór Albert staan.

maar al te zeer, dat Albert Gravelotte niet haar vierhonderdste verloofde was geweest en hij geen reizen had ondernomen op het wereldrond, om de vrouw te bezitten aan wie hij nooit had gedacht.

. . . .

Op ditzelfde oogenblik ontbood Aguinaldo zijn trawant Antonio tot zich.

Neem dezen brief, zei hij, nog heden zul je dien den Amerikaan Stiggs ter hand stellen, begrepen? Ik vestig je bizondere aandacht op de dringende noodzakelijkheid der bezorging. Je weet bovendien dat ik geen geheimen voor je heb. Ik zal je op de hoogte brengen van den inhoud.

Dat is onnoodig. Ik ben je soldaat. Wáár zou de verdienste blijven der gehoorzaamheid, als je mij alles moest ontsluieren?

Ben je soms bang om te sterven?

Ik ken je vaderlandsliefde, maar het dient ditmaal mijn plannen, je een mededeeling te doen: de señorita Dalia vertoeft altijd nog in het bastion van Mariveles. Een gedeelte van haar fortuin zou ons de mogelijkheid verzekeren om maandenlang den Amerikanen het hoofd te kunnen bieden.

Denk je beter te zullen slagen dan den laatsten keer, toen je me naar het fort zond? In dat geval ga ik.

Niet zoo haastig. Luister. Ik heb zeven gevangenen. Ik laat Stiggs weten,

dat ik morgenmiddag allen laat opknoopen, als de señorita zich niet voegt naar mijn wil.

Verplicht voor de waarschuwing. Ik kan best beenen maken om erheen te gaan, maar de moeite om terug te komen behoef ik me niet te geven. Stiggs heeft mij — wonder boven wonder! — destijds het leven geschonken.

Ben je soms bang om te sterven?

Een chef dient zijn soldaten te kennen, is mijn antwoord op deze vraag. Maar mijnerzijds vraag ik u wat gij doen zult, als de señorita tot u komt en u het geëischte losgeld weigert?

Wij zijn te arm om onnutte monden te voeden. Gij weet wat ik hiermee bedoel, Antonio.

Jawel... ook mijn karabijn heeft honger, ik bezit geen enkele patroon meer.

Ga dus spoedig, gij kunt ammunitie halen uit het fort te Mariveles.

Antonio liet het zich geen tweemaal zeggen. Hij ging het nauwe pad op en was weldra in het struikgewas verdwenen.

. . . .

Zij zag den opstijgenden rook

Dalia was zeer laat opgebleven in den nacht. In den vooravond had zij een bezoek gebracht aan den offerpriester Oraï, die haar de plotselinge verdwijning meedeelde van het Engelsche reizigsterspaar, een tijding, die haar geheel van haar stuk bracht. Bij het krieken van den dageraad had zij

sedert het vertrek van Antonio iederen dag zich voor het venster geplaatst van haar woonvertrek, om te zien of het sein, waarop deze had gezinspeeld, ook zichtbaar zou worden op den piek van den Bagac. Zoodra dit het geval zou zijn, had zij zich volgens afspraak naar Orion te begeven waar zij hem zou ontmoeten. Men stelle zich voor hare ontroering, toen zij op zekeren morgen in de ochtendschemering den opstijgenden rook en de vlam gewaar werd op den top van den berg!

Zij aarzelde geen oogenblik. Onder voorwendsel van wat frissche lucht te gaan genieten, in antwoord op de ongeruste vraag van Rana hare voedster, begaf zij zich naar buiten en was zij, den schijn aannemende van bloemen te plukken, in een oogwenk buiten de vestingwerken der sterkte aan het oog der schildwachten onttrokken. Gedekt door eene borstwering in haren rug, liep zij, ondanks de waarschuwing van een patrouille, dat er kwaad volk rondzwierf in de struiken, in rechte lijn voort. Een wijle daarna werden soldaten haar achterna gezonden, maar geen spoor was van het meisje meer te ontdekken. Buiten twijfel was zij in handen gevallen van de insurgenten die voortdurend uit waren op de vreemdelingenjacht, als gijzelaars voor het bekende doel. Rana stortte bittere tranen en hief een hulpeloos gejammer aan. Mistress Stiggs overlaadde het geheele garnizoen van het fort, haren echtgenoot incluis, met harde verwijten.

Maar de kapitein begaf zich in stilte naar Manilla, ten einde zich persoonlijk te verantwoorden bij den gouverneur. Hij argumenteerde met A + B, dat zijn verantwoordelijkheid ongerept was, om reden het jonge meisje zich had vergrepen aan de strikte orders die den bewoners der veste waren voorgeschreven. Zijn chefs namen genoegen met zijn bewijsgronden en het voorval was daarmee, wat men noemt in den doofpot gestopt.

VIII.

HET GEHEUGEN EN EERGEVOEL VAN ANTONIO.

Antonio! — riep Aguinaldo in de handen klappend — breng den gevangene Albert Gravelotte tot mij!

Aan dit bevel werd onmiddellijk voldaan.

Señor, sprak het bendehoofd tot den Franschman, in den toestand waarin ge op het oogenblik verkeert, is u het zwijgen opgelegd en hebt ge mij slechts aan te hooren. Gij zult u begeven in het aangrenzend vertrek en getuige zijn van het onderhoud dat ik zal hebben met een derde persoon.

En met gebiedend gebaar: verwijder u, Antonio, en bind den gevangene aan den muur van zijn cachot.

Albert was aan de hevigste ontroering ten prooi, want hij had een vaag vermoeden van hetgeen er zou gebeuren. Een minuut kon nauwelijks verloopen zijn, toen hij eensklaps een vrouwelijke gedaante tusschen twee insurgenten zag verschijnen, Dalia, de geliefde van zijn hart.

Señorita, sprak Aguinaldo, ik twijfel geenszins of gij zult de beweegredenen kennen waarom ik u liet oplichten en voor mij verschijnen. Geld heb ik noodig, een fortuin alleen kan u redden van het offermes des heidenschen priesters en de vrijheid schenken aan Albert Gravelotte. Ik ken uw gelofte, ik weet welke banden u binden aan den Franschman in gindsch vertrek. Antwoord mij, spreek! Niets is voor mij verholen aangaande uwen vader en uw persoon.

Ik ben gekomen om Albert te redden, hij zal niet sterven, noem zijn losprijs, zei Dalia met waardigheid.

Het fortuin van den heer uw vader, François Gravelotte, zal mij in staat stellen, de Amerikanen nog maanden lang te kunnen bestoken.

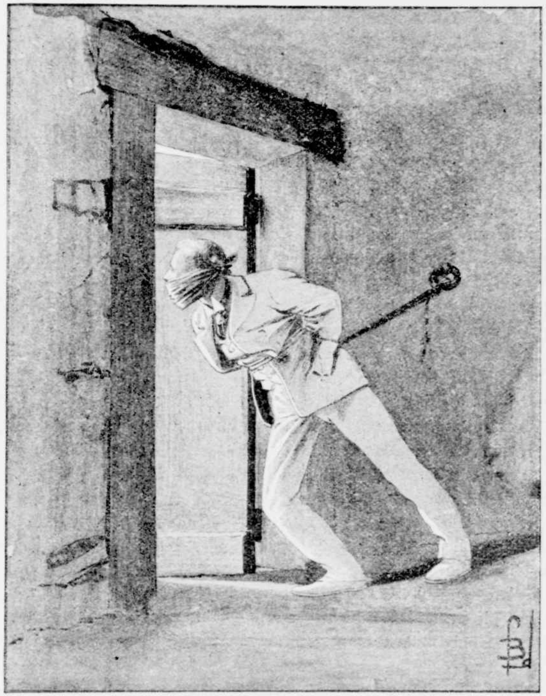

De moedige Franschman wilde op haar toeschieten.

Ik heb geen beschikking over de bezittingen van mijn vader, antwoordde Dalia kalm.

Ha! Gij zijt voorzichtig, Señorita! riep Aguinaldo, ik doorschouw uw diplomatie, maar gij weet waarop het staat. Schrijf uwen vader, zeg ik u, want er staan twee levens op het spel. Gij zult toch niet gelooven dat uw vader zal aarzelen tusschen zijn rijkdom en het bezit van zijn eenig geliefd kind!

Ditmaal sidderden beiden, Albert en Dalia. De moedige Franschman wilde op haar toeschieten, maar zijn boeien beletten hem in zijn voornemen. Aguinaldo

klapte andermaal in zijn handen, en op dit teeken verscheen Antonio met den gevangene in het vertrek.

Gij hier, mejuffrouw Gravelotte! riep Albert op smartelijken toon. Ik heb alles gehoord, wat deze man van u eischt.

En zijn uw gevoelens te mijnen aanzien nu niet gewijzigd? Want ik weet, dat uw hart mij toebehoort, dat het mijne u is verzekerd.

Arm, zie ik u liever, dan met schatten gezegend, want ik gevoel de kracht in mijzelf om u het verlorene weder te schenken. En tot Aguinaldo:

Señor, ik ben bereid mijn vader te schrijven wat gij mij zult dicteeren.

Het gelaat van Aguinaldo teekende een mengeling van voldoening en leedwezen, het laatste evenwel was van vluchtigen aard. Hij riep zijn trawanten, en de jongelieden werden afzonderlijk uit zijn tegenwoordigheid verwijderd.

. . . .

Eenzaam dwaalde Antonio door het woud. Hij herinnerde zich de woorden die hij eenmaal Dalia had toegevoegd. »Antonio zal niet vergeten dat hij u het leven is verschuldigd!" Een vreeselijke strijd ontspon zich in den afgrond van het geweten van dezen woestaard, die geen verfijnde gevoelens kende, die nooit van zielstoestanden een vaag begrip zelfs in zijn binnenste had ontwaard. Het besef van twee plichten doorkruiste zijn gemoed, als een stormwind over de vlakte: de trouw, gezworen aan zijn chef, de dankbaarheid jegens Dalia wie hij het leven was verschuldigd. Voor het eerst wilde het hem voorkomen dat Aguinaldo in zijn eischen te ver was gegaan. Rantsoen vorderen, om zich wapens en levensmiddelen te kunnen aanschaffen — opperbest! maar tot armoede een lief meisje te veroordeelen — neen! dat was te veel; het was onrechtvaardig, het was een heiligschennis!

Op een steenblok uitgestrekt, gaf hij zich aan deze overpeinzingen over. Een stap langs het voetpad brak zijn mijmeringen af: He, Lopez! riep hij, voor wien is de brief dien je in je hand houdt? vroeg hij een wapenbroeder en bandiet als hij, laat zien!

Aan François Gravelotte te Batavia, mij terhand gesteld door den bevelhebber Aguinaldo. Ik heb in last hem te San Benitos te bezorgen waar de russische kruiser *Varyag* op de ree ligt.

De *Varyag?* Hoe komt de patroon ertoe om daarvoor een brief mee te geven?

De kapitein was vroeger in handen gevallen van Aguinaldo, maar zonder losgeld vrijgelaten. Uit dankbaarheid neemt hij nu alles aan boord, wat uit naam van Aguinaldo komt.

Ik zal je wat gezelschap houden, Lopez. Een heerlijke gedachte, als men zich dankbaar kan betoonen, en mijn schietgebed is altijd: Heer, neem mij op in uw genade, zoo de dood mij verrast!

Nauwelijks had Antonio deze woorden gezegd, of Lopez stiet een doffen kreet uit en stortte ontzield achterover. Zijn begeleider had hem verraderlijk met een dolk het hart doorstoken.

De brief, die Dalia's vonnis van armoede inhoudt, zal niet aan zijn adres

komen! prevelde Antonio doodbedaard; om dit te bewerken, kon ik niet anders doen dan wat ik heb gedaan.

Een uur later stond hij voor Aguinaldo. Hoofdman, zei hij, kapitein Pedrillo, dien ik in het bosch heb ontmoet, gelast mij u aan te zeggen, dat hij nog heden u met uw afdeeling verwacht te Dolo.

En onze gevangenen dan?

Die zal ik streng bewaken, reken op mij.

Gij bezit mijn vertrouwen, Antonio, de Madonna zij met u! Tot ziens!

. . . .

Dienzelfden nacht toog Aguinaldo te velde. Toen deze met zijn vijftig manschappen in de duisternis was verdwenen, begaf Antonio zich naar het vertrek waar Dalia was opgesloten: Donna, zei hij eerbiedig,

Op een steenblok uitgestrekt, gaf hij zich aan overpeinzingen over.

herinnert gij u het fort Mariveles? Ik bevond mij te midden der tirannen van mijn vaderland, zij wilden mij dooden, maar eene stem, zacht als van een engel, was mijne voorspraak, zoodat ik het leven mocht behouden. Ik kom thans mij kwijten van mijne schuld der dankbaarheid. Ik heb niet gewild dat gij tot armoede zoudt geraken. Ik heb den man, die uw schrijven zou overbrengen, gedood en den brief vernietigd. Ook Nicliam, die hier een kantoor hield voor uwen vader en u lafhartig heeft verraden, is niet meer....

Dalia stiet een kreet uit van ontzetting.... ademloos had ze de onthullingen van Antonio aangehoord.

Maar, ongelukkige! riep ze uit, gij hebt mij in het verderf gestort! Zoo mijn vader niet antwoordt, zal uw chef....

Hij kan u niet meer deren. Hij is niet gevallen door mijne hand; de

Amerikanen zullen zich daarmee belasten. Ik heb Aguinaldo naar Dolo gezonden, waar de blanken in hinderlaag liggen. Het is waar, ik heb verraad gepleegd aan verraders, omdat ik uw leven wilde redden, u vrijen pas verleenen. Zoodra ge in veiligheid zijt, zal Antonio zichzelven straffen. Volg mij thans. Haast u! de minuten zijn kostbaar! Ik zal u geleiden naar het zeestrand waar een vaartuig gereed ligt, om u ver weg te voeren van dit ongelukkig met bloed overstroomd eiland.

Verbaasd, doordrongen van dankbaarheid en afschuw tevens, stond Dalia onbeweeglijk en verstomd. Eindelijk kreeg zij het spraakvermogen terug:

En mijne medegevangenen? Ik kan, ik mag hen toch niet verlaten, ik wil niet zelfzuchtig alleen op eigen behoud bedacht zijn.

Zoo zij zich verstandig gedragen en stipt naar mij luisteren, wil ik mij om uwentwil ook met hùnne bevrijding belasten, maar slechts op voorwaarde van streng stilzwijgen gedurende den tocht door het bosch.

Señores en Senorita's, sprak Antonio, wilt mij volgen en u houden aan mijn bevelen!

In alle stilte werd de marsch aangevangen door de duisternis van het tropisch woud, een stilte, slechts afgebroken door het gegons van myriaden insecten en het gebrul in de verte van den hongerigen tijger, belust op zijn prooi. Tegen drie uur na middernacht steeg de maan boven het geboomte. Nog een kwartier zwervens en zij kwamen op het plateau vanwaar aan hun voeten de kalme oceaan zich uitstrekte, effen als een spiegel, door het zilverlicht der nachtvorstin phantastisch beschenen.

Dáár, op de onmetelijke watervlakte, lag met zijn positielichten de Russische kruiser *Varyag*, die een roemrijke rol zou spelen in den worstelstrijd met Japan.

Dàt schip zal u allen buiten gevaar brengen, sprak Antonio. Wacht mij hier, ik ga den commandant verzoeken, u met een sloep te doen afhalen.

Dit zeggende stortte hij zich van den heuvel af in zee, teneinde zwemmende den oorlogsbodem te bereiken. Met ontzetting staarde het zevental in angstige spanning hem na.

De zee was weliswaar kalm, toch duurde het ruim een kwartier eer Antonio den kruiser was genaderd. De valreep hing buiten boord. Fluks beklom hij de touwladder, luidkeels onderwijl den man van de wacht aanroepend, opdat deze geen argwaan zou koesteren van verraad, nachtelijken overval als anderszins. Druipnat stond hij, een kort oogenblik nadat hij de verschansing was overgewipt, vóór den commandant en verklaarde hij dezen in korte bewoordingen het doel van zijn komst, bij nacht en ontij aan boord van een oorlogsstoomer. Hij herinnerde den Russischen bevelhebber aan diens eertijds aan Aguinaldo gegeven woord.

De groote sloep strijken! beval deze den kwartiermeester. Twee man meegeven, de Philippijner zal de leiding nemen. Laat vier hutten in orde brengen!

Geen drie minuten waren verloopen of de barkas zette, met krachtige

riemslagen voortgestuwd, op de kust aan. Op het oogenblik echter dat de daar vertoevenden, in afwachting van de sloep, onderling beraadslaagden, vernamen zij de luid klinkende hoefslagen van een paard. Omziende, stiet Dalia een kreet uit: Rana! Rana, mijn trouwe voedster! — De oude laat zich van het paard op den grond glijden en vliegt op Dalia aan:

Vlucht! vlucht! mijn vogeltje! Aguinaldo en Oraï zitten u op de hielen, binnen een uur zullen ze hier zijn! De wraak van M'Praoe is op u! Het is Oraï, die de verdwijning der gevangenen heeft bespied, hij heeft Aguinaldo, voordat deze in de handen kon vallen der Amerikanen, bijtijds achterhaald

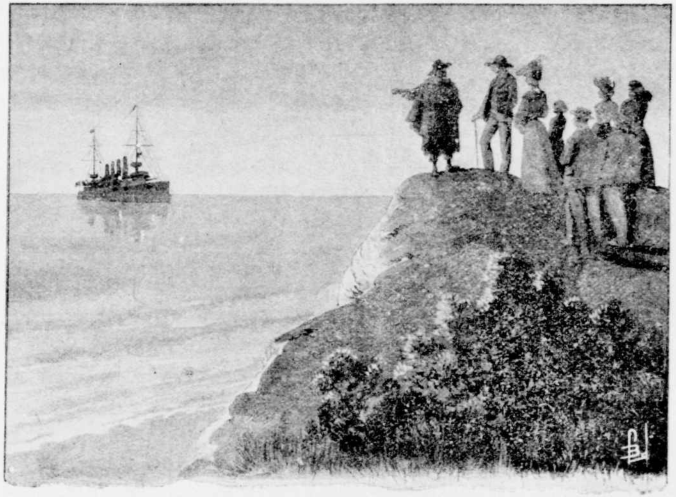

Daar lag de »Varyag".

en hem gewaarschuwd. Bij alle goden van Sumatra, wat zult gij doen, mijn arme Dalia!?

Maar wij begeven ons aan boord van de *Varyag*, daar zijn wij veilig. Geen europeesch officier zal Aguinaldo steunen, als het de eer geldt van Duitschland of Frankrijk — en daarenboven....

De sloep gleed aan wal. In een ommezien hadden allen zich ingescheept en binnen vijf minuten waren ze aan boord, waar zij allerhoffelijkst door den bevelvoerenden officier werden ontvangen.

. . . .

Tijdens het rumoer, veroorzaakt door de komst der vluchtelingen aan dek, had niemand meer acht geslagen op Antonio. Zich de algemeene onoplettendheid ten nutte makend, had hij zich laten afzakken tot de onderste sport

van den valreep en van dezen een observatiepost gemaakt. Het duurde niet lang, of hij zag een licht flikkeren ter plaatse waar kort te voren de vluchtelingen van wal waren gestoken. Daar zijn ze! mompelde hij, ze zoeken een sloep, maar zullen er geen vinden! — Edoch hij kent Aguinaldo, die zich door geen kleinigheid laat afschrikken. Ook deze heeft zwemmers onder

Druipnat stond hij vóór den commandant.

zijn bende, voormalige kameraden van Antonio, toen hij nog het visschersbedrijf uitoefende. Scherp dwalen zijn oogen langs het kielwater dat de *Varyag* omgeeft. Daar duikt een hoofd boven water. Zachtkens laat de onverschrokken deserteur van Aguinaldo zich in zee glijden. De schaduw van den stoomer is hem gunstig. Antonio duikt, alsof hij — zooals weleer — naar parels zoekt. Hij ziet, oprijzend, den dolk van den onwelkomen zwemmer,.... het overige laat zich raden.

Het is zijn derde moord, terwille van Dalia, uit zonderling besef van dankbaarheid gepleegd.

De *Varyag* heeft inmiddels stoom opgezet, de machines geraken in beweging, de commando's kruisen elkander, de oorlogsbodem trilt en de schroef slaat haar regelmatige slagen.

Naar het verre Oosten! luidt de koers.

De kust verdwijnt in den nevel.

Waarheen gaan we, commandant? is de vraag van Albert Gravelotte.

Naar Chemulpo, een kleine haven in Korea, waar ik volgens order mij

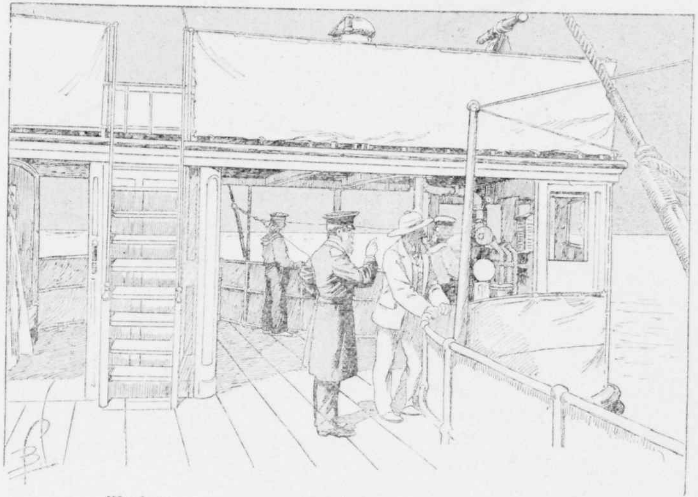

Waarheen gaan we, commandant? is de vraag van Albert Gravelotte.

heb te vervoegen bij de kanonneerboot *Koreitz* en het transportschip *Soengari*. Van daar gaan we naar Port-Arthur waar onze vloot ligt. Ik behoef u wel niet te verheelen dat een oorlog met Japan in het vooruitzicht is. Wij Russen hebben dien niet uitgelokt, want wij zijn niet gereed. Toch heeft men mij op verkenning uitgezonden. Welnu, we zullen zien wat de Voorzienigheid over ons beschikt.

De gedwongen passagiers verkeerden in de beste luim. Friedrich Gavrelotten alleen leed aan zeeziekte. De tafel aan boord was uitstekend, en na afloop ervan werd ruimschoots gebruik gemaakt van de gelegenheid, den heerlijken avondstond der keerkringen te genieten. Niemand merkte daarom den bizonderen nadruk op, dien Antonio legde op zijn nachtgroet: »*Voor heden en de overige dagen van het leven!*

Niemand heeft de beteekenis hiervan begrepen, en dit is ook maar goed! prevelde hij in zichzelf. — Een oogenblik keek hij naar het schuim dat opspatte langs stuurboord van het schip en hij vervolgde: — Ik had gehoorzaamheid gezworen aan Aguinaldo; ik heb de Madonna gezworen, de señorita te zullen beschermen, dit is de heiligste eed, en dien heb ik gestand gedaan — Dalia is gered! Maar ik heb mijn onschuldige makkers als slachtoffers naar de andere wereld gezonden. Het is niet meer dan plicht voor mij, boete te doen en hun lot te deelen!

Op twee passen afstand van hem zag hij een blok ijzer. Met een eind tros bevestigde hij de zware massa om zijn beenen — en hij liet zich langs den scheepswand afglijden.

Niemand aan boord vermoedde zijn einde. Het journaal van den stuurman luidde: „Antonio, verdronken bij ongeluk."

. . . .

Er heerschte des anderen daags heel wat beweging aan boord. De man op den uitkijk heeft een oorlogschip gesignaleerd. Dit hield gelijken koers met de *Varyag* en scheen deze op evenwijdigen afstand te volgen. Geen vlag of nationaliteit was aan dien bodem te bespeuren. Hemel! zoo de oorlog eens verklaard was, en wij, die daarvan geheel onkundig zijn! Wat te doen?! was de uitroep die de ronde deed.

Zich gereed maken tot het gevecht! luidt het wachtwoord van den commandant, op kalmen toon geuit. En de bemanning snelt in alle richtingen heen, om te gehoorzamen aan het gegeven bevel. Kort daarop is ieder op zijn post, de kanonniers staan bij het geschut, de vechtsoldaten zijn aan dek. De *Varyag* wacht den vijand af.

Maar de stoomer, die al deze bewegingen heeft veroorzaakt, schijnt er zich niets van aan te trekken, hij blijft op een afstand, zet koers naar het Noorden en laat slechts een rookwolk achter. Dit houdt zoo uren aan. Het heeft er veel van of beide schepen een wedloop hebben begonnen, en dit werkt ontzenuwend op de bemanning.

De passagiers houden zich goed, zij toonen geen vrees, met uitzondering van Fleck en Friedrich; als vrouwen en kinderen, die bij naderend onweer in een kast of in den kelder kruipen, hebben zij zich gehaast hunne hutten op te zoeken, in den zotten waan, dat het zeegevecht hen niet zal deren.

De zon nijgde inmiddels ter kim, maar de vijandelijke stoomer verliest de Varyag niet uit het gezicht.

Het eenige wat de Russische commandant erop weet, is, wanneer de duisternis invalt zijn lichten te dooven, de schoorsteenen met zwart linnen te maskeeren, den verdachten oorlogsbodem zoodoende onder begunstiging van den nacht langs zijde te komen en hem bij verrassing de volle laag te geven. Zoo gedacht, zoo gedaan. Vooruit! Vooruit! Met vollen stoom gaat het er op los.

Maar de vermoede vijand verricht dezelfde manoeuver, ook hij hult zich

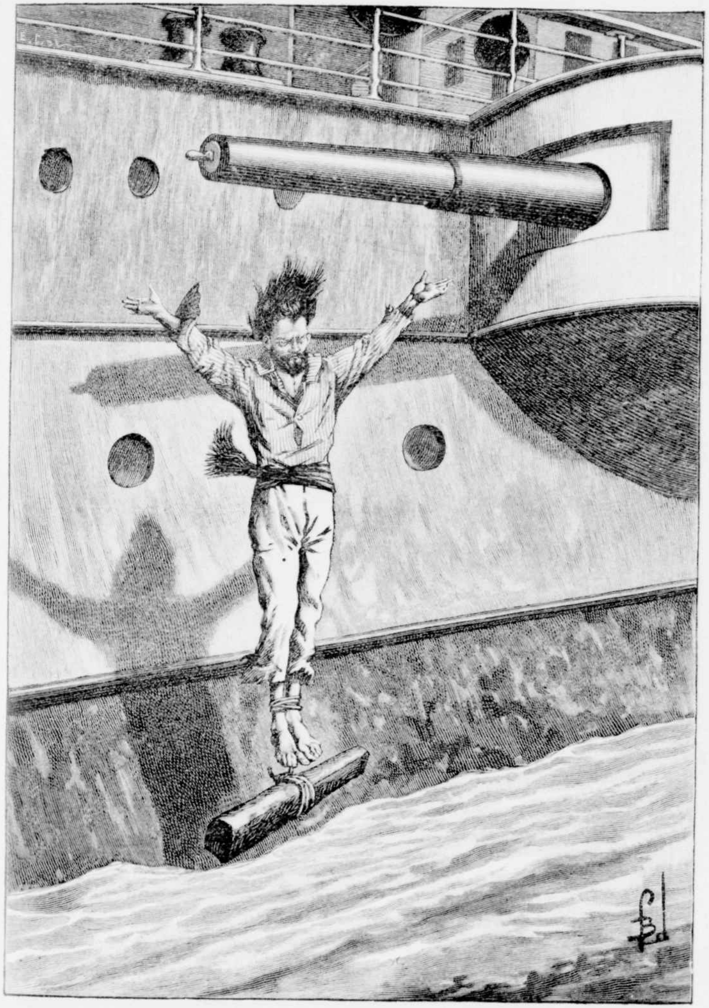

Hij liet zich langs den scheepswand afglijden.

in volslagen duisternis. Meer stoom! Meer stoom! commandeert de bevelhebber, het komt er niet op aan of wij hem aanvaren, het wordt een gevecht op leven en dood!

Zoo gaat het door in den nacht, totdat bij het eerste morgengloren, de man uit de korf van den mast roept: Geen stoomer is in zicht!

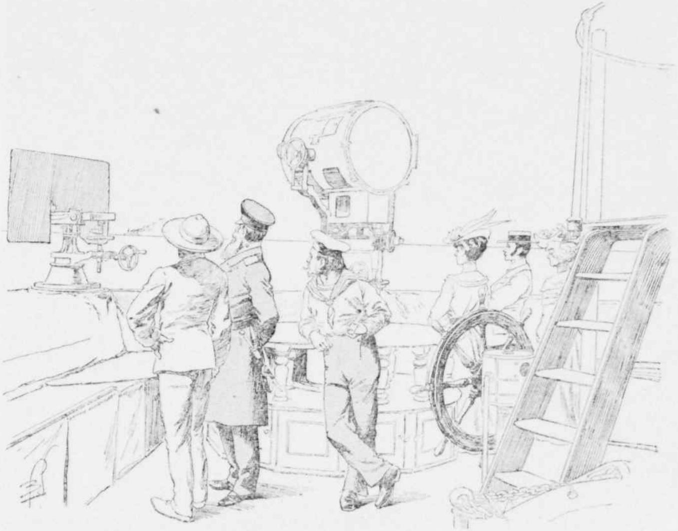

De vijandelijke stoomer verliest de Varyag niet uit het gezicht.

Woedend verlaten de matrozen, de vechtsoldaten en passagiers het dek, om tegen wil en dank een rust te gaan genieten, die zij — tot eere van de Engelsche dames zelfs moet het gezegd — ditmaal gaarne hadden ontbeerd. Rustig vervolgt de *Varyag* zijn koers, en het bijgeloovig scheepsvolk vraagt zich af of de geheimzinnige stoomer niet de *Vliegende Hollander*, het beruchte spookschip is geweest!

IX.

DE OFFERPRIESTER.

Oraï, die met Aguinaldo de vluchtelingen was achterna gesneld, had dezen zien ontsnappen aan zijne wraak. Maar hij moest geen dweepzuchtig dienaar zijn van M'Praoe, om klakkeloos te berusten in het feit. In de haven van Manilla had hij een Japansch oorlogschip, de *Nazaki*, gezien. Op zijn schreden terug te keeren en zich aan boord te begeven van dien bodem, was het werk van een oogenblik. Daar gekomen, legde hij zijn grieven bloot aan den commandant Osaka, en zijn mededeelingen vielen maar al te zeer in goede aarde, ten eerste wegens de Bhoeddistische verwantschap tusschen Battaker, Sumatraan en Japanner, tweedens uit hoofde van den nationalen haat, dien de laatste koestert jegens het Czarenrijk.

Gij kunt mijn gast zijn aan boord, had Osaka hem gezegd, ik weet dat de *Varyag* naar Chemulpo is vertrokken, en ik ken mijn orders. De Rus is mij een half etmaal voor, maar de *Nazaki* is een stoomer die in snelheid niet zijns gelijke heeft. Inhalen zal ik hem. Wij gaan zoo aanstonds onder stoom. Dood en verderf aan de Russen! was de uitroep van den Nipponschen bevelhebber.

En naar de brug snellend commandeerde hij: Stoom op! Maximum snelheid! Koers ten Oosten!

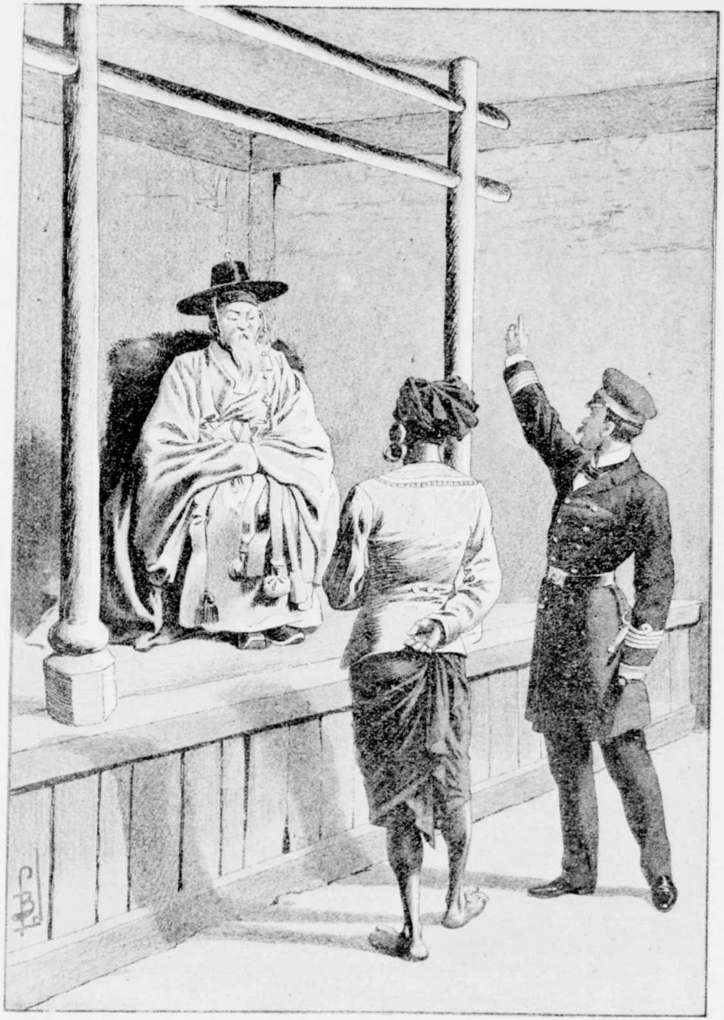

Ik groet u, gouverneur.

Zooals hij Oraï had voorgespiegeld, geschiedde. Tegen tien uur in den morgenstond had de *Nazaki* de *Varyag* in zicht en greep aan boord van den Japanschen stoomer, maar onder meer vroolijkheid, hetzelfde schouwspel plaats, dat daags te voren op den Russischen oorlogskruiser was afgespeeld. Noch dienzelfden nacht liet de *Nazaki* op de reede van Chemulpo het anker vallen en was van de *Varyag* vooreerst geen spoor te bespeuren.

. . . .

Dood en verderf aan de Russen!

Met commandant Osaka stapte Oraï aan wal en begaven zij zich onmiddellijk naar den mandarijn-gouverneur, die in drievoudig omhulsel op een houten estrade gezeten, het tweetal vreemdelingen ontving.

Mandarijn, ik groet u, begon de Japanner, ik breng u een Maleischen broeder van ons gezamenlijk gele ras, dat solidair één gezin uitmaakt. Deze man — de offerpriester Oraï der tempels van M'Praoe — heeft, steunende op de macht van mijn keizerlijken meester, den beheerscher van het eilanden-

rijk Japan, door mijne tusschenkomst een verzoek te richten aan u, hoog-edel gouverneur!

Ik luister met alle aandacht naar uw woorden, zei deze.

Een Russisch schip, de *Varyag*, zal hier weldra binnenvallen. Aan boord bevindt zich een jong meisje, een blanke, de veel geliefde dochter van een dier Europeanen, die zich onze meesters wanen. Zij zal hier aan wal stappen. Deze dame moet worden uitgeleverd aan mijn vriend Oraï, die haar zal offeren op het altaar van Bhoedda, die door deze vermetele zwaar is beleedigd. U gelieve dus, edele gouverneur, zoo aanstonds een zestal uwer *toepoes* (politiemannen) onder geleide van een hoofdman naar de ree te zenden.

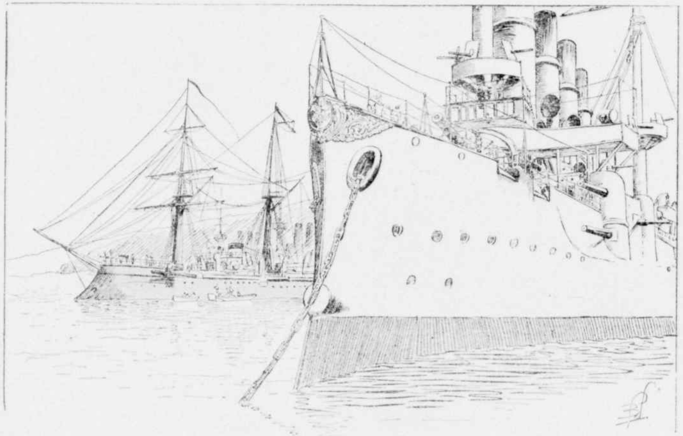

Statig ligt de »Varyag" voor anker.

Aldus zal geschieden, Samoeraï (edele ridder).

Gij hebt het gehoord en begrepen, broeder? zei Osaka tot Oraï. Ik heb aan uw verlangen voldaan. Ik ga thans waar mijn plicht mij roept. Gij blijft voorloopig de gast van Hao-Kin, den gouverneur.

Ik heb het vernomen, antwoordde de offerpriester. Dat M'Praoe u zegene in lengte van dagen!

. . . .

Statig ligt de *Varyag* voor anker in de haven van Korea's klein en onaanzienlijk stadje Chemulpo, dat vuil is als het land en zijn bewoners. Het flinke oorlogschip strijkt zijn groote sloep, waarin weldra de passagiers afdalen, onder geleide van een paar matrozen, teneinde van deze plaats Port-Arthur te kunnen bereiken. Zwijgend zitten zij op de bank, gewiegeld door de deining, allen in diep gepeins verloren over het verleden dat achter

hen ligt, over de toekomst die hen nog wacht. Maar eensklaps stoot Dalia een kreet uit, die weerklank vindt bij Mabel Grace, want zij ontwaren aan den wal een troep menschen van zeer verdacht allooi, een mandarijn in vol ornaat, omstuwd door lieden met vreemdsoortige hoofddeksels, politiemannen, die met onderzoekende blikken de naderende sloep gadeslaan. Deze raakt

Oraï stond verscholen achter den mandarijn

den oever. Dalia staat op, maar Albert Gravelotte houdt haar tegen, zeggende: »Blijf zitten in deze barkas, totdat ik u een teeken geef ze te verlaten, gij zijt hier nog op Russisch grondgebied.... een schuilplaats voor u! Verlaat ge deze sloep, dan sta ik niet in voor de noodlottige gevolgen!"

Met een paar sprongen is Albert de bende achterom geloopen en zag hij zijn vermoeden bewaarheid. Oraï stond verscholen achter den mandarijn. Gravelotte springt onmiddellijk weer in de barkas.

Stuurman, zegt hij tot den man aan het roer, wil ons beiden — op Dalia wijzend — terugroeien naar boord!

Aanstonds voldoet deze aan het bevel. De commandant der *Varyag* staat niet weinig verbaasd het tweetal weer te zien, doch maakt geen tegenwerpingen, nu Albert hem opheldering geeft van zijnen stap. Integendeel is hij ten zeerste begaan met het lot dat de jongelieden dreigt.

De woede van den offerpriester laat zich begrijpen, nu hij na zijn behendig

Zoo zal ik hen aan boord van de »Varyag" dan niet kunnen treffen!

overleg en weergalooze voortvarendheid, andermaal, in zijn brandenden ijver voor de eer en glorie van M'Praoe zich zijne prooi ziet ontsnappen. In zijn dweepzucht zich bewust gevoelend van tekort te zijn geschoten in den dienst van zijn god, tracht hij den gouverneur Hao-Kin over te halen een detachement soldaten naar boord te zenden van de *Varyag*, teneinde de beide jongelieden op te eischen, uit naam van den Mikado van Japan.

Maar dat is immers totaal onmogelijk! zegt deze. Het zou een inbreuk zijn op het volkenrecht, want de Russische stoomer is vreemd grondgebied, de dame

en heer zijn geen politieke misdadigers. Zij genieten particuliere gastvrijheid. Gij geeft u geen rekenschap, priester, van den toestand. Door zijn matrozen weet de commandant, dat men zijn vrienden wilde arresteeren, en met die wetenschap toegerust, heeft hij hun een schuilplaats verleend, krachtens het asylrecht, en dat moet ik eerbiedigen.

De redeneering van Hao-Kin was logisch, onwederlegbaar. Maar de schrik voor de wraak van zijn bloeddorstigen god werkte levendig op Oraï's gemoed. Een inwendige stem herinnerde hem aan de onverbiddelijke wetten van M'Praoe's eeredienst: Wie veroordeeld is, moet sterven op het altaar der godheid. En zoo de dienaren van het heiligdom in de onmogelijkheid verkeeren den schuldige in den tempel te brengen, zullen zij trachten hem te dooden ter plaatse waar zij hem ontmoeten.

Zoo zal ik hen aan boord van de *Varyag* dan niet kunnen treffen! riep de offerpriester buiten zich zelven van woede.

Dàt spreek ik niet tegen, noch belet *ik* u zulks, hernam de Koreaan doodkalm. Er bestaan nog wel andere middelen dan een kris of Maleisch moordenaarsmes.

Ik begrijp u niet.

Zijt ge den Japanner Osaka vergeten, den commandant der *Nazaki?*

Wat heeft die ermee te maken?

Heeft hij ons beiden niet bevolen hem te Chefoe te seinen, zoodra de Russische schepen aanstalten mochten maken om te vertrekken?

Oraï moest de duidelijkheid erkennen van dezen wenk. Met gebogen hoofd nam hij afscheid van den gouverneur en richtte daarna zijn schreden naar het telegraafkantoor, waar hij seinde:

»Osaka, commandant *Nazaki*, Chefoe. Passagiers *Varyag* niet ontscheept. Blijven aan boord. Oraï."

Daarop keerde hij, in gedachten verdiept, naar het paleis terug van den gouverneur.

In den avond van dien dag meldde zich een bode aan diens woning met een telegram:

»Stel u gerust. Zij zullen aan land moeten gaan, of wel met hun asyl in de diepte verdwijnen. Osaka."

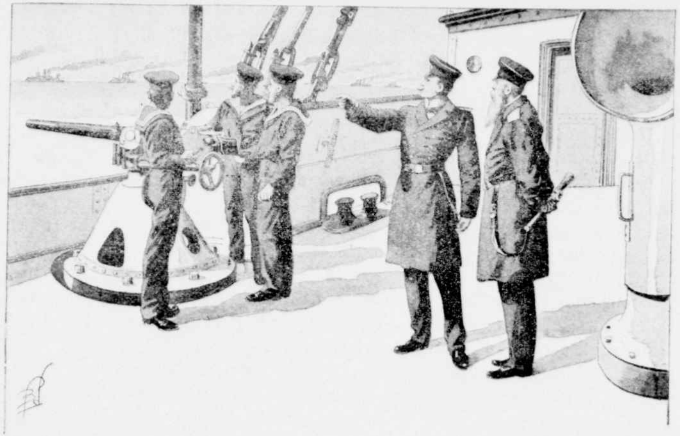

X.

EERE DEN OVERWONNENEN!

Commandant!

Wat nieuws?

De kusttelegraaf signaleert vijftien Japansche oorlogsstoomers....

Een heel eskader dus....

Deze woordenwisseling had plaats in de hut van den bevelvoerenden kapitein der *Varyag*. Een kwartiermeester brengt zijn superieur het bericht. Beiden begeven zich aan het dek, waar zij den luitenant ter zee aantreffen der kanonneerboot *Koreitz*.

Ik wensch met u in overleg te treden, zegt deze tot den commandant, omtrent gindsch smaldeel der Japansche vloot. Wij hebben hier zeker te doen met een misverstand, naardien er toch geen oorlog voor alsnog tusschen Rusland en Japan is verklaard.

De officieren richten hun blikken naar de hooge zee; roerloos en zwijgend staren ze het schouwspel aan, dat zich aan hun turende oogen vertoont. Zeven Japansche slagschepen scharen zich in gevechtslinie. Vijf afdeelingen torpedovernielers, ieder vier bodems sterk, sluiten den ingang der haven af.

Op alle schepen wappert het vierkant wit vlagdoek met de bekende roode schijf, het zinnebeeld der Rijzende Zon. De Russische officieren zijn de eenigen niet, die zich verbazen over de zonderlinge manoeuvres van dit Japansch eskader. Op het dek van de schepen der vreemde nationaliteiten

ziet men den generalen staf en de bemanning bijeen, die de bewegingen der geheimzinnige vijandelijke vloot opmerkzaam gadeslaan.

Een der Japansche torpedojagers roept de *Varyag* aan. Een oogenblik daarop verschijnt een Nipponsch officier op de trap van den Russischen bodem, waar de bevelhebbers der beide Moskovitische oorlogschepen hem afwachten, beschermd als dezen zich wanen onder de witte vlag met blauw gekruiste strepen, de oorlogsbanier der zeemacht van het Czarenrijk.

De Japanner maakt het militair saluut en stelt zich voor als: Osaka, fregatkapitein van den gepantserden kruiser *Nazaki*. De Russische officieren slaan aan en de Nipponner meldt zijne komst met deze woorden:

Admiraal Oerioe zendt mij tot u, om u aan te zeggen, dat gij zonder gevecht u hebt over te geven, teneinde noodeloos bloedvergieten te voorkomen. Gij ziet, dat wij de meerderheid uitmaken in onze zeemacht. Mijn orders luiden, u tien minuten te schenken tot beraad.

Zoo de bliksem hun voor de voeten ware geslagen, konden de Russen zich niet verbaasder betoond hebben. Er volgde een pauze. Koelbloedig sprak daarop de commandant der *Varyag*:

Mij is het onbekend, dat er oorlog tusschen Japan en Rusland is verklaard, alleen weet ik dat de betrekkingen tusschen beide landen zeer gespannen zijn.

De vijandelijkheden hebben den vorigen nacht een aanvang genomen, hernam Osaka. Het eskader van admiraal Togo blokkeert op het oogenblik Port-Arthur, na een gevoelig verlies te hebben toegebracht aan het Russisch smaldeel dat deze oorlogshaven beschermt. Wat ons aangaat, vervolgde hij, nadat wij van uw tegenwoordigheid te Chemulpo waren verwittigd, zijn wij hierheen gekomen om u gevangen te nemen. Ons eskader zal daarna de vloot van admiraal Togo versterken, die in het Noorden tegen Wladiwostok gaat opereeren.

Osaka zei dit alles, zonder dat een spier van zijn gelaat zich bewoog. Zijn gele, onbeweeglijke tronie, waarin een paar onheilspellende oogen flikkerden, joeg den aanwezigen onrust aan. Wilt dus, voleindde hij, met elkander in overleg treden. Admiraal Oerioe wacht uw antwoord.

De beide Russische bevelhebbers wisselden een blik van verstandhouding. De commandant van de *Varyag* zei alsnu op vastberaden toon:

Nooit geven wij op dergelijke onverantwoordelijke uitdaging schepen over, die ons door Zijne Majesteit den Czaar aller Russen zijn toevertrouwd. Dit antwoord moge u voldoende zijn!

Zonder dat zijn gelaatstrekken iets verrieden, boog de Japanner en zei hij kalm:

U geeft dus de voorkeur aan den ijdelen roem van een gevecht waarvan de uitslag voor u is te voorzien?

Het schiereiland Korea, hernam de Rus, is, nu de oorlog dan toch uitgebroken is, geheel onzijdig grondgebied. De haven van Chemulpo kan derhalve niet het tooneel worden van een zeegevecht.

Het is waar ook, antwoordde Osaka op allerminzaamsten toon, dat admiraal

Oerioe, op grond zijner hooge opinie van uwen krijgsmoed, voorzien heeft dat gij u niet klakkeloos zult overgeven.

Ik voel mij gestreeld door den goeden dunk dien hij van ons heeft. Ik zal mijn best doen daarin geen wijziging te brengen, zei de Russische commandant.

Maar, ging de Japanner voort, van het oogenblik dat gij besloten zijt te vechten, is het zaak dat wij uwe schepen vernielen, opdat de zee schoon geveegd zij achter de strijdkrachten die voor Port-Arthur opereeren.

Gij houdt de zeeëngte en de reede hier bezet.... Ik kan er dus niet uit. Daarmee is de kwestie opgelost.

Gij vergeet evenwel, commandant, dat een dergelijke oplossing van het vraagstuk vijftien bodems van mijn meester den Mikado tot werkeloosheid doemt.

Ik vergeet niets.... integendeel.... ik ben trotsch op mijne bewaking door zulk een ontzagwekkende vijandelijke macht.

In de schuine oogen van den Japanschen officier flikkerde iets als een weerlicht, dat echter spoedig verdween. Op persifleerenden toon vervolgde hij: Ik kan mij uwe fierheid verklaren. Ongelukkig voor u echter, zijn onze schepen voor andere diensten gerequireerd.

Maar het volkenrecht.... opperde de commandant der *Varyag*....

Bestaat voor ons niet, Mijnheeren. Er blijft ons slechts te overwinnen, en om daartoe te geraken, zijn alle middelen geoorloofd. En met wreede ironie voegde Osaka eraan toe: De Franschen, onze eerste instructeurs, hadden ons de hersenen volgepropt met sentimenteele beschouwingen. Maar Duitsche officieren hebben gelukkig de formatie van ons leger voltooid. Hun danken wij de wetenschap, dat een officieele oorlogsverklaring, volkenrecht enz. verouderde begrippen zijn. Men moet overwinnen door verrassing, door schrik, door verraad; op overwinnen komt het alleen aan. De verwonnenen oogsten altijd de verachting in der menschheid.

Met verbazing beschouwden de Russen den Japanner. Hoe? Een officier kon zulk een toon aanslaan?! Doch het was niet alles. Osaka hernam met zijn vorige kalmte:

Gij kent thans ons besluit, er rest nu nog een kwestie van ondergeschikt belang. Gij hebt aan boord een jong meisje genaamd Dalia Gravelotte."

Hoe weet gij dit? was de verbaasde vraag van den Russischen commandant.

Dat doet er niets toe. Genoeg, dat ik het weet. Wat haar betreft, ziehier hetgeen ik u heb te zeggen. Gij zult haar aan boord houden en zij zal met u omkomen, of wel gij zendt haar naar den wal en levert haar over in handen van den heer Oraï, die in het paleis logeert van den gouverneur. Ik moet u waarschuwen, dat, zoo gij een poging aanwendt haar te doen overgaan op een der vreemde schepen, die hier te Chemulpo voor anker liggen, dat schip hetzelfde lot zal ondergaan als het uwe. Oraï behoort tot het gele ras, en de gelen beschermen elkander.

Dit zeggende, raadpleegde Osaka zijn horloge: Het is nu negen uur,

vervolgde hij droogjes. Om Chemulpo te sparen en den hier gestationneerden Europeeschen schepen geen ongerief te veroorzaken, raad ik u vóór twaalf uur de haven te verlaten.

Met een stijven, militairen groet draaide hij op zijn hielen en verliet den Russischen bodem.

Mijn arme matrozen, prevelde de luitenant ter zee van de *Koreetz*.

Arm jong meisje, zuchtte de kapitein van de *Varyag*.

Een oogenblik later vervoegde zich de Japansche torpedojager bij het eskader van admiraal Oerioe. Te gelijker tijd gaf de commandant van de *Varyag* order stoom op te maken. De scheepsluitenant naderde hem.

Wij stoomen dus buitengaats?

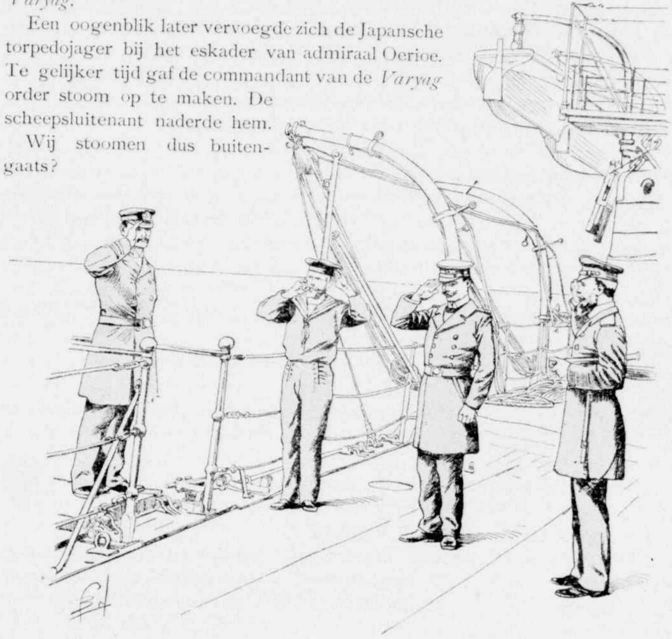

»Osaka is mijn naam!" zegt de Japanner.

Wij moeten wel, voor deze stad, vooral voor de andere Europeesche bodems. Als de Japanners hen bombardeerden, zouden de op die wijze beleedigde mogendheden de wapens opvatten en de, nu tusschen ons en Japan beperkte, strijd kon uitloopen op een algemeen conflict. Onze Keizer echter is een vorst des vredes, wij echter dienen ons op te offeren, om anderen de rampen van den oorlog te besparen.

Geven we elkaar dan de hand, want hoogst waarschijnlijk zien we elkander niet weder.

Dat zal uitkomen. Vaarwel dus!

De scheepsluitenant daalde af in de sloep die hem aan boord had gebracht van de *Varyag*, en de zwarte rook van de *Koreietz* verried weldra, dat ook deze de vuren had aangestoken. Een kruiser, wiens dek nauwelijks beschermd was, en een houten kanonneerboot moesten het opnemen tegen vijftien volslagen oorlogsbodems! Cijfers hebben een ontzagwekkende welsprekendheid. Tweehonderdvijftig kanonnen van superieur kaliber tegen veertig lichte stukken geschut!

Welnu! op het uur, dat een der bewonderingswaardigste »Marschen naar den Dood", door de geschiedenis ooit geboekstaafd, werd ondernomen, beklaagde de commandant van de *Varyag* noch zichzelf noch zijn manschappen. De Russische zeelieden gingen sterven voor het vaderland. Maar medelijden had hij met Albert Gravelotte, met Dalia, die door de wreedheid van het gele ras ten doode waren opgeschreven. Hij had de jongelieden tot zich ontboden. Hij had hun de gebiedende noodzakelijkheid voorgehouden, die hem noopte hen mede te sleepen in het ongeluk, of wel het jonge meisje uit te leveren aan Oraï, den beul. De verloofden hadden elkaar aangezien. Er stond wanhoop, bovenmenschelijk lijden te lezen in hun wezenstrekken, maar de dochter van François Gravelotte had gepreveld:

Liever den afgrond der zee dan het altaar van M'Praoe!

Goed! luidde het antwoord van Albert, dan maar de zeeslag! En de hand nemend van het jonge meisje:

Dalia, sprak hij langzaam. Sedert het oogenblik dat ik u bij mijne komst op Sumatra heb gezien, leef ik slechts door u. Mijne ziel behoort u, de uwe leeft in mij. Zonder u, is het bestaan mij ondragelijk. Het menschelijk leven is slechts één bedrijf van het reusachtig drama des eeuwigen levens; laten we samen het gordijn doen dalen, om elkaar weer te zien dáár, waar de wetten die het heelal beheerschen, de plaats hebben aangewezen voor onze zielen. Wilt gij dit?

Haar glimlach bevestigde zijne vraag.

De Russische officier had het tooneel aangezien en zich afgewend om een traan te verbergen. Het slavisch ras had de grootheid van ziel begrepen der kinderen van het bevriende land, hun bondgenoot — helaas niet in dezen rampzaligen krijg! Doch nieuwe personen vergden zijn aandacht.

Op het gezicht der donkere rookwolken uit de schoorsteenen van *Varyag* en *Koreietz* hadden de officieren der Europeesche kruisers begrepen, dat de Russen toebereidselen maakten tot het gevecht. En dit besluit — juist op het oogenblik dat een Japansche vloot zich in slagorde schaarde en de haven blokkeerde van Chemulpo — had hun gemoederen danig verontrust. Onder geleide der commandanten van de Fransche schepen *Pascal* en *Guyedon*, wonnen zij inlichtingen in omtrent den toestand dien ze bij benadering doorzagen. Bij het vernemen der waarheid braken eenparige verwenschingen los over de wreedheid der Japansche natie. Engelschen, Italianen en Amerikanen brulden van woede. Een afgezant werd naar admiraal Oerioe afgevaardigd, teneinde bij dezen vlootvoogd protest aan te teekenen. Vergeefsche poging. De afgezant kwam terug met de boodschap van den vijandelijken admiraal:

Zoo ik mijne macht te buiten ga, is mijn meester grootmoedig genoeg de noodige voldoening te verschaffen aan wie zich aangetast mocht gevoelen in zijne eer. Ik neem onderwijl de geheele verantwoordelijkheid op mij. Gebeure wat mag, in mijn plannen zal ik voorshands geen verandering brengen.

Keert terug naar uw schepen, Mijnheeren, sprak alstoen de commandant van de *Varyag*. Gij allen weet, dat een zeeman, wanneer het geldt plichtsvervulling, den dood niet vreest. En daar de Fransche officieren nog aandrongen:

Het is kwart vóór twaalf. Laat mij buitengaats gaan, laat mij zooveel mogelijk afbreuk doen aan deze hardnekkige vijanden.... zoo een avarij aan de machines het mij niet belet, zal ik terugkomen en mijn beide schepen hier in de haven doen zinken. Dan wensch ik alles van uw welwillendheid te aanvaarden; aangenaam zal het mij zijn, zoo ge de overlevenden mijner bemanning aan uw boord neemt, teneinde hun de schande der gevangenschap te besparen. Gesneuveld of vrijgevochten — aldus is onze wensch!

En met den vinger den transportbodem *Soengari* aanwijzend: Dit schip is ongewapend, kan ons dus niet volgen. Begint met zijn matrozen bij u inteschepen; gij zult daardoor zooveel soldaten voor onze Moeder, het heilig Rusland, behouden.

Met bewonderingswaardige kalmte en zielegrootheid, die allen aanwezigen eerbied afdwong, deed hij zijn bezoekers uitgeleide naar de trap, en alstoen de treden beklimmende van de commandobrug, nam hij zijn post in voor het gevecht.

Een sein aan de *Koreietz!* luidde zijn bevel.

Het gegil van de stoomfluit liet zich aanstonds hooren. De kanonneerboot antwoordde onmiddellijk. Op beide schepen was men tot sterven bereid.

Vijf minuten vóór twaalf, prevelde de kapitein met gesmoorde stem, het is tijd. En kalm sprak hij het hooge woord: Vooruit!

Een plechtige stilte zweefde gedurende een seconde over den kruiser en zijn bemanning. Daarop volgde een trilling van de *Varyag* door al haar leden; met doffe slagen brachten de zuigstangen de machine in beweging, de stoom blies door de schoorsteenen, en langzaam maar statig stoomde het Russisch oorlogsvaartuig tusschen de beide havenhoofden door, onmiddellijk door de *Koreietz* gevolgd. Aldus defileerden zij voorbij de schepen der vreemde nationaliteiten. Officieren en matrozen stonden aan dek dezer bodems, gegalonneerde képis en baretten verhieven zich in één kameraadschappelijken groet: *Morituri te salutant!* Zij, die sterven gaan, de ter dood gewijden, groeten u, Caesar! De jongste woorden der zwaardvechters in het circus, kwamen velen, toeschouwers zoowel als strijders, in de gedachten, op dit plechtig en indrukwekkend oogenblik. De ter dood gewijden, Caesar, groeten u!

O Japanners, herboren volk, dat zich geschoeid heeft op Europeesche leest, gij hebt den tijd nog niet gehad, in uwe nog in windsels liggende moderne beschaving, om de lessen der geschiedenis te overwegen. Ik beklaag u, want

over uw hoofden zweeft de misdaad van het zeegevecht te Chemulpo, dat de geschiedenis brandmerken zal als een gewelddadige moord. Geen anderen naam toch verdient die ontzettende door u opgedrongen worsteling van twee zwakke schepen tegen vijftien uwer zwaar gepantserde oorlogsbodems!

Alles zweeg in de zeeëngte. De wind zelfs had zich gelegd. De Russische vaartuigen kwamen uit de baai te voorschijn, stoomden de reede op en gingen regelrecht op hun tegenstanders af. En plotseling scheen het geheele eskader van den Japanschen admiraal in lichtelaaie vlammen te staan. Van verre rolden snel achter elkander volgende donderslagen over de onafzienbare watervlakte. Maar de *Varyag* en de *Koreietz* lieten zich niet onbetuigd. Weldra waren ze gehuld in wolken van kruitdamp, in een zee van vuur. Overstelpend was de stortvloed van kogels en granaten, maar niets deed hen wijken uit het eenmaal gebaande spoor. Zij naderen op eenige kabellengten den vijand. De *Varyag* concentreert geheel haar artillerie op een Japanschen torpedovernieler, die van alle kanten doorboord, langzaam naar de diepte zinkt. De *Koreietz* verbrijzelt met eenige welgerichte schoten den toren van den gepantserden kruiser *Asama*. En terwijl de Japanners, verrast door den heldhaftigen tegenstand der Russen, hun vuur minderen, omschrijven de *Varyag* en *Koreietz* een bocht; met vollen stoom keeren zij terug naar de haven, hun vijanden nog enkele schoten nazendend, ten afscheidsgroet. Met uitbundig gejuich worden ze door de Fransche, Italiaansche, Engelsche en Amerikaansche equipages ontvangen. Hun beide schepen zijn van projectielen doorboord, doch onbegrijpelijk genoeg, heeft geen hunner belangrijke schade geleden. Op het dek van de *Varyag* ziet men Albert en Dalia, die tijdens de worsteling in hun hutten waren opgesloten, heen en weer wandelen. Doodsbleek aanschouwt het jonge meisje het versplinterde zijboord, de vernielde brug, de schoorsteenen door granaten doorboord. Is zij bang? Zij weet het niet. De heldhaftige omgeving werkt op haar aanstekelijk. En dan, steunt zij niet op den arm van haren verloofde? Schept hare ziel geen onbekende kracht, in harmonie met die van Albert, haren zielevriend?

Ach! prevelt ze met droevigen glimlach, zoo mijn vader eens wist wat er voorvalt. Hij, die reeds buiten zich zelven was door een muggebeet op mijn vinger of wang....

De kapitein van de *Varyag* komt voorbij, de Franschman ondervraagt hem:

Wat zult ge nu doen, commandant?

Ik weet het niet, mijnheer. Admiraal Oerioe, mijn tegenstander, heeft in dit uur te beslissen. Op zijn verlangen hebben wij een uitval gedaan. De duivel alleen kan voorzien wat hem thans zal goeddunken te eischen.

Commandant, een Japansch parlementair!

Op deze woorden, door een luitenant ter zee uitgesproken, verlaat de bevelhebber de jongelieden. Op tien schreden afstands wacht hem Osaka. Het gelaat van den Rus betrekt bij de herkenning van den boodschapper, die in den morgenstond zijn opwachting maakte. Deze houdt zich alsof hij niets van de uitwerking bespeurt. Hij groet op militaire wijs.

Wat verlangt admiraal Oerioe nog meer? vraagt de Russische officier, niet zonder eenige ironie.

In de eerste plaats, zegt met tactvol beleid de Japanner, wenscht hij u geluk te wenschen met uw fraaie manoeuvre.

De Russische bevelhebber maakt een buiging: Hij verlangt verder van u te vernemen wanneer u voornemens zijt een nieuwe poging te wagen?

Zoo, staat hij daarop?

Wel zeker. Ik heb u toch doen verstaan dat uw schepen vandaag nog vernield moeten worden.

De woorden van Osaka, die hij zonder stemverheffing uitspreekt, zijn verschrikkelijk. Op denzelfden toon herneemt de commandant der *Varyag*:

Moet vandaag alles afloopen?

Zoo u aarzelt, zal admiraal Oerioe de stad bombardeeren.

Dit laatste ligt niet in mijn plan. Om drie uur ben ik buitengaats.

Goed.

Reeds naderde Osaka de trap. De commandant roept hem terug: *Wij* zijn vijanden, best! Maar ik heb een jong meisje aan boord. Kunt ge haar niet het leven sparen?

Neen.

Doen Japanners ook vrouwen den oorlog aan? was de vraag van den Rus op verachtenden toon.

De zonen van den Mikado, heb ik u reeds gezegd, hebben zich opgeworpen als beschermers van het gansche gele ras. Zij van wie ge spreekt, heeft de Maleische Battakkers beleedigd. Zij moet hun worden overgeleverd, teneinde haar welverdiende straf te ondergaan.

De commandant wilde antwoorden, maar de Japanner ontnam hem het woord met te zeggen:

Wat baat het nutteloze woorden te verspillen. Wat besloten is zal vervuld worden. De Europeanen vermorsen hun tijd in ijdele woordenpraal, de Japanner houdt van daden.

Gestreng voleindde hij:

Zij zal vernietigd worden evenals gij, uwe matrozen en uw schepen. Zij moet worden weggemaaid, zooals de Moskovitische macht het zal ondervinden door de zeelieden van het Rijk der Rijzende zon.

Al de grootspraak en hoogmoedswaanzin van een ontegenzeggelijk dapper volk, dat beschikt over de onontbeerlijke getalsterkte, om in Azië zijn grootsche plannen te verwezenlijken, trilden in deze toespraak.

De bevelhebber van de *Varyag* drong niet verder aan. Hij liet Osaka zijn plaats hernemen in de sloep en naar de zijnen terugkeeren.

Tegen half drie werd de *Varyag* aangeroepen door de bemanning eener sloep van den Franschen kruiser *Pascal*. De officier die haar commandeerde, overhandigde den Russischen bevelhebber een brief en verwijderde zich terstond. Dit schrijven luidde:

»Waarde Collega!

Tot mijn groote spijt kan ik het niet op mij nemen u naar het vuur te vergezellen, maar een schuilplaats wil ik uw manschappen aanbieden, die het gevecht mochten overleven. Zoodra gij op uw vijanden aanstoomt, zal ik al mijn sloepen strijken, de *Gueydon* zal desgelijks doen. Na andermaal uw plicht te hebben gedaan, moet gij trachten de haven te bereiken. Gij zult te midden uwer Fransche broeders de noodige hulp aantreffen, waarop uw onversaagde moed aanspraak heeft.

De fregat-kapitein, commandant van de »Pascal",
SÉNÈS."

Frankrijk zegt ons zijn vriendschap toe, prevelde de Rus, de geschiedenis zal de feiten beoordeelen.

Alstoen wendde hij zich tot Albert en Dalia, die over de verschansing leunend, zich overgaven aan treurige overpeinzingen omtrent het onvermijdelijk gevaar:

Mijnheer en mejuffrouw, sprak hij, ik ben genoodzaakt u te verzoeken u naar uwe hutten te begeven.

Albert groette, wierp een smartelijken blik op zijn gezellin en met een handdruk: Volg mij, Dalia.

Zij liet zich meevoeren. Vaag zag zij om zich heen. Doodsbleek was haar gelaat. Blijkbaar zei het arme meisje vaarwel aan een nauwelijks begonnen leven, aan een droom van geluk, die pas een aanvang had genomen.

In haar hut gekomen, zat zij moedeloos neder. Albert zette zich naast haar, en deze twee wezens die van liefde hadden gedroomd, verdiepten zich thans in de bespiegeling van een ophanden gruwzamen dood. Doffe geluiden drongen tot hen door: het knarsen van kanonnen over hun affuiten, de krakende beweging bij het laden der stukken, het getrippel der manschappen die hun post innemen voor het gevecht, dat alles bereikte hun ooren in de stilte der hut waar beider zielen den doodstrijd ondergingen.

Daarop schokte eensklaps de romp van den kruiser in al zijn leden; de beschotten kraakten, een dof gedreun doortrilde den oorlogsbodem.... de *Varyag* was in volle beweging. Andermaal volgde een stilte, slechts afgebroken door de trilling der schroef.

O, die lijdensweg naar de strafplaats.... de weg, die met iedere minuut minderde, en aan het einde van het pad het graf, de zwarte afgrond, die zich opent aan de oppervlakte der aarde en grenst aan de oneindigheid! Daar zaten zij, door het noodlot verpletterd, in angstige afwachting der losbarstingen, die hun het einde zouden verkonden.

Eensklaps scheen de *Varyag* geschokt tot in haar ingewanden. Een ontzettend geschreeuw weerklonk van alle kanten, donderslagen volgden ratelend en onafgebroken elkander op. Het grof geschut was aan het woord. Hoelang duurde dit? Niemand zou het kunnen zeggen. Onophoudelijk kanongebulder, kreten van woede en smart, doffe slagen, die het schip deden zuchten,

alles mengde zich dooreen, deed hun gehoor pijnlijk aan en sloeg hun den doodsangst om het hart. Zij vergaten een wijle den waren toestand, een zinsbegoocheling als uit een sprookje greep hen aan. Het was alsof een monster hen meesleepte naar de sombere gewesten der onderwereld. »Onze *Varyag* zinkt!"

Van verre, maar duidelijk, zwak maar toch helder, drong de kreet tot de jongelieden door. Het was als de oproeping van den onverbiddelijken dood. Zij waren ter been voordat ze eraan dachten. Met een sprong stond Albert vóór de patrijspoort die de hut verlichtte, en zag hij het schouwspel aan. Het was zoo. De oppervlakte der zee scheen te zijn gestegen, het water was nagenoeg op het peil van het venster. Het kanongedonder zweeg. Ongetwijfeld achtten de Japanners het onnoodig hun projectielen te verkwisten aan een oorlogsbodem die weldra door de zee zou verzwolgen zijn. Een schrik overmeesterde den jonkman bij de gedachte dat het water Dalia zou verrassen in de nauwe hut, dat de doodsangst in deze enge gevangenis haar wreedaardig lot moest zijn.

Onze Varyag zinkt!

Neen.... een laatste blik nog naar het uitspansel! riep hij.

En hij grijpt het lieve meisje bij den arm, hij sleept haar mee in de gang. Maar de gang is geblokkeerd. Een vijandelijke kogel heeft de beschotten doorboord, den doorloop met puin bedekt. Albert klimt over den hinderpaal, laat Dalia dezen overschrijden. De trap naar het dek heeft ook zwaar geleden, de helft der treden met de koperen leuning zijn verdwenen. Maar zij klimmen. Zij staan aan het dek, zij genieten het daglicht. De *Varyag* is glad geschoren als het ware, een schipbrug gelijk. Masten, schoorsteenen en torens alles ligt in een vormeloozen klomp dooreen, de verschansingen zijn weggeslagen door het vernielend vijandelijk geschut. En te midden dezer puinhoopen, te midden der algemeene verwoesting op dezen bodem, die langzaam door de zee wordt ingezogen, vertoont zich een onvergetelijk schouwspel van verheven grootheid aan de oogen der jongelieden. Daar staat de bevelhebber van den eenmaal zoo schoonen kruiser; om hem heen is het treurig overschot der bemanning in carré geschaard: Kinderen, zegt hij, God die het heilige Rusland beschermt, heeft toegelaten dat wij de beleediging, door het Vaderland geleden en den Czaar aangedaan, hebben gewroken. Wij hebben een vijandelijken torpedojager vernield, de *Asama* belangrijke schade toegebracht, en op dit oogenblik gaat de Japansche kruiser *Takatchi-Ho* te gronde. Onze vlag zal verdwijnen met onze schepen, die voor ons den vaderlandschen bodem uitmaakten. Daarna hebbe ieder te zorgen voor eigen veiligheid, maar wij moeten alsnog de vaandels begroeten, die de Czaar aan onze hoede had toevertrouwd.

Een hoera! beantwoordt deze toespraak. Allen salueeren de vaderlandsche vlag.

En plotseling weerklinkt een doordringend gezang, breed als een kerkkoraal, mystiek als de door de overige natiën onbegrepen Russische ziel, door de lucht. Een Moskovische lofzang ter eere van de dooden, ter eere van de schepen, die weldra door de zee zullen verzwolgen worden. De overlevende matrozen springen onderwijl te water, en worden door de hen wachtende sloepen der vreemde mogendheden opgenomen. Die dapperen zullen geen gevangenen zijn. Op het dek zijn nog slechts drie menschelijke wezens achtergebleven: Albert en Dalia, arm in arm, met de oogen gericht naar het azuurblauw des hemels, en de commandant van de *Varyag*, die thans, nadat al de zijnen gered zijn, op lijfsbehoud is bedacht. Hij ontwaart zijn passagiers:

Tracht te ontkomen evenals wij! roept hij hun toe.

Maar Albert wijst met de hand naar den vasten wal. Een menigte Koreanen zijn daar verzameld. Men bespeurt er den gouverneur, den offerpriester Oraï en talrijke soldaten.

Redding is voor ons onmogelijk, commandant. Wij zouden op anderen de woede laden der Japanners. Vertrek.... Vaarwel!

De Russische officier maakt een gebaar, dat vertwijfeling uitdrukt en droefheid. Albert heeft de waarheid gesproken. Hij en zijn beminde moeten sterven! Vaarwel! Dit woord stoot hij uit zijn samengeperste tanden, en hij springt in zee. Vijf minuten verloopen. De *Varyag* wiegelt, het water heeft

de brug bereikt. Een gil van ontzetting, de laatste tegenstand van het leven, ontsnapt Dalia. Zij slaat de armen om den hals van haren beminde en stamert:

O, red me! red me!

Hun voeten staan in het water, het stijgt.... stijgt aanhoudend, het reikt hun tot de knieën.

Ach! zucht Dalia.... sterven.... vader....! o vader....!

Met kokend, klokkend gesis, onder een geweldige waterverplaatsing, kentert de *Varyag* naar de diepte en sleept de verloofden in haar onweerstaanbaar kielwater meê.

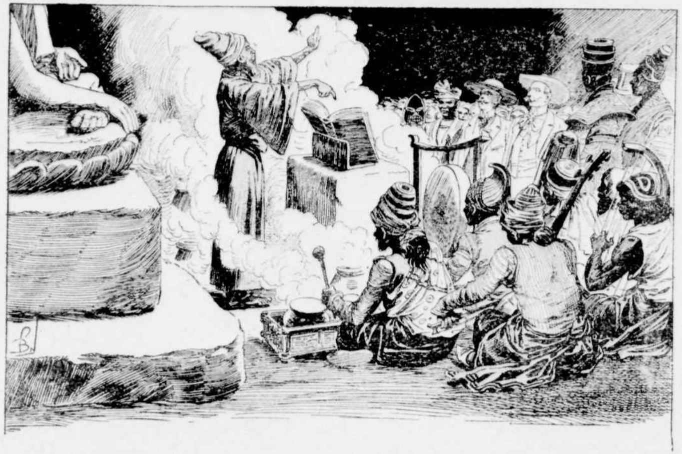

XI.

DE BLADZIJDE VAN HET NOODLOT.

Een langzame treurige muziek, begeleid door gongs, gamelang en klokken, waartusschen de tweesnarige harp en de *genmamra* hun droeve tonen laten hooren, weerklinkt tusschen de muren eener heilige spelonk. De priesters, gedrapeerd in hun bloedroode toga's zijn aanwezig; het hoofd van den offerpriester is gedekt met een driedubbele zwarte kroon, waarop in het wit het skelet eener hagedis, het zinnebeeld des doods. Een ontzaglijk basaltblok verheft zich vóór het aanschijn der menigte. Een vreemdsoortig, kolossaal beeld, overladen met gouden sieraden en schitterende edelgesteenten, stelt de gedaante voor van den god. Die god is M'Praoe, de vader van den Battakschen stam. Het basaltblok is de offersteen. De gewijde spelonk is de plaats waar Myria-Oetan, de hoogepriester, heeft te bevelen, bijgestaan door zijn handlanger, den offeraar Oraï. In de onmiddellijke omgeving, nauwelijks merkbaar in het schemerdonker, verdringen zich de Batakkers. Allen schijnen zij ontsteld, nu en dan stijgen uit de aanwezigen doffe zuchten op, die de troostelooze muziek des te scherper doen uitkomen.

Laat hen te voorschijn treden, die verlangd hebben door M'Praoe te worden gehoord! roept de hoogepriester met vervaarlijke stem.

Op deze woorden, door Myria-Oetan gesproken, zwijgen de aanwezigen en

verstomt de muziek. Men zou wanen dat het leven uit de omstanders is geweken. Maar onhoorbare schreden glijden over den grond. Uit de diepte eener zijgalerij ziet men toortsen flikkeren. Zij naderen, en men onderscheidt de dienaren des tempels, gehuld in zwarte gewaden, het gelaat verborgen achter zwarte en witte maskers, die vreeselijk grijnzen. Voor het beeld der godheid houden zij stand. In hun midden bevinden zich Europeanen. De fakkels verlichten de bleeke gelaatsstrekken dezer mannen, die aan gevangenen doen denken. François Gravelotte, de vader van Dalia, Albert Gravelotte, de neef! en Dalia's verloofde! Droevig is hun aanblik, smartelijk de uitdrukking hunner oogen. Myria-Oetan spreekt hen aan:

Mannen, wat komt gij verrichten in dit heiligdom? Wat verlangt gij van den almachtigen M'Praoe?

Albert antwoordt met het enkel woord: Recht!

Een huivering vaart door de aanwezigen, maar de hoogepriester verheft de hand:

Waarin acht ge u beleedigd?

In den persoon van mijns vaders broeder, François Gravelotte, hier aanwezig; in de persoon mijner nicht Dalia Gravelotte....

Die op dit altaar zal geofferd worden, zegt Myria-Oetan doodkalm, met de hand steunend op het blok van bazalt.

Helaas! is het wederwoord van den jonkman. Deze gruwelijke dood zal haren vader berooven van het liefste en mij van een levensgezellin aan wie ik mijn bestaan had gewijd.

Zij moet sterven, want zij heeft haren eed voor de godheid geschonden.

Geschonden! Arm kind! Neen, anderen hebben daarvoor gezorgd. Uit den mond van Aguinaldo heb ik de waarheid vernomen.

Kunt ge dat bewijzen?

Ik zweer zulks!

Aguinaldo heeft het tegendeel gezworen. Zoo ge niets anders hebt in te brengen, verwijder u, Franschman, en laat het offer in vervulling gaan.

Een snik onderbreekt den Batakker. Oom François strekt smeekend de handen tot hem uit en stamert: Genade! Genade!

Myria-Oetan schudt het hoofd:

Onmogelijk, grijsaard. De wet is gebiedend. De schennis eener gelofte kan slechts door den dood worden uitgewischt.

Deze wreede uitspraak doet de omstanders sidderen. Maar Albert verheft het hoofd, een vage glimlach speelt om zijn lippen, ernstig mompelt hij:

Priester, gij vertolkt al heel averechts den wil uwer godheid.

Wat zegt gij?! roept Myria-Oetan uit, ten hoogste verbaasd.

Ik zeg, dat M'Praoe niet wil dat Dalia sterve. Neen! Want op het oogenblik dat zij en ik te Chemulpo door de zee werden verzwolgen, was onze ondergang verzekerd. Het meisje had reeds het bewustzijn verloren, haar beide oogen waren gesloten. Zoo uw god haren dood had geëischt, hij zou niet hebben toegelaten dat de sloep van Oraï op dat oogenblik toe-

schoot en ons onttrok aan den afgrond. M'Praoe wil dat zij leve!

Het was alsof een zucht van verlichting opging uit de verzamelde menigte.

De priesters zien elkander verwonderd aan. De verklaring van het raadsbesluit der godheid, de uitlegging van de wet, brengt hen in verwarring. Wat te gelooven? Het kan zijn, dat deze Europeaan waarheid spreekt!

Gij stemt dus toe het offer te zijn, zoo het Gewijde Boek het beveelt?

Wie overigens zou durven beweren dat de wil der godheid afwezig of krachteloos was op het oogenblik dat het jonge meisje uit het water werd gehaald?! Eindelijk mompelt Myria-Oetan:

Wij zullen het Gewijde Boek nogmaals raadplegen. Doch neem u in acht! De godspraken zijn somwijlen verschrikkelijk, en zij, die ge waant aan onze macht te ontrukken, zal misschien vreeselijke martelingen moeten ondergaan.

Maar Albert haalt de schouders op:

Het geldt niet meer Dalia Gravelotte. De bescherming van M'Praoe heeft háár buiten gevaar gesteld.

Op dit oogenblik rijst bij den hoogepriester een twijfel op. Wat te doen in dit geval? Een slachtoffer moet er zijn, om de godspraak — hoedanig deze ook uitvalle — in vervulling te doen gaan, en zoo Dalia niet meer in het spel is, wáár dit offer te vinden?

In *mijn* persoon!

Gij stemt dus toe het offer te zijn, zoo het Gewijde Boek het beveelt?

De armen van oom François slingeren zich om den hals van den kloeken jonkman:

Mijn zoon, mijn zoon, zucht de planter, laat mij het gevaar trotseeren. Wat komt het er op aan voor een grijsaard wiens dagen geteld zijn?!

Neen, vader. Herinner u, dat ik van Parijs ben gekomen om u te redden ... laat mij de taak volbrengen, die ik mijzelven heb opgelegd.

En, om nieuwe tegenwerpingen te voorkomen, wendt Albert zich tot Myria-Oetan:

Hoogepriester, ik ben gereed.

U geschiede naar uw woord, is het antwoord van den Battakker, die meer bewogen schijnt dan hij wel wil doen blijken.

Aller blikken onder de menigte richten zich welwillend op den Franschman. Het bruine volk is hem dankbaar, gevoelt eerbied voor den blanke die zich opofferen wil voor een der hunnen, voor de schoone pangerana Gravelotte, die zij beschouwen als eene dochter van hunnen stam.

Een nieuwe stoet, begeleid door fakkels dragende inlanders, verschijnt ten tooneele. Dalia, Rana, Helena Doodee, Mable Grace, Lisbeth, Morlaix, Fleck en Friedrich. Al de reisgenooten zijn de dochter van oom François naar Sumatra gevolgd. Allen sidderen voor haar behoud.

Jonkvrouwe Gravelotte, zegt Myria-Oetan: deze jongeling vervangt u als slachtoffer.... En hij duidt Albert aan.

Dalia slaakt een gil, maar de hoogepriester vervolgt:

Het Gewijde Boek zal u worden voorgehouden. Gij zelf zult blindelings de bladzijde kiezen, welke over zijn lot zal beslissen.

Zij siddert. Zij wil weerstand bieden, maar de ste[illegible] gebaar, de blik van Albert bevelen haar zich te onderwerpen aan het onvermijdelijk lot.

Gewillig strekt zij de hand uit naar het Gewijde Boek, dat de hoogepriester haar aanbiedt.

De oogen in de oogen van haren verloofde, steekt zij haren vinger tusschen twee bladzijden.

De hoogepriester slaat het boek open op die plaats en leest overluid:

WIE ZIJN GELOFTE NIET ZAL NAGEKOMEN ZIJN, EN TOCH TE GOEDER TROUW HEEFT GEHANDELD, ZAL ER VAN ONTSLAGEN WORDEN TEN DAGE DAT HIJ HET GELUK HEEFT VERZEKERD VAN ZIJN EVENNAASTE."

Een gejuich weerklinkt door de spelonk.

Dalia valt haren verloofde in de armen.

Lisbeth, door instinct van navolging aangedreven, laat zich door Morlaix omhelzen.

Man! roept alsnu Myria-Oetan, het Battaksche volk zal toestemmen in uw echtverbintenis op den dag dat gij hun het meisje voorstelt, om getuigenis af te leggen van het geluk, haar door u geschonken.

Goed! Dat neem ik aan.

En de Parijzenaar lacht. Dit resultaat, denkt hij, is zeer gemakkelijk te verkrijgen.

Helena Doodee klopt haar gedienstige reisgenoote minzaam op den schouder:

Wij, Mabel Grace, wij gaan weer op weg, om den 400sten verloofde op te sporen, naar wien mijn hart verlangt.

INHOUDSOPGAVE.

EERSTE GEDEELTE.

Twee Lotharingers.

Hfdst.		Bladz.
I.	Een uitvinding van Nico, den koffiehuiskellner	1
II.	Hoe de verloofde van Friedrich Gavrelotten acht bruiden bezorgt aan Albert Gravelotte	21
III.	Het schoon vernuft van Dalia in het smeden van intriges	31
IV.	Wat in het Gewijde Boek van M'Praoe niet is voorzien	43
V.	Friedrich Gavrelotten, Fleck en Lisbeth veranderen van batterij	54
VI.	Naar de Battaklanden	70
VII.	De Amerikaansche	86
VIII.	Lotgevallen van vier vrouwenlaarsjes	102
IX.	De pleisterplaats van Pantenang	117
X.	Een balkon en de spoorweg	126
XI.	Zoetelaarster en Danseres	140

TWEEDE GEDEELTE.

De jacht naar het geheim.

I.	Ronggens-Tandaksters	161
II.	De Kraton van Djokdjokarta	168
III.	Het spoor verloren, teruggevonden, weer verloren	180
IV.	Zwavelbloemen en vuurfonteinen	203
V.	In de Hispano-Yankee stad	218
VI.	De strandbatterijen van Mariveles	225
VII.	O heerlijk Engeland, waarom heb ik u verlaten?	241
VIII.	Het geheugen en eergevoel van Antonio	250
IX.	De Offerpriester	262
X.	Eere den overwonnenen!	270
XI.	De bladzijde van het Noodlot	282